

# ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARI VE ÇOCUKLARIN KORUNMASI ADINA YOZLAŞTIRILMIŞ ADALET VE SOSYAL HİZMETLER

---

*“Çocuk İzleme Merkezi ve Adil Yargılama Boyutu”*

SHU Nihat TARIMERİ

---

15.08.2018

---

# ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARI VE ÇOCUKLARIN KORUNMASI ADINA YOZLAŞTIRILMIŞ ADALET VE SOSYAL HİZMETLER

“Çocuk İzleme Merkezi ve Adil Yargılama Boyutu”

SHU Nihat Tarimeri(\*)

## ÖZET

“Zehirli ağacın meyvesi de zehirlidir.” Anonim.

## GİRİŞ

1.Günümüzde çocukların korunması açısından sık sık gündeme aldığımız konulardan birisi de çocukların cinsel istismarı ile ilgilidir. Eldeki çeşitli verilere göre çocukların en yakın ortamlarda ve yakınındaki kişilerce cinsel açıdan istismara maruz kalması, saldırıya uğraması, henüz gelişme çağındaki bir çocuğun öldürülmesi ile çiçeğin koparılması gibi acı durumlar hem yakınlarını hem de tüm toplumu isyan etme noktasına getirmektedir. Örneğin en son olarak “Eylül, Leyla, Ufuk, Yusuf” gibi gündeme aldığımız çocuklar bu örneklerin birisidir. Fiiller ise genelde yakınları tarafından gerçekleştirilmiştir.

2.Haziran 2018’de Polatlı’da 8 yaşındaki bir çocuğun öldürülmesi gibi acı ve vahim sonuçlar bir başka örnektir. Sayısal verilerin de ötesinde ayrı bir toplumsal çaresizliğinin yansımasıdır. Aynı zamanda yaşanan sorunlar çeşitli şekilde alan yazına da yansımaktadır. Bu yöndeki çalışma arasında kısa bir süre önce yayınlanan “Ailenin Karanlık Yüzü: Encest.” (Metis Yayınları), Üç bilim insanı, akademisyen Alanur Çavlin, Filiz Kardam, Hanife Aliefendioğlu ile 18 uzmanın araştırma, uygulama ve gözlemine dayanılarak hazırlanmış (1), Türkiye’deki durumu ve istismar durumlarını ayrıntılarıyla ortaya koymuş, koşullar örnekleri ile irdelenmiş ve öneriler sunulmuştur. Birkaç satırbaşıyla bu kitabın vurguladığı noktalarda özetlenmiş;

- “Encest toplumsal bir sorundur.
- Ağır ceza gerektiren insan hakkı suçudur.
- Her çocuğun kendini güvende hissedeceği onu anonim kötülüklerden koruyacağına inanılan aile ortamında gerçekleşir.
- Her çocuğun kendini güvende hissedeceği onu anonim kötülüklerden koruyacağına inanılan aile ortamında gerçekleşir.
- Ailenin mahremiyetini arkasına alarak gizlenir ve sürdürülür.
- Elbet bu ataerkil iktidarların kanatları altında sağlanır...
- Çocuğun kendisini olayın suçlusu olarak görmesi olayın ortaya çıkmasını önler. (Anımsayın: “Ben imamım benim sözüme mi yoksa sana mı inanırlar” laflarını duyduk tecavüzcü imamlardan...)
- Devleti ailenin babası; aileyi toplumun mikro kozmosu olarak gören cinsiyetçi tutum, hukuktan, ders kitaplarından medyaya, televizyon dizilerine her alana egemendir.”

3.Bu çalışma bazı özellikleri de öne çıkarmıştır;

- “Mağdur olan çocuğun tarafını tutarak yazılmış olması... Ayrıntılı bilgiye ve derinlemesine incelemeye yer vermesi... Ailedeki rolleri sorgulaması... Çözüm önerileri getirirken de olayın çok yönlülüğüne dikkati çekmesi.
- Zihniyet değişikliği kaçınılmaz: Kadını da çocuğu da bir birey olarak ele almadığımız, kabul etmediğimiz sürece bu rezilliği geriletmek çok zor. Ancak ve ancak kadını ve çocuğu birey olarak kabul ederek ve ettirerek çözüm yolları arayabiliriz. Kadını siz sadece aile içindeki rolüne hapsederseniz; encest olayı karşısında onu da “suç ortağı” olarak kabul edersiniz...
- Oysa yanlış! Bu kitapta kadınların konumunun, erkeklerle eşitsizliğinin, onun çocuğunu koruyamamasına yol açması; yaşanan travmadan nasıl etkilendiği de ortaya konuyor şeklidir.

Dolayısı ile gününüzde görmezden geldiğimiz ve ama gayet iyi bildiğimiz gerçekler bu sorunu cesaretle ele almıştır. Görüldüğü gibi koruma ile ilgili sosyal hizmeti ve bir asırdan beri söz konusu olan kurumsal yapıların anlamasını öncelik yapmaktadır.

4.Günümüzde yoğun bir şekilde çocukların cinsel istismarını gündeme alınırken başta aile içi şiddet dahil, okulda işyerlerinde söz konusu olan şiddet ile oluşan saldırıların hala yeterli şekilde ele alınmadığı bir durumda ortaya çıkmaktadır. Yine unutulmaz gündemler arasında İstanbul’da bir devlet hastanesinde doğum yapan onsekiz yaşın altında çocuk ve gençler ile ilgili ihbar/bildirim yükümlülüğün yerine getirilmemesi ve engellenmesi gibi hem sosyal hizmet hem de adalet hizmetindeki duraksamaları gündeme getirmiştir. Günümüzde bu yükümlülüklerin tam olarak yerine getirilmemesi ve bu yöndeki süreçlerin iyi yönetilememesi adalet adına yeni kargaşaya neden olmaktadır. Aynı zamanda böyle gündem ve sorunların çeşitli ve yoğun olması diğer olgular açısından da ayrı önemdedir. Bu olgular arasında kadınların ölüm dâhil cinsel saldırının bir parçası olması gerçeğidir. Günümüzde yaşanan bu sorunu rapor eden bilgi kaynaklarından birisi de “*Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu*” dur(1). 2018 Haziran ayında 39 kadının öldürüldüğü, çocuk istismarı ve cinsel şiddetin devam ediyor olması bu raporda yer almaktadır. Ayrıca çocuk istismarına dair basına yansıyan haberlerden sadece 24 çocuğun bu suça maruz kaldığına ulaşılmaması bu raporda belirtilmektedir. Ancak gerçek rakamların bundan çok daha fazla olduğunun bilindiği de açıklanmaktadır. Yine 2017 yılı için düzenlenmiş rapora göre 409 kadının erkekler tarafından öldürüldüğü açıklanmaktadır. Bu bilgiye ek olarak 387 çocuğun cinsel istismara uğradığı ve 332 kadına cinsel şiddet uygulandığı rapor edilmektedir. 2017 yılında 387 çocuk istismara uğrayan bu çocuklar ise bulundukları her alanda olduğu gibi kaldıkları yurtlarda, okullarında öğretmenleri, okul çalışanları tarafından, evlerinde istismar edilmiştir. Aralık ayında ise 41 çocuk istismara uğramış. İstismara uğrayan bu çocuklar intihara kalkışmış veya intihar etmişlerdir. İstismara uğrayan bu çocukların geleceklerinin ellerinden alındığı ve de bir bakıma “öldürüldüğü” bir gerçektir. Bu yıl öldürülen 20 çocuğun yarısının ise (10 çocuk) babası tarafından öldürüldüğü de bu raporda yer almaktadır.

5.Kadınlar açısından ele alınan bu sorunlar aynı zamanda çocuklar açısından böyle acı tablo ve vahim sonuçları birlikte ele almayı gerektirmektedir. Buna bağlı olarak en son “*Eylül, Leyla, Ufuk, Yusuf*lar” gibi mağdurların /kurbanların yakınlarının ve toplumun beklentisi adaletin bir an önce gerçekleşmesini öncelik yapmaktadır. Öfke ile birlikte intikamı da içeren bu durum suç işleyen kişi için hukuk devleti bağlamında adil ve adaletli bir şekilde yargılanmayı sağduyu içinde öne çıkarırken vicdanlarının karşılanması da ayrıca böyle bir sürecin parçası olmaktadır.

6.Toplumun en korumasız kesimi çocuklardır. “*Kurban*” olma ise önce çocuklar ile başlar. Aynı zamanda cinsel dürtüler bağlamında başta kız çocukları olmak üzere çocuklar ve kadınlar bir cinsel obje olduğu gibi çeşitli şekilde araç olarak yetişkinler tarafından istismar edilmektedir. Buna ek olarak çocuklar bir üreme aracı ve/ya soyun devamı olarak mülk olabilmektedir. Özellikle kız çocukların erken yaşta ve/ya zorla çeşitli şekilde evlendirmeleri veya birliktelikler bu yönde önemli bir araç olmaktadır. Adalet ve hukuk adına verilen çeşitli izinler, çocukların bir mülk olarak benimsenmesini hala öne çıkarmaktadır. Çocuk yaşta bebek sahibi olmak üzere annelerin kendi çocukluğunu yaşamadan erken yaşta sorumluluk sahibi olmasına da yol açmaktadır. Toplum adına can güvenliği, kişilerin yaşamını “ve” soyunu sürdürmek için önceliktir. Sosyal ve toplumsal açıdan çocukların korunması dâhil kişiler için önlemler yaşanan bu sorunun çözümünü evrensel açıdan öncelik taşımaktadır. Bir devlet, kurumlar ve yapılarıyla oluşturulur. Bunların arasında kişiler ve kurumların adil ve adaletli davranmaları için adalet hizmetini bu yaklaşım ile öne çıkarmaktadır. Kişilere sahip olan cinsel dürtüler konusunda mağdur/kurban çocuklar dâhil diğer kişilere saldırı ve/ya taciz dâhil istismara dönüşmesinin suç olması ise toplum adına öngörülen yaptırımları “*adalet*” adına öne çıkartmaktadır. Maddi, manevi dâhil her türlü eylem sonunda oluşan kişilerin “*adalet*” açısından “*mağdur*” olarak ele alınması ve güce dayalı her türlü şiddete uğramış kişileri “*mağdur*” olarak adlandırması bu açıdan yetmemektedir. Evrensel değer ve uygulama açısından “*victim*” veya “*opfer*” kelimesinin “*kurban*” olarak Türkçeye yansıtılmış olması yaşanan/yaşatılan sorunun doğru şekilde adlandırılmasını/tanımlanmasını ayrıca gerektirmektedir. Adil ve adaletli yargılama ve süreçte bu kapsamda öncelik olmalıdır. Adalet ve söz konusu hizmet aynı zamanda bilgi ve bilim ile gerçekleşmesi içindir. Özellikle de TC. Anayasasında da yer verilen sosyal ve hukuk devlet niteliğinde ki tüm devlet yapı ve kurumlarının hukuk ilke ve kurallarına uygun olması önceliktir. Bilimin evrenselliği ise karşılaştırmalı hukuku zorunlu kılmakta ve kendi içinde bir uygunluk, tutarlılık kaynağını işaret etmektedir. Yasama, yürütme ve yargı erklerinin evrensel hukuka bağlılığı ile birlikte yönetimin hukuka bağlılığının temel göstergesi uygulamada da yönetimin yargısal denetime tabi olması gerçeğidir. Yönetimsel uygulamaların önceden bilinir olması, yargının bağımsız ve de mali bir sorumluluğunun olması yönetimin yargısal denetimi niteliğinin temel bir özelliğidir. Sosyal devlet niteliği ise yurttaşların asgari bir yaşam ve iyilik halini sağlama için bir görevi yükümlü kılmaktadır. “*Bireyin iyilik hali*” kavramı ayrı bir tartışma konusu olmakla birlikte bireyin bedensel, psikolojik, sosyal, eğitsel, ekonomik vb. açılardan kendi kendine yeterli hale getirilmesi ana hedefini ifade eder. Sosyal devletin de ana hedefi budur. Burada önemli olan devletin bu ana hedefine ne kadar yaklaşabildiği ve hangi sosyal organizasyonlarla ulaşabildiği konusudur. Bu açıdan bakıldığında çocuk ve/veya yaşlı tüm yurttaşların

sosyal açıdan korunması öncelikle sosyal hizmetlerin etkin kurumsallaşmasını yükümlü kılmaktadır. Eğitim ve öğrenim, çalışma ve sözleşme özgürlüğü, toplu sözleşme ve grev, gelir dağılımında adalet, sağlık ve de sosyal yardımlar da bu kapsamdadır. Dolayısı ile böyle bir nitelik ve özellik ile birlikte hizmetler dâhil bu yönde kasıtlı/bilinçli olsun veya olmasın başta bilim ve bilim adına oluşturulan kavram kargaşaları aynı zamanda başta adalet, sağlık ve sosyal hizmetler gibi kamusal hizmetlerin yozlaşmasına/bozulmasına da doğal olarak neden olmaktadır. Bu yozlaşmaya/yozlaştırmaya/bozuşturmaya yönelik çeşitli araçlara ve katkılara da yardımcı olunmaktadır. Cinsel saldırı ve istismar bağlamında mağdurun/kurbanın karşılaştığı tüm sorunlarlasın giderilmesi toplum adına adil ve adaletli davranmayı da öne çıkarmaktadır. Aynı zamanda bu suçun engellenmesi ve önlenmesi için güvenlik ve sosyal korumayı da kamusal bir hizmet açısından ayrıca ve öncelikle ele almak toplum için görev ve yükümlülüktür. Evrensel değer, uygulama ve yaklaşım bilim ve bilgi içinde bir karşılaştırmayı/tutarlılığı öncelikli kılmaktadır. Bu yönde sahip olan bilgi düzeyi, eksiklik ve içselleştirme/içtenlik bağlamda sadece kadınlar değil çocukların korunması ve böyle bir şiddetin kamusal açıdan belli bir yetkinliğe dayalı önlem dâhil uygulamaların yerine getirilmesi içindir. Anayasasının 90. maddesi nedeni ile de iç hukukun bir parçası olan ve BMÇHS dâhil Türkçeye çevrilmiş ve de TBMM onaylanmış uluslararası sözleşmeler toplumun ve dünyanın geleceğine de yöneliktir. Hukuk devleti bağlamında Batı Devletin de bir parçası olması toplum için de 2004 yılını önemli bir dönem noktası yapmıştır. Başta yoksulluk olmak üzere yoksunluk içeren tüm çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi için kamusal bir görev olan sosyal hizmet ile ilgili boyutuna odaklanmak ve yaşanan yoğun sorunların ele alınması için BMÇHS dâhil Avrupa Sosyal Şartı, İstanbul Sözleşmesi ve CEDAW gibi sözleşmeler sosyal hizmet ve çocukların özgür yurttaş olmaları açısından da öne çıkarmaktadır. Devlet adına özgür yurttaşlar için taahhüt, görevler ile birlikte sorumluluk ve yükümlülük öncelikli olmaktadır.

7.Uluslararası sözleşmeler arasında ayrıca yer alan “*Şiddet Suçları Mağdurlarının Zararlarının Tazmin Edilmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi*/ SEV 116. “*European Convention on the Compensation of Victims of Violent Crimes*” 24 Kasım 1983 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Şiddet kurbanları için de önemli bir süreç başlamıştır. Özellikle sosyal hizmeti de içeren kamusal hizmet ile ilgili sözleşme Türkiye tarafından 24 Nisan 1985 tarihinde ayrıca imzalanmıştır. Görüldüğü gibi sözleşme ve idari açıdan oluşan kusurlara bir tazmini/bedeli de toplum adına öne çıkarılmıştır. Toplum ve insanlık adına kurbanlar için özür dilemek ve özeleştirici içindir. Bir olgunluk ve uygarlık noktasıdır. Başta Avrupa Sosyal Şartı olmak üzere sosyal hizmeti içeren “*sosyal koruma*” boyutu dâhil güvenlik ile ilgili uygulamaların yeniden ele alınmasını da ayrıca gerektirmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan adil yargılama da bu kapsamdadır. Avrupa Konseyi ülkeleri tarafından çeşitli yeni önlem ve uygulamalara da neden olmuştur. Ancak Sözleşme hakkında, TBMM tarafından bir uygun bulma kanunu çıkarılmadığı için, sözleşme hala bir iç hukuk metni haline dönüşmemiştir. Toplum adına önemli bir “*ayıp*” olarak hala devam etmektedir. Bilgi konusunda ki yoksunluk ve ayıp aynı zamanda çocuklar dâhil bir toplum içinde uzaklaşma noktası olmaktadır. Kişilere adil ve adaletli davranmayı yükümlü kılan adalet hizmeti ile birlikte sağlık gibi temel hizmetlerden birisi olan sosyal hizmet(ler) konusundaki eksiklikler/yoksunluklar/yozaşma/bozuşma ise aynı zamanda yaşanan sorunun bir parçası olarak halen devam etmektedir. Tarihsel bir süreç bağlamında çeşitli Tanrısal ve dinsel kaynaklı öğretiler ile hukuk veya Şifa’nın everilmesi/dönüşmesi, kendi içinde modernleşmesi (ve/ya sekülerleşmesi) söz konusu olabilmıştır. Topluluk içinde yer alan çocuklar dâhil yoksun kılan kişilerin soyun devamı açısından korunması söz konusu olan düzen ve/ya oluşan hukukun bir parçası olup günahlardan arınmalar arasında “*hayır*” yapma gibi yardımlaşma ve dayanışmaya yönelik davranışlar ibadetlerden de birisi olmaktadır. Kişisel ve topluluk açısından benimsenen inanç bağlamında hayırseverlik gibi ahiret ile ilgili davranışlar bir hizmeti ve çalışmayı da içermektedir. Çeşitli toplulukların gönüllü birlikteliği ile oluşan bir toplumda yer alan yoksun kişiler açısından öne çıkan bir yardımseverlik/dayanışma kişilerin yardım ve dayanışma ile ilgili davranışlardan birisi olmaktadır. Kişisel arınmaya da yardımcı olabilmektedir. Böyle bir süreçte toplulukların birlikteliği ile oluşan toplumlarda özgür yurttaş kimlik ve konum kişilerin korunmasını ve bu yönde bir yardımlaşmayı dayanışmayı ve gönüllülüğü de öne çıkarmaktadır. Yurttaşlık açısından bir görev ve sorumluluk insanlık içinde bir yükümlülüğe dönüşebilmektedir. Hayırseverlik ve yardımseverlik, “*özgür yurttaş*” bağlamında sosyal hizmet(ler) evrilmesi/dönüşmesi dolayısı ile böyle bir hizmetin temel bir parçası olmasına özellikle neden olmuştur. İnsanlığın odak olduğu evrensellik ve değerler bağlamında toplum, kurumlar ve kişiler için bir iyilik halini de öne çıkarmıştır. Sadaka ve minnete dayalı yönetimi içeren böyle bir tarihsel süreçte, dünyevi içerik/yaklaşım ile kurumsal yapılar açısından ayırım özellikle “*aydınlanma*” sürecinde hukuk ile birlikte ayrılmaktadır. Modern devlete görüldüğü gibi yakın dönemde dönüşmüştür. Böyle bir modern devlette kamu kurumları eli ile hizmetlerin verilmesini öne çıkarırken aynı zamanda liyakat ve teknik uygunluk bağlamında “*hukuki rasyonel bürokrasi*” “*gibi bir yetkinliği*” de tarihsel süreçte öne çıkarmaktadır. Toplumdaki kişiler açısından iyilik haline yönelik sosyal hizmet(ler) ise bu açıdan temel hizmetlerden birisidir. Hayırseverlik/yardımseverlik gibi bir yaklaşımdan ve hizmetten hem hukuk hem teknik hem de bilim açısından dünyevileşme özellikle ayrılmaktadır. Sosyal hizmetin bir bilim olması ve uygulama evrenselliği yükümlü kılmış olup odağı ise insandır. Odağı insan olan her şey de aynı zamanda evrenselliği öncelik yapmaktadır. Özellikle adalet ve sağlık gibi temel bir hizmet konusunda sosyal hizmet ile ilgili tamamlayıcı unsur olma konusundaki eksiklik öncelikle hukuksal bir soruna

dönüşmektedir. Bilgi konusundaki yoksunluğun giderilmesi de hukuk açıdan önceliklidir. Bu yöndeki, bilgi ve uygulama konusundaki düzey, nitelik, toplum adına önemli bir talebe ve yöntemlere de doğal olarak kaynaklık etmektedir. Sorunu çözmeye yardım olduğu gibi sorunun bir parçası da olabilmektedir.

8. İnsanı odaklı değerler, ilkeler ve hizmet aynı zamanda çocuklar açısından çözümü daha da kolaylaştırmaktadır. Toplum ve topluluklar açısından kişilerin iyilik halinin sağlanması bağlamında ve böyle bir süreçte şiddet konusunda suç işleyen kişilere yönelik toplum adına çözüm ve yöntemler çeşitli açılardan ele alınmaktadır. Bunların arasında testosteron hormonun kimyasal yöntemle azaltılması için hadım (kastasyon) yöntemi gibi tıp açısından öne çıkarılan önlemler ile birlikte ölüm cezası dâhil çeşitli yaptırımlar hukuk açısından öne çıkmakta olup zaman zaman vicdanların tatmin edilmesi adalet adına görüldüğü gibi günümüzde öne çıkmaktadır. Öfkeler ile birlikte linç dâhil çeşitli öneriler toplum adına gündeme taşınmakta. Kişisel ve toplumsal duyguların öne çıkarılması özellikle hukuk, tıp ise kendi alanları ile birlikte tartışma alanına dönüşmektedir. Örneğin en son 2. Temmuz 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde yer alan Gazeteci Fatih Çekirge'nin "*Ben idam diyorum siz ne diyorsunuz?*" Başlıklı köşe yazısı da bu öfke ve tepkilerin arasındadır. Bu tartışmaların katkıları ile de toplum adına sözcülük yapabildiği gibi yorumun ötesinde danışmanlık, rehberlik görevini de öne çıkarmaktadır. Benzer açıklamalar ve destekler karşılığını da rahatlıkla bulabilmektedir. AB ile ilişkiler bağlamında Avrupa Konseyinin bir parçası olan Türkiye de idamın ortadan kaldırılmasına rağmen yeniden getirilmesine yönelik benzer talepler bu açıdan önemli bir düzeyi de yansıtabilmektedir. Bu tepkiler aynı zamanda yeni ve çeşitli şüpheleri birlikte ortaya çıkarabilmektedir. Rıza halinin 12 yaşına çekilmesi veya zina gibi öneriler ise bu şüpheyi daha da arttırabilmektedir. Çeşitli duyguları da içeren bu açıklamalar dolayısı ile çocukların araç olmak istendiği bir duruma neden olmaktadır. Hedef ve amaç ise belli değildir. Zaman zaman belli noktadan başlayan yoğun görsel ve yazılı medya baskısı sorunun ve çözümü doğru bir şekilde değerlendirmesi yerine perdelendiği/körleştirildiği bir durumda ortaya çıkmaktadır. Bilim yerine kahvede, evde veya görüntülü medyada bir iki gün lafladıktan ve akıl vermelerden sonra benzer bir cinayete veya bu olaylara kadarda bir ara verildiği de görülmektedir. Bu durum çocuklara yönelik samimiyetimizi de sorgulanmaya neden olabilmektedir.

9. Ancak uygar dünya bilindiği gibi idam tartışmalarını artık terk etmiştir. Evrensel değerler ve hukuk ise öfke, hınç ve intikam kavramlarını ve uygulamalarını adalet adına dönüşmüştür. Dünyevi ve kamusal/toplumsal açıdan soğukkanlı, sağduyulu ve tarafsız olma konumunu da devlet adına öne çıkarmaktadır. Böyle bir süreçte göçebe gibi toplumlarda suç ve ceza anında ve zorunlu bir orantısızlığı benimsemektedir. Günümüzde ve yerleşik toplumlarda ise cezaevleri ve bu bağlamda böyle bir adalet hizmetinin bilim ile birlikteliği ayrılmaya neden olabilmektedir. Özgürlüğün kısıtlanması ve arttırılması yerine başta sosyal hizmet ile ilgili olarak öne çıkan onarım ve destek ise toplumun geleceği için hedef olabilmektedir. Avrupa Birliği gibi bir topluluğun içine girmek ile öldürme fiilinin ortadan kaldırmak dolayısı ile insanlık açısından bir uygarlık noktası olmuştur. Adalet hizmetinde oluşan eksikliklerin/yoksunlukların toplum adına öldürme hatasını gideremediği gibi bu yükümlüğe ortak olunmaması aynı zamanda oluşabilecek yaygın ve keyfi kullanımların engellenmesi de bu yöndedir. Yine, insan vücuduna kalıcı bir hasar veren infaz yöntemleri 21. yüzyıl uygarlığında artık terk edilmiştir. Teknik ve bilim öne çıkmış olup adalet gibi hizmetinin bir parçası olmayı reddetmek aynı zamanda hukuk devletinde insan hayatı ve bedensel bütünlüğünü kutsal olarak kabul etmekte öncelik yapmaktadır. Dokunulamaz olup bu kural, diğer insanlara vahşice zarar verenler için bile geçerli olmamasını da öne çıkarmaktadır. Hâlbuki ve özellikle bildiğiniz gibi Şubat 2018 de bu konu yine gündeme gelmiştir. Kısır döngü ile birlikte iki çocuğun peş peşe öldürülmesi nedeni ile Türk Ceza Kanunlarının ölüm cezası ile değiştirilmesi dâhil bu konular yine yoğun bir şekilde tartışılmıştır. Zaman zaman bilinen döngü yine Nisan 2018 de başlamaktadır. Bu döngü ve benzer tartışmalarda başta hukuk ve tıp olmak üzere bilim dâhil herkes kendi açılardan özellikle ele almıştır. Hala Hammurabi kanunlarına dayalı kısasa kısas yaklaşımı ile cezaların artırılması hem duyguların karşılanması hem de sorunun çözüm aranmasını hedeflemiştir. Böyle bir kısır döngü ile özellikle "*korunma*" gibi bu boyutu ve kavramı da bu bağlamda öne çıkarken kamusal bir hizmet olan sosyal hizmet(ler) ile ilgili boyut ve "*sosyal koruma/sosyalizasyon*" ise hala yeterli şekilde ele alınmamıştır. Üstelik kamusal ve kurumsal açıdan topluma ve kişilere güven vermek bilgi, beceri yetkinlikle ancak sağlanabilir. Fakat çocuk istismarı gibi çok girift bir konu tartışılırken alan ile ilgi tanımlar ve kavramlar farklı farklı ele alındığı gibi kurumsal eksiklikler, bilgi ve yöntemsel yoksunluklar hala bu tartışmaların odağındadır. Sağduyu ve bilgi için ise güvenli veriler olmadan bir soruna doğal olarak çözüm bulmayı engeller. Çaresizlik çeşitli öneri ve uygulamaları da zaman zaman öne çıkarmaktadır. Temenni yetmediği gibi bilgi ve beceri konusundaki eksiklik/yoksunluk sorununda bir parçası olmaya neden olabilmektedir. Özellikle sorununun özelliği bağlamda yer alan kurum ve yapılarda söz konusu olan istismarın da önemli bir kaynağı olabilmektedir. İlk adım olarak anne-babaların ve çocukların bilinçlendirilmesi adına çalışmalar bunların arasındadır.

10. Örneğin bu amaçla Şişli Belediyesi ve bir dernek işbirliği için bir çalışma haberleştirilmiştir. Yine bildiğiniz gibi AB ile birlikte sınırlı bir üye sayısı ve kaynağı aidat ile yeterli olmayan dernek yapılanması ile kendine özgü bir STK uygulaması günümüzde öne çıkmıştır. STK yapılanması ile kamu kaynaklarına ulaşım bazı işbirlikleri ile birlikte kendine özgü yeni bir iş modeli de geliştirmiştir. Genel kamusal bir

hizmeti tamamlamaya yönelik sonucu ve hedefin belli olamaya çalışmaların süreklilik açısından öne çıkarılması yerine “bende bir şey yapmak” isterim veya halkla ilişkiler çalışması zaman zamanda öne çıkabilmektedir. Kariyer ve iş modeli geliştirmeyi de öne çıkaran çalışmalar çocuklar içinde öne çıkabilmektedir. Çocukların gündeme gelmesi ile dernek ile oluşan işbirliği bu açıdan önemli bir örnektir. Belediyede çalışan toplam 246 psikolog, sosyal hizmet uzmanı, spor eğitmeni, öğretmen ve sağlık görevlisi de sokaklara çıkmışlar. “İstismarı Önleme Ekibi” diye iddialı bir uygulamayı da öngörmüşlerdir. Sokaklara çıkmadan önce 4 ay süreyle interaktif bir programa katılmışlar, İlçede yaşayan ve sayıları 30 bini bulan 0-8 yaş arası çocukların ebeveynlerine doğrudan ulaşılmış ve bahsedilirken bu yönde çocuklara iyi dokunuş-kötü dokunuş, bedensel haklar, yardım isteyecekleri kişiler gibi konularda bilgilerin verilmesinden de bahsedilmiştir. Bu yöndeki bilgilendirme ve uygulama görüldüğü gibi İstanbul ve Şişli gibi ekonomik ve sosyal açıdan yüksek olan ilçe için söz konusudur. Ancak böyle bir gelişmişliğe rağmen böyle bir ihtiyacın başta sosyal hizmet ile ilgili olarak mesleki müdahale ve koruma boyutunun hala giderilmediğini ve de eğitim hizmeti ve merkezi yönetim açısından hala eksik olduğunu açıkça ortaya çıkarmaktadır. Bu eksikliğin giderilmesi ise beceri olarak yansıtılmaktadır. Bu eğitim Eylül ayıyla birlikte ilçedeki tüm anaokulu ve ilkokullara yaygınlaştırılmasından bahsedilmektedir. Çocuklara doğrudan temas eden kişileri bilinçlendirmek için mahalle muhtarları, esnaf, taksi şoförleri, din görevlileri ile toplantılar yapmak da bunlar arasındadır. Fakat sene sonunda bitecek bu çalışmanın bir sürekliliği olmadığı gibi mevcut yasalar bağlamında 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununun hala görmezden gelindiği ve belediye açısından nasıl bir görevde yer almayı anlayamadığının da bir yansıması olabilmektedir. Bu gibi yardımseverlik yaklaşımı ve “farkındalık” çalışmalar bir sürekliliğe neden olmadığı gibi sadece çocuklar açısından bir araç olunması için de önemli bir örnektir. Kurumsal yapı ve uygulama konusundaki yoksunluk gözetilmeden/aranmadan gündeme bağlı olarak bir şey yaptım diye geçirtilen bir yarışın örneği de olabilmektedir. Aslında sosyal hizmet(ler) açısından da önemli bir becerisizliğin ayrı bir örneği olabilmektedir. Görüleceği gibi çocukları böyle çaresizliğe itmek ve çocukların cinsel istismar ile ilgili davranışın aile dâhil en yakın yerden başlanması ve bu yöndeki kurumsal eksikler sadece kısır döngünün devamına katkı vermektedir. Yine görüleceği gibi böyle önemli bir sorunun hayırseverlik veya yardımseverlik ile yetmediğini ve çözemediğini de ortaya koymaktadır.

11.Yine bu sorunun arasına TÜİK verilerine göre son altı yılda 18 yaş altı doğum yapan çocuk sayısının 130 bini geçtiği açıklanırken aynı zamanda 2 milyon çocuk işçilerden bahsedilmesi böyle bir gerçeği öne çıkarmaktadır. Bu sorunların arasına çocukların kayıp olmaları da yoğun bir şekilde yer almaktadır. 2008 ile 2016 yılları arasında TÜİK verilerine göre yapılan resmi olarak kayıp başvurularına yer verilen açıklamada, “2008 yılında 4 bin 517, 2009 yılında 5 bin 81, 2010 yılında ise 8 bin 81 çocuk kaybolduğu görülmektedir. Kayıp çocuk sayısının çift hanelere çıktığı 2011 yılında 10 bin 67, 2012 yılında 12 bin 474, 2013 yılında 16 bin 218, 2014 yılında 18 bin 696, 2015 yılında 17 bin 706 ve 2016 yılında ise 11 bin 691 çocuk kayıp olarak bildirilmektedir. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere; kayıp çocuk sayısı her yıl artarak devam etmektedir” denilerek, son 9 yılda 104 bin 531 kayıp çocuk başvurusu yapıldığını belirtmektedir. Çocukların neden evlerinden kaçmaları, buna yönelik korumalı ve barınmalı bir hizmet konusundaki eksiklik ve uzun zamandan beri bulunmamaları, buna rağmen çalıştırılmaları ve de ana babalar ile ilgili sorumluluk dâhil “koruma” boyutu ise bu sorunları belirsiz ve karmaşık olmaya itmektedir. Örneğin Almanya da 250 bin pedofili hastasının tespit edilmiş olmasına rağmen Türkiye de bilim adına hala belirsizliğin devamı ise sadece söylemlere kaynaklık etmektedir. Her toplumda en az %1 veya 2 oranında “sapık” diye adlandırılan kişiler için genelleme(ler) ise sorunun özelliğini ve öneminin sadece yitirilmesine de neden olmaktadır. Veriler/bilgiler; başvuru ile her türlü riskler ile birlikte yönetebilecek kurumsal yapılar konusundaki eksiklikler; böyle belirsizlikler ve karşılığı olmayan söylemler sorunu ve çözümü daha da çaresiz kılabilir. Aynı zamanda söz konusu olan hukuksal sorun, bilim eksikliği ve/ya kargaşalığı ile sorunu ve çözümü daha da dibe itebilmektedir. Çeşitli söylemler arasında “Pedagojik Destek Uzmanı” gibi türetilmiş çeşitli uzmanlıklardan da bahsedilmektedir. Bir sorunun sistem ve teknik beceri ile çözülmesi yerine beceri veya bilgi eksikliği dolayısı ile bir boşluğun çeşitli şekilde giderilmesi ve yoksunluk aynı zamanda normalin dışında yozlaşmaya da doğal olarak neden olmaktadır. Koyunun olmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi diyerek örneğin tıp konusunda bir eksikliğin veterinerlerce benzer yetki ve görev ile sağlık hizmetini mümkün kıldığı bir durum günümüzde olağanlaşabilmektedir. Bilim ve tekniğe rağmen oluşan uzaklaşma ve böyle bir durum aynı zamanda siyaset ile birlikte yasaya dönüşmüş olması bir yozlaşmaya da ayrıca neden olduğu gibi sorunun çözümü daha da zorlaşabilmektedir. Yine 1982 de ortadan kaldırılan “pedagoji” bilimine rağmen psikolojik rehberlik ve danışmanlık (PDR) gibi lisans eğitim sonucu “pedagog” şeklinde ek bir adlandırma ve görev yozlaşması/yozaştırması hukuk ve eğitim dahil çeşitli açılardan önemli örnektir.. Adalet ve de eğitim hizmeti bağlamında yer almaları ve bilgilendirmeler hem

kurumsal yozlaşmaya hem de bu söylemlerin parçası olmaya devamı aslında sorunun bir parçası olabilmektedir. Yanlış araçlar ile amaca ulaşılmadığı gibi denize düşen yılan sarılır gibi bir yaklaşım ek bir fırsatçılığa da dönüşebilmektedir. Çözüm yerine çocuklar için tehdit ve tehlikeye dönüşen bir araç öne çıkabilmektedir. Aynı zamanda kamusal açıdan verilen hizmetin sorumluluğun, niteliğin aranılması yerine ailelere yükletilmek istenmesi ve/ya ortak temel eğitim konusundaki eksikliğin “*eğitim*” gibi soyut önerilere yer verilmesi yeni ek çaresizliklere de kaynaklık etmektedir. Uygunluk, tutarlık, liyakat ve yetkinlik aranılması/ulaşılması yerine uzaklaşma bu çaresizliği, yozlaşmayı daha da yoğunlaştırırken eğitim, adalet, koruma, sağlık dâhil çocuklar adına geleceklerinin karartılmasına araç olunması devam edebilmektedir. Daha çok hayırseverlik ve/ya yardımseverlik yaklaşım ile risk yönetim ile birlikte müdahale yetkisi ve yöntemler dâhil evrensel sosyal hizmet konusunda ki önemli eksiklik(ler) çare olmayı ve de çözümleri de engellemeye yöneliktir. Sahip olunan bilgi düzeyi güven ve akliselimi kamusal açıdan kaybettiği gibi çaresizlikler duyguların beslenmesi için de yardımcı olabilmektedir. Duyarlılığın, bilinçlendirmenin/farkındalığın ötesinde kamuoyu etkisi ile birlikte ortaya çıkan tepkilerin azaltılması siyasetini de doğal olarak öne çıkarmıştır. Son bir tasarı ise yapılan tartışmalar ve baskılar sonucu Adalet, Sağlık, ASPB dahil altı bakanlık tarafından hazırlanmış ve Başbakanlıkça 9 Nisan 2018 tarihinde bilindiği gibi TBMM ne sevk edilmiş (2) olup bu tasarı komisyonlarda el alınmıştır. Ancak erken genel seçim nedeniyle Genel Kurula taşınmamıştır.

12.Balık hafızaya sahip olma konusunda örnek olan böyle benzer tartışmalar yine unutulmuş ve Haziran 2018 de yeniden başlatılmıştır. Yine aynı zamanda diğer sorunlar için alışılmış çeşitli öneriler için araç olunması günümüzde hala görüldüğü gibi öne çıkmaktadır. Özellikle de çocukların korunması ile ilgili temel bir hizmet olan sosyal hizmet(ler) ve evrensel teknik boyutun görmezden gelinmesi ve/ya engellenmesine yönelik bu tartışmalar halen devam etmektedir. Ayrıca bilindiği gibi çocukların, okulların ve/ya işyerlerinde her türlü şiddet sonucu çocukların cinsel istismarına uğrama konusu görmezden gelinmesi de önemli bir gerçektir. Ancak buna rağmen hukuksal ve uygulamalar açıdan öne çıkan mağdur/kurban çocukların korunması ve iyilik haline ulaşılması bağlamında sosyal hizmet(ler) ile ilgili boyut bu çalışmada oda klanmış olup üç bölüm halinde ele alınmıştır. Birinci bölümde TCK/103. maddesi ile çocukların cinsel istismarı ve yine böyle bir suçta %25 oranında yer alan çocuk/gençler ile ilgili boyut adil yargılama açısından birlikte yer almaktadır. Aynı zamanda “çocuk gelinler” olarak hala adlandırılan ve kız çocuklarının TMK/124. madde ile erken ve/ya zorlanması konusunda uygulama ve duruma yönelik tespitler ele alınmıştır. İkinci bölümde ise BMÇHS ve 2005 yılından beri yürürlükte olan 5395 sayılı Çocuk Koruma(ma) Kanunu, TCK/31 ve TCK/103. maddeye yönelik en son tasarıda yer verilen düzenlemeler arasında yer alan “*Çocuk İzleme Merkezi*” gibi bir uygulama sosyal hizmet açısından ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise tespitler ile birlikte söz konusu tasarı, ortaya çıkan yeni sorunlar ve tespitler öneriler ile birlikte hedeflenmiştir.

## BİRİNCİ BÖLÜM

### TCK/103.MADDESİ

13.Bilindiği gibi 2005 yılından beri söz konusu olan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar Başlığını Altıncı Bölümde ayrıca ele almıştır. Bu düzenleme 18.06.2014 tarihinde cezaların artırılması ile ayrıca güncellenmiştir. Cinsel saldırı ise ayrıca TCK/102 inci madde de ele alınırken “*çocukların cinsel istismarı*” başlığı TCK/103. madde ile çocuklar /gençler ayrıca ele alınmıştır. Sarkıntılık dâhil çocukların istismarı bir davranış olarak değerlendirilmesi bağlamında yaptırımlar özellikle 2014 ten sonra yeniden ele almış ve düzenlenmiştir. 18.06.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 60. maddesiyle bir ceza artırımı öngörülürken aynı zamanda mahkemelerin yetkisi bağlamında Anayasa Mahkemesi için yapılan başvuru ve alınan kararlar hukuk adına yeni ek süreçleri de başlatmıştır. Caydırıcılık ise bu yöntemlerin ve önerinin ve de ağır bir şekilde cezalandırması en başında yer almaktadır. Peş peşe gelen tecavüz ve cinayet haberleri kızgınlıklarla birlikte başta ailelerin endişelerinin arttırmasına neden olması çeşitli bilgi eksikler ile duygulara teslim olmaya neden olmaktadır. Caydırıcılık, beceri eksikliğini perdelemek içinde bir araç olabilmektedir. Ailelere yükletilen ek sorumlulukta bunların arasındadır. Bunların arasında örneğin ensest gibi bir sorunda temel bir parçasıdır. Başta annelik konusundaki sorumluluğun yükletilmesi ile birlikte çeşitli yaş gruplarına yönelik psikolojiye dayalı bilgilendirme önleyici yöntemlerden birisi olarak öne çıkmaktadır. Kurumsal sorumluk ve sorumlu birim ise Türkiye de hala aranmadığı gibi “*pedofili*” gibi bir hastalık bu endişelerin arasında ayrıca yer almaktadır.

## Anayasa Mahkemesi Kararları

14. Böyle çeşitli endişeler ve tartışmalar, değerlendirmeler bağlamında ise Anayasa Mahkemesi'nin aldığı kararlar uygulamaları hukuksal açıdan öne çıkartmaktadır. Hukuksal açıdan ortaya çıkan sorunu çözmek yerine ek sorunlara neden olmaktadır. Buna yönelik en son örneklerden birisi 26.05.2016 tarihli ve E.: 2015/108, K.: 2016/46 sayılı Kararı ile olmuştur. TCK/103. maddede yer alan bazı kısımlar iptal edilmiş olup yaşanan sorunları hukuksal açıdan çözemediği gibi yeni sorunlara yol açması açısından da önemli örneklerden birisidir. Yasa koyucu açısından oluşan hukuka aykırılığın giderilmesi için yerel mahkemelerce sahip olan yetki bilindiği gibi Anayasa Mahkemesine yapılan başvuruların arasındadır. Bu yetki ile Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru ve iptale yönelik bu karar Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır. 13.07.2016 tarihinden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesini de hüküm altına alınması bir süreyi de öne çıkarmıştır. İptal ile birlikte hukuksal açıdan bir boşluğun ortaya çıkarılması ve giderilmesi de söz konusu olmuştur. Özellikle mağdur/kurban çocukların sorumluluk açısından çeşitli yaşlar ile ayrı ayrı gruplara kademelendirilmesi/ ayrıştırılması ve iptal, söz konusu olan suça “*sürüklenen (?)*” çocuklar ile ilgili durum bu kararı öne çıkarmıştır. “*Ceza sorumluluğu*” bağlamında akıl hastalığı dışında çocuklar için benzer bir sorumluluk yaş grupları için TCK/31 maddesi ile öne çıkmış ve kademeli ilişki 2005 yılında yeniden güncellenmesi ve de yetişkinler açısından bu kararın ilişkilendirilmiş olması iptal için temel bir gerekçe/dayanak olmuştur. İptal ile birlikte zorunlu yeni düzenleme ve yaptırımlar dâhil kamuoyu çeşitli şekilde bu nedenle tartışılmıştır (3). Hala da tartışılmaya devam edilmektedir. Ayrıca Anayasa Mahkemesine yapılan benzer başvurular sonucu Anayasa Mahkemesinin TCK/103. madde ile ilgili 12.11.2015 tarihli E.2015/26, K.2015/100 ve yine 12.11.2015 tarihli E.2015/43,K.2015/101 sayılı kararlar (4) son bu karara ve düzenlemeye hukuksal açıdan kaynaklık etmiştir.

15.İptal ve süre bağlamında oluşan hukuksal boşluğun giderilmesi için baskının sonucu 24.11.2016 tarihinde TBMM tarafından yapılan yeni düzenleme bu sürecin bir parçası olmuştur.18.06.2014 yılında yapılan ek düzenlemeden sonra yapılmış olan düzenleme sonucu özellikle söz konusu olan zorunluk ve düzenlemeler bağlamında cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi ile ilgili durum ve mağdur/kurban çocuğun hem tanık hem de delil özelliği adli bir sürecinde bir parçası olmaktadır. Böyle bir özelliğin hukuksal açıdan kazandırılması ve de fiili işleyen çocuk dâhil faillere yönelik cezalandırma konusunda öngörülen yaptırımların artırılması başta hukuk ve tıp açısından tartışmaları ayrıca odaklık yapmıştır. Evrensel uygulama, teknik ve bilgi yerine caydırıcılık ise bir araç olarak öne çıkmaya neden olmuştur.

16.Öfkelerin giderilmesi ve caydırıcılık bu bağlamda öne çıkmıştır. Ceza hukuk özellikle öne çıkarılırken cezaların arttırılmasına rağmen çözüm konusunda bilgi düzeyindeki eksiklikler/yoksunlukta çözümü veya çözümsüzlüğü belirlemektedir. Başta hukuk olmak üzere BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ve diğer sözleşmeler dâhil çeşitli şekilde çocukların yarar ve esenliğinin koruma açısından gerçekleşmesi ve de yükümlüğün perdelenmesi de tartışmaların bir parçasıdır. Bir taraftan BMÇHS en sık sık bahsedilirken/dilendirilirken öne çıkarılan taahhütlerin yerine getirilmesi ve sorgulanması yerine hala hak talebinde bahsedilmektedir. Yine bir taraftan rahatlıkla 12 yaşındaki çocukları için yetişkinler gibi benzer bir rıza hali ve sorumluluğun arandığı çeşitli söylem ve uygulamalarda bunların arasında olabilmektedir. Ayrıca ve özellikle de bir hak olan ve iyilik halinin aranmasını yönelik çocukların korunmasını da içeren sosyal hizmet(ler) ile ilgili boyutu perdeleme/engelleme, yaklaşım ve düzenlenmiş olan bu ağır cezaları da içeren madde halen geçerlidir. Bu yaklaşım ve düzenleme ile de her türlü şiddet mağduru olan mağdur/kurban çocuğun; on iki yaşını tamamlamamış olması ile birlikte ayrıca on beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte “*filin hukuki anlam ve sonuçlarını algılaya yeteneği*” gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış şeklinde ele alınmıştır. Bu beklenti öncelikle görüldüğü gibi toplum adına kişilerin iyilik haline ulaşılmasına yöneliktir. Bilindiği gibi tarihsel süreçte Tanrısal ve dinsel kaynaklı öğretiler bedensel ve cinsel üreme konusunda çocukların fiziksel ve kişisel/ruhsal gelişimi doğası gereğidir. Olgunlaşma ve sorumlulukta söz konusudur. Belli bir yaş ve sorumluluğun belirlenmesi ise öğreti ile başlar. Akıl hastalığı dışında yetişkinler gibi benzer sorumluluk yerine getirilmediğinde ise iki dünya açısından ayrı ayrı yaptırımı da içermektedir. Fakat söz konusu olan sorumluluğu/yetişkinliğin ceza hukuk ve dünyevi açısından tıp dâhil hukuk adına aranması ise özellikle pozitif hukuk ile bir asırdan beri terk edilmiştir. Çocuk ve gençler ise özellikle yetişkinler dışında ayrı bir şekilde ele alınmıştır. Hukuku da içeren bu evrimleşmeye bağlı olarak sosyal hizmet(ler) boyutunun medeni/yurttaş hukuk açısından zorunlu olarak aranması da bu yöndedir. Yetişkinler gibi cezalandırmayı da engellemek öncelik olup

bilim ve uygulama açısından ve de evrensellik böyle önemli bir boyuta ve uygulamaya taşınmıştır. BMÇHS ise çocuklar/gençler açısından bir zirve noktasıdır (5). Ancak başta BMÇHS ile birlikte fail çocuklar/gençler için aranan Pekin Kuralları ve sosyal araştırma konusundaki yetkinliğin hala hukuksal açıdan görmezden gelinmesi Türkiye açısından kısaca ayıptır. Tıp, hukuk ve adalet adına perdelenmesi ise günümüzde “rıza “ hali gibi yetişkinleri içeren sorumluluğu da hala öne çıkarmaktadır. Bu noktaya gelinmemesi ise bilim adına ayrıca beceri olarak zan edilmekte olup söz konusu iptal kararına ve tartışmalara özellikle yansıtılmıştır. İnsanın doğası gereği “genç” gibi bir özelliğin ve kavramın BMÇHS de bile yanlış çeviri ile perdelenmesi dâhil çocuk ve gençlerin yetişkinler gibi benzer kılmak bir amaç ve araç olabilmektedir. Yetişkinler açısından öne çıkarılan benzer sorumluluk halinin hala aranması için üç farklı ayrı kademeli grubun tıp ve hukuk açısından özellikle ve hala ele alınmak istenmesi bu tartışmaları evrensel bilimden uzaklaşılmasına neden olabilmektedir. Bu yöndeki ısrar/görmezden gelinme, vurdumduymazlık cehalet ile birlikte doğal olarak amaç ve araca dönüşebilmektedir. 18 yaş ile başlayan hukuksal kimlik ve sorumluluk yerine çocuklar açısından Tanrısal, dinsel kaynaklı ikili dünya açısından bir sorumluluğun hala bu şekilde öne çıkarılması ve oluşturulan kavram kargaşaları araç ve hedef olabilmektedir.18.06.2014 ve 24.11.2016 tarihinde yeni ağır yaptırımları da içeren düzenlemeler ile birlikte çocukların cinsel istismarı başlığın altında hala bu konu böyle bir hedefinde bir parçası olmaya devam etmektedir. Bu yaklaşım ve hedef bağlamında cezaların artırılmasının caydırıcı olacağı iddiasının hala öne çıkarılması çocukların korunması yerine başka amaçlara yardımcı olunmasına da neden olmaktadır. Hâlbuki bir asırdan beri bu sorunlar kurumsal dâhil evrensellik açısından çözümlenmiştir. Özellikle de özel ve kamu hukuk ile yargısal/adli uygulamalar ve idari uygulama açısından oluşan farklılıkların sistem dahil gözetilmemesi, idari kamusal bir görev bağlamında sosyal hizmet(ler) ile oluşturulan ilişki ve varlığı görmezden gelme, özellikle iç hukukun bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartı ile öne çıkarılan yükümlülük aynı zamanda sorunu çözmek konusundaki içtenliğinde sorgulama noktası olabilmektedir. Bir bilgi düzeyini uygulamayı da belirlemeye yönelik olmaktadır.

17.Yine görüleceği gibi TBMM de son yapılmış olan bu düzenleme ile de “on beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış ile birlikte diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar” bu düzenleme ile halen 2005 yılından olduğu gibi tanımlanmaktadır. Yetişkinler açısından benzer bir yetki ve sorumluluk öne çıkmaktadır. Fakat mağdur/kurban çocukların yetişkinler dışında cinsel istismar gibi bir davranışa yönelik koruyucu ve önleyici uygulamanın başta BMÇHS bağlamında yöntemler dâhil sosyal hizmet(ler) ve iyilik hali ile ilgili boyutun Anayasa Mahkemesi kararında kısmen de olsa görüldüğü gibi ele almak istenmiştir. Sözleşmeler ise eksik şekilde ele alınmıştır. Ancak çocuklar için sosyal koşulların ve kişisel gelişimlerin aranması gibi bir durumdan kısmen olsa da ele alınmış olmasına rağmen hala hukuki düzenlemelere yansıtılmış olmaması (Karar paragraf 14,16,17) son tartışmaların aynen devam etmesine doğal olarak neden olmaktadır. Başta 2005 yılından beri şiddet konusunda mağdur/kurbanlar konusunda yasal bir çerçeve düzenleme ve uygulama söz konusu olmadığı gibi kurumsal yapılar ile birlikte yöntemler dahil sosyal hizmet konusundaki eksikliğin başta BMÇHS, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine, Avrupa Sosyal Şartına, İstanbul Sözleşmesine ve kaynak kanun açısından giderilmesi yerine bilim dahil herkesin farklı farklı açılardan ele alınması yeni yeni kargaşalara da görüldüğü gibi katkı vermektedir. Çocukların ceza sorumluluğu bağlamında 5237 sayılı TCK/3. maddesi ile yasa koyucu olmak üzere Anayasanın 90. ve 137. maddelerini ele almaktan kaçındığı görülmektedir. Bu tartışma ve kargaşalar aynı zamanda makro ve mezzo uygulamaları açılarından çocuk dâhil kişileri yoksun ve iyilik halini engellediği gibi mikro açılardan yapılmış çeşitli tartışmalar bu kargaşaları daha da derinlere ve çözümsüzlüğe itilmesine neden olabilmektedir.

16.Çocukların korunması amacıyla yarar ve esenliğinin başta BMÇHS olmak üzere bir uygunluğun ve tutarlılığın hukuksal dâhil aranmasını 2005 yılından beri özellikle yürütme açısından yükümlü kılmaktadır. Buna rağmen öngörülen bazı uygulamalar özellikle Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan katkılar ile de hukuk adına hala bu kargaşayı mümkün kılabilmektedir. Hukuksal sorununda aynı zamanda bir parçası olabilmektedir. Başta yapısal olmak üzere sistem açısından makro boyut konusundaki eksiklikler de kasıtlı olmayan ve/veya kasıtlı katkılara neden olmaktadır. Hukuksal soruna dönüşen örneklerden diğer birisi ise TCK.104. maddesi içindir. Uygulamayı da belirlemektedir. 2005 yılında yapılmış olan düzenlemede yer alan; aralarında beş yaştan fazla fark bulunan onbeş yaşını bitirmiş çocukla rızasıyla cinsel ilişkide bulunmak suçu için iptali konusunda Anayasa Mahkemesine başvurulması ve iptal kararı da ayrıca önemlidir. Aslında çocuk ve genç açısından BMÇHS dâhil

yapıla çeviri yanlışlıkları dâhil oluşan farklılığa yönelik halen söz konusu bilgi eksikliğinin ötesindeki cehaletin ve amacın/hedefin önemli göstergesi olmuştur. Bu boyutlar görmezden gelindiği gibi dinsel kaynaklı öğretiyeye dayalı hukuksal yaklaşım ve sorumluluğun hala aranmak istenmesi için yapılmış olan itiraz başvuru tarafından da kabul edilmiştir. Özellikle itiraz gerekçesinde yer alan bilgi bu açıdan önemlidir. Konusu olan madde ile görüldüğü gibi gerekçelerin arasında ki bilgilerden bazıları da şu şekilde yansımaktadır. “Anayasa’nın 41. maddesinde, aile toplumun temeli kabul edilerek aile bireylerinden ana ve çocuğun korunması ve ailenin huzurunun sağlanması ile devletin yükümlü tutulduğunu, **Medeni Kanunun 124. maddesine göre, onyediyi aşkın yaşını dolduran erkek ve kadının yasal temsilcilerinin izni ile onaltı yaşını dolduran kişilerin ise hâkim kararıyla evlenmelerinin olanaklı kılındığını, onbeş yaşını tamamlamış olan bir kadınla aralarında beş yaştan fazla fark olan bir erkeğin rızayla ilişkide bulunmaları, hatta çocuklarının olması halinde, sanığın mağdur taraf şikâyet etmese de itiraz konusu hüküm nedeniyle cezalandırılacağını, böylece, Medeni Kanun yönünden sakıncası olmayan bir birlikteliğin, Ceza Yasası ile soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olmayan bir suç kabul edilmesinin, eşin cezaevine girmesine, anne ve çocuğun korunmadan yoksun kalmasına ve belki de ailenin parçalanmasına yol açacağını belirterek kuralın, Anayasa’nın 41. maddesine de aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir.” Bu gerekçe ve itirazın kabulü ise Anayasa’ya aykırı olduğu kanısına da varmıştır. Anayasa Mahkemesi TCK/104 maddesinin 2 fıkrasını da iptal etmiştir. 23.11.2006 tarihli E;2005/104; K: 2005/89 sayılı karar Anayasa Mahkemesi 25 Şubat 2006 gün ve 26091 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır (6).**

17.Kararda yer alan Anayasaya aykırılık ile ilgili değerlendirmeler 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu bağlamında BMÇHS ile oluşan boyutu düzeyi ve yaklaşımı aynı zamanda yansıtabilmektedir. Bu durum aynı zamanda sosyal hizmetler açısından da ayrı önemdedir. Çocuk ve genç arasında çeviri yanlışlığı ile Pekin Kuralları arasında yer alan sosyal araştırma konusundaki zorunluğun görmezden gelinmesi, sosyal hizmeti anlamaktan kaçınmak ve kargaşa bu yansımaların temel bir parçası olmaktadır. Özellikle çocuk ve gençlere yönelik yetişkinler dışında ceza hukuk açısından hala yasal bir düzenlemenin söz konusu olmaması ve medeni/yurttaşlık hukuku dayalı olarak çocukların korunmasının ceza hukuk ve kısasa kısas davaları cezalandırma ile birlikteliğin hala öne çıkarılmış olması da uygulamayı ve kargaşaya katkı vermektedir. Yapılan itirazın evrensel ve kaynak kanunlar açısından reddedilmesi yerine ise iptal karar ile evrensel dâhil uzaklaşmaya ve özgünlüğe de yardımcı olmuştur. Caydırıcılık bağlamında cezalandırmanın öne çıkarılması ve korumanın engellenmesi amacıyla yetişkinlere yönelik benzer uygulama ise TCK/31 maddesi ile devamı bu katkılar ile hala öncelik olmaktadır. Çocuk ve gençlerin bir asırdan beri Türkiye de hala korunmasını mümkün olmaması, kurumsal yapıdaki eksiklik, hukuksal ve teknik açıdan uygunluk/tutarlığın aranılmaması sonucu bu eksiklikler/vurdumduymazlıklar dolayısı ile hukuksal ve sosyal hizmet açıdan oluşan kargaşanın da ayrı ayrı birer yansımasıdır. Sorunun da ayrı ve temel kaynağı olmaktadır. Özellikle insanın doğası gereği olarak “genç” gibi kavramı hala görmez gelen yaklaşım ile birlikte hukuk açısından kaynak kanunlara rağmen bir akran ilişkisinin Anayasa Mahkemesi tarafından görmezden gelinmesi çocukların/ korunmasının da önüne çıkmıştır. Böylece çocukların/gençlerin yarar ve esenliğinin engellenmesinin önemli taşlarından birisi için de önemli bir örnektir. Hukuk ve adalet için amaç yerine araç olunmuştur. Kararda yer alan karşı oy açıklamaları da bu açıdan ayrı bir şekilde değerlendirilmesini ve ortaya çıkan hukuksal sorunun ve eksik duyulan teknik uygulamaların giderilmesi başta hukuk ve adalet adına gerekmektedir.

18.Bu yöndeki diğer önemli karar ise TCK’nın yer alan “Aile Düzenine Karşı Suçlar” ile ilgilidir. “Birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören” ile ilgili TCK’nın 230. Maddesinin 5 fıkrasında yer alan; Aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medenî nikâh yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar ile 6 fıkrada yer alan; aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medenî nikâh yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar şeklinde ki düzenlemeler de Anayasa Mahkemesi’nin 27.05.2015 tarihli ve E.: 2014/36, K.: 2015/51 sayılı Kararı ile de bilindiği gibi iptal olmuştur (7). İptal ile ilgili gerekçelerin arasında ise “Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden evlenme için dinsel tören yapan kimseler de sonuç itibarıyla özel hayatlarına ilişkin tercihleri ve dini inançları gereği evlenmenin dinsel törenini yaptıranlara yardım etmek amacıyla hareket ettiklerinden, bu kişilerin fillerinin cezalandırılmasını öngören kuralda yukarıda belirtilen aynı gerekçelerle ölçülülük ilkesini ihlal etmektedir. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kurallar Anayasa’nın 13. 20. ve 24. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.” şeklindedir.

**Erken yaşta ve zorla kız çocuklarını evlendirme:**

19. Onsekiz yaşını dolduran kişilerle yetişkinler açısından söz konusu olan birlikteliğin öne çıkarıldığı böyle bir iptal gerekçesinin yanı sıra kararda yer alan karşı oylarda hukuksal ve sosyal hizmet açısından önemlidir. Bu iptal kararı aynı zamanda eşcinseller açısından söz konusu olabilen birlikteliğin birlikte alındığı bir durumu da öne çıkarırken üyeler Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Recep KÖMÜRCÜ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT tarafından yapılan bilgiler ile ortaya çıkan yaklaşımı da farklı açıdan yansıtmaktadır. Özellikle de bilindiği gibi uzun zamandan beri “çocuk gelinler” gibi günümüzde öne çıkaran başlık ve kavramda bu kapsamdadır. 18 yaşından küçük kız çocukların Ana babalarının onay ve desteği ile köy sakinleri dâhil muhtarlar ile birlikte evlendirme töreni bu uygulamanın önemli bir parçasıdır. Yakınları ile birlikte gelin ve duvak ile çocuklar için yapılmış olan böyle bir törenin gelenek adına yönetilmesi ve böyle bir uygulama uzun zamanlardan beri söz konusudur. Evrensel hukuk açısından ele alındığında ise bu uygulama erken ve zorla evlendirilme kapsamında ele alınmaktadır. Toplulukta yer alan kişilerin birlikteliğinin yasalara rağmen meşru kılmasına yönelik düzenlenmiş dinsel törenin “*imam nikâh*” şeklinde adlandırılması günümüzün gerçekleri arasındadır. Olağanlaştırılmıştır. Böyle bir uygulama ve birliktelik aynı zamanda çocukların cinsel istismar ile ilgili de önemli sorunlardan bir parçası olması ve olağanlaşmayı meşrulaştırılmış bu karar açısından ayrıca önemli olmuştur.

20. Ayrıca bilindiği gibi TÜİK verileri (8) ile 2003 yılında 2 bin 348 olan 15 yaş altı kadınlarda anne olma sayısı, 2004 yılında bin 940, 2005 yılında bin 715, 2006 yılında bin 635, 2007 yılında bin 415, 2008 yılında bin 188, 2009 yılında 822, 2010 yılında 533, 2011 yılında 385, 2012 yılında da 377 olarak tespit edildi. 15-17 yaş arası kadınlarda ise 2003 yılında 37 bin 840 olan doğum sayısı, 2004 yılında 35 bin 500'e, 2005 yılında 34 bin 908'e, 2006 yılında 34 bin 162'ye, 2007 yılında 33 bin 744'e, 2008 yılında 33 bin 541'e, 2009 yılında 31 bin 248'e, 2010 yılında 28 bin 901'e, 2011 yılında 25 bin 292'ye, 2012 yılında da 21 bin 992'ye geriledi. Son altı yılda 130 bin doğumdan zaman zaman bahsedilmesi ve açıklamalar bu neden den dolayıdır. Son zamanlarda TÜİK tarafından somut sayıların yayımlanması yerine “*adölasan doğurganlık hızı*” başlığı altında oransal değerlendirmenin öne çıkılmış olması ise yaşanan sorunun perdelenmesine ayrıca neden olmaktadır. Çocuk hakları adına ortaya çıkan STK adlı ve türetilmiş yapılarda aynı belirsizliği devam ettirmektedir. Bu sayılar aynı zamanda olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine hâkim tarafından izin verilemesiyle ilgili Türk Medeni Kanun'un 124. maddesi ile de ayrıca ilgilidir. Ancak 15-17 yaşlar arasında 16 yaşındaki kadınlar ile ilgi sayılarda yer alan doğum sayısı ayrıca önemli olup hem doğan bebeklerin hem de küçük ve erken annelerin 5395 sayılı ÇKK/6 Maddesi açısından değerlendirilmesini de zorunlu kılmaktadır. Bu durum 17 içinde ayrıca geçerli olup aynı zamanda 5237 sayılı TCK'nın suç bildirmek ile ilgili 278, 279 ve 280. maddeleri içinde geçerlidir. Buna ek olarak Suriye'den göç eden çocuklar ve gençler açısından ek sorunlara neden olması ve çeşitli şekilde yansıyan bilgiler bu açıdan yeni ek sorunlara gebe olması da bu kapsamda değerlendirmeyi gerektirmektedir.

21. Bu bilgiler ile birlikte Anayasa Mahkemesi tarafından alınan karar, gerekçe ve karşı oylar ayrı ayrı önemlidir. Değerlendirilmeyi ise özellikle çocukların korunması ve de yarar ve esenlik açısından ayrıca gerekmektedir. 1926 yılında M.K. Atatürk'ün devrimleri bağlamında İsviçre/Yurttaş/Medeni Kanun tarafından sistem dahil uyarlanmış Türk Medeni Kanun ile resmi nikahın dinsel törende önce olması aynı zamanda kaynak kanun açısından sosyal hizmet ve hukuksal açıdan da ayrıca önemlidir. Batı toplumunun da bir parçası olunmuştur. Özellikle de Avrupa Birliği ilişkileri ile 2005 yılında başlatılan dönem kapsamında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK), BMÇHS de yer alan ilkelere ayrıca yansıtılmış olması hem bu sözleşmeyi öncelikli kılmaktadır. Hem de İsviçre'nin de dâhil olduğu çocuklar ile ilgili var olan hikâye ve tarihide ayrıca önemli kılmaktadır. Bilindiği gibi 1850'li yıllarda zorunlu olarak çocukların okuma yazma konusunda ki eğitimine çeşitli kantonlarda başlanmıştır. Kadın ve erkekler açısından eğitim konusundaki bu eksikliğe rağmen 1907 tarihinde parlamentoda kabul edilen İsviçre Yurttaş Kanunu/Zivilgesetzbuch(ZGB) önemli bir örnektir. İsviçreli hukuk profesörü Eugen Huber tarafından yazılan ve kabul edilen bu düzenleme 1 Ocak 1912 tarihinde yürürlüğe girmiş olup 977 madde dört bölümü içermiştir. Atatürk Devrimi bağlamında ise Türkiye Cumhuriyeti ve yurttaşları içinde bu açıdan önemli bir kaynak noktası olmuştur. İsviçre de o tarihlerde bir tarım toplumu olup çikolata veya saatin dışında bu yasayı Türkiye hediye etmeleri ise İsviçreliler açısından ayrı bir gurur kaynağıdır. 26 Kanton ile konfederasyon sisteme sahip olan İsviçre'de Almanca, Fransızca, İtalyanca ve Romancanın resmi dil olarak kabul edildiği bu ülkede Katolik ve Protestan inanca dayalı kantonların tarihsel süreçler ile birlikte uzlaşması aynı zamanda Roma Hukuku sistemi açısından da önemli bir örnektir. Almanya, Fransa, Avusturya ve İtalya gibi komşu ülkelerinde bu kanuna yansımaları bir sentez ve uzlaşma özelliğini de kazandırmıştır. Dolayısı ile kula kul yerine özgür yurttaş odaklanmış İsviçre Yurttaş/Medeni Kanun'u ile oluşan birliktelik çocuklar ve sosyal hizmet boyutu için önemli bir ortaklıktır. Sadece hukuk ile olmayıp bu birliktelik sistem ve uygulama açısından da zorunlu kılınmıştır. Bu süreçte yargısal içtihatlar da bu yöndedir. Böyle bir süreç ve yapılan tercih özelliği ile de BMÇHS yansıyan ilkeler ve bu yöndeki bazı uygulamalar ise Türkiye açısından bir tutarlılık ve uygunluk özelliğini kazandırmıştır. Böyle bir devrim ve tarihsel süreç bağlamında sosyal ve hukuk devleti, karşılaştırmalı hukuk olmak üzere sosyal dâhil sistem açısından bir uygunluğu zorunlu kılmaktadır. Böyle bir tarihsel süreç ile birlikte toplumda yer alan diğer inanç topluluğundaki kişilerin özgür yurttaş ve eşitlik açısından

konumunu da öne çıkaran böyle düzenleme aynı zamanda çocukların aile veya ait olunan topluluklar açısından mülk olmasını da engellemek içindir. Fakat resmi nikâh töreninden önce ise dinsel törenin dışında çocuklar /gençler açısından dinsel tören ile evlendirilmesi konusunda ki birliktelik ve söz konusu olan kişilerin aynı zamanda suç olması ve de adli bir sürece taşınması ise uzun süreden beri yoğun bir isteksizlik, görmezden gelinmesi gerçeklerinde önemli bir parçasıdır. İdari yetkiler dâhil böyle birliktelik sonucunda ortaya çıkan doğum sonucu adli bir sürecin zaman zaman başlatılmış olması da bu kapsamdadır. Özellikle TUİK verilerinde yer alan 15 yaşının da altında olan doğumlar ile 15-17 yaş arasındaki doğum sayılarını ayrı ayrı ve birlikte değerlendirilmeyi zorunlu kılmaktadır. Sağlık ve sosyal hizmet dâhil ihbar yükümlüğü bağlamında söz konusu olabilecek böyle adli bir süreçte dinsel töreni yapan kişilerin de ayrıca bu suç kapsamında da ele alınmasını da gerektirmektedir. Ancak dinsel töreni düzenleyen kişilerin belirlenmesi konusunda soruşturma sürecinde görmezden gelme ve de olağanlaştırılma özellikle bu iptal kararı ile bu görmezden gelmeyi ve isteksizliği görüldüğü gibi kesinlikle ortadan kaldırmıştır. Çocukların odak olunması ve korunması yerine bu sorunun öncelik alması hukuk ve adalet adına mümkün kılınmıştır. Bu durum TBMM tarafından 22.11.2001 tarihinde kabul edilen 4721 sayılı “Türk Medeni Kanunu” da yer alan düzenlemeler açısından önemlidir. Hem bu yöndeki düzenlemeler hem de iptal halen 1907 tarihli uygulamaya ve düzeye bile ulaşılmadığının da somut bir göstergesidir.

22.Adalet Bakanlığı verilerine göre söz konusu olan suçlar ile ilgili olarak “*CEZA MAHKEMELERİNDE TCK UYARINCA YIL İÇİNDE AÇILAN DAVALARDAKİ SUÇ VE SANIK SAYILARI (2015)*” “arasında bilgilere yer verilmektedir (9). Bu suçlar arasında yer alan; aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar ile ilgili TCK.230/5. bağlamında 2015 yılı için toplam (880) suç ve sanık sayısı bu bilgilerin arasındadır. Bunlardan (8)i erkek (83)ü kadın 12-15 yaş gruplarından olup toplam (91)dir. (21) erkek (65) kadın ise 16-18 yaş gruplarından toplam (86)dir. Dolayısı ile 12-18 yaş grubunda toplam (177) sayıya yer verilmektedir. 18 ve üzeri yaşlardan ise toplam (684) sayıya yer verilirken bunların arasından (438)i erkek, (246) kadındır. Oranı ise (%78) dir.

23.Yine aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında TCK.230/6 maddesi ile ilgili olarak suç ve sanık sayısı (231)dir. 12-15 yaş gruplarından (1)i erkek (3)ü kadın; 16-18 yaş gruplarından ise (1) erkek(6) kadın ile birlikte, 18 ve yaş üzerinde toplam (218) suç ve sanık sayısından (198) i erkek (20) si kadındır. Çocuklar/gençler ile yetişkinler açısından oran ise yetişkinler açısından (%94)dür. Ayrıca töreni düzenleyen kişiye yönelik açılan dava ve sanık sayısı oranı ise sadece (%26)dır. Bu veriler aynı zamanda yaşanan gerçekler ile söz konusu isteksizliğin/vurdumduymazlığın da somut yansımasıdır. Aynı zamanda hukuk ve sosyal devlet özelliğinin yitirilmesine neden olunmaktadır.

24.Ayrıca “*CEZA MAHKEMELERİNDE TCK UYARINCA YIL İÇİNDE KARARA BAĞLANAN DAVALARDAKİ SUÇ VE SANIK SAYILARI (2015)*” arasındadır. Resmi nikâhın yerine dinsel töreni düzenleyenler için TCK 230/5 maddesi konusunda görüldüğü gibi (1.527) dava açılmış olup (958) kişi beraat etmiştir. Oranı ise (% 63) olup (241) kişi için ise mahkumiyet konusunda karar alınmıştır.TCK.230/6. maddesi ile ilgili olarak ise açılan dava sayısı ( 336)dir. (250) kişi beraat konusunda karar vermiş olup oranı (%74)dir. (49) ise mahkûmiyet konusunda karar alınmıştır.

25.2006 yılında ise TCK/230 maddesi ile görüldüğü gibi birlikte ele alınmış olup 2006 yılında açılan dava sayısı toplam (868)dir. Sanık sayısı (1.476) dir. Sanık sayısı arasında (12)si erkek (23)ü kadın 12-15 yaş grubundan olup (36)sı erkek (91)i kadın 16-18 yaş grupları arasındadır.12-18 yaş grubu için toplam (162) dir. 18 ve yaş üzerine ise (928) erkek (386)kadın olarak toplam (1.214) olup çocuk ve gençler açısından oran (%82) dir. Mağdurların sayısı ise (306) olup (183) erkek (123) kadındır. Özellikle “çocuk gelinler” diye adlandırılan zorla ve erken evlendirme açısından söz konusu olan suç konusunda kadın mağdur sayısında söz konusu düşük sayı ise manidarın ötesinde söz konusu olan bu suçu görmezden gelinmenin olağanlaştırmanın somut bir yansıması olmaktadır. Yaşanan gerçekler ile de ayrıca örtüş (e)memektedir.

26.2011 yılında ise TCK/230 uncu maddesi birlikte ele alındığında toplam (1.953) olup beş sene için artış oranı (%24) dür. Anlamli bir artış olmaması ile birlikte 2011 yılında TCK/230/5 maddesi açısından suç ve sanık sayısı (1.399) dir. Toplam sanık sayıları arasında (14)ü erkek (158)i kadın 12-15 ;(26)sı erkek (152)si kadın 16-18 yaş grupları arasında olup 12-18 yaş grupları açısından toplam (350) dir.18 ve yaş üzerine ise (692) si erkek (347)i kadın olarak toplam (1 039)dür. Çocuk ve gençler ile yetişkinler açısından oran (%75) dir. TCK/230/6. maddesi bağlamında suç ve sanık sayısı (478) dir. Toplam sanık sayıları arasında (7) si erkek (28) i kadın s 12-15 ;(4)ü erkek (15)i kadın 16-18 yaş grupları arasında olup toplam (54) dir.18 ve yaş üzerine ise (372)si erkek (49)kadın olarak toplam (421) olup çocuk ve gençler ile yetişkinler açısından oran (%88) dir.

27.Adalet Bakanlığında yansıyan bu bilgilerin yanı sıra TUİK te 18 yaşın altında doğum sayıları ve oluşan ilişkilerin birlikte ele alınmasını da gerektirmektedir. Bu veri çocukların yarar ve esenliği açısından önemli bir görev ve sorumluluğu sosyal hizmetler açısından yükümlü kılmaktadır. Hem BMÇHS ve 5395 sayılı ÇKK ile söz konusu olan yükümlülük konusundaki eksiklikte görüldüğü gibi karara yansıtılmıştır. Kararda yer alan karşı

oyda yer verilen bilgilerde bu açıdan ayrı önemdedir. Bu yöndeki bilgiler arasında; “düzenlemenin Anayasa’nın 174. maddesinin (4) numaralı bendi gereğince konusu bakımından önemi olan (4) nolu bentte “17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisiyle kabul edilen, evlenme akdinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair medeni nikâh esası ile aynı Kanun’un 110. maddesi hükmünün bu kapsamda olduğu belirtilmesi gibi önemli değerlendirmede” şeklindeki hukuksal açıdan bir değerlendirme ise ayrı önemdedir. Anayasada yer alan Atatürk Devrimleri bağlamında 1907 tarihli “İsviçre Yurttaş/Medeni Kanunu”ZGB’nun sistem ve yaklaşımca aynen uyarlanmış olması bu karar içinde önemlidir. Karşılaştırma dâhil aranan uygunluğun aranılması ve kişiler açısından özel hukuk ile kamu hukuk arasındaki farkının ise hala gözetilmemesi de bu iptal kararında açıkça yansıtılmıştır. Diğer ülkeler için benzer bir suç ve yaptırımın öngörülmesinin yanı sıra kaynak kanun bağlamında benzer suç ve yaptırım hala söz konusudur. Buna rağmen bu yönde bir uzaklaşma ise hukuk devleti adına bu karar ile de mümkün kılınmıştır. Yine kaynak kanun bağlamında sosyal hizmetler ile ilgili boyutun “resmi vesayet kurumu” gibi çocuklar dâhil kişilerin korunması amacıyla idari bir görev olarak öngörülmesi ve yürütmeye yönelik idari bir kurumsal yapının ayrıca ele alınmaması da bu karar kapsamındadır. Karar, düzey ve kalite dâhil ayrıca önemli bir özelliğini de kazandırabilmiştir.1907 tarihli özgür yurttaşlık noktasının ötesine de taşınmıştır. Özellikle 18 Ekim 2017 tarihinde TBMM de kabul edilen ve 3 Kasım 2017 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmış olan 7039 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanun arasında yer alan 6. madde ile müftülere resmi nikâh kıyma yetkisi ve evlendirme memurluğu da söz konusudur. Bu düzenleme Anayasa Mahkemesi tarafından alınan bu kararın bir zeminin ve sonuçlarından sadece birisidir. İlkte olmamıştır. Bu yönde diğer kararların ve uygulamaların devamıdır. Anayasa ise bilindiği gibi yer alan “laik” gibi uygulamaya yönelik temel ilke devlet niteliğinin ve özelliğinin de kaynağıdır. Hukuk devleti ise dünyevi değerleri sosyal ile birlikte yükümlü kılmaktadır. Teoloji ve kurumsal yapılar ile birlikte dünyevi ve yurttaşlık bağlamında öne çıkan pozitif hukuk bağlamında özel ve kamu hukuk arasındaki özelliğin ve ayırım hukuk devleti açısından gözetilmeyi yükümlü kılmaktadır. Ancak Anayasa Mahkemesinin aldığı bu yöndeki karar hukuk devlet özelliğine rağmen önemli bir zemine ve de yansımaya neden olabilmektedir. Sistemler ve özellikler açısından söz konusu olan ayrışmaya yönelik önemli taşlardan birisi olması da önemli bir kaynaklığa nedendir. Hukuk ve adalet adına yönelik olup bu adım(lar), taşlar, aynı zamanda çocukların yarar ve esenliğinin uzaklaşmasına da yardımcı olmaktadır. Bilim ve hukuk adına katkılar açısından önemli örneklerden birisi de ayrıca olabilmıştır. Güncel olarak sık sık ele alınan çocukların cinsel istismar açısından böyle bir boyutun görmezden gelinmesi ve tepkisizlik aynı zamanda sözleşmelere ve uygulamalara rağmen halen mümkün olabilmektedir. Başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere 25.10.2007 tarihinde kabul edilen “Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömüre ve İstismara Karşın Korunması Sözleşmesi -Lanzarote Sözleşmesi” 2010 yılında TBMM kabul edilmiştir.1.10.2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Özellikle faili kim olursa olsun, çocukları cinsel suiistimale ve cinsel istismara karşı koruma ve mağdurlara yardım etme ortak gayesine etkin bir biçimde katkı sağlamaya kararlı olarak; çocukların her türlü cinsel suiistimali ve cinsel istismarıyla mücadelenin önleyici, koruyucu ve ceza hukukuna ilişkin yanları üzerinde odaklanan kapsamlı bir uluslararası belgenin hazırlanması ve özel bir izleme mekanizmasının oluşturulması ihtiyacını göz önüne alarak düzenlenmiş bir sözleşmeyi taahhüt eden bu sözleşme önemli taahhütleri öne çıkarırmıştır. Bu sözleşme söylemler dışında hala yerine getirilmediği gibi sosyal hizmet (ler ) ile ilgili koruma boyutu dahil bu durum yine İstanbul Sözleşmesi içinde aynen geçerlidir. "İstanbul Sözleşmesi" diye de adlandırılan bu sözleşme ise bilindiği gibi 24 Kasım 2011 tarihinde TBMM ne sunulan Avrupa Konseyinin “SEV 210” sayılı “**Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin**” Türkçeye çevrilmiş metni kabul edilip onaylanmıştır. Bu metne dayalı olarak hem Hükümet hem de Parlamento olarak siyasi bir İRADE ortaya konmuştur.11 Mayıs’ı 2011 tarihinde İstanbul da imzalanması nedeni İstanbul Sözleşmesi olarak adlandırılan bu sözleşmeyi onaylayan 6251 sayılı kanun ise 29 Kasım 2011 tarihli Resmî Gazete de yayınlanmıştır. 1 Ağustos 2014 tarihinde de yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme ve sözleşmede yer olan ilkeler ise aynı zamanda 20.3.2012 tarihinde Resmî Gazete yayınlanıp yürürlüğe giren 6284 sayılı “**Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine dair Kanun**”un amaç, kapsam ve temel ilkeler ile ilgili birinci maddesinin 2/a fıkrasına uyulması gereken ilkeler olarak aynen yansıtılmıştır. Özellikle orjinal İngilizce metinde “*domestic violence*” şeklinde yer alan kavram/kelimelerin “*Ev içi Şiddet*” yerine “*Aile içi Şiddet*” şeklinde tüm metne içerik ve işlev açısından yansıtılmış olması TBMM’de kabul edilen bu Türkçe metni tartışılır kılmaktadır. Uygulama kapsamını daraltması ve hak kısıtlayıcı olması açısından da çeviri ile gerçeğinden farklı bir nitelik kazandırılan sözleşmede “*Çocuk Gelinler*” ile ilgili konu “*Zorla Evlilik*” kapsamında ayrıca yer almaktadır (Mad.37). Ev içi şiddet bağlamında zarar gören çocuklar bir “mağdur” olarak ta ayrıca konumlandırılmıştır. Hak sahibi kılınmıştır.

Hükümete dolayısıyla kamu hizmetini veren idareye ve görevlilerine de önlem almak dâhil mağdurların korunması, korunup kollanması içinde yükümlülükler ve görevler getirmiştir (Mad.5). Bu hizmetin niteliği, kalitesi ve kimler tarafından yerine getirilmesi ile ilgili ilkeler ortaya konmuştur. (Mad. 28) Önlem dâhil, oluşan mağduriyetler için de bir "tazmin" yükümlülüğünü sözleşme ayrıca ve özellikle öngörmektedir (Mad.30). Fakat sözleşmede yer alan zorla ve erken evlendirme dâhil çocuklara yönelik önlemeyi ve tazmini de içeren bu sözleşmenin hukuk ve sosyal hizmet açısından hala içselleştirmemesi Anayasa Mahkemesi kararı için de ayrı bir örnek olmaktadır. Özellikle de erken ve zorla evlendirilme sonucu ortaya çıkan mağdur çocuklar konusunda tazminat dâhil hukuksal bir sürecin başlatılması sonucu örnek bir karara ise hala başta Barolar dahil rast gelinmemesi de yaşanan sorunun önemli bir yansımasıdır.

#### **4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu/ 124. Madde:**

28. Ayrıca bilindiği gibi Osmanlı Devleti'nin işgal edilmesiyle bir kurtuluş savaşı sonunda genç Türkiye Cumhuriyeti kurulmuş olup "Aydınlanma"yı ve "laik" ilkesinin uygulamasını benimseyen Atatürk Devrimi yeni bir dönemi de başlatmıştır. 17 Şubat 1926 tarihinde kabul edilerek 4 Ekim 1926'da yürürlüğe giren 743 Sayılı Türk Kanunu Medenîsi bu devrimin bir parçası olup 75 yıllık uygulamanın ardından 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren yerini 4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu'na bırakmıştır (9).1907 tarihi itibarıyla tarım ülkesi olan ve kadınların yarısının okuma yazma bilmediği muhafazakâr bir toplum tarafından parlamento tarafından kabul edilmiş olan İsviçre Yurttaş/Medenî Kanunu (ZGB) tarafından aynen uyarlanmış olması Atatürk liderliğinin önemli bir örneğidir. ZGB, 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi için kaynak kanun özelliğini de kazandırmaktadır. ZGB de 94. Madde de ve eski 743 sayılı kanunda da yer almış olan 88 inci madde yerine ise ehliyet koşulları başlığı altında TMK'nın 124. Madde aynen devam ettirilmiştir. (İsviçre' de bu yöndeki düzenlemeler ise "İsviçre Ceza Kanununun/ Schweizerischen Strafgesetzbuches vom 21. Dezember 1937 [StGB; SR 311.0]" nun 271,287 ve 292 maddelerinde yer almaktadır.) "Yaş" ile ilgili durum dışında ki bu düzenleme; "erkek veya kadın onyediyi yaşını doldurmadıkça evlenemez şeklinde yer alırken ancak, hâkim 'olağanüstü' durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilmesi ve olanak bulundukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir" şeklindedir. Böylece onaltı ve onyediyi yaşını doldurmamış kişiler 18 yaşındaki kişiler ile benzer bir ehliyeteye sahip olunmaktadır. Özellikle onaltı yaşını doldurmamış kişiler açısından "olağanüstü durum ve pek önemli sebep" yine eski TMK'nın maddesinde olduğu gibi aynen düzenlenmiştir.

29. Gerekçesi ise şu şekildedir(10). "EVLENME EHLİYETİ VE ENGELLERİ: **Ayırımın** başlığı "Evlenme Ehliyeti ve Engelleri" şeklinde değiştirilmiştir. **Madde 124-** Yürürlükteki Kanunun 88 inci maddesini karşılamaktadır. Maddenin konu başlığındaki "Ehliyet şartları" yerine amacı daha iyi ifade etmek üzere "Ehliyetin koşulları" deyişi kullanılmıştır. Küçük yaşta kızların evlendirilmesinin gerek biyolojik gerek psikolojik açıdan olumsuz etkiler gösterdiği günümüzde tartışmasız olarak kabul edilen bir gerçektir. Daha ortaöğretim çağında bulunan onbeş yaşındaki bir küçüğün evlenmesine izin vermemek gerekir. Ülkemizde Medenî Kanunumuzun kabul edilmesinden bu yana bu konuda halkın bilinçlendiği ve eğitildiği göz önünde tutulmak suretiyle önemli bir kurum olan aile hayatının kurulmasında kadınlar için onbeş yaşın bitirilmesi yeterli görülmemiştir. Bu konuda bu kadar küçük yaşta evlenme yaşı itibarıyla ayırımın erkek ve kadın arasında yapılmasının da anlamlı olmadığı kabul edilmelidir. Bu sebeple evlenme yaşı erkek ve kadın için onyediyi yaşın bitirilmesi olarak kabul edilmiştir. Aynı gerekçelerle erken evlenme yaşının da her iki cins için hem aynı hem daha yükseltilerek onaltı yaşın bitirilmesi olarak kabulü uygun görülmüştür. Yürürlükteki maddenin ikinci fıkrasında yer alan "Karardan önce ana, baba veya vasi dinlenmesi şarttır." hükmü bu kişilerin bulunmaması, nerede olduklarının bilinmemesi gibi hâllerde erken evlenmeye izin verilmesini engellemektedir. Bu nedenle bu kişilerin dinlenmesi maddede "mutlak bir zorunluluk" olmaktan çıkarılmış, "olanak bulundukça" dinlenmesi yönünde bir çözüm getirilmiştir." Dolayısı ile görüleceği gibi düzenlemede yer alan "olağanüstü" durumlar ve pek önemli "sebepler" ile söz konusu olan durumların somut olacak şekilde gerekçede ele alınmadığı da görülmektedir. Bu benzer durumun devamı ve somut olmamasına rağmen böyle bir evlenme izni aynı zamanda hâkime sınırsız bir yetki 2002 yılında da böylece devam ettirilmiştir. Kaynak kanun açısından bir uygunluk ve tutarlığın aranmadığı gibi 2004 yılından beri uluslararası sözleşmeler ile birlikte hukuk devlet özelliğine rağmen uygunluk ve tutarlığın aranmadığı da görülmektedir. Ayrıca bilindiği gibi Türk Medenî Kanun'un bir parçası olan aile hukuku bağlamında Anayasanın 124. maddesi ile Aile Mahkemeleri 4787 sayılı kanun ile 09.10.2003 tarihinde TBMM de kabul edilmiştir. Bu Kanun, aile hukukundan doğan dava ve işleri görmek üzere kurulan aile mahkemelerine dair hükümleri

kapsamaktadır. Bu yönde hâkim dışında davanın esasına girilmeden önce veya davanın görülmesi sırasında, mahkemece istenen konular hakkında taraflar arasındaki uyuşmazlık nedenlerine ilişkin araştırma ve inceleme yapmak ve sonucunu bildirmek ile birlikte öngörülen görev bağlamında Adalet Bakanlığınca, tercihan; evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasından, birer psikolog, “**pedagog**” ve sosyal çalışmacı atanır şeklinde bir görev “*Aile mahkemeleri bünyesinde bulunan uzmanlar*” başlığı altında da görüldüğü gibi öne çıkarılmıştır.

30. 2003 yılından beri aile mahkemeleri tarafından yürütülen ve söz konusu olan düzenlemeler Yargıtay kararları da uygulamayı hala belirlemektedir. (11) “Olağanüstü” durum ve “pek önemli sebep” görüleceği gibi çocukların yoksulluk açısından gerekçe olduğu gibi örneğin 2003 yılında “*Akrabaları tarafından bakılmakta, düzenli bir aile yaşam(i) bulunmamaktadır. Davacı bir an evvel evlenerek başkalarının yardımına bağımlı olmayacak*” şeklinde hâkim tarafından verilen iznin engellenmesi de bu uygulamaların arasında yer almaktadır. “Olağanüstü” durum çocuklar açısından ek bir hukuksal denetimi ve belirsizliği daha da arttırmaktadır. 22.11.2001 tarihinde uzun bir çalışmanın sonunda TBMM kabul edilen bu düzenleme bilindiği gibi aynı zamanda (ZGB) İsviçre Yurttaş/ Kanunu açısından da kaynak kanun özelliğini devam ettirmiştir. Eski 743 sayılı Türk Kanunu Maddesinde yer alan 88. madde dolayısı ile ayrı bir önemdedir. TMK 124. Maddeye yönelik yaş sınırı dışında 88. maddede yer alan “olağanüstü” ve “önemli sebep” olmanın devamı ise bu açıdan hala önemli olmaya nedendir. Benzer 88. madde ise şu şekildedir. “*Erkek on yedi, kadın on beş yaşını ikmal etmedikçe evlenemez. Şu kadar ki hâkim, fevkalade hallerde ve pek mühim bir sebebe mebni on beş yaşını ikmal etmiş olan bir erkeğin veya on dört yaşını bitirmiş olan bir kadının evlenmesine müsaade edebilir. Karardan önce ana, baba veya vasinin dinlenmesi şarttır.*” Bu düzenlemede yer alan “*fevkalade hallerde ve pek mühim bir sebebe mebni*” durum ZGB yer almamasına rağmen 1926 ve 1938 dışından beri uygulanmaktadır. Bu madde ve kanuna yönelik çeşitli yayınlarda söz konusudur. Uygulamaya yönelik yayımlanmış kitapların arasında Yargıtay 2.Hukuk Dairesi Emekli Başkan Esat Şener tarafından Seçkin Yayınevi-Ankara/1998 üçüncü baskı kitap bunların arasındadır. “*İçtihatlı -Açıklamalı Türk Medeni Kanun*” nun 317-321 sayfalarında 88. Madde de ele alınmıştır. Orjinal metin ile birlikte “*Evlenmeye Ehliyetler ve Maniler*” başlığı altında yer alınmıştır. Görüldüğü gibi bu bilgilerin arasında “*Maddenin sadeleştirilmiş şekli.*” İse şu şekildedir. “*Erkek onyedi, kadın ise onbeş yaşını doldurmadıkça evlenemez. Şu kadar ki hâkim olağanüstü hallerde ve pek önemli bir sebebin varlığı gerçekleştiği takdirde, onbeş yaşını tamamlamış bir erkeğin veya ondört yaşını bitirmiş bir kadının evlenmesine izin verebilir. Karardan önce anababa veya vasinin dinlenmesi şarttır.*” Buna bağlı olarak “*Açıklama ve yorum:*” özellikle ele alınmıştır. “*Dava hakkı (talep hakkı) küçüğe aittir. Ana baba veya vasi sadece dinlenir. Çünkü evlenme kişiye sıkı sıkı bağlı olan haklardandır. Medeni Kanun’un 16 maddesine göre temyiz kudretine sahip olan kimse bu hakkını bizzat kullanır. Metinde zaten anababa veya vasinin sadece dinleneceğinden söz edilmiştir. Olağanüstü hal ve pek mühim sebep kavramı takdire yer veren bir husustur. Duruma ve olaya göre hâkim bunu değerlendirir. Kırsal kesimlerde kız kaçırma olayı çokcadır. Bu gibi halde kızın evlenmesi için pek mühim sebep varsayılır. Erkek de bu olay yüzünden tutuklu olup evlenmekle dava tecil edileceğine göre(TCK.434) onunda özgürlüğüne kavuşması olağanüstü hal ve pek mühim sebep teşkil eder. Başka sebeplerde elbette olabilir. Durum açıklığa kavuştuğu için fazla bir şey yazmaya gerek görmüyoruz.*” Dolayısı ile temyiz kudreti yaşı bir kademe öne çıkarıldığı gibi 765 sayılı eski TCK/434üncü madde de yer alan “*Kaçırılan veya alıkonulan kız veya kadın ile maznun veya mahkûmlardan biri arasında evlenme vukuunda koca hakkında hukuku amme davası ve hüküm verilmiş ise cezanın çektirilmesi tecil olunur. Müruru zaman haddine kadar erkek tarafından haksız olarak vukua getirilmiş bir sebeple boşanmaya hükmedilirse takibat yenilenir. Evvelce hüküm verilmiş ise ceza çektirilir. Bu madde hükümleri 414, 415 ve 416. maddeler hakkında da caridir. Evlenen maznun veya mahkûm hakkında hukuku amme davasının veya cezanın tecilini müstelzim olan haller fiilde methali olanlar hakkında dava ve cezanın düşmesini müstelzimdir*” düzenlemede bu uygulamaları öne çıkarmıştır. TCK açısından oluşan durumun uygulanması ve giderilmesinin öncelik aldığı yorum, her şeyin önünde olduğunu da yansıtmaktadır. Bu bölümde aynı zamanda “*Emsal Kararlar ve ilkeler*” bazı kararlar ile de yansıtılmaktadır. Bunların arasında örneğin “*Hamilelik evlenmeye izin verilmesi için olağanüstü hal ve pek mühim sebeptir. Evlenmekle erkeğin cezadan kurtulacak olması izni gerekli kılar. Davacılar (S.) nin anne ve babası, kızlarının kaçırıldığını halen dört aylık hamile olduğunu, doğacak çocuğun nesebinin sıhhati da göz önünde bulundurularak evlenmeye izin verilmesini istemişlerdir. Doktor raporu ile evlenmesine izin istenen (S.)nin altı aylık hamile olduğu anlaşılmıştır.(S.) kaçırılan ve hamile bırakan erkeğin cezadan kurtarılmasını sağlamak için evlenmeye izin istendiğini kabule dair bir delil yoktur. O halde küçük (S.)nin hamileliği ve*

*doğuracağı çocuğun hukuki durumu fevkalade hal ve pek mühim bir sebep kabul edilerek evlenmeye izin kararı verilmesi gerekirken reddi doğru değildir. (Y.2.HD. 'nin 25.1.1996 günlü ve 14302/814 sayılı Kararı).* Bu karar çocuklar ile ilgili durumu da kısaca özetlemekte olup 1996 yılı için geçerli bir durumun 1926 koşulları içinde aynen geçerli olduğu önemli bir gerçektir. Ancak bilindiği gibi Avrupa Birliği bağlamında söz konusu olan ilişkiler ve 2005 yılında düzenlenmiş olan yeni TCK ile eski TCK/434. maddesi görüldüğü gibi ortadan kaldırılmıştır. Çeşitli tartışmalar ile ortadan kaldırılan bu olağanüstü durum ve ilişkinin TMK 124. madde ile birlikte ve 2003 yılında kurulmuş olan aile mahkemelerce hala benzer yaklaşım ve uygulama aynen devam etmiştir. Yer alan iki durumun maddeden tamamen ortadan kaldırılmış olmaması yeni bir belirsizliğe 2004 yılında daha da arttırmaktadır. Benzer durumun devamı bağlamında yine bu yöndeki kararlardan birisi ise şu şekildedir. “Evlenme şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olmakla beraber küçüğün evlenmesi isteği, evlenecek küçük tarafından hâkime arz edilebileceği gibi velide onun adına talep edebilir (Y. 'HD' nin 19.09.1995 günlü ve 7842 /8812 sayılı kararı).” Diğer bir karar ise “Hangi olağanüstü sebep mevcut olursa olsun ondört yaşını bitirmeyen kızın evlenmesine izin verilemez. Davacı (Hİ) 01.06.1987 günlü dilekçe ile 11 yaşında bulunan kızı (Eİ)nin evlenmesine izin verilmesini istemiş. Mahkemece de 03.06.1987 gününde verilen kararla küçük Eİ nin evlenmesine izin verilmiş. Hüküm temyiz edilmek suretiyle kesinleşmiştir. Oysa Medeni kanunu 88. Maddesine göre erkek onyediyi kadın onbeş yaşını ikmal etmedikçe evlenemez. Şu kadarki fevkalade hallerde ve pek müphem bir sebebe dayanılarak onbeş yaşını bitirmiş bir erkeğin veya ondört yaşını bitirmiş bir kadının evlenmesine mahkemece müsaade edilebilir. Olayda evlenmeye izin istendiği tarihte küçük, E nin ondört yaşını bitirmediği ve henüz oniki yaşında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda evlenmeye izin isteğinin reddi gerekirken evlenmeye izin verilmiş olması usul ve kanuna aykırıdır (Y.2 HD nin 28. 12,1987 günlü ve 11288/10889 sayılı kararı). Dolayısı ile 1938 den beri söz konusu olan bu düzenlemeye rağmen 1987 de bile 11 yaşındaki bir kız çocuğun evlenmesinin hâkim tarafından izin verilmiş olması, bunun hukuk ve adalet adına mümkün kılması yakın dönemimiz açısından önemli örnektir. Üstelik böyle bir izin verilmemesine rağmen verilmiş olan izin sürecinde bir gebelik durumunun 1987 bile hukuk açısından mümkün kılması ve cinsel istismar ile ilgili boyutun önemi bu kararları daha da önemli kılmaktadır. Zihniyetin ötesinde bir durumun/yaklaşımın ve bu yaşta gebe kalan bebeğin ve annenin durumun adalet açısından hala gözetilmemesi günümüzde yansıtılan benzer tartışmaları ve taleplerinin devamı için önemli bir örnektir. Özellikle eski TCK/434 ile kız kaçırma dâhil böyle bir eylemin cezasız kalmasını ortadan kaldırılan bu düzenlenmenin Anayasa Mahkemesi tarafından alınan kararlar ile güncellenmek istenmesi zihniyetin ötesinde bir durumu da ortaya koymaktadır. Diğer bir karar ise “Kızın evlenmesine izin verilebilmesi için ondört yaşını bitirmesi zorunludur (Y.2 HD nin 20.10.1987 günlü ve 6142/7834 sayılı kararı). Diğer karar “Kızın kaçırılarak kızlığının bozulmuş olması olağanüstü hâl ve pek mühim sebep sayılır. Hâkim fevkalade hallerde ve pek mühim bir sebeple onbeş yaşını ikmal etmiş olan erkeğin veya ondört yaşını bitirmiş olan bir kadının evlenmesine müsaade edebilir (MK.88/2). Davacı kızı 22.02.1971 doğum tarihli (H) (MC) ile fiilen karıkoca olmuş bulunduklarını ileri sürerek fiili karıkocalığı sona erdirmek amacıyla resmi olarak evlenme akıtlarını yapabilmesi için evlenmeye izin verilmesini izin istemiştir. Toplanan delillerden (H)nin dava tarihinde ondört yaşını bitirip onbeş yaşını bitirmediği kızlığını ongün kadar önce kaybettiği ve (MC) isimli şahısla kaçarak birlikte karı koca gibi yaşamaya başladığı gerçekleşmiştir. Bu durum fevkalade hal ve mühim bir sebep teşkil eder. Verilecek izin kızın aile birliği kurmasına yardım edeceği gibi ihlal olunan aile haysiyetini de telafi edecektir. Bu yönler gözetilmeden olaya uymayan sebep ve düşünceyle isteğin red edilmesi isabetsizdir. (Y.2 HD nin 01.12.1986 günlü ve 10310/10529 sayılı kararı). Dolayısı ile ve hala eski TCK/434 maddeye dayalı “olağanüstü” durum ve mühim sebeplerden biri de bu gerekçelerin arasındadır. Eski TCK/434 maddesi hâkimler açısından kısmen olsa da bir yetki ve takdir yetkisini öne çıkarırken TMK/124 açısından 2005 yılından sonra ısrarlı belirsizlik hukuk ve adalet adına örnek olmaktadır. Yine bu yaklaşım ile ilgili diğer karar ise “Onbeş yaşını bitirmiş erkeğin Almanya’da çalışması, olağanüstü ve pek mühim sebep sayılamayacağı için evlenmesine izin verilemez.( Y.2 HD nin 28. 04.1986 günlü ve 4269/4463 sayılı kararı)” Ayrıca “ Erkek onbeş yaşını bitirmedikçe evlenmesine izin verilmesi kanunen mümkün değildir.( Y.2 HD nin 23 .09.1985 günlü ve 8499/7437 sayılı kararı) bu kararların arasındadır. Yine “Kızın bünyesinin evlenmeye elverişli olması olağanüstü hal ve pek mühim sebep sayılarak evlenmesine izin verilmesi yanlıştır. Dava Medeni kanunun 88. Maddesi gereğince evlenmeye izin verilmesine ilişkindir. Medeni Kanun’un 88/2 maddesi uyarınca olağanüstü durumda ve pek önemli bir sebebin varlığı halinde ondört yaşını tamamlamış bir kadının evlenmesine hâkim izin verebilir. Olayda dayanılan raporda kızın bünyesinin evlenmeye elverişli bulunduğu yazılı olup bu rapor Medeni Kanun’u 88 maddesinde yazılı hallerden hiçbirisine uymadığı gibi vasiinin vasiliği gösterir belge istenmeden karar verilmesi de yanlıştır. (Y.2 HD nin 07.05.1985 günlü ve 4496/4385 sayılı kararı); Kaçtığı kızla

*evlenmemesi halinde hürriyeti bağlayıcı ceza alması ve tutuklanması ihtimali bulunan ve onbeş yaşını bitirmiş olan erkeğin evlenmesine izin verilmelidir. Davacı kızı kaçırmış ve hakkında soruşturma başlamış olduğuna göre hürriyeti tahdit ihtimali söz konusu olmakla bu durum olağanüstü hâl ve pek mühim sebep teşki eder. O halde Medeni kanunu 88. Maddesine göre yerinde olan istek doğrultusunda evlenmeye izin verilmesi gerekirken aksine sebep ve düşüncelerle kanuni unsurları bulunmadığından söz edilerek talebin red edilmesi isabetsizdir. (Y.2 HD nin 15.1.1985 günlü ve 10854/174 sayılı kararı)*

#### **Erken ve Zorla Evlendirme:**

31.Görüleceği gibi eski TCK/434 ve eski TM/88 inci maddesinin birlikte el alınması ve de 2002'den beri yeni TMK/124. Maddesi ile aynen devamı 2005 yılından TCK ile yeniden değerlendirilmeyi ve güncellemeyi gerektirmiştir. Ancak “*olağanüstü*” ve pek önemli “*sebeb*” ile ilgili durumun hala ortadan kaldırılmış olmaması ve Anayasa Mahkemesinin bu yöndeki kararları söz konusu olan durumları belirsiz kılmaya neden olmaktadır. 2003 yılından beri söz konusu olan aile mahkemeleri ile birlikte böyle bir evlenme izni, belirsizlik, yaklaşım ve yorum ve buna bağlı olarak keyfilik 2005 yılından beri halen uygulanmaktadır. Hâlbuki kaynak kanun bağlamında böyle bir durum aranmadığı gibi 18 yaşın altındaki kişilere yönelik sınırlı yetkinlik ile ilgili ikinci paragraf 2008 yılında tamamen iptal edilmiştir. Afrika’da ki ülkeler dâhil 18 yaşından sonra evlenmenin bir asırdan beri yasalarca söz konusu olmasının ve çocuklar içinde uygarlık noktası olan bu düzenlemelere rağmen Türk Medeni Kanun’a halen yansıtılmamaktadır. Ayrıca bilindiği TMK/126. Maddesi “*Küçük, yasal temsilcisinin izni olmadıkça evlenemez.*” şeklindeki düzenlemeyle de 17 yaşındaki kadın ve erkeğin yasal temsilcinin izni olmadan evlenemeyeceği de öngörülmüştür. Ancak haklı bir sebep olmaksızın izin vermeyen yasal temsilciyi dinledikten sonra Hâkim’in bu konuda başvuran küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebileceği de ayrıca öngörülmüştür. Ayrıca Anayasanın 90. maddesi bağlamında uluslararası sözleşmeler dayalı değer ve felsefe 2004 yılından beri içi hukukun artık bir parçasıdır. Böyle bir yükümlülük ile birlikte başta orijinal İngilizce metnin yanlış bir şekilde çevirisi dâhil BMÇHS nin ve içeriğinin iç hukukun parçası olması yargıda yer alan herkesi de zorunlu kılmaktadır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve aynı zamanda “*Çocuk Haklarının Kullanılması İlişkin Avrupa Sözleşmesi*” gibi bir sözleşmenin TBMM tarafından 18.1.2001 tarihinde onaylanmış olması aynı zamanda içi hukukunda ayrıca bir parçasıdır. B.M. Çocuk Hakları Sözleşmesinin Türkiye de uygulanması için de taahhüt ve yükümlü kılmaktadır. Bu sözleşmede yer alan evrensel değerlerin de Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı çocuklarına uygun görülmesi, bu yönde bir işlev kazanması ve bu hakların sözde kalmaması içinde önemli bir ihtiyaç olmaktadır. Talep yerine taahhüt bağlamında bir sorumluluk ve yükümlülük bağlamında bilindiği gibi Çocuk Haklarının uygulamalarına ve izlenmesine yönelik uluslararası bazı çalışmalarda bu kapsamda yapılmaktadır. “*The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR)/Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği*” tarafından bu yönde dönem raporları da yayınlamaktadır. 15.Haziran. 2012 tarihli Türkiye’deki durum raporu (12) da bunların arasındadır. 2016 yılın içinde bir raporlama yapılmış olmasına rağmen sadece 2012 yılında bu raporun Türkçesi yayınlanmıştır. Bu raporun “*Zararlı Uygulamalar*” bölümünde yer alan 56 ve 57 inci paragraflarında ise erken ve zorla evlilikler bağlamında “*Çocuk Gelinler*” ile ilgili değerlendirmeler şu şekildedir.

*"56. Komite sosyal normların yavaş yavaş değişmesine rağmen özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yoksul ve daha az eğitilmiş sosyal gruplarda erken ve zorla evliliklerin sıklığına endişe ile dikkat çekmektedir. Komite başlık parasının erken ve zorla evliliklerde maddi olarak özendirici olduğunu ve bu evliliklerin sosyal ve psikolojik baskılar gibi fiziksel olmayan yöntemler kullanılarak zoraki yapılmasını endişe verici bulmaktadır.*

*57. Komite, Taraf Devleti, özellikle kırsal kesimlerde ve Güneydoğu ve Doğu bölgelerindeki eğitimsiz ve yoksul insanlar arasındaki görücü usulü ile erken ve zorla evliliklerle mücadele konusundaki çabalarını yoğunlaştırması konusunda teşvik eder. Komite zararlı uygulamaların ortadan kaldırılmasına elverişli ortamı oluşturmak için, kırsal kesimi, toplum liderlerini ve dini liderleri de kapsayacak şekilde toplumun tüm kesimlerini hedefleyen, eğitim programları ve bilinç artırıcı programların yanı sıra uzun vadeli stratejiler tasarlaması ve uygulaması konusundaki çabalarını artırması yönünde Taraf Devleti teşvik eder."*

Dolayısıyla günümüzde yoğun şekilde hala devam eden ve Çocuk Gelinler şeklinde mağdurlar oluşturan bu "ZARARLI" uygulamalara yönelik endişeler içeren değerlendirmeler bağlamında taraf olarak sözleşmede yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve yargılar ile birlikte yer alan tüm organları aslında göreve davet edilmektedir. Bu görev ise doğal olarak "yürütme" ve teknik bir görev yürüten "idare" ve de yargı tarafından yerine getirilmesi gereken bir görevdir. Anayasanın ve Hukuku Devleti bağlamında bir yükümlülüktür. Bu yükümlülük ciddiyete alındığı takdirde ve bu konuda içten bir yaklaşım var ise bu yöndeki güvenlik, yargısal ve sosyal hizmeti içeren kamu hizmetinin niteliği ve kalitesinin artırılması da dolayısıyla bir zorunluluk olabilmektedir. Bu zorunluluğa yönelik yasal düzenlemelerin yapılması gereklidir. Ancak bilindiğiniz gibi bu yükümlülüğün yerine getirilmediği gibi Anayasa Mahkemesi tarafından aldığı kararlar aksine uygulanmasına katkı vermektedir. Ayrıca raporun 26 ve 27 inci paragraflarında gene yaşanan "Çocuk Gelinler" ile ilgili diğer değerlendirmelerde ve öneriler de ayrıca yer almaktadır. Bunlarda şu şekildedir.

"26. Komite, eğer mahkeme kararı alınırsa asgari evlilik yaşının özel durumlarda 16 iken, kız ve erkekler için normal durumlarda 17 yaş olduğuna dikkat çekmektedir. Ancak Komite, asgari evlilik yaşının Taraf Devletin özellikle kırsal kesimlerinde ve uzak bölgelerinde takip edilemeyeceği konusunda kaygı duymaktadır.

27. Komite, Taraf Devlete asgari evlilik yaşını 18 yaşa yükseltmeyi düşünmesini ve kırsal ve uzak bölgeleri de kapsayan tüm ülke sınırlarında bu asgari yaşın tam olarak uygulanmasını sağlamasını tavsiye etmektedir." Dolayısıyla Çocuk Hakları Sözleşmesinin birinci maddesinde yer alan tanım bağlamında "Çocuk Gelinler" ile ilgili sorunlar oluşturan Türk Medeni Kanun'un 124. ve 126. Maddesinde değişikliklerin yapılması gerekliliği de özellikle vurgulanmaktadır. Bu nedenlerden dolayı da bu ihtiyaçların karşılanması ve sözleşmede yer alan hakların çocuklar için uygun görülebilenmesi içinse doğal olarak öncelikle siyasi ve teknik bir "irade"nin var olması gerekmektedir. Bu yönde ayrıca akademik ve entellektüel bir irade de destek olmalıdır. Ayrıca bilindiği gibi 6976 sayılı "ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞMENİN BAŞVURU USULÜNE İLİŞKİN İHTİYARİ PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN" TBMM de 09.03.2017 tarihinde kabul edilmiş ve 03.04.2017 tarihinde Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Uluslararası insan hakları sözleşmeleri arasında, bireysel bildirim mekanizmasına sahip bulunmayan tek sözleşme ise BMÇHS'dir. Bu eksikliği gidermek ve BMÇHS'nin uygulanmasını iyileştirmek amacıyla BM Çocuk Hakları Komitesine bireysel başvuruları inceleme yetkisi tanıyan taslak ise TBMM uzun süre de bekletilmiştir. Kabul edilen bu düzenleme; mağdur olduğunu iddia eden çocuğa veya yasal temsilcisine BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Ek Protokollerinde kayıtlı herhangi bir hakkın taraf devlet tarafından ihlal edildiği iddiasıyla iç hukuk yollarının tüketilmesi hâlinde BM Çocuk Hakları Komitesine bireysel başvuruda bulunma yetkisinin tanınmasına yöneliktir. Özellikle söz konusu olan protokolün "Bireysel başvurular" ile ilgili 5/2. Maddesi "Başvurunun birey veya **grup** adına yapılması halinde, ibraz eden, ilgili birey veya **grubun** onayı olmaksızın onlar adına hareket etme nedenini gerekçelendiremiyorsa başvuru bahse konu birey ve grubun onayıyla yapılacaktır" şeklindedir. Mağdur çocuğun vasisi dâhil hukuksal sorumlu kişi dışında "grup" tan bahsedilmiş olması aynı zamanda hukuksal bir sürecin başlatılmasına neden olduğu gibi adil yargılama açısından müdahil/ katılan özelliğın kazandırıldığı da görülmektedir. 6. Madde ise geçici tedbir ile ilgilidir. Başvurunun alınmasından sonra herhangi bir zamanda veya esasa ilişkin bir karar varılmadan önce, komite, acilen dikkate alınmak üzere, Taraf devletten, iddia olunan ihlallerin mağdur veya mağdurların telafisi olmayan zararlardan korunması için istisnai durumlarda gerekli olabilecek geçici tedbirlerin alınması yönünde bir talepte bulunabilir şeklindedir. Geçte olsa TBMM onay verilen bu düzenleme ve ortadan kalkan çekince çocuklar açısından 03.04.2017 tarihi itibarıyla yeni bir sürecin başlanmasına neden olmuştur. Ancak bu önemin hala anlaşılmaması ve söylemler ise çocuklar açısından acı ve üzüntüye neden olabilmektedir.

32.Yine 2005 yılında düzenlenmiş olan 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunda yer alan 4. maddesin de yer alan ilkeler BMÇHS ne aynen yansıtılmıştır. Bu ilke ve BMÇHS/3. maddesi bağlamında "kuruma başvuru" başlığı ile söz konusu olan ihbar yükümlülüğü ile ilgili 6. madde ve de "Kamu görevlisi" ile ilgili 44. madde de yer alan "Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz." şeklindeki düzenleme başta aile hakimleri, "uzman (?)"lar ve savcıları dahil çocuklar ile ilgili uygulayıcıları ve yükümlülüğü de öne çıkarmıştır. Bu düzenleme aynı zamanda TCK'nun yardım ve bildirim yükümlülüğü ile ilgili 98 ve yine kamu görevlisinin suç bildirmemesi ile ilgili 279. maddeleri birlikte ele almayı ayrıca öncelik yapmaktadır. Bilindiği gibi hukukta bir kural usul ile birlikte öne çıkar. Usul, esasında önündedir. Bir "özel hüküm", farklı bir "genel hükümle" çelişiyorsa özel hükmün uygulanmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda ÇKK'nunda yer alan düzenlemeler TMK/124. Madde ile ilgili hükümlerinin de önüne çıkmaktadır. Bu ilişkinin değerlendirilmesini öne çıkarmaktadır. Buna rağmen çocukların yarar ve esenliğe yönelik yükümlüğün başta aile mahkemesi hâkimlerince yerine getirilmemesi ve hala "olağanüstü" gibi belirsizliğin yasalar dâhil somutlandırılmaması, Yargıtay'ca ilkeler ve uygulamalar açısından gözetilmemesi çocuğun korunmasının önüne çıkmaktadır. Buna aile mahkemelerinde görevlendirilen ve 1982'den beri Türkiye de pedagoji bilimi ortadan kaldırılmasına rağmen bu konuda eğitim almamış kişilerin "pedagog" şeklinde adlandırılması dâhil "uzman" diye adlandırılan da dâhildir. ÇKK ile çocukların medeni/yurttaşlık açısından koruma boyutunun idari bir ilişki yerine yargısal bir uygulama aynı zamanda Anayasa da yer alan yerindelik ile ilgili ilke konusunda ki ayrışmayı da ayrıca öne çıkarmaktadır. Anayasa Mahkemesi ise eski TCK/434. Maddesi ile ortadan kaldırılan düzenlemeyi güncelleme ve canlandırma konusunda çabanın içinde yer alması ve yükümlüğün gözetilmemesi çocukların cinsel istismarı ile ilgili sorunun kurumsal açıdan ortaklığını da öne çıkarmaktadır. Örneğin 16 yaşındaki bir kadının 40 yaşında bir erkek ile evlenmesine izin verilmesinin mümkün olabilmesi ve gebe olmasının bir kurtuluş olabilmesi gibi yetki ve iznin hala olağanüstü durum ile mümkün olunması aynı zamanda TCK/103. Maddesinde söz konusu olan bir suça ortaklığa BMÇHS ve taraf devlet olarak

taahhüde/yükümlülüğe rağmen neden olabilmektedir. Ayrıca 12 yılı içeren zorunlu eğitime rağmen örgün eğitim dışında %25 oranında açık öğretim ve kız çocukların/gençlerin %20 sinin hala eğitimden uzaklaştırılması ve de yoksulluğun gerekçe olması kızların erken ve zorla evlendirmesine hala neden olabilmektedir. Söz konusu olan taahhütlere rağmen görmezden gelme ve mazeret üretmek hukuk ve sosyal devletine rağmen bir ikiye bölünmüşlüğü de öne çıkarabilmektedir. Son senelerde ki kampanyalar farkındalık / bilinçlendirme şeklindeki çalışmaların zaman zaman gündemden düşmesi, yorulması bu sorunun ve ikiye bölünmüşlüğünde bir parçası olabilmektedir. Yine son olarak Suriye’deki iç savaştan kaçarak geldiği Türkiye’de 13 yaşında imam nikâhıyla evlendirilen ve hamile kalan kız çocukla ilgili davada mahkeme tartışmalı bir karara imza attı (13). ‘*Çocuğun nitelikli cinsel istismarından*’ yargılanan eşi ve anne “*Yasaları bilmiyor*” gerekçesiyle beraat etti. Bu karar ve değerlendirmede en azından ÇKK nun hala görmezden gelinmesi için de önemli örneklerden birisi olmuştur. Suriye de ise kadınlar için yasal evlilik yaşı 17, erkekler için 18’dir. Kırsal kesimde dini nikâhlı erkek evlilikte söz konusudur. Suriye de böyle bir yasal düzenleme söz konusu olmasına rağmen böyle bir suç BMÇHS rağmen gerçeğe aykırı bilgi ile karar alınması aynı zamanda uluslararası hukuk açısından bir soruna da neden olmaktadır. Bu ortaklıklar aynı zamanda ÇKKnun 4. 6. ve 44. Maddesi ile birlikte ele alındığında ağır bir görev ihmalinin ötesinde bir ortaklığı öne çıkarmaktadır. Özellikle ÇKK/6. Madde görüleceği gibi gayet açıktır. Adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle “**yükümlü**” kılınmaktadır. Bu yönde bir ayırımda söz konusu değildir. Yapılan değişik ile kurum şu anda Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığıdır. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna/bakanlığa başvurabilmektedir. Ayrıca kendisine bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapar şeklindedir. Aile Mahkemesi dışında görüleceği gibi idari açıdan ayrı bir yetki ve bir araştırmada görüldüğü gibi öne çıkmaktadır. Mahkemede söz edilen “*uzman*”lar bu araştırma işlev ve görevin, yetkinin yerini almamaktadır. Ayrıca bilindiği gibi her bir meslek alınan eğitim bağlamında bir yetkinliğe ve de uzmanlığa sahip olması içindir. Buna rağmen adalet hizmetinde genel bir “uzman” başlığı altında başta sosyal hizmet ile ilgili benzer yetki ve görevin söz konusu olması yetki gaspına neden olduğu gibi mahkemede söz konusu olan “*raportörlük*” gibi bir görev ve özelliğin kaybolmasına neden olabilmektedir. Çocukların yarar ve esenliği açısından hem adil yargılamaya hem de adalet hizmetine ulaşımı böyle bir keyflikle engelleyebilmektedir. Yine TMK/124üncü maddesi bağlamında 17 yaşındaki gençler için anababalara yönelik yetki ve evlenme izni 2004 yılından beri hala mümkün kılınması başta BMÇHS olmak üzere erken ve zorla evlendirme bağlamında İstanbul Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları, Avrupa Sosyal Şartı vade CEDAW gibi sözleşmelere rağmen ortaya çıkan önemli bir aykırılığı da öne çıkarmaktadır. Bir dönem “*çocuk gelinler*” başlığı altında yoğun bir şekilde gündeme gelmesine rağmen başta hukuksal açıdan sorunun eyleme dönüşmemesi sözlem ve yakınma düzeyinde kalmıştır. Bu yönde yapılmış başvurular bağlamında TÜİK verilerine göre görüldüğü gibi 2015’te toplam 602 bin 982 resmi evlilikten 31 bin 337’sinde 16-17 yaşındaki kız çocuklarının gelin olduğu açıklanmaktadır. Bu sayı, toplam evliliklerin yüzde 5,2’sine denk geldiği gibi illerin içindeki evlilik oranlarında çocuk yaşıta evliliğin en yüksek olduğu şehir yüzde 15,3 oranıyla Kilis. Bu oran aynı zamanda Suriye ile göç edenler içinde birlikte ele almayı gerektirmektedir. Bu ili yüzde 15,2 ile Kars, yüzde 15,1 ile Ağrı, yüzde 14,4 ile Muş, yüzde 13,7 ile Niğde, yüzde 12,7 ile Bitlis, yüzde 12,5 ile Kahramanmaraş, yüzde 12,1 ile Aksaray, yüzde 11,8 ile Gaziantep ve yüzde 11,5 ile Yozgat izliyor şeklinde ki haberler yaşanan acı durumu hala yansıtmaktadır. Yine yansıyan haber bağlamında zamanın Bakan Ramazanoğlu CHP İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıkulu’nun soru önergesini cevaplaması haberlere yansımıştır. Türkiye’de 2010-2015 yılları itibariyle 16-17 yaş grubu arasında ki çocuk gelinler açısından verilen evlenme izin sayısına ilişkin bilgi veren Bakan Ramazanoğlu, "2010 yılında 45 bin 738; 2011 yılında 42 bin 700; 2012 yılında 40 bin 428; 2013 yılında 37 bin 481; 2014 yılında 34 bin 629 ve 2015 yılında 31 bin 337" şeklindedir. Toplam 2010-15 yılları arasında evlendirilen çocuk gelinlerin sayısının 232.313 olduğu gibi böyle bir gerçeğin TMK/124. Madde ile aile mahkemelerince izin verildiği görülmektedir. Bu gerçekler ve başta BMÇHS dahil sözleşmelere rağmen oluşan aykırılıklar ve TCK/103. ile kamusal ve kurumsal açıdan ortaklık ve birliktelikler ve Anayasa Mahkemesini tarafından yapılan katkılar/zemin çocuklara yönelik koruma boyutunu yerine eski TCK/434 maddeyi korumasını da öne çıkarmaktadır. Diğer bu yöndeki engelleri de ortadan kaldırılması çocuklar için bir içtenliği ve insanlığın davetini de gerektirmektedir. Başta 17 yaşındaki gençler dâhil belediyelerce evlendirme memurluğuna son yapılan düzenleme ile müftülere dâhil olduğu yetki ve izin ile birlikte evlenme törenini düzenleyenler açısından ÇKK nunda yer alan 4;6 ve 44. Maddelerini görmezden gelmek aynı zamanda çocuklar açısından ikiye bölünmüşlüğü hala önemli bir göstergesi de olabilmektedir. Bu yönde TCKnun 98 ve 279uncu maddeleri de bu kapsamdadır. Ayrıca yargısal bir süreçte yer alan başta avukatlık hizmeti ve çocuklara yönelik savunuculuk boyutu da ayrı önemdedir. Söz konusu olan bu açık aykırılıkları görmezden gelme/vurdumduymazlık ve/ya adil yargılama boyutu dâhil hukuksal sürece yansıtılması konusundaki eksiklikler adalete ulaşımı da belirlemektedir. **Bilindiği ve görüldüğü gibi** 15 yaşını tamamlamamış çocuklara karşı bedensel temasta bulunmak suretiyle cinsel amaçla işlenen fiilleri cezalandırırken 15-18 yaş grubunda olan çocuklara karşı hile, cebir, tehdit veya iradeyi etkileyen bir nedenle çocuğun bedeni üzerinde icra edilen fiillerin cinsel istismar suçu olarak nitelenmesi ve TCK/103 madde ile ortaklığın devamı da hala mümkün olabilmektedir. Anayasa Mahkemesi açısından söz konusu

kararlara kaynaklık eden mahkemelerin ve Barolar gibi mesleksel ve kurumsal yapının yanı sıra avukatlık hizmeti de öne çıkmaktadır. Özellikle Ceza Muhakemesi Kanunu ile mağdur çocuklar açısından zorunlu vekillik ile suça yönelen çocuklar ile ilgili olarak zorunlu müdafî gibi kamusal görev ve hizmet adil yargılama açısından yer almaktadır. Hukuksal bilgilendirmenin dışında avukatlık ve savunma hizmeti bağlamında TMK/124'üncü madde ile ilgili aykırılıklara yönelik talepte bu hizmetin bir parçası olmaktadır. Ancak 2005 yılından beri söz konusu olan aykırılıkların hukuksal sürece adil yargılama açısından yansıtılması ve oluşan aykırılıkların iptaline yönelik mahkemelere başvuru ve talebin hala gündeme getirmemesi temkin niteliğinin dışında aynı zamanda bir içtenlik noktası da olabilmektedir. Ankara Barosundan Av.Şahin Antakyalıoğlu'nun (14) çocuk evlilikler açısından Ankara 10.Aile Mahkemesine yaptığı talep ile Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru sonucu yetkisizlik kararı dışında hukuksal bir süreç hukuk yöntemleri açısından hala bilindiği gibi söz konusu değildir. Başka bir pilot dava hala yoktur ve tek örnektir. En azından *“olağanüstü durumlar”* ve *“pek önemli bir sebep”* kelimelerinin sistem açısından iptaline yönelik haklı talebin çocukların istismarı açısından hala söz konusu olmaması ve yaşanan sorunun hala kamusal açıdan farklı bir şekilde yansıtılması çocuklar açısından hem hukuk, adalet hem de insanlık açısından utanma dahil bir sorgulanmayı da bu arada öne çıkarmaktadır. Hukuk ve adalet adına bu yönde oluşan ortaklık, ısrar ve bu maddenin varlığı aynı zamanda 1926 yılında var olan koşulların hala geçerli ve çocukların hala bir mülk olmasını da sağlayabilmeye yöneliktir.

## ADLİ İSTATİSTİKLER

### “Evlenmeye İzin”

33.Çocukların istismarı ve koruması bağlamında gündemde bilindiği gibi yoğun ve çeşitli şekilde ele alınırken başta BMÇHS ne rağmen hala TMK/124. maddesi ile aile mahkemelerince onaltı yaşını doldurmuş kız çocukların *“olağanüstü durumlar”* ve *“pek önemli bir sebep”* konusunda mahkemelerce verilen izin ile ilgili bilgiler Adli istatistikler arasında (14) görüldüğü gibi yer almaktadır. *“DAVA KONUSU VE KARAR TÜRÜNE GÖRE HUKUK MAHKEMELERİNDEKİ KARARLAR (01.01.2016-31.12.2016)”* Bu bilgilerin arasında 2016 yılı içinde dava konusu olan *“Evlenmeye İzin (Yaş küçüklüğüne dayalı)”* ile ilgili olarak Davacı sayısı (8 624) dır. Yer alan veriler tartışmalı olsa bile resmi açıdan bir bilgi kaynağı olma özelliğine sahip olup davalı sayısı ise (627)dir. 15-18 yaş grubu bağlamında çocukların kademeli bir şekilde çocukların cinsel istismarı açısından suç olması ve davalı olmadan bu izin nasıl olduğu ise belli olmadığı gibi *“olağanüstü”* hal ile ilgi olarak gerekçeler için bilgiye ulaşmakta zordur. Söz konusu olan suç ile ilgili boyutun görmezden gelinmesine de neden olmaktadır. Ayrıca Yargıtay tarafından evlenme izini ile ilgili yapılan başvurular arasında nişanlanma ve birlikteliğin anababalar açısından talebi de bunların arasındadır. Kanuna uygun olmaması nedeniyle evlenme izinin verilmemesi bağlamındaki itirazların onanmış olması kararlara zaman zaman yansiyabilmektedir. Ancak hala sözleşme konusunda söz konusu olan aykırılığın Anayasa Mahkemesine taşınmadığı gibi ÇKK bağlamında korumayı içeren özel bir düzenleme ve öne çıkan yükümlülüklerin ele alınmadığı da önemli bir gerçek olmaya devam etmektedir. Bu yükümlülük Anayasa Mahkemesini de ayrıca kapsamakta olup dolayısı ile aile mahkemelerce verilen evlenme izinin *“olağanüstü”* halden kaynaklandığı öngörüüle bilinir. Aile mahkemelerince 2015 yılı için dava sayısı ise (9.710) olup davacı sayısı (743)dir.2014 yılı içinde dava sayısı (11.433) olup davacı sayısı (807) dir.2010 yılında dava sayısı (4.016) olup davacı sayısı (347) dir.20007 yılında ise çıkan dava sayısı (9 484) iken izin sayısı ise (7.796) dır. Fakat 16-17 yaş grubu arasındaki çocuk gelinler açısından verilen evlenme izin sayısına ilişkin bilgi veren Bakan Ramazanoğlu, *“2010 yılında 45 bin 738; 2011 yılında 42 bin 700; 2012 yılında 40 bin 428; 2013 yılında 37 bin 481; 2014 yılında 34 bin 629 ve 2015 yılında 31 bin 337”* şeklinde açıklamış olması Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan resmi veriler ile çelişkinin ötesinde bir duruma neden olmaktadır. Bilgilerin sağlıklı olunmadığını ve bu yönde bir özensizliğin ötesinde ciddiyyet konusunda eksiklikte öne çıkabilmektedir. Dolayısı ile görüleceği gibi çelişkili verilere göre bazı yıllarda önemli bir artış veya azalma da söz konusudur. Evlenme izini konusunda çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi açısından en azından 2005 yılından beri 5395 sayılı ÇKK nun 4. 6. maddesi bağlamında söz konusu olan ihbar yükümlüğün yerine getirilmediği gibi onaltı yaşında kişilerin cinsel ve fiziksel olgunluk açıdan bir sorumluluğu da öne çıkarmaktadır. Olağanüstü ve belirsizlik gerekçe ile böyle bir evlenme iznine yönelik anayasada yer alan sözleşmeye göre 18 yaşından küçük olan kişilerin evlenmesinin hukuk devlet açısından engellenmiş olmasına rağmen söz konusu olması ve bu veriler aynı zamanda TCK/103. Maddesi ile ilgili durumu da birlikte açıkça yansıtmaktadır. Özellikle Anayasanın 90 ve 137. maddeleri de ayrıca hâkimler içinde geçerlidir. En son yapılan 137inci madde ile *“Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse,*

*emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz* şeklinde olup Anayasa için bir uygunluk herkesi görevli ve sorumlu kılmaktadır. Kişisel bir ek sorumluluğu da yükümlü kılmaktadır. Buna rağmen “olağanüstü” gibi bir durumu sadece kanun ile öne çıkarılması ve de aile mahkemeleri dâhil yetkinin hala genişletilmesi ile verilen izine ise hala yardımcı olunabilmektedir. Bu yönde oluşturmak istenen belirsizlik ve veriler sonucu halen TCK/103 madde bağlamında söz konusu olan suç konusunda bir ortaklığa da neden olduğu bir durum TCKnun 98 ve 279uncu maddesini ve de ÇKK/44. Maddesi ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Anayasanın 10. Maddesi ise hukuksal açıdan güvenceyi de öne çıkarmaktadır.

34.TUİK te yer alan doğum yaşları ile ilgili sayılar ve izin sayıları da bu açıdan günümüz açıdan manidar olmanın ötesindedir. TMK nun 124. Maddesi de bu bağlamda böyle bir ilişkinin aranmasını ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bir taraftan 2003 yılından beri 15 yaş altı kadınlarda anne olma sayısına yer verilirken görüldüğü gibi 15-17 yaş arası kadınlarda ise 2003 yılında 37 bin 840 olan doğum sayısının, 2004 yılında 35 bin 500'e, 2005 yılında 34 bin 908'e, 2006 yılında 34 bin 162'ye, 2007 yılında 33 bin 744'e, 2008 yılında 33 bin 541'e, 2009 yılında 31 bin 248'e, 2010 yılında 28 bin 901'e, 2011 yılında 25 bin 292'ye, 2012 yılında da 21 bin 992'ye gerilediği görülmektedir. Bu durum aynı zamanda Türk Medeni Kanunu 124. Maddesi ile ortaya çıkan bir durumun bir parçasını yansıtabilmektedir. 2010-2015 yılları arasında 16-17 yaş grubundaki evlendirilen çocuk gelinlerin sayısının toplam 232.313 olması ve gebelik durumunun birlikte değerlendirilmesi gerektirmektedir. Adalet Bakanlığı tarafından 2014 yılı için dava sayısı (11.433) olması, doğum sayıları, aynı zamanda bebek ve çocuk annelerinin yaş grupları ile erkekler arasındaki yaş aralıklarının ayrı ayrı ele alınması çocukların cinsel istismarı açısından da ayrıca öncelik olmalıdır. Bu durum BMÇHS ile söz konusu olan yükümlülüğü ve ÇKK söz konusu olan uygulamalarında birlikte değerlendirilmesini özellikle zorunlu kılmaktadır. Söz konusu olan çelişkili verilerin/bilgilerin giderilmesi ile gerçeğin peşine düşülmesi sorunun çözümü için bir öncelik olmaktadır.

#### **Çocukların cinsel istismarı/TCK.103:**

35.Yine böyle düzenlemeler bağlamında Adalet Bakanlığı Adli Sicil Genel Müdürlüğünde yer alan açık veriler/bilgiler arasında TCK nun 103. Maddesi ile ilgili yargısal uygulamalar da yer almaktadır. Örneğin 2007 yılında çocukların cinsel istismarı ile ilgili 103. Madde bağlamın da açılan toplam dava ve sanık sayısı (5 070) dir. Bunlardan 12-15 yaş grubu (201), 16-18 yaş grubu ise (683) olmak üzere toplam (884) çocuk/genç kişi de yargılanmıştır. Çocuk/gençlerin toplam dava ve sanık sayısına oranı ise görüldüğü gibi (%17,4) dır.12-15 yaş gurupları açısından (%23) lük bir oranda öne çıkmaktadır. Ancak açıklanan davada sanık kişilerin bir kişiden fazla olması da söz konusu olduğu için dava ve sanık sayılarının aynı olmaları bilgileri ayrıca değerlendirilmeyi gerektirmektedir. 15-17 yaş grupları için 2007 yılında 33 bin 744 doğum sayısı ile birlikte evlenme izin sayısının (7.796) sayısı olması ise özellikle TCK/103. Maddesi ile birlikte verilerin değerlendirmesini gerektirmektedir.

36.2012 yılında ise toplam dava sayısı görüldüğü gibi (17.154) dir. 5 sene içinde %330 oranında önemli bir artış söz konusu olup ortalama her sene %66 oranında bir artış söz konusudur. Doğum sayıları ise aynı yıl 21 bin 992 dir. Toplam dava ve sanık sayıları arasında yer alan çocuk/gençler arasında yer alan 12-15 yaş grubunda sayı ise (2.196) dir. 16-18 yaş grubunda ise (2.004) olmak üzere toplam (4.200) çocuk/gençte görüldüğü gibi yargılanmıştır. Bu iki yaş grubunun toplam dava sayısına oranı ise (%24,4) olup 5 sene içinde (%475) oranında bir artış öne çıkmaktadır. Ayrıca görüldüğü gibi 12-18 yaş grupları arasında ki toplam dava sayısında (12-15) yaş ile oranı (%52) olup beş sene içinde 201'den 2.196 ulaşılmış olması gibi (%109,2) oranın ki artış öne çıkmaktadır.16-18 yaş grubunda ise bu artış ise (%293)dür. Bu bilgiler ve önemli artış gençlik kriminoloji açıdan değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır.

37.Bu bilgiler arasında yer alan 20014 yılında açılan toplam dava ve sanık sayısı (17.994) dir. İki sene içinde (843) gibi az bir artış söz konusudur. Bunlardan 12-15 yaş grubunda (2.451) ,16-18 yaş gurubunda ise (2.012) dava ve sanık sayısı olmak üzere toplam (4 463) çocuk yargılanmıştır. İki sene içinde 263 gibi küçük bir artış söz konusudur. Toplam dava sayısına oranı (%24,80) dür. Aynı zamanda TCK/103 maddenin 1. Fıkrası bağlamında 12-15 yaş grubunda (1085) erkek 36 kız olmak üzere toplam (1.121) olması ise dikkat çekicidir.

38.2015 yılında ki dava/sanık sayısı (16.901) dir. Bir yıl içinde (93) dava/kişi sayısı azalmıştır. Bunlardan 12-15 yaş grubunda (2 500) ; 16-18 yaş gurubunda ise ( 1.953) dava/sanık olmak üzere toplam (4.453) çocuk/genç yargılanmıştır.(10) gibi küçük bir azalma söz konusu iken toplam dava sayısına oranı (%26,34) olup özellikle

TCK 103/1/1 fıkra ile ilgili olarak 12-15 yaş grupları arasında yer alan (1.144) erkek (40) kız olmak üzere toplam (1.184) dava/sanık sayısı ve yoğunlaşma öne çıkmaktadır..

39.2016 yılında açılan toplam dava ve sanık sayısı ise (15.006) dir. 2014 yılına göre ise (2.988) sayı eksilmiş olup azalma oranı (%17) dir. 12-15 yaş grubunda ise (1.839); 16-18 yaş grubunda (1.504) dava/sanık olmak üzere toplam (3.343) çocuk/genç yargılanmıştır. Toplam dava sayısına oranı ise (%22,3)'dür. Özellikle 103/1. Maddesi bağlamında 12-15 yaş grubunda (809) erkek (18 kız) olmak üzere toplam (827) çocuk/genç yargılanmış olup bir azalma da söz konusu olmaktadır.

#### **Cumhuriyet Savcılığı:**

40.2017 yılına yönelik görüldüğü gibi 18 yaşın altındaki çocuklar ve gençler ile ilgili bilgileri içeren bilgi ayrı bir şekilde şimdiye kadar yayımlanmamıştır. Fakat 2017 için genel bir adli istatistik yayınlanmıştır. Web sayfasında yer alan benzer bilgiler ise bulunmamaktadır. Ayrıca Adalet Bakanlığın tarafında konunun önemi bağlamında 2013 yılı için özel bir çalışma bu süreçte yayımlanmıştır. Buna bağlı olarak 18.6.2014 tarihinde TCK/103 maddesine yönelik ağır cezaları içeren yeni düzenlemelere kaynaklık etmiştir. Bu iki çalışma da çocukların istismarı ile ilgili bilgiler görüldüğü gibi tablolastırılmıştır. 2013 yılını içeren bu bilgi ve tablolar Cumhuriyet Başsavcılıkları başlık altında 1-12 sayfalara arasında yer almaktadır. Örneğin bu tablolar arasında 2009-2013 yıllar arasında “Soruşturma Evresi Dosya Sayıları ile Şüpheliler Hakkında Verilen Kararlar”, (Tablo 1.1-1) yer alan bilgiler göre toplam şüpheli sayısı 2009 yılında (25 425) iken 2013 yılında (35 222) sayısına ulaşıldığı görülmektedir. (%35,2) oranında bir artış olmuş yıllık ortalama (%7) lik bir artış söz konusudur. 2009 yılında açılan kamu davası açılan sanık sayısı (12.720) iken 2013 yılında bu sayı (16.938) sayıya ulaşmıştır. Diğer yıllar birlikte değerlendirildiğinde savcılık birimi tarafından %50 oranında kamu davası açıldığı da görülmektedir. 2009 yılında kavuşturmaya yer olmadığına karar verilen şüpheli sayısı ise (5.346) olup bu sayı 2013 yılında (7.526) dur. Şüpheli sayılar açısından ortalama %20 oranında kamu davası açılmamış olup söz konusu olan şüphelilere (%30) oranında yetkisizlik, görevsizlik gibi diğer kararlar görüldüğü gibi savcılık açısından uygulamaları da yansıtmaktadır. Ancak %50 oranında bir kamu davası açılması ve diğer kararın %30 gibi yüksek oranda olduğu gibi %20 gibi kovuşturmaya yer olmamasına yönelik kararlar şüpheli sayılar adil yargılama açısından ayrıca önemli olmaktadır. Özellikle Avrupa Konseyi tarafından yayınlanan raporlara göre örneğin 2012 yılında CEPEJ Raporuna göre mahkemeye sunulan iddianame oranı %25 olması uygulaması diğer uygulamalar ile büyük bir oranda ayrılmaktadır. Hakimlere devir edildiği kovuşturma ile adalet ve hizmetinin de öne çıkılmasına neden olduğu böyle bir durumunda ortaya çıkması nedeniyle adil yargılama boyutu kalite dahil hukuka uygunluğunu ayrıca değerlendirmeyi gerektirmektedir (CEPEJ Raporu -2016-Türkçe PDF;sf 229)(15). Ayrıca bu raporda 2014 yılında savcılar tarafından işlem yapılan davaların Temizlenme Oranı ise % 90 yakın olarak yansıtılmaktadır (sf.232). Bu bilgiler bağlamında muhtemelen 18 yaş altında çocuk ve gençlerin %25 oranında dâhil olması söz konusu olan soruşturma sürecinin de adil yargılama ve koruma açısından özellikle ele alınmasını öncelik yapmaktadır. Aynı zamanda bu çalışmada tahminde öngörülmüştür. 2017 de açılan dava sayısının (18.391), 2018 ise (18.774) olacağı da tahmin edilmiştir. Bu sayılar hem bölgeler hem de iller açısından ayrı ayrı ele alınmıştır. Örneğin bölgeler ile ilgili olarak Marmara bölgesi %26.4, İç Anadolu % 18.2, Güneydoğu % 7.3, Doğu ise % 4.6 dır. Bu veriler arasında 2013 yılında Cumhuriyet Başsavcılığınca cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda şüpheliler hakkında verilen (94 560) kararın (35 222) ‘sinin (%37,2) çocuğun cinsel istismarın suçuna ilişkin olduğu; 2009 yılında cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen kamu davalarının (%40,4)’ünü çocuğun cinsel istismarı suçunu oluşturduğu önemli bir tespit söz konusu olup 2013 yılında bu oranın (%38,7) e düşmesi bu çalışma da ayrıca görüldüğü gibi özetlenmiştir (sf. 4).

#### **Ceza Mahkemeleri:**

41.Yine 2013 için yapılmış çalışmada yer alan “Ceza Mahkemeleri” başlığı altında “Çocukların Cinsel İstismarı” 45-76 sayfalar arasında tablolastırılmıştır. Cum. Savcılığı tarafından TCK/103. Maddesi bağlamında açılan kamu davası sonucu ceza mahkemeleri açısından açılan davalardaki suç ve sanık sayısı ise 2009 yılında (12. 635) olup bu sayı 2013 yılında (17. 948) dir. 18 yaş altında ise 2009 yılında 12-15 yaş grubu için (1.608) 16-18 yaş gurubu için (1.357) olup toplam (2.965) dir. Oranı ise % 24 dür.2013 yılı 12-15 yaş grubu için (2.657) 16-18 yaş gurubu için (2.057) olup 12-18 yaş grupları için toplam (4.714) dir. Oranı ise % 26.5 dur. 2007 açısından değerlendirildiğinde sadece %3 lük bir artış söz konusudur. Ayrıca “Açılan Davalardaki Sanıkların Yaş Dağılımları- Bölge 2013” başlıklı tabloda (sf.50) görüleceği gibi bölgeler arasında bir farklılıkta

görülmemektedir.12-18 yaş gruptan %25,9'ı Marmara, % 26.1' i Ege; %25.9 Akdeniz, %27 İç Anadolu, % 27 Karadeniz, %26.7 Doğu, % 29.1'i Güneydoğu Anadolu bölgesindedir. Bu veriler bağlamında 2017 yılı için ise(20.686),2018 yılı için (21.434) tahminde öngörülmektedir.

42.2017 yılı için yayınlanmış çalışmada ise yer alan tabloya göre 2010-2017 yılları arasında çocukların cinsel istismarı suçundan açılan davalardaki suç sayıları incelenmiştir. 2014 yılına kadar artış gösterdiği daha sonra düşüşe geçerek 2014 yılında (18.104) olan bu suç sayısının 2017 yılında (16.348) suç sayısına gerilediği görülmüştür. Diğer bilgiler ile birlikte bir istikrarda öne çıkmaktadır.2010-2017 yılları arasın çocukların cinsel istismarı suçunun 5237 TCK uyarınca açılan tüm davalar içindeki oranı ortalama %0,7 dir(sf.57). Dolayısı ile tahminler 2014 yılındaki yapılan düzenleme ile tutmamıştır. Nüfusa artış gibi diğer etkenlerin değerlendirilmesi de ayrıca gerektirmiştir. Ancak Türkiye de başta gençlik olmak üzere kriminoloji (suç bilim) ele alınmadığı için caydırıcılığın, oranın ve etkisinin olduğuna yönelik somut ve sürekli bilgi hala bulunmamaktadır. Bu gibi çalışmalara ve enstitü dahil hukuk ve sosyal hizmet akademi dünyasından da rast gelinmemektedir.

43.Ayrıca bölgeler ve iller açısından da sayılar her iki çalışmada ayrı ayrı yer almaktadır.2013 yılında yayınlanan çalışmada 2009-2010 yılları arasında çocuğun cinsel istismarı suçuna ilişkin açılan davalardaki suç sayıları oranlarının bölgeler dağılımı incelendiğinde %27,9 oranı ile Marmara Bölgesi yüksek orana sahiptir. %4,4 oranı ile Doğu Anadolu bölgesi en düşük orana sahiptir. Cinsel dokunulmazlığa karşı açılan davalarda çocuğun cinsel istismarı suç oranı yıllar itibariyle 2010 yılında % 44.7 olan bu oranın 2013 yılında %41.6 a gerilediği de görülmektedir.2013 yılında cinsel dokunulmazlığa karşı açılan davalardaki suçlarda çocuklara karşı işlenen cinsel istismar suç oranı Türkiye genelinde %41.6 dir. Bölgeler arasında farklılık göstermek ile birlikte %54,5 oranı ile ne yüksek Güneydoğu Anadolu Bölgesi; %37,6 oranı ile en düşük Ege Bölgesi olduğu da görülmektedir. Dolayısı bölgeler açısından çocukların cinsel istismarı ile ilgili sorunun bölgesel ve illerin yanı sıra ilçelerinde bir haritalaması başta sosyal hizmet ile ilgili olup önlem, risk yönetimi ve müdahaleyi de içeren yöntemler ile de kamusal bir hizmet öncelik olmayı öne çıkarmaktadır.

44. Yine 2017 tarihli çalışmada Türkiye genelinde cinsel saldırı suçu ayrıca tablolar ile ele alınmıştır. 2010-2017 yılları arasında cinsel saldırı suçundan açılan davalardaki suç sayıları incelendiğinde 2010 yılında (6 .533) olan suç sayısının 2015 yılına kadar artış gösterdiği görülmektedir. Açılan davalardaki suç sayılarının 2017 yılında 2015 yılına göre %10 oranında azalarak (6.621) olduğu da ayrıca ve birlikte görülmektedir.2010-2017 yılları arasında cinsel saldırı suçunun 5237 sayılı TCK uyarınca açılan tüm davalar içindeki oranı ortalama % 0.3 tür.(sf.55)Bölge ve suçun yoğunluk gösterdiği iller bazında incelendiğinde ise ceza mahkemelerine açılan davalardaki toplam suç sayısının (6.621) olması bağlamında bölge bazında bu suçun en fazla (1 994)ü (%30.1) suç ile Marmara Bölgesinde işlendiği, bunu(1. 179) ile (%17.8) suç ile Ege bölgesinin takip ettiği görülmektedir. İller bazında ise en fazla suç %18 oranı ile İstanbul da işlenirken bunun %7,4 oranı ile İzmir takip etmektedir. Bölgeler karar türleri bakımından incelendiğinde ise en fazla mahkûmiyet kararı %55,3 oranı ile Karadeniz Bölgesi verilirken Güneydoğu Anadolu bölgesinde bu oran % 29.6 a düşmektedir (sf.54). Bu bilgiler aynı zamanda hâkimler bölgelere ve derecelerine göre istihdam edilmeleri ve yaklaşımı ve sosyo ekonomik durumlarının etkileri de birlikte ele almayı gerektirmektedir.

45. Ayrıca ve özellikle 2017 yılı için Türkiye genelinde çocukların cinsel istismarı suçu bölge ve suçun yoğunluk gösterdiği iller bazında incelendiğinde ceza mahkemelerine açılan davalardaki toplam suç sayısı ise görüldüğü gibi 16.348 dir. Çocukların cinsel istismarı suçu bölge bazında incelendiğinde söz konusu suç 4 813 olup (%29,4) oran ile en fazla Marmara bölgesinde işlenirken bunu 2.720 (%16,6) suç ile Akdeniz bölgesi takip etmektedir. İller bazında en fazla suçun %15 oranı ile İstanbul da işlendiği görülürken bunu %7,2 oranı ile İzmir i takip ettiği görülmüştür. Bu bilgiler gençlik dâhil kriminoloji çalışmayı sosyal hizmet açısından birlikte ele almayı da öncelik yapmaktadır. Bu suça ilişkin verilen kararlar bölgeler bakımından incelendiğinde ise mahkûmiyet kararı en fazla %67,8 oranı ile Ege bölgesinde verilirken Doğu Anadolu bölgesinde ise bu oran %53,8 kadar düşmüştür. Beraat kararının en az verildiği bölge ise %18 ile Ege bölgesi olurken, en fazla verildiği bölge %24 oranı ile Akdeniz bölgesi olmuştur(sf.56).

46.Yine TCK/103 maddeye ilişkin 2009 yılında (%39,1) olan mahkûmiyet karar oranının 2013 yılına gelindiğinde (%56,5) yükseldiği görülmektedir. Bu oran 2014 yılında (%52,7) ,2015 yılında (%55,9) ,2016 yılında (%58,8) ve 2017 yılında (%62,2) e yükselmiştir. Bu durum cezalandırılmasının yanı sıra böyle bir artışın Cum. Savcılığınca açılan kamu davasına neden olması konusundaki bilgilerin ve adil yargılama boyutunun da

özellikle değerlendirilmeyi gerektirirken kriminoloji ve sosyal hizmet bağlamında denetimli hizmetler ile ilgili hizmetin birlikte ele alınmasını da ayrıca gerekmektedir. Bu durum %25 oranındaki 12-18 yaş grubundaki çocuklar ve gençler ile ilgili boyutu başta BMÇHS ve adil yargılama boyutu açısından önemli olmaktadır. Beraat karar oranının ise 2009-2013 yılları arasında ortalama (%20) oranında seyrettiği gibi 2014 yılında bu oran (%17,4) ,2015 yılında (%19), 2016 yılında (%20,9) ,2017 yılında ise (%19,6) dır. 2014 öncesi (%30) gibi bir orandan düşme adil yargılama boyutunu temyiz kararları ile birlikte değerlendirmeyi gerekmekte olup ve Cumhuriyet Savcılığındaki adalet hizmeti ve birliktelik kalite açısından değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Diğer karar oranlarının ise 2009 yılında %40,3 iken 2013 yılı gelindiğinde (%25,4) e düştüğü görülmektedir.2014 yılın bu oran (%29,8); 2015 yılında (%25,1), 2016 yılında (%20,3) ve 2017 yılında (%18,2) oranına gerilemesinin cezaların artırılması açısından neden olduğu açıkça görülmektedir. Bu durum infaz sistemi dâhil denetimli serbestlik kapsamında sosyal hizmetler konusundaki boyutun ve ilişki ayrı bir önemi de öne çıkarmaktadır.

47. Ceza Mahkemelerinde çocukların cinsel istismarı suçuna ilişkin karara bağlanan davalardaki suçlar için 2010 yılı baz alınarak 2013 yılına göre artış hızı 1.2, mahkûmiyet kararları için 1.44, beraat kararları için 1.22, diğer kararlar için 1,09 olarak hesaplanmaktadır. Ayrıca karara bağlanan davalardaki suç oranının en fazla olduğu bölge (%27,4) oranı ile Marmara bölgesidir. Bunu (%17,2) oranı ile İç Anadolu ve (%14,8) oranı ile Ege bölgesini takip etmektedir.2013 yılında ceza mahkemeleri karar bağlanan davalardaki cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar içinde çocukların cinsel istismarı suçunun en fazla işlendiği bölge (% 56,2) oranı ile Güneydoğu Anadolu bölgesidir. Bunu (%43,2) oranı ile Doğu Anadolu ve (%42,8) oranı ile Karadeniz Bölgesi takip etmektedir. Türkiye de cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlara ilişkin verilen (45 147) kararın (17 459) nun (%38,7) çocukların cinsel istismarı suçundan olduğu görülmektedir. Yine 2013 yılı ceza mahkemelerinde çocukların cinsel istismarı suçuna ilişkin 18 yaşından büyük sanıklar hakkında verilen kararlarda mahkûmiyet kararlarının yüksek oranda olduğu ancak 18 yaşından küçük sanıklar için verilen kararlarda ise diğer karar oranlarının yüksek olduğu çalışmada özetlenmiştir. Bunun nedeni ise 12-18 yaş aralığındaki sanıklara verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması, yetkisizlik, görevsizlik, birleştirme kararlarının yüksek oranda olmasından kaynaklığı şeklinde özetlenmektedir.

48. 2017 yılı için bu çalışmada aynı zamanda Türkiye genelinde TCK/105.bağlamında cinsel taciz suçu bölge ve suçun yoğunluk gösterdiği iller bazında incelendiğinde ceza mahkemelerine açılan davalardaki toplam suç sayısının (11 632) olduğu özetlenmiştir. Cinsel taciz suçu 3.365 (%28,9) suç ile en fazla Marmara bölgesinde işlenirken bunu 2.149 (%18,5) suç ile İç Anadolu bölgesi takip etmektedir. İller bazında en fazla suç %13,4 ile İstanbul da işlenirken bunu %7 ile Ankaranın takip ettiği görülmüştür. Bu suçta verilen kararlar bölge bazlı incelendiğinde mahkûmiyet kararının en fazla verildiği bölge %42,1 oranı ile Ege bölgesi olurken en düşük olduğu bölge %29,4 oranı ile Güneydoğu Anadolu bölgesi olmuştur. Beraat kararın en az verildiği bölge %14,6 ile Karadeniz bölgesi olurken en fazla verildiği bölge % 18,8 oranı ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmuştur(sf.58).

49.Yine 2010-2017 yılları arası, arasında TCK/105 maddesi bağlamında cinsel taciz suçundan açılan davalardaki suç sayıları incelendiğinde, 2010 yılında (11 564) olan suç sayısının 2013 yılında (15 394) e kadar çıktığı görülsede daha sonraki yıllarda düşüşe geçtiği ve 2017 yılında (11 632) e kadar indiği görülmüştür.2010-2017 yılları arasında cinsel taciz suçunun 5237 sayılı TCK uyarınca açılan tüm davalar içindeki oranı ortalama %0,5 dir(sf.59). Bu bilgiler arasında ise önemli eksiklerden birisi tekrar suç işleme ile ilgili olup bu boyut Adalet Bakanlığı tarafından hala paylaşılmamaktadır. Bu durum hem infaz hem de denetimli serbestlik gibi evrensel uygulama dışında kendine özgü uygulama içinde önemlidir. Çocuk ve gençlerin birlikte ele alınması söz konusu olan sorunun temel çözümlerden de birisi olup mağdur dahil sorumlu konusundaki eksikliğin giderilmesinin de başlangıç noktası olabilmektedir.

50. Dolayısıyla 2014'den beri Türkiye de gündeme gelen çocukların cinsel istismarı ile ilgili sorunun önlenmesi ve bu bağlamda cezaların artırılmasının etkili olduğu bilgilerle de gayet açıktır. Ancak günümüzde halen bu sorun duygular üzerinden ve çeşitli açılardan hala ele alınmak istenmektedir. Bu durum çocukların korunması ile ilgili olmayıp şüpheli bir duruma da neden olmaktadır. Çocuklar ile ilgi koruma boyutunun ve önlemenin yine cezalandırmaların arttırılması da bu açıdan gerçekçi bir talep ol(a)mamaktadır. Çocuklarının koruma boyutunun ise başta sözleşmeler dâhil ancak evrensel bir sosyal hizmet konusundaki eksikliğin hala anlaşılmaması ve önlenmemesi de bu talebin temel bir nedeni olmaya doğal olarak sosyal hizmet açısından devam etmektedir.

İdam ve/ya hadım gibi yöntemlerin tekrar ele alınması Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan bilgiler ile de özellikle ve öncelikle görüldüğü gibi örtüşmemektedir. Aksine somut bir azalma söz konusudur. Adalet hizmetinde yer alan infaz ve denetimli serbestlik dâhil tekrar suç işleme boyutu gibi çeşitli bilgi konundaki eksiklerin hala gündeme alınmama ise bu yönde oluşan şüpheyi daha da arttırmaktadır. Yine bilindiği gibi Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan TMK/124 madde bağlamında BMÇHS ne rağmen 16 yaşındaki çocukların eski TCK/434 maddesine dayalı olarak hala aile mahkemelerince evlendirme izni ve sayıları aynı zamanda bir değerlendirme noktasıdır. TUIK ve diğer veriler ile birlikte değerlendirildiğinde doğum sayıları, gebelik durumu ve TCK/103 maddeleri açısından sayılar birlikte değerlendirildiğinde ortadaki sayıların TCK/103 madde ile ilgili suç sayılarından fazla olması aynı zamanda çocukların cinsel istismarı açısından kamusal bir istismara ve ortaklığa neden olduğunu da yansıtmaktadır. Böyle bir süreçte BMÇHS dâhil diğer sözleşmeler ile birlikte ÇKK/6 ve 44. Maddelerin görmezden gelinmesi çocukların korunması açısından önemli bir sorun kaynağı olabilmektedir. Ayrıca yansıyan bilgilere göre 18 yaşın altında fail sanık sayısı oranın en az %25 gibi bir oranda olması ve bu suçun pedofili gibi benzer bir davranış açısından bir genellemenin yapılması sorunun ve özelliğinin çaptırılmasına neden olurken bu durum adil yargılama boyutunu avukatlık hizmeti ve sosyal hizmet alanında ayrı ayrı ve birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Çünkü Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında mağdur çocuklar açısından zorunlu bir avukatlık hizmetinin yanı sıra aynı zamanda fail çocuk ve gençler açısından da zorunlu avukatlık hizmetinin hem adil yargılama hem de söz konusu olan bu hizmete yönelik kalitenin arandığı bir durumda ortaya çıkmaktadır.

## 2.BÖLÜM

### ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ

#### BMÇHS ve Pekin Kuralları

51.Çocukların cinsel açıdan istismarı ve aynı zamanda çocukların korunması çeşitli açılardan ele alınırken sık sık dillendirilen BMÇHS özellikle ele almayı gerektirmektedir. Özellikle her 20 Kasım'da Dünya Çocuk Hakları Gününden bahsedilmiş olması çocukların korunması için *"toplumsal irade beyanının/taahhüdün/yükümlüğün"* hatırlatılmasına yöneliktir. Bu hatırlatma hem çocukların hem de bu konuda savunuculuk görevini yapan hukuk ve sosyal hizmeti daha da öncelikli kılmaktadır. Çocukların cinsel istismarı bağlamında 5237 sayılı TCK/103 maddesi açısından mağdur çocukların ele alınmasının yanı sıra yayınlanan bilgiler açısından 18 yaşında ki çocukların/gençlerin fail olarak %25 oranında yer alması hem TCK/31 ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ortak olan BMÇHS'ni ele almayı da zorunlu kılmaktadır.

52.BMÇHS'nin özellikle bu açılardan ele alındığında bilindiği gibi bir insanın önemli bir gelişim evresi olan çocuk ve çocukluk evresi önemli bir dönem içindir. Bu evre hem mağdur hem de çocuk/genç failer açısından da ele alması ise ancak bilindiği gibi 200 yıllık bir tarihsel süreç ile başlamıştır. Ve başta hukuk olmak üzere psikoloji, tıp, eğitim ve sosyal hizmet için değişik bakış açılarıyla ele alınmıştır. Çocukları da içeren insanlığın ve uygarlaşmanın tarihsel sürecinde yer alan bu sözleşme Türkçeye görüldüğü gibi "çocuk" için özellikle ve ayrıca adlandırılmış ve de tanımlanmıştır. Birinci Dünya savaşının sonunda en fazla mağdur olanların çocuklar olması nedeniyle ortak bir hukuksal zemin 1920'lerde ele alınmaya başlamıştır. Bu gelişmeler bağlamında BMÇHS de uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır şeklinde bir tanım söz konusudur. 2005 yılında çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemesi ile ceza hukuk ve yurttaşlık/medeni kanunu bağlamında koruma boyutunun birlikte ele alması sonucu kendine özgü bir yapı ve uygulamada öne çıkarılmıştır. BMÇHS'nin ilkeleri ise bilindiği gibi 5395 sayılı ÇKK'na da yansıtılmıştır. İlke ve normatif açıdan yanlış olmasına rağmen, daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi "çocuk" olarak tanımlarken Türk Ceza Kanun (TCK)da ise henüz onsekizyaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmıştır.

53.Böyle çeşitli tanımlar ile aslında çocuklar dahil tüm kişilerin toplumsal ve evrensel açıdan korunup kollanması ve bir *"iyilik"* haline sahip olması ve de davranması ancak sosyal hizmet gibi kamusal bir hizmeti anlamak ile de tarihsel süreçte mümkün olmuştur. İkinci dünya savaşından sonra ise sağlık, eğitim gibi hizmetlerin yanı sıra toplumsal/kamusal açıdan davranmaya yönelik var olan bir hak için yapılmış olan taahhüdün ve uygulamaların ne ve nasıl yerine getirilmesi içinde artık bir önceliktir. Kurumları ile birlikte sözleşmeye dayalı taraf devlettir. Bu açıdan toplum ve devlet arasında yer alan eğitim, teoloji, ordu, gibi kurumlar arasındaki ilişkiler de ayrıca önemlidir. Böyle bir ilişkiler hak sahipleri içinde artık bir taraf olup oluşan hukuk ile bir güvence öne çıkarken uygunluk ve tutarlılıkta içermektedir. Çocuklar için yanında olunması ve savunulması içinde sosyal hizmet(ler) yarar ve esenliğin yerine getirmesi için temel bir görev ve araçtır. Bu görev aynı zamanda öğretim için eğitim gibi bir hizmeti mümkün kılarken aynı zamanda tıp ile "sağlık" ve

hukuk ile birlikte "adalet" gibi hizmetlerinde ayrı ayrı ve birlikte tamamlayıcı unsurdur. Dolayısı ile bir tercih olmayıp ister mağdur ister fail çocuk bilim ve uygulama açısından BMÇHS için bir yükümlülüktür, sorumluktur.

54.Böyle bir görev, sorumluluk ve içselleştirme bağlamında hatırlanacağı gibi 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 40/24 sayılı "Convention on the Rights of the Child" kabul edilmiştir. Bu yönde çeşitli şekilde çalışmalara da neden olmuştur. Bunların arasında yer alan bilgiler bağlamında (17) dünyadaki çocukların sahip olduğu hakları korumak amacıyla öne çıkarılan bu sözleşme görüleceği gibi İngilizcedir. Bu resmi dilinin yanı sıra Çince, Fransızca, Rusça ve İspanyolcada ayrıca resmi dildir. Arapçada ayrıca yer almaktadır. Diğer dilleri yazıp anlamak daha zor olduğu için bu İngilizce metnin Fransızcası "Convention relative aux droits de l'enfant" olup İspanyolcası "Convención de los Derechos del Niño"dur. İtalyancası ise "Convenzione Sui Diritti Dell'infanzia E Dell'adolescenza"dır.

55.Tanımlar arasında yer alan bu sözleşme uyarınca ise "çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır." şeklinde bir tanımlama öne çıkmıştır. Reşit olma gibi ergin veya yetişkin olma halinin kanun ile düzenlenmiş olsa bile bir özellik hukuksal açıdan da öne çıkmıştır. Dolayısı ile yapılan bir sözleşme mağdur ve/ya fail çocuk ve gençler için bir temenni, talep değil talepler sonucunda oluşan bir yükümlülüğün yerine getirilmesi içindir. Bir taahhüt ve sözleşme artık hukuksal bir metindir Resmi diller dışında diğer ülkeler bu yükümlülüğü kabul ederken bir uygunlukta aranmaktadır. Kendi dillerine çevirerek bu yükümlüklerinin doğru bir şekilde anlaşılması, anlatılması ve bir uyum içermektedir. BM de kabul edilen bu metin aynı zamanda bu amaca yönelik olup Türkçeye ise "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme" diye çevrilmiştir. İngilizce "child"; Fransızcaya "enfant"; İspanyolca ise "Niño" dur. Bu resmi dillere dayalı olarak örneğin İtalyancada resmî gazetede yayınlanan "child" kelimesi "bambino" yerine 18 yaşına kadar olan kişilerin "adolescente" kelimesi ile ifade edilen çevirideki metin ek bir açıklama ile yansıtılmış olması önemli bir örnektir.

56.Bir çocuğun/çocukların toplumsal ve kurumsal açıdan yüksek yarar ve esenliğinin öncelikle ve özellikle gözetilmesi gibi maddelerin yer verildiği bu sözleşmenin İngilizce metninde yer verilen önsözün son 4. paragrafında ise uyulması gereken düzenlemeler arasında 29 Kasım 1985 tarihli "40/33. United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice ("The Beijing Rules")"dur (4). Özellikle bir adalet hizmetinin tamamlayıcı unsuru ve uygunluğunu yansıtan bu zorunlu kurallara (rule) yönelik bu metnin Fransızcası ise "Ensemble de règles minima des Nations Unies concernant l'administration de la justice pour mineurs (Règles de Beijing)" şeklindedir. İspanyolcası ise "40/33 Reglas Mínimas de las Naciones Unidas para la Administración de la Justicia de Menores (Reglas de Beijing)" şeklindedir. İtalyanca metinde ise "Insieme delle regole minime delle Nazioni Unite relative all'amministrazione della giustizia minorile (Regole di Pechino)" Ayrıca bu sözleşme "KONVENTION über die Rechte des Kinder" şeklinde Almancaya da çevrilmiş olup "Rahmenbestimmungen der Vereinten Nationen für die Jugendgerichtsbarkeit ("Beijing-Regeln") şeklinde de çevrilmiştir. Bu sözleşmenin ise sadece ABD tarafından kabul edilmediği de önemli bir gerçektir. Özellikle uygulama açısından da sık sık örnek alınan ABD bu açıdan ayrıca ele alınmayı da gerektirmektedir.

57.Bu sözleşmenin TBMM de onaylanıp kabul edilmesi ise 29.01.1995 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanmasıyla gerçekleşmiştir. Evrensel hukuk ölçüleri Türkiye Cumhuriyeti içinde de taahhüt edilmiştir. 07.05.2004 ten itibaren Anayasa'nın 90. maddesi ile iç hukukun bir parçası olan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'(BMÇHS)nin 40. Maddesinde yer alan düzenlemeler doğrultusunda ise diğer insan hakları standartlarına göre kanunla ihtilaf halinde olan çocuklarla ilgili özel yükümlülükler de bu bağlamda ayrıca ve özellikle yer verilmiştir. BMÇHS de ise bu düzenlemeler arasında "Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Beijing Kuralları)" şeklinde bu İngilizce metinde görüldüğü gibi Türkçeye çevrilmiştir. Herhangi bir açıklamada yoktur. Diğer önemli düzenlemelerinde bir parçası arasındadır. Kanunlaşmış bu metine rağmen ayrıca "Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında BM Asgari Standartlar Kuralları" şeklinde başta Türkiye Baralar Birliği, Adalet Bakanlığı (6) ve UNICEF gibi web sayfalarında böyle çeviriler ile de yansımaktadır.

58.BMÇHS yer alan önemli maddelerin yanı sıra bunların arasındaki 40'inci maddedeki düzenleme de ayrı bir önemdedir. Özellikle hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddia edilen ve bu nedenle itham edilen ya da ihlâl ettiği kabul edilen her çocuk/genç görüldüğü gibi ayrıca ele alınmıştır. Özellikle çocuğun "yaşı" ve yeniden topluma kazandırılması ve toplumda yapıcı rol üstlenmesinin arzu edilir olduğu hususları göz önünde bulundurularak, taşıdığı saygınlık ve değer duygusunu geliştirecek ve başkalarının da insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı duymasını pekiştirecek nitelikte muamele görme hakkı kabul edilmiştir. Bu amaçla ve uluslararası belgelerin ilgili hükümleri göz önünde tutularak taraf devletlerince sağlanması da özellikle

öngörülmüştür. Yasama, yargı ve yürütme organı açısından bir hukuku bağılılıkta öne çıkmaktadır. Buna yönelik bu maddeler arasında ise yetkili, bağımsız ve yansız bir makam ya da mahkeme önünde adli ya da başkaca uygun yardımdan yararlanarak ve özellikle çocuğun yaşı ve durumu göz önüne alınmak suretiyle kendisinin yüksek yararına aykırı olduğu saptanmadığı sürece, ana-babası veya yasal vasisi de hazır bulundurularak yasaya uygun biçimde adil bir duruşma ile konunun gecikmeksizin karara bağlanmasının sağlanmasında bu yönde öngörülmüştür. Dolayısı ile bu sözleşmenin önsözünde yer alan Pekin Kuralları bu açıdan bir önceliktir. Yansımasıdır.

59.Tarihsel bir süreç bağlamında çocuklar ve gençler için ayrı bir adalet hizmetine dönüşmesi ve bir yükümlülük BMÇHS ne görüldüğü gibi yansıtılmıştır. Adil olma ve davranma bağlamında bir davranışın öne çıkarılması ve hukuk ile birlikte sosyal hizmet(ler) ile ilgili boyut ve uygulama için bir ilişki de önsözde yer almıştır. Pekin Kuralları ayrıca ve birlikte vurgulanmıştır. Taraf olan devletler yönelik uygulamaya yönelik rehberlik dışında "rule" gibi yasalaşmış/kurallaşmış bir özellik öne çıkmaktadır. Böylece **çocukların/gençlerin bir yetişkin gibi yargılanmasının engellenmesi öncelikle hak(lar) açısından adil ve adaletli davranmaya yöneliktir. En azından bir uygunluk/tutarlılık ve uygulama aranmaktadır. Ailesi dahil korunması ise tarihsel bir süreç ile gelineen noktanın önemli göstergesidir. Hukuk açısından Hammurabi Kanunları ile başlayıp dönüşen ceza hukuku ile birlikte bir kişinin toplumdaki konumunun ele alındığı medeni/yurttaş hukuk ile ilgili ayırım, ilişki çocuk/gençler açısından da yeniden ilişkilendirilmiştir. Hukuk ve sosyal devlet için yurttaş/medeni kanun bağlamında çocuk dahil koruma boyutunu içeren sosyal hizmet(ler) gibi kamusal bir görev ve yükümlükte görüldüğü gibi öne çıkarılmıştır.**

60 İnsanlık tarihindeki bu gelişmeler ile birlikte toplumlar için yapılan tercih ve sistem açısından oluşan gönüllü ortaklık ve özgür yurttaşlık kurumlar ile birlikte bir devlet niteliği kazandırırken aynı zamanda hukuk ve hukuk devleti açısından adil/adaletli davranma toplum ve kişiler açısından da öne çıkarılmıştır. Sosyal adalet ve devlet ise bunun tamamlayıcısıdır. Toplumsal ve yönetsel açısından sağlık, sosyal hizmetler, eğitim, güvenlik gibi kurumlar dâhil bir adalet hizmetine ise hukuk eli ile birlikte dönüşmüştür. Özellikle sosyal hizmet(ler) ve hukuk ile birliktelik adalet hizmetinin nitelik ve özelliğini günümüzde belirlemek için bir kaynak olmuştur. Özellikle yer alınan Roma Hukuku sistemi ve karşılaştırılmalı hukuk nedeniyle kişisel/özel ve kamu hukuk açıdan bir ayırım ile birlikte yargı gibi bir erkin dışında yürütme açısından erkler arasındaki ilişkiler modern devlet içinde öne çıkmıştır. Bu durum ve özellik ise eğitim ve sağlık içinde geçerlidir. Sosyal hizmet(ler) konusunda görev ve araçlara yönelik eksiklik ve/veya var olması ile ilgili oran ve ilişkiler adil ve adaletli davranmanın da bir değerlendirme noktası olması bu sürecinde bir parçası olmuştur. Hukuk dâhil bir düzey noktası da olmaktadır. Böyle bir "insan" ve insanoğlunun tarihinin önemli bir dönüm noktası ise bilindiği gibi Birleşmiş Milletler gibi kurumun oluşturulmasıdır. Ağır savaşlar sonunda mağdur olan çocuklar içinde gönüllü birliktelik öne çıkmıştır. İnsan ve insanlık ile ilgili evrensel talepler "*İnsan Haklar Evrensel Beyannamesi*" ile böyle bir ortaklıkla yerine getirilmiştir. Bir kişinin ve konumun ait olunan topluluk tarafından belirlenmesi yerine toplum açısından özgür yurttaşlığa ve de bir "insan" olarak evrensel bir konuma dönüşmesi içindir. Sosyal adalet dâhil bu talep, aynı zamanda çocuklar içinde geçerli olmuş ve BMÇHS hem insanlık hem de dünyanın geleceği içinde yeni bir dönemi başlatmıştır. Avrupa Birliği ile başlayan ilişki bağlamında 2004 de yapılan Anayasanın 90.maddesi ile iç hukukun bir parçası olması bilindiği gibi önemli bir dönüm noktasıdır. Buna bağlı olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi; Avrupa Sosyal Şartı ve 01.02.2001 tarihinde yayınlanan Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi ile birlikte yine T.C. Anayasanın 148. Maddesinde 2010 yılında yapılan değişiklikler de bu yöndedir. Türkiye, bütün bu değişikliklerle, kendisini "Avrupa ortak hukuk alanının içine kuvvetli bir şekilde dâhil edilmiştir. Haklar ve hukukun üstünlüğü temelindeki standartları yükseltmek ve çocuk dâhil bireylerin hak ve özgürlüklerinin daha iyi korunmasını sağlamaya da yöneliktir. Yargı dâhil kamu organlarının Anayasaya ve kanunlara daha uygun davranma konusunda bir zorunluluk bir uygarlık noktası da olabilmıştır. Bu aynı zamanda bir çatışma ve direnç noktası da olabilmektedir. En son olarak Birleşik Krallığın AB'den referandum ile ayrılması da bu yönde bir örnek olup Kıta Avrupa'sına dayalı sistem ve hukuk farklılığı içinde düşünülmesi ve değerlendirilmesi gereken önemli diğer örnektir. Bu açıdan dolayı günümüzde sahip olunan kazanımların özellikle çocuklar açısından ayrı bir önem ve değerlendirmeyi de gerektirmektedir.

## SOSYAL HİZMET(LER)

61.Özellikle dünyaya hediye edilen bir bebeğin beslenme, barınma dâhil annelik ile ilişki ve davranış doğanın gereğidir. Hayvan dünyasında yavrular içinde benzer davranışlar dişi ve erkek birlikte sığınma ve koruma alanı olması doğanın diğer gerçeğidir. Böyle bir davranış(lar) ait olunan topluluktan bir

topluma dönüşmüş olması ise bu sürecin önemli bir parçası olmuştur. Hem dünya hem de ölümden sonra dünyanın varlığın kabulü ile olumlu veya olumsuz davranışlara yönelik bir sorumlulukta öne çıkmıştır. Kaynağı çeşitli inançlardan alan dinsel veya inanç toplumluluğa dayalı yardım ve dayanışmayı içeren öğreti ve eğitim için bu davranış(lar) hayırseverlik ve/veya yardımseverlik şeklinde topluluk(lar) açısından hem kişisel hem de kurumsal bir göreve dönüşmüştür. Hem dünyayı hem de ölümden sonraki uhrevi bir dünyanın varlığını içeren öğreti ve eğitimde bu düzenin ve sisteminde temel bir kaynağı olmuştur. İki dünyanın varlığının bir inanç kabulü ile birlikte davranışları da belirleyen olumlu ve olumsuz davranışların belirlenmesi ise bu düzenin ve dolayısı ile hukukun, uygulamanın da bir temelidir. Özellikle din gibi Allah'tan gelen bir hali ile insanların, kültür ve gelenekleri adetlerle şekillendiği bir halin öne çıkarıldığı düzen ve hukuk öne çıkmaktadır. İnsanların dünyalık ve ahretlik için çalışmasının öne çıkarılması bağlamında iki dünya konusunda ibadethaneler ile birlikte eğitim dâhil ruhbanlar ve/veya din görevlileri/adamları da çeşitli şekilde görevde yer almıştır. Bir toplumda yer alan kişiler dâhil topluluk için davranışlara yönelik düzen ve yönetim kurumlar dâhil bu yönde oluşmuştur. Kişiler ve topluluk için davranışlar da eğitim ve yöntemler ile ayrıca belirlenmiştir.

62.Siyaset bilimi ve kamu yönetimi açısından bakıldığında ise bir toplum bu açıdan "*devlet*" olmayabilir. Ama toplum olmadan da "*devlet*" olmayacağı için toplumların iradeleri ve gönüllü birliktelik tarihsel bir süreçte öne çıkmıştır. Kendi içinde bir düzen ve hukukta çeşitli şekilde oluşabilmektedir. Kurumsal yapılara dönüşüm ve düzene yönelik bu davranışlar hem kişiler hem de topluluk için bir sorumluluğu da öne çıkarmaktadır. Açlık ve barınma gibi kişisel ve toplumsal bir yoksunluğun giderilmesi için söz konusu olan iyilik halinin sağlanması temel ve doğal bir davranışların arasındadır. İnsanların dünyalık ve ahretlik iyilik haline sahip olunması için adil ve adaletli olma ve davranmada bunların arasında olup bir önceliktir. Toplum açısından ortaya çıkan yeni birliktelik, ortak hedef ve de düzen ise hukuk ile birlikte bir sosyal hizmete toplumsal açıdan günümüze tarihsel süreçte dönüşmüştür. Günümüzde toplumda yer alan kişilerin karşılaşmış oldukları çeşitli güçlüklerin giderilmesi ve iyilik halinin sağlanması için kamusal açıdan ayrı bir hizmet ve görev sosyal hizmetler tarafından yükümlü kılınmıştır. Dünyalık bir iyilik haline öncelikle sahip olunması için toplumsal gelişmeyi ve birlikteliği sağlamanın yanı sıra insanların yetkinliğini ve özgürlüğünü geliştirmesine yardımcı olması ve de yanında olmayı içeren uygulama bu hizmeti sosyal hizmet(leri) şeklinde de öne çıkarmıştır. Adalet, sağlık gibi temel hizmetlerinde tamamlayıcı unsuru olmuştur. Özellikle de sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı gibi ilke ve bilimi odak alan mesleksi bir uygulama ve yöntemler bir değerlendirme noktası ve işlevi haline dönüşmüştür. Bu yükümlülükler savunuculuk ve birliktelik nedeni ile hak sahipleri yanında taraf olmayı da temel bir görev kabul edilmiştir. Böyle bir insanoğlunun tarihsel sürecinde bilindiği gibi kölelikten geline böyle sancılı ve acılı dönem sonucunda çocuğun hem bir ailenin hem de toplumunun bir "*mülk*" ve/veya "*mal*" olarak ele alınmasının engellenmesi de hukuk ve adaletli davranması içinde yeniden ele alınmıştır. Aile ve topluluğa ait sorumluluk toplum adına sosyal hizmet açısından müdahil ve yöntemler dâhil gözetim gibi bir davranış ve görevi de birlikte öne çıkarmıştır. Barınma ve bakım hizmetleri de dâhil toplumsal bir gözetim görevi de içeren koruma ve birliktelik boyutu için kurumsal yapılar ile birlikte bilime dayalı bir profesyonelleşme söz konusudur. Zekât memurluğu gibi ruhban/dinsel görevler yerine sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı gibi evrensel bir mesleğe de dönüşmüştür. Bu dönüşüm, sosyal hizmeti özgür yurttaşlar için anlamayı da sosyal ve hukuk devleti açısından yükümlü kılmaktadır.

63.Böyle bir evrensellik ve özgür yurttaşlık bağlamında on sekiz yaşına kadar bir kişinin "*çocuk*" olarak tanımlandığı böyle bir sözleşmenin başlığında ise görüldüğü gibi İngilizce "*child*" kelimesi dışında Pekin Kurallarının başlığında "*juvenile*" kelimesi ile farklı bir adlandırma görüldüğü gibi açıktır. Fiziksel, kişisel ve sosyal gelişimi, olgunlaşmayı da bu başlık altında ayrıca ele almıştır. Böyle bir sürecinde kişiler açısından önemli bir yansımasıdır. Toplumsal ve kişisel açıdan öngörülen güven bağlamında gözetimde dâhil koruma ve yargılamaya yönelik bu düzenleme diğer resmi diller dışında İtalyanca ve Almanca da dahil görüleceği gibi "*çocuk*" dışında başka bir adlandırma açıkça söz konusudur. Fakat sözleşmede yer verilen "*juvenile justice*" kelimesi görüleceği gibi sadece "*çocuk mahkemeleri*" şeklinde Türkçeye çevrilmiştir. Resmi bir çeviri konusunda yetkili olan Dışişleri Bakanlığınca ve Başbakanlığın onayı ile yapılan bu çeviri daha sonra "*çocuk adalet*" şeklinde de bazı yerlerde görüldüğü gibi farklılaşmıştır. Örneğin "*Maria*" adı yerine "*Ahmet*" gibi Türkçeye çevrilmiştir. Böylece TBMM de Türkçeye çevrilmiş ve kabul edilmiş bu sözleşmede açık bir şekilde yer alan Pekin Kurallarını içeren hukuksal bir metinde ki düzenlemeler görüldüğü gibi "*Çocuk Adaletinin İcrasına Dair Birleşmiş Milletler Minimum Standart Kuralları (Pekin Kuralları)*" şeklinde de farklı bir şekilde ayrıca yer almaya da başlamıştır. Ayrıca Türkçe metinler ile diğer resmi diller açısından başta tanımlar dâhil kavram ve uygulamalar açısından önemli anlam kaymaları söz konusu olduğu gibi evrensel bir ölçü ve değerlendirmenin engellendiği bir durum ve değerlendirmede görüldüğü gibi ortaya çıkmaktadır. Çocuk ve gençlere yönelik yapısal sorunu da içeren

böyle bir hukuksal durum BMÇHS ile de görüldüğü gibi somut bir sorun kaynağıdır. Çözüm ile birlikte bir değerlendirme ve önlemeyi ayrıca gerekmektedir.

64.TBMM de onaylanan bu Türkçe metin dâhil başta İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Rusça gibi resmi diller birlikte karşılaştırıldığında önemli bir gerçeğe aykırı çeviri yanlışlığı özellikle çocuk tanımı bağlamında "*çocuk*" ve "*genç*" başlığı altında ayrı bir tanımdan kaçınıldığı da açıktır. Yasama, yürütme ve yargı organı açısından bir İtalya'da olduğu gibi resmi bir metinde ek bir açıklama ile yapılan bir tercihte söz konusu değildir. Bir insan ile ilgili bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık gibi böyle bir evre de söz konusu olan "*ergenlik*" veya "*gençlik*" evresi içinde başta hukuksal açıdan bir kargaşa da bu çeviri ile hedeflenmiştir. Basit bir yanlışlık ve sehven ile de geçirilemez. Sözleşmede yer alan yarar ve esenliğin gözetilmesinin engellenmesine yönelik olduğu ise açıktır. Özellikle 29.01.1995 tarihinde yayınlanan bu Türkçe metinde 07.11.1979 tarihli 2253 sayılı "*Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun*" için bir uygulamanın gerçekleşmesi için yardımcı olunmak istenmiştir. 25.02.1988 tarihinde yapılan değişiklikler ile birlikte 07.05.2005 tarihli 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kadar devam eden bu özgün uygulama eski 765 sayılı (TCK /53,54) ile birlikte ele alınmıştır. 15 yaşını bitirmeyen küçükler tarafından işlenen ve genel mahkemelerin görevine giren suçlarla ilgili davalara çocuk mahkemelerinde bakılması içinde çocuk yerine "*küçük*" ve "*küçükler*" terimi görüldüğü gibi yer almıştır. Ek bir açıklama söz konusu değildir. Böylece BMÇHS ne rağmen 11 ile 15 yaşını bitirmeyenlerin dışındaki gençlerin yetişkinler gibi bir yargılamanın sağlanması da mümkün kılınmıştır. Sorgulanması ve bu yönde adli ve adaletli davranma engellenmiştir. Bu yaklaşım görüldüğü gibi ÇKK ve TCK/31 maddesi ile de aynen devam etmektedir. Böyle bir devam "*Hukukçular isterse iğne deliğinden deve katarını geçirir*" şeklinde çocuklar için geçerli ol(a)mamıştır. Aksine bu küçük deliğin tamamen kapatılması konusunda üstün bir beceri geliştirilmiştir. Halbuki çeşitli yayın ve çalışmalarda psikolojik açıdan 12-18 yaş grubunun "ergen" olarak kabul edildiğini sık sık açıklanması bu boyutu daha da önemli kılmaktadır.

"Çocuk" çocuktur. "Genç" gençtir. Ama önce anlamak..

65.Görüldüğü gibi çocukluktan yetişkinliğe kadar söz konusu olan bir evrede "*genç yetişkin*" gibi ayrı bir evre/çağ/dönem ile birlikte "*ön ergenlik*" gibi evrenin gençlik kavramı ile ele alındığı bir durumdan ise özellikle kaçınılmıştır. Sağlık ve kişisel/zihinsel/mental gelişim açıdan farklı farklı bakışlar sadece hukuk açıdan ele alınmak istenmektedir. Halbuki çocuk ve genç dahil fiziksel, ruhsal/kişisel/mental ve sosyal bir olgunlaşma/sosyalizasyon da bu tanımlar kapsamında birlikte ele almayı da özellikle Pekin Kuralı zorunlu kılmıştır. Sosyalizasyonla ilgili bu zorunluk aynı zamanda bir hukuksal soruna dönüşmüş olup bu sorunun da giderilmesi gerekmektedir.

66.Aslında Pekin Kuralları çocukluk ile yetişkinlik arasında ergenlik/gençlik gibi evreyi içeren bu ayırım ve kargaşanın engellenmesine yöneliktir. Ayrıca 18 yaşına kadar olan çocukların ve gençlerin korunması ve gençlerinde yetişkinler gibi ele alınmaması için BMÇHS ve Pekin Kuralı açısından da bir önceliktir. Ceza hukuk açısından bir ihlal konusunda ise bir yaş sınırının belirlenmesi ve buna bağlı olarak bir ehliyetin arandığı da kabul edilmektedir. Fakat bu ehliyetin belirlenmesi özellikle diğer maddeler birlikte ele alındığında ise tıp, psikoloji ve hukuk adına oluşturulan bir kavram kargaşasına da neden olmaktadır. Çocuk ve yetişkin açısından bir sorumluluk ve ayırımın yanı sıra olumsuz bir davranışa yönelik dünyevi ve uhrevi gibi iki ayrı dünyanın varlığının kabulü ile öngörülen yaptırımlar için dinsel bir sorumluluğu öne çıkmaktadır. Her iki dünya açısından çocuk ve akıl sağlığı gibi bir hastalık dışında kişiler için sorumlulukta bu açıdan aranmamaktadır. Çocukluk ve gençlik gibi bu ayrı evrelerin ve özelliklerin bu yanlış çeviriye yönelik olduğunu da bu açıdan göstermektedir. Bu aynı zamanda yaşamlarında karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi ve iyilik halinin kamusal açıdan sağlanmasının ve belirlenmesinin karardan önce engellenmesine yöneliktir. Çocukların geleceğinin yanı sıra toplumsal birlikteliği tesis etmeyi engellediği gibi ve insanların yetkinlik ve özgürlüklerinin geliştirilmesini de engellemek için olup insanlık açısından sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerinin engellenmesi bu yanlış çeviri ile de hedeflenmektedir. Kişilerin önemli bir boyutu olan "*SOSYAL*" boyut yok sayılmak istenmiştir.

67.Özellikle evrensellik bağlamın da öne çıkarılan Pekin Kuralları hukuk sistemlerinin gözetilmesini de ayrıca gerektirmektedir. Türkiye'nin hukuk sistemi olarak Roma Hukuk sisteminde yer aldığı da önemli bir gerçektir. Anglosakson ve İslam gibi hukuksal ve yönetsel sistem dışında benimsenen bu sistem için aranılması gereken uygunluk ve tutarlılık Türkiye açısından da bir önceliktir. Kıta Avrupa'sının da bir parçası olup 2004 yılında Avrupa Birliği gibi bir hedefe de odaklanılmıştır. Buna bağlı olarak T.C. Anayasasının da yapılan değişiklik ile de BMÇHS gibi sözleşmeler iç hukukun bir parçası olması hukuk ve sosyal devleti içinde bir yükümlüğü daha da artmıştır. Hukukun üstünlüğü ile öne çıkan bu yükümlülük ve özellikle Anglosakson dâhil diğer sistem ile aynı zamanda ayrışırken kendi içinde hedeflenen birliğin ortak dile sahip olunmasını gerektirmektedir. Özellikle Anayasanın 90 ve 148. Maddeleri birlikte ele

alınırsa uygar bir ülke özelliği de kazandırılmıştır. Bilim ve hukuksal açıdan tutarlılık ve uygunluk aranma noktasıdır.

68.Türkiye aynı zamanda hukuk ve yönetim açısından Aydınlanma sürecinin bir parçasıdır. Modernite ile de ayrılmaktadır. Kaynağını dinsel öğretilerden alan ve kendisi içinde dünyevileşmenin sekülerleştirilmesi dışında hukukun üstünlüğü ve dinsel kurumlar açısından ayrı olmasının dünyevilik açısından gözetildiğini öngören "laik" yaklaşımının da bir parçasıdır. Osmanlı devletinin yıkılması ve bir kurtuluş savaşı ile 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde söz konusu olan Atatürk Devrimleri bağlamında 1907 tarihli İsviçre Yurttaş/Medeni Kanun'u (ZGB) 1926 da bir iki madde dışında 743 sayılı Türk Medeni Kanunu" usul ile birlikte aynen uyarlanmıştır. Çocukların evlendirmeleri ve izinler bu kapsamda olup korunma boyutunu da öne çıkarmaktadır. Aydınlanma ve laik bir yaklaşım sistem ile birlikte önemli bir tercih olup diğer farklı sistemler açısından da ayrılmaktadır. 1889 Tarihli (Zanerdelli) İtalya Ceza Kanunu' da bu kapsamda olup 1926 da 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ile aynen uyarlanmıştır.1929 da ise 1412 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu için ise Alman Ceza Muhakemesi Kanunu kaynak olmuştur. Aydınlanma sürecinin bir yansıması olarak bu üç ülkeden oluşan bu kaynak olma Türkiye açısından da ayrı bir kazanımdır. Bir ortaklık ve ortak dil de öne çıkmıştır. Ancak bu tercih aynı zamanda çatışma alanı da olmaktadır. Evrenselliği ve hukukun üstüne rağmen hukuk ise önemli bir araç olarak devam edebilmektedir. Adil yargılama dâhil adalete ulaşmak ve uygunlukta engellenmektedir.

69.Bu bağlamda BMÇHS de yer alan Pekin Kurallarına yönelik Türkçe ile yapılan çeviri de görüleceği gibi gençlik gibi bir dönemin varlığı diğer dil ve ülkeler dışında sadece Türkçe de yok sayılmıştır. Bu çatışma alanında çocuklar ve korunmasının bir araç olması da ayrı bir örnek olup evrensellik açısından dürüstlük ilkesi de gözetilmemiştir. Aynı zamanda sistem açısından da bir soruna dönüşmesine neden olmuştur. "Genç" yerine "çocuk" şeklinde yapılan bu yanlış çeviri dinsel bir öğretiye ve kendine ait var olan hukuka dayalı bir ehliyeti de öne çıkararak belirlenen bir yaş dışında yetişkinler gibi benzer bir uygulama hala genişletilmiştir. Fiziksel, ruhsal/kişisel/mental ile sosyal gelişim ve olgunlaşma(sosyalizasyon) ile bir asır öncesinde aranan Aydınlanma sürecin de öne çıkan ilişki bağlamında çocuk ve yetişkin arasındaki "genç" gibi önemli bir evrenin/çağın hala ele alınmak istenmediği ise bu çeviri ile açıkça yansıtılmaktadır.

70.Örneğin kaynak kanun bağlamında İsviçre'deki düzenlemeler bağlamında 10-18 yaş grubu "pupertitaet" ile başlayan bir gençlik dönemi biyolojik ve sosyal /sosyalizasyon açıdan bir yatkınlığı ele almıştır. Özellikle fakir ve kimsesiz çocukların eğitim, öğretim ve korunması konularında İsviçreli ünlü eğitimci /protestan-reformcu Pestalozzi (18) (1746-1877) nin çabaları ise tarihsel süreçler için önemli dönüm ve kaynak noktalarından birisi olmuştur. Aynı zamanda kurumsal bakım dışında bakıcı anneler ile eğitilmelerini önermiştir. Sosyal hizmet açısından günümüzde Türkiye'de hala var olmayan "sosyal pedagoji" gibi bir disiplin ve boyutuna dönüşmüştür. (Pedagoji bilimi 1982'den beri Türkiye'de yoktur; sosyal pedagoji ise hala yoktur) 1930 da öngörülen ceza kanunu da bu yöndedir. Eğitimin ve de buna bağlı olarak sosyal hizmeti öne çıkaran bir düzenleme ve yapılanma öngörülmüştür. Hayırseverlik ve yardımseverlik gibi davranışlar özel hukuk kapsamında ele alınmış olması, gözetim ve müdahale yetkisini de içerecek bakım ve koruma hizmetine yönelik kamusal bir görev olan sosyal hizmet(ler) kamu hukuku açısından ayrıca öne çıkarılmıştır. "Jugend-anwaltschaft/ gençlik savcılıklar" gibi yapılanmada bu yöndedir (19). Sosyal hizmeti içeren uygulama ile birlikte adalet hizmeti için öne çıkarılmıştır. Bu süreçte kaynağı alınan dinsel öğretilerde ise 16 yaşından sonra bir sorumluluk özel alan açısından da aranmıştır. Buna bağlı olarak sosyal olgunlaşma/sosyalizasyon ve eğitim ceza hukuku açısından ayrıca ve öncelikle ele alınmıştır. Bu alana yönelik "erziher/ eğitmen" gibi profesyonelleşme, yetkinlik geliştirilmiştir. Okul öğretimi dışında özel bir öğreti için bir eğitim "sosyal pedagoğ/eğitmenlik" dahi olarak sosyal hizmet içinde de ayrıca yer almıştır. Aynı zamanda "adolesans" ise bu yaklaşımlara bağlı olarak 15-25 yaş grupları için ele alınmaktadır. Çocuk ve genç açısından oluşan bu farklılaşma ile ilgili yaklaşım ve uygulamalara rağmen çelişki ile birlikte gerçeğe aykırı ve yanıltıcı bir bilgi özelliği Türkiye de hala ayrıca kazandırılmaktadır. Aydınlanma süreci ve sistem açısından ise bir uzaklaşmaya ayrıca neden olmaktadır. Bir insanın doğasında var olan bu evreler/çağlar çeviri ile hala yok sayılmıştır. Evrensellik boyut çocuk hakları ve korunması adına da hala engellenmektedir.

71.Özellikle İngilizce "juvenile" kelimesinin latin bir köke dayalı olması ve hemen hepsinin aynı kökten geliyor olması nedeniyle başta İtalyanca, Fransızca, İspanyolca ve Romence gibi Roma şehri ve özelliği açısından "roman dili"ne de kaynaklı olarak "gençlik" sözcüklerine yer verilmektedir. Aynı zamanda bu sözcük Roma İmparatorluğu ile ilgilidir. İmparatorluk ordularına hizmet edecek "askerlik çağına gelmiş gençler" anlamına geldiğinden de bahsedilmektedir. Dolayısı ile kökü ile ilgili bir uygunluk ve tutarlılık bu Türkçe çeviri ile tutarlılıkta görülmemektedir. Sözleşmede önsözünde Türkçe için yapılan bu çevirinin tartışılması ve değerlendirilmesi çocuk ve gençler açısından hem hukuksal hem de uygulama için önemli olmaktadır ("Prof. Dr. Emine Akyüz'e Armağan – Akademisyenlikte 50 Yıl" adlı Armağan kitap Mart

2018 de Pegem Yayınevi tarafından yayınlanmıştır. "ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NDE YAPILAN ÇEVİRİ YANLIŞLARI" da bir bölümde yer almaktadır.).

72.Dil ve çeviri ile ilgili ortaya çıkan bu durum tutarlılık ve uygunluk aranmak içinde hukuk dâhil psikolojiyi, sosyoloji, pedagoji ve tıp açısından açıdan ayrı ve birlikte ele alınmayı gerektirmektedir. Başta hukuk olmak üzere bir düzey/ölçek/gösterge noktası da olabilmektedir. Hammurabi kanunları ile toplum adına intikam ve bedeli de içeren göze göz dişe diş veya kısasa kısas dayalı yetişkinler gibi bir yaklaşım için hala benzer bir sorumluluk/ehliyet ve yatkınlık bu çeviri yanlışları ile çocuklar için söz konusudur. Sadece ve hala fiziksel ve kişisel bir tercih şeklinde bir bedel de beklenmektedir. Ancak toplum adına öngörülen ve beklenen intikam ve bir bedel diğer bir intikam içinde aynı zamanda yeni bir tuzağa da dönüşebilmektedir. Açlık ve barınma gibi söz konusu olan yoksunluğun giderilmesine yönelik kişisel ve toplum ile ilgili davranışlar ile söz konusu olabilecek bakım hizmeti ve yöntemlerin dışında çocukların geleceği için aranılması gereken sosyal olgunlaşma/sosyalizasyon ve iyileştirme ile ilgili sosyal pedagojiyi de içeren sosyal hizmet(ler) boyutu ise görmezden gelinmektedir. Toplum adına karar verilmeden önce sosyal inceleme/ araştırma gibi sosyal hizmet konusunda bir yetkinliği aramak ve bu zorunluluk ise hala istenmemektedir. Özellikle gözetim ve taraf boyutu toplum/kamu açısından önemli bir eksiklik ve bilgi düzeyidir. Kamu (öffenliches recht) hukuku yerine kişisel ve/veya kaynağını inançtan sisteminden alan "özel hukuk" alanına bir terk ve görmezden gelme sistem açısından bir uzaklaşmaya neden olabilmektedir. Hukukun üstünlüğüne ve özellikle "laik" sistem ve uygulama açısından hayırseverlik ve yardımseverlik açısından öne çıkarılan bir iyilik haline sahip olma konusunda sosyal hizmet açısından öne çıkan özel ve kamu hukuku boyutu ve de ayırım ve önemin derecesi bu uzaklaşmayı daha da arttırmaktadır. Aydınlanma süreci bağlamında söz konusu olan gelişim ve dönüşümün ele alınması yerine ise bu yönde bir uzaklaşma hukuk adına ve eli ile mümkün kılınmasını da Adalet adına isteyebilmektedir. Dinsel bir öğretiye dayalı geleneksel /klasik hukuktan pozitif hukuk gibi dünyevi bir hukuka dönüşüm içinde bir değerlendirme noktasıdır. Bu durum şiddet mağduru çocuk ve fail çocuklar için ise bir öncelik olması yerine akademik ve teknik kargaşa öne çıkmaktadır. Birlikte böyle bir felsefe / yaklaşım ve tercih ile çocuk ve gençler için yer alan adalet hizmetinde yetişkinler dışında zorunlu olan bu ayırımın gözetilmesine, engellenmesine yönelik tutum ve çaba için ayrı ve ek zemin başta Anayasa Mahkemesin aldığı kararlar dahil bu yanlışlık(lar) ile de öne çıkmaktadır. Siyaset ve idari yönetim ise böyle bir kaynaklıktan yararlandığı gibi başta BMÇHS gibi temel ilkelerin ve yükümlüklerin sulandırılmasına katkı verebilmektedir.

73.Özetle böyle bir zemin ve çaba her bir çocuğun umutsuz bir kuyuya itilmesini günümüzde ve hala mümkün kılabilir. Böyle bir çukura terk edilmesi hem bir çocuğun hem de dünya ile ilişkisinin koparılmasını da hedefleyebilmektedir. Hukuk, sosyal hizmet ve eğitim adına umut, beklenti ve sevinç gibi duyguların böyle bir çukurda kurutulmasının desteklenmesi; dünya ve çevreden var olan kopma ise BMÇHS ne rağmen derinleşebilmektedir. Rüya ve hayaller kâbusa dönüşmektedir.

74.Hukuk ve sosyal devlet bağlamında çeviriler ile yapılan bu anlam kaymaları ve yanlışları öne çıkaran yaklaşım ve tercih ele alındığında ise "gençlik adaletini" engellemek ve gerçekleri göstermemek gençlere yönelik söz konusu olan uygulamalardan çekindikleri içinde olabilmektedir. Kutsanan ezberler ile oluşturulan öğretiler için yüzleşmede ki korkular ise diğer bir korku kaynağı olabilmektedir. Çocuğa ve bilime, gelişime, gerçeğe karşı duyulan bu korku ile kendine özgü bir bozulma üstelik çocuk ve Çocuk Hakları adına ve de adalet adına geliştirilmektedir. Özgün bozulma, yozlaşma ve/veya yozlaştırma gibi bir özelliği de kazandırmaktadır. Özellikle 1970'lerden sonra dünya da birkaç yerel ve sistem dışında Afrika da bile "çocuk mahkemeleri" gibi bir araç ve uygulama bilindiği gibi ortadan kalkmıştır.1900'lerin başından beri yetişkinler dışında "gençlik mahkemesi" gibi ayrı bir uygulamadan bahsedilmektedir. Basit bir çeviri yanlışlığı asla değildir. Buna rağmen sözleşmede yer alan bu "çocuk mahkemeleri" şeklinde ki yanlış ve gerçeğe aykırı çeviri de çocuk hakları adına görüldüğü gibi gerçekleştirilmiştir. Akademik bazı bilgilerde Birleşik Krallıkta 1974'den itibaren "child courts/ çocuk mahkemesi" yerine "youth court" gibi gençlik mahkemesine dönüşmüştür. Uygulamaya yönelik bu dönüşmeye rağmen akademik ve/vaya teknik dâhil herhangi bir açıklama veya bilgi Türkiye'ye hala dürüstlük ilkesi açısından da yeterli şekilde yansıtıl (a)mamaktadır (20).

75.Aradaki farklılık ve sisteme ait özelliğe dair gerçeğin gösterilmesi ve peşine düşülmesi bu açıdan önemlidir. Buna rağmen sözleşmeye yönelik gerçeğe aykırı bir özelliğin kazandırılması bilim ve teknik adına da engellenmektedir. Hem Aydınlanma süreci ve kaynak kanunun özellikleri bağlamında örneğin 1907 tarihli İsviçre Yurttaş/Medeni Kanun bağlamında 368 ve 456'ncı maddeleri arasında "Vormundschaftrecht/Vesayet hukuku" sosyal yardım ve sosyal hizmet ile ilgili bir karakteri ele almış ve düzenlemiştir. Koruma bağlamında çocuk ve yetişkin açısından ceza hukuk açısından zorunlu bir ayırım öne çıkarken sosyal hizmet ile ilgili kamusal bir görev ve yetki yönetim sisteminin içine idari bir görev olarak öngörülmüştür. Bu durum akıl hastalığı ile birlikte ayrı bir şekilde ele alınmıştır.

76.Özellikle İsviçre’de söz konusu olan bu uygulamalar kaynak kanun açısında ayrıca önemlidir. 1912’den itibaren yargısal bir uygulama dışında şiddet mağduru çocuk ve/ya fail çocuğun korunması ile ilgili boyut çocukluk ve genç yetişkinleri içine alan bir gençlik başlığı altında ele almıştır. Aynı bir gözetim ve müdahale yetkisi kamusal bir görev olarak öngörülmüştür. Örneğin Zürih Gençlik Dairesi 1917 de kurulmuştur. Bu kurumsal bir yapı dâhil aynı zamanda sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişilerce de adalet hizmetinin ulaştırılması hedeflenmiştir. 1942 yılında Adalet Bakanlığınca Prof. Dr. Fikret Arık/1913-1965) tarafından yayınlanmış bilgiler ise önemli örnek ve kaynaktır (21). Savaş döneminde köprü altında yaşayan ve/veya suç işleyen çocuklar ile ilgili konuyu gündeme alan Prof.Arık özellikle bu yazısında görüleceği gibi “ *“Resmi vesayet teşkilatına niçin lüzum vardır?” sorusuna yanıt vermektedir. “ Resmi vesayetin hukuki mahiyetini ve muhtelif memleketlerdeki tatbik tarzlarını görmeden önce, kendilerine ehil ve layık bir kayyum veya bir vasi tayinine imkan bulunamayan, manen terk edilmiş çocuklarla gayri meşru çocukların, vesayet işlerinde ihtisas kespeden muayyen ve resmi ellere tevdi fikri etrafında toplanan bu teşkilatın hangi bakımdan faydalı olduğunu , kısaca, tebarüz ettirmek lazımdır....I-Nesebi sahii çocukların menfaatlerini koruma bakımından; II-Nesebi gayri sahii çocukları ve analarını himaye bakımından; III-Tabii baba ile ana arasındaki ciddi anlaşmaları kolaylaştırma bakımından; IV- Çocuk hukukunda uzmanlaşma bakımından -Mesleki terbiye işlerinin düzelmesi bakımından, VI- Gençler tarafından işlenen suçların (ki burada Genç dendiğini özellikle vurgulamak isterim) azalmasına yardım bakımından, VII- Çocuk ölümünün azalması bakımından; VIII- Gayri meşru çocukların düşürülmesini azaltması bakımından” şeklinde ki başlıklarla yanıt vermiş ve açıklamalarda bulunmuştur.*

77.“VI-Gençler tarafından işlenen suçların azalmasına yardım bakımından” da ilgili bölümde ise “Genç suçluların çoğu manen ve madden terk edilmiş, kötü terbiye almış yahut öksüz ve kimsesiz kalmış çocuklardır. Çok müşfik ve sadık, icabına göre hareket etmesini bilen, alelade bir bürokratik zihniyeti taşımaktan uzak bulunan bir resmi vasinin bunlarla meşgul olması onların icabeden yerlere yerleştirmesi GENÇLER TARAFINDAN İŞLENEN SUÇLARIN azalmasına, hatta önlenmesine yarar. Şu noktaya da işaret edelim ki Çocuk mahkemelerinde (bu çeşit mahkemelerin ehemmiyeti ve lüzumu hakkında memleketimizde yapılan neşriyatı biliyoruz – ki yazarın 2 nolu dipnotunda \* Memleketimizde çocuk hukuku hakkında eğer aldanmıyorsak, biricik eser rahmetli Necip Ali Küçük’a nın Çocuk Hukuku (A.İhsan matbaası, İstanbul 1936) adlı kitabıdır. Maamafih bu eserde resmi vesayet meselesine temas edilmemiştir. \* şeklinde bir bilgide yer almaktadır-) resmi vasinin vücudundan birçok hususlarda istifade edilebilir. Ezcümle, nezaret altında bulunmak şartile serbest bırakılan küçük suçluların üzerinde icabeden nezareti ifa vazifesi pek ala resmi vasiye yükletilebilir “*“şeklindeki açılmadan sonra “ ....Yukarıda hulasaatan arzedilen hususlarla resmi vesayet müessesinin içtimai,hukuki ve cezai bakımlardan ehemmiyetini yetesiye ortaya koyduğumuzu sanıyoruz. Bu müessesese hakkında kanunumuzun ne gibi hükümler koyduğunu anlamak isteyince derin bir sukut ile karşılaşırız. (Dipnot: Bu münasebetle işaret edelimki medeni kanunumuzun sakit olduğu hususlar halii çoktur. Bunun sebebi şudur. İsviçre MK.alınırken kantonlara muayyen hususları hal için teşrii selahiyet veren maddeler tercüme edilmemiştir. Bu hususların ayrı kanun veya nizamnamelerle halli de derpiş edilmediğinden kanunumuzun boşluklar, müphemiyetler ihtiva etmektedir...) Filhakika, aslı olan İsviçre Medeni kanunu gibi, medeni kanunumuz resmi vesayet müessesini derpiş etmiş değildir. Fakat, iptidai ve çiftçi kantonlar müstesna, bugün İsviçre’deki hemen her kantonda-kantonların teşkilatı mehakim ve usulü muhakeme sahasında kanun koyma hakkına istinaden ve medeni kanunun mer’iyetine müteallik kanunlar kanalile kurulan.- resmi vesayet müessesesi tatbikat sahasında pek mühim bir rol oynamakta iken, memleketimizde bu yolda hiçbir harekete şahit olmuş değiliz. Fivaki, medeni kanunun velayet, vesayet, veraset hakkındaki hükümlerinin sureti tatbikine dair 1934 yılında bir nizamname neşredildiğini biliyoruz. Lakin bu nizamname, itiraf edelimki sadece velayet vesayet,veraset işlerinde tutulması gereken defterleri tanzim suretiile pek mahdut bir sahaya tealluk etmektedir. Esasen, zaniımıza göre resmi vesayet teşkilatını memleketimize doğrudan doğruya bir nizamname kanaile ithale hukuki imkân da yoktur. Filhakika teşkilatı esasiye kanunumuzun 52 inci maddesine göre ancak kanunların tatbik suretlerini göstermek veyahut kanunun emrettiği hususları tesbit için, yeni hükümler koymamak şartile bir nizamname yapılabilir. Şu hâlde memleketimize ithali takarrür ettiği takdirde medeni kanunumuzun vasi tayinine dair 364’üncü maddesine resmi vesayet teşkilatının hususi bir nizamname ile tanzim edileceğine dair bir fıkra ilave etmek yahut hususi bir kanunla mezkûr müesseseyi kurmak gerekecektir. Müessesenin mahiyet ve şümülü göz önüne alınırsa bu hususta devlet daireleri ve bilhassa Maarif, Adliye, Sıhhiye Vekaletleri arasında sıkı bir iş birliğine zarureti de meydana çıkacaktır. -.”* Şeklindeki bu açıklamalarında da görüleceği gibi gençlere yönelik ceza hukuku ile gençlerin korunmasına ve buna yönelik vesayet ile yapılaşmayı birbirinden ayırmakta ancak bu kurumun bu konu ile ilgili nasıl yardımcı olacağını ve hangi yasal düzenlemeyle de oluşturulacağına bir açıklık görüldüğü gibi 1942 yılında getirilmiştir. Sosyal hizmet ve hukuk açısından en azından tarihe not düşülen bu bilgiler çocuk ve gençler için özellikle uygunluk ve değerlendirme noktası olduğu için 2007 de “Çocuk Koruma(ma) Kanunu” başlık çalışma bir görev olmuş ve bu bilgilerde aynen yansıtılmıştır. Gelişen teknoloji ile de dijital ortamda da görüldüğü gibi yayınlanmaktadır. Bu bilgilere rağmen halen yaşanan sorunlara devam edilme konusunda ki direnç(ler), engeller özellikle çocuk hakları için önemli bir kaynaktır. Çocuk hakları adına yaşanan sorununda bir parçası olarak yer alanların en az

bir kere okunmasında yarar olduğu gibi anlamayan, anlamak istemeyenler ve bu bilgide yer alan gerçekleri görmekten dolayı korkanlar için ise en az yüz kere okumaları ve yüzleşmeleri de çocuklar için ayrı bir görev olmalıdır.

78.Dolayısı ile İsviçre de böyle bir tarihsel süreç ve yapılanmayı yansıtan bu yazı aynı zamanda Türkiye için de hala önemlidir. Bu bilgi aynı zamanda hukuk ve sosyal hizmet içinde bir uygunluk noktasıdır. Hayırseverlik veya yardımseverlik yerine ise meslek açıdan bir uzmanlık konusunda eğitim almış **mesleki bir örgüt ise Zürih'te örneğin 1923 de kurulmuştur. Ayrıca 1923'te Almanya'da ise yardım ve sosyal hizmet uygulaması için ayrı ve benzer bir gençlik dairesini de içeren kurumsal yapılar ve düzenlemeler özel bir yasal düzenlemeyle mümkün kılınmıştır. Kaynaklığı ise 1896 tarihli "Bürgerliche Gesetzbuch(BGB) olup 1666 maddesine dayalı olarak Gençlik Mahkemesi ile 21 yaşına kadar gençlerin yargılanmasına yönelik ayrı bir yasal düzenleme 1924'te bu bağlamda öngörülmüştür. Gençlik Dairesi tarafınca idare açısından yapılacak bir araştırmanın zorunlu olarak ve delil niteliği bu düzenlemeler ile mümkün kılınmıştır.**

79.Buna benzer düzenlemeler İtalya içinde geçerli olup Prof. Dr. Sami Selçuk ceza hukuk açısından sık sık ele almaktadır. Suçlu kişiyi bulmaya odaklanan "*fail ceza hukuku*" gibi bir kavramın yerine suç fiillerini araştırmaya yönelik "*fiil ceza hukuk*" pozitif veya modern hukuk devletin 1900'de başladığını yansıtmaktadır. Yargılamada suç ile ilgili yasal bir tanımda yer alan öğeleri bilerek veya isteyerek gerçekleştirip gerçekleştirmediği ise sadece duruşma aşamasında incelenir ve karar verilme ile de mümkündür. Aynı zamanda 1926 yılında düzenlenen 765 sayılı (mülga) Türk Ceza Kanunun kaynağı olan İtalyan Ceza Yasası hakkında Zanardelli Raporu'nun XIV. paragrafında "*insana özgü davranışların güdülerini araştırmak ceza adaletini ilgilendirmez*" denirken bu düzenlemeler 1930 da Rocco raporuna dayalı olarak yeniden düzenlenerek bu yaklaşımları terk etmiştir. Fiil ceza hukuku çocuk dâhil evrilmiştir. Ancak bu dönüşüm Türkiye ye yansıtılmamış ve hala fail ceza hukuku kavramı çocuklar dâhil hala öne çıkarılmaktadır. Bu kavram ile dönüşümde hukuk açısından aranılan bir kalite içinde "*nasıl*" sorusu uygulayıp uygulanmaya yöneliktir. Adaletle yönelik bir hizmette yer alan bilim de bağımsız bir düşünmeye sahip olması bir değerlendirme içinde kaynak olabilmektedir. Örneğin İtalya'da veya Almanya'da 14 yaşında gençler için söz konusu olan ceza sorumluluğu Mussolini dönemi gibi faşist dönemde kabul edilmiştir. Kadının, çocuk psikiyatrisinin ve de bir hukukçunun yer aldığı heyetli gençlik mahkemesi ile birlikte İsviçre de ve Almanya da olduğu gibi sosyal hizmetler ile ilgili ayrı ve idari birim savaş dönemine rağmen öne çıkarılmıştır. Gözetimi de içeren bu benzer yapılanma ve uygulamalar Türkiye açısından ise hala çok ama çok uzaklarda bir rüyayı da ısrarlı bir şekilde ötelemektedir. Bu bilgileri görmek ve bir uygunluk aranmaktan da kaçınılmaktadır. Çocuk hakları ve adalet adına perdelenmektedir. Yeni bir hikâyenin de peşine düşülmektedir (22).

80.Kaynak kanun özelliği nedeniyle Türkiye için söz konusu olan İsviçre, İtalya ve Almanya'da öngörülen hukuksal yaklaşım ve uygulamalar içinde 1907'den beri söz konusu olan çocuklar ile ilgili bu gerçekleri göstermek, bilgilendirmek ve karşılaştırılmaması da böyle bir yüzleşme ve korku için önemli bir örnektir. Hukuk ve bilim adına yapılan bu çeviriler de var olan gençlik mahkemelerinin ısrarlı bir şekilde çocuk mahkemeleri şeklinde hala ve ısrarlı bir şekilde çevrilmesi de yoğun bir korku perdesi haline dönüşebilmektedir. Çocuk hakları adına yeni engellerin oluşması ve de anlam kaymalarına böyle bir katkı önemli bir sorun kaynağına da dönüşmüştür. Bu durum aynı zamanda şiddet mağduru ve fail çocukların da korunmasının engellemeye yönelik olmaktadır. Aynı zamanda başta hukuk olmak üzere Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartı gibi bir sözleşme ve korumayı da içeren sosyal hizmet(ler) hakkını ihlal için bir zeminde devam etmektedir. Özellikle Avrupa Sosyal Şartının 14. maddesinde yer alan orijinal / resmi İngilizce ve Fransızca metinden sadece İngilizce metinde yer alan "*social walfair*" gibi bir hakkın Türkçeye "*sosyal refah*" şeklinde resmi ve hukuksal belge için çevrilmektedir (23). Ancak bilindiği gibi Fransızca orijinal resmi metin değerlendirildiğinde "*sosyal hizmetler*" yerine gerçeğe uymayan bir çeviri de söz konusu olmaktadır. Diğer 48 ülke içinde Türkiye dışında yanlış bir çeviri böyle bir temel hakkın ulaşılmasının engellenmesine de yöneliktir. Böyle bir yanlış çeviri aynı zamanda bir hak olan sosyal hizmetin yozlaşmasına da ayrıca neden olmaktadır. Özellikle refah gibi soyut ve ekonomiye dayalı kavram yerine "*iyilik hali*" gibi sosyal alanda hem kişilerin hem de kurumların belli bir standarda ve hedefe ulaşması ve de ölçülmesi, değerlendirilmesi, sorgulanması için sosyal hizmet yöntemlerini de bir hak olarak öne çıkarmaktadır. Ancak ve hala sosyal ve hukuk devletine rağmen sosyal hizmet(ler) ve sosyal adalet gibi bir hizmetin yozlaşması/yozlaştırılması/bozulması görüldüğü gibi bir tercih olarak bilim ve teknik açısından öne çıkarılmaktadır. Rasyonellik ölçülerinin tümüyle dışına çıkılmış "*anomalî*" ve/ya "*anomi*" / "*kanunsuzluk*" / "*normsuz*" duruma neden olup bu özellik mağdur çocuklar ve fail çocuk/gençler içinde aynen devam ederken sosyal adalet dahil adalet gibi boyutun içi ve önemi de böylece boşaltılmaktadır.

81.Buna ek olarak çocuk haklarının BM açısından savunuculuk ve danışmanlık hizmetini de içeren UNICEF gibi kurumsal bir yapı da hala "*çocuk adaleti*" şeklinde Türkiye ye böyle bir yanlış çeviri ile

uygulamalara yansıtılmış olması diğer önemli bir sorun kaynağına dönüşmektedir. Ayrıca UNICEF Afganistan için yansıtılan bir bilgi ile birlikte ele alındığında sosyal inceleme raporu ve bu yönde bir yetkinliğin hala Türkiye açısından bu düzeye oluşturulması konusundaki kalite düzeyi çocuk hakları adına mümkün kılınmaktadır (24). Afganistan gibi bir düzeye ulaşılması yerine Türkiye Cumhuriyeti çocuklarının aşağılandığı ve yanılttığı bir özellikte kazandırılmaktadır. Çeviri yanlışlıkları ile birlikte çocuklara yönelik var olan gerçek ile ilgili yüzleşme bu korkunun da bir parçası ve aracı da olabilmektedir. Katkılar ile birlikte bu konuda hem hukuk, adalet hem de hak savunuculuk bağlamında zorunlu olarak kamusal bir hizmet açısından yer alan zorunlu avukatlık hizmeti de bu kapsamdır. 2005'te bu yönde ki düzenleme oldukça önemli bir reformdur. Ancak Baro gibi kurumsal yapı da bazı eksik ve yanlış bilgiler ve çeviri yanlışlıklarının hala meşru kılınması özellikle çocuk hakları adına bu sorunu daha da derinleştirmektedir. Özellikle de TCK/103 maddesi bağlamında şiddet mağduru çocuk ve %25 oranında yer alan fail çocuklar/gençlere yönelik adil yargılama için taraf olmak gibi görev ve yükümlüğün yerine getirilen zorunlu avukatlık hizmeti uygulamalarına da belirlenmesine yöneliktir. Ceza Muhakemesi Kanuna göre de mağdur için atanan "vekil", çocuk dahil sanık için atanan da "müdafi" olarak ele alınmaktadır.

#### Avukatlık Hizmeti ve Savunuculuk Görevi

82. Adalet hizmetine yönelik yargıç, savcı ve avukatların yer aldığı üç temel ayak çocukların ve hakları zorunlu avukatlık hizmeti açısından ayrı bir önemdedir. Özellikle yalan dâhil bir iddiayı ispatla yükümlü kılınan savcı ve kişilerin vekillerce de savunulmasına yönelik avukatlık hizmetinde zorunlu olarak yer alan çocukların ve gençlerin savunulması adil bir yargılamanın da bir parçasıdır. Özellikle adil bir yargılamada silahların eşitliği gibi savunma görevinin yükümlü kılınması bağlamında Baroların Avukatlık Kanunu 76. ve 95. maddeleri ile bir görev üstlenilmiştir. Hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak, korumak ve bu kavramlara işlerlik kazandırmak görevini yerine getirmek üzere 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu gereğinde müdafî ve vekil görevlendirmelerine ilişkin olarak CMK Servisi gibi birimlere de bilindiği gibi yer verilmiştir. Silahların eşitliği dahil usulleri de içeren adil bir yargılamaya yönelik verilen hizmetin kaliteli olarak aksamadan yürütülmesi, görev alan avukatlar arasında adil görev dağılımının sağlanması ve mesleki hizmetlerine uygun ücretlerinin ve giderlerinin hakça ve şeffaf olarak ödenmesi, denetlenmesi, eğitim seminerleri düzenlenmesi, alt kurulların oluşturulması, yasalara, uluslararası sözleşmelere, adil ve insan haklarına saygıya dayalı bir ceza yargılamasının sağlanması amacıyla gerçekleştirilecek bu çalışmalar yine birimlerce de yürütülmektedir. Karakollardan, savcılıklardan ya da mahkemelerden avukat talebi geldiğinde ise CMK servisinde kayıtlı avukatlardan günlük nöbet listesinde bulunan avukatlar 01.04.2016 tarihinden itibaren kullanılmaya başlanan baroların CMK konusundaki talep ve önerileri ile geliştirilen Otomatik CMK atama sisteminin yeni versiyonu olan OCAS + ile ve CMK Asistan (Avukat Atama Sistemi) telefonla aranarak görevlendirilmektedir. Karakollar, savcılıklar ya da mahkemeler avukat talepleri kendilerine verilen kullanıcı adı ve şifrelerini kullanarak yapmaktadırlar.

83. Dolayısı ile çocuklar açısından ÇKK ile "suça sürüklenen çocuklar(?)/SSÇ" ve mağdur çocuklara yönelik zorunlu müdafî/vekil gibi bir görev yerine getirilmesi özellikle yoksunluk ve maddi açıdan şiddetli yoksunluğa dayalı yoksulluk ve eşitlik açısından önemli bir reformdur. Evrensel bir uygulamanın da karşılanması ise önceliktir. Mağdur kurban çocuklar dışında; genel uygulamada kısaca "davalı" gibi genel bir terim yerine "suça sürüklenen çocuk" gibi tanımında ayrıca öne çıkarılması ve beraat edebilecek bir çocuğun bir soruşturma süreci dâhil başta suçlu olarak kabul edilerek ön hükme sahip olması başta masumiyet ilkesine aykırı bir damgalamayı da birlikte getirmektedir. Temel bir görev olan savunuculuk boyut ile ÇKK yer alan bu tanımın adil bir yargılamaya yönelik bir tepkiyi de aynı zamanda öne çıkarmaktadır. Yine kanun koyucu tarafından çocuğun suçlu diyerek ön kabulü ve ispat etmeden açıkça ispat edilmesinin yanı sıra "sürüklenen" bir ön değerlendirme ise diğer bir çelişki kaynağı olmaktadır. Neden ve nasıl olduğu gibi koşullar değerlendirmeden ön hüküm ile hukuk açısından karşılığı olmayan ve içi boş bir tanım avukatlık hizmeti dâhil adil bir yargılama içinde öne çıkarılmaktadır. Böyle bir tanım ile içerik ve özelliğin zorunlu avukatlık hizmeti kapsamında sorgulanmadan sadece öne çıkan bir papağanlaşma ise bu yöndeki önemli örneklerden birisi olabilmektedir. Uygulamanın da aynı zamanda bir yansımasıdır. Buna benzer bazı yanlış ve eksik terim ve kavramlar dahil papağanlaşma ve/veya "ama" ile mazeret üretmek ise hukukun üstünlüğü bağlamında bu görev ve sorumluluğu özellikle içermemektedir. Bu yönde bir beceri var ise de sadece çocuklar için sahip olmalıdır. Hukuk yerine ÇKK ve yönetmelikleri kaynak olarak ele almak ve öğretmek ile bir öğretinin öne çıkması, hukuksal sorumluluğunun yerine getirilmesi çocuklar için önemli bir değerlendirme noktası da olmaktadır.

84. Herhangi bir şekilde adli sisteme girmiş bir çocuk ve gençler için ÇKK ile zorunlu avukat hizmeti ve sosyal hizmet ile ilgili bu boyut çağdaşlık diye adlandırırken aynı zamanda çocuk ağır ceza mahkemesi ile birlikte TCK/31. maddesi ile söz konusu olan çağdaş özelliğini hukuk ve adalet adına aslında kaybetmektedir. Bu yaklaşım ve düzenleme TCK/103. madde içinde geçerli olup caydırıcılık bağlamında

sık sık cezaların ağırlaştırılması da böyle bir uygulamanın parçası olmaktadır. Çocuklar için ayrıca bir canavarlaşma bu kanun ile de öne çıkmaktadır. Söz konusu olan bu uygulamalar bağlamında adil bir yargılama için avukatlık hizmeti ve nitelik bu görev ve sorumluluğu daha da arttırmaktadır. Ancak hukukun üstünlüğü yerine hala duruşma kapılarının önünde açık kimliklerinin ve cinsel istismarını içeren suçların ve mağdurların kimliklerinin listelerde açıkça yer almaları bu uygulamaların önemli bir gerçeğidir. Çocuklar, duruşma salonlarının önlerindeki kalabalıklar ve CMK avukatları ile birlikte böyle görüntü ve uygulama 2005 yılından beri aynen devam etmektedir. Sadece bir seyir alanıdır. Yapılan davet/duyuru bağlamında tebliğ zarflarının önünde açıkça çocukların "*suça sürüklenen çocuk*" şeklinde yansıtılmış olması aleniyet ve damgalamada bu seyir alanının bir parçasıdır. Masumiyet karinesine aykırılığı da içeren böyle bir seyir alanına yönelik tepkinin adil bir yargılama açısından yargısal bir sürece hala yansıtılmaması çocuklar için ayrı bir sorun kaynağıdır. Hukukun ve adaletin temel bir unsur olan usul ile ilgili bir körleşme ve/veya yetkinlik ile de uygulama ve süreç böylece belirlemektedir. Bu durum ve tebligat yöntemi hem kurban çocuklar hem de fail çocuklar içinde geçerlidir.

85.Bir duruşma salonunda bile savcı ve avukatlık açısından kürsü dâhil silahların eşitliği ilkesinin hala gözetilmediği adil bir yargılama boyutu için var olması gereken bir noktaya ise savunuculuk açısından hala gelinmemesi, kanıksanması, körleşme de hukuksal sorumluluk içinde önemli örneklerin arasındadır. Staj döneminde "*avukatın hukuksal sorumluluğu*", "*AİHM*" gibi mesleksi zorunlu dersler ile "*çocuklara özgü adalet*" gibi seçmeli dersler sonunda mesleksi bir yetkinlik adil bir yargılamanın gözetilmesini de kamusal görev yapmaktadır. Evrensel bilim dâhil bilgiyi bilmiyorum dememesi için böyle bir eğitim ve yetkinliğe rağmen soruşturma sürecinde "*savcım*" gibi hitapların olağanlaştığı/alışıldığı/papağanlaştığı bir süreçte bu uygulamanın parçasının olması çocuklar için bir sorun kaynağı ve parçasına da dönüşebilmektedir. Gerçeğin peşine düşülmesi ile birlikte özellikle silahların eşitliği ilkesi gibi savunma görev ve sorumluluğun bir parçası olması ve ortaya çıkan çelişkiler çocuk ve gençler için daha da önemli olmaktadır. İster mağdur ister suç işlemiş herhangi bir çocuğun dâhil ve yer aldığı bir sistemde yanında olunması ve yalan söyleme hakkı dahil sonuna kadar savunulması yerine çocukların savunmasız kalmasına yönelik davranışlar böyle bir zorunlu avukatlık hizmetinin sorgulanmasını da öncelikli kılmaktadır. Bu davranış(lar)ın belirlenmesi ise mevcut kanun ile de ilgili olmayıp gönüllü ve kişisel bir yaklaşıma terk edilmesinin engellenmesi de bu öncelik içinde olmayı gerektirmektedir.

86.Diğer taraftan BM Havana Kuralları bağlamında çocuk ve gençlere yönelik sorumluluk ve görev aynı zamanda açılan kamu davası ile kovuşturma sürecine de taşınması bu sorumluluğu daha da arttırmaktadır. Kanunların sadece bir şablon olması ve bunun yerine hukuk üstünlüğü ve sosyal boyut dâhil diğer etkenlerin çocuk lehine yanında olması ve savunulması konusundaki sorumluluk Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine kadar devam edecek bir görevi de zorunlu kılmaktadır. Bu savunuculuk görevi, başta fail çocuklar için genelde hakimlerin takdirine terk edildiği gibi yine tek cümleyle ile temyiz edilmesi böyle bir görev arasındadır. Söz konusu aykırılıkların başta Anayasa Mahkemesi ve AİHM ne 2005 yılından beri hala taşınmaması BMÇHS sözde kılmasına neden olabilmektedir. Böyle bir durum(lar) vicdanın da ötesinde bir sorumluluğu daha da arttırmaktadır. Yine böyle bir süreç bağlamında herhangi bir yargılama sonunda çocukların ana babaları için alınan kararın sadece zorunlu müdafie tebliğ edilmesi ise ana babaların hukuksal açıdan vesayetine alındığı bir duruma nedendir. Bir karar bağlamında örneğin giderlerin Ana babalara yükletilmesi durumunda ise Ana babalık ile ilgili olarak itiraz hakkının BMÇHS'nin üç ve beşinci maddelerine rağmen yoksun kılınması ya kendi imkânları ile savunmayı gerektirmektedir. Ya da zorunlu CMK avukatının beceri ve inisiyatifine bırakılması bu sürecin diğer örneklerin arasındadır. Bu örnekler ile böyle bir süreçte yer alan zorunlu avukatlık hizmeti adil bir yargılamayı ve uygulamayı da belirleyen temel unsurlardan birisidir.

87.Avukatlık ve savunma görevine yönelik böyle bir hukuksal sorumluluk ve görevin çocukların yarar ve esenliğine yönelik zorunlu kılınmasını için kamu adına yapılacak ödemeler ise Türkiye Barolar Birliğince her sene resmî gazetede yayınlanmaktadır. Dijital bir ortamda yapılan atamalar ile ve zorunlu avukatlık hizmeti bağlamında davaların takibi için 2018 tarihinde çocuk mahkemeleri için yapılacak ödeme 479-TL dir. Çocuk ağır ceza mahkemeleri için ise 861.TL dir. Bu ödemeler asliye ve ağır ceza mahkemeleri içinde geçerlidir. Soruşturma evresinde yapılan takipler için ise 280. TL yeterli kılınmaktadır. Bu ödemeye yönelik vergi dâhil ek giderler ile birlikte 50 ile 150 Euro'nun altında ki bu ödemeler çocukların yarar ve esenliğin gözetildiği adil bir yargılama içinde görüldüğü yeterli kılınmaktadır. Kanun yolları mahkemelerini takip edecek davalar için ise Bölge Adliye Mahkemelerinde görülen duruşmalı davalar için 861. TL, Yargıtay'da görülen duruşmalı davalar için ise 969. TL ödemede söz konusudur. Diğer taraftan her sene vekiller için açıklanan tarifiede ise soruşturma evresinde takip etmek için 660 TL ile Asliye ve Çocuk Mahkemeleri için 2.180 TL ile Ağır ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri için 4.360 TL'nin açıklanmış olması görüldüğü gibi bir oransızlığı da ortaya çıkarmaktadır. Bu orantısızlık aynı zamanda örneğin ASPB veya "*Çalışma, Sosyal hizmetler ve Aile Bakanlığı*" açısından müdahil olarak katılan fakat duruşmalara gelmeseler bile avukatlar içinde bu asgari ücretlerin ödenmesi için de benzer bir görev için

bu orantısızlık ve haksızlık dolayısı ile çocukların yarar ve esenliğinin adil bir yargılama açısından ayrıca değerlendirmesini de gerektirmektedir.

88.Yine böyle bir uygulama soruşturma kapsamında giderler ile ilgili onay yetkisinin savcılık biriminde olması savunma açısından silahların eşitliğine bir aykırılığa neden olması ise acı bir gerçektir. Ayrıca tutuklanan çocuklar ile görüşmek konusundaki zorluklar, özensizlikler ve giderler konusundaki onayda diğer önemli gerçeklerin küçük bir parçası olmaya devam etmektedir. Söz konusu olan bu aykırılıkların AIHM kadar sürebilecek hukuksal bir sorumluluk ve görevinde ek olarak değerlendirmesini gerekli kılmaktadır. Benzer bir uygulama konusunda açıkça ortaya çıkan bu orantısızlık ve eşitsizlik doğal olarak her sene 400 bir çocuğu ve genci de ilgilendirmektedir. Fakat bu boyut genellikle idari açıdan ele alınmak istemekte olup bu orantısızlık önemli bir sorun kaynağına dönüşmektedir. Yarar ve esenliğin gözetilmesi bağlamında binlerce avukatlar tarafından yürütülen böyle bir sorumluluk sadece kişilerin vicdanlarına bırakılırken bilgi ve yetkinliğine de terk edilmektedir. TCK/103. ve TCK/31. Maddesi bağlamında %25 oranında yer alan fail çocuklarda böyle bir gerçeğin parçası olup sadece kurban çocukların öne çıkarılması böyle bir gerçeğin ve uygulamanın perdelenmesine neden olmaktadır. Özellikle de bazı suçların tekrarı kişiler ve sosyal koşullar ile ilgilidir. %80 çocuk dahil kişilerin suç işlememesi böyle bir sürecin de gerçeğidir. Buna bağlı olarak kamusal açıdan bir risk yönetimini öne çıkarmakta olup sosyal hizmet yöntemleri ile birlikte bir yetkinlik ve liyakati de öne çıkarmaktadır. Yine örneğin suça yönelen çocuk/gençlerin %50 sinden %10-15 inin tekrar suç işlemesi çocuklara yönelik bir risk yönetimini de özellikle içermektedir. Adalet Bakanlığında yayınlanan bilgiler bağlamında 12-15 yaş grubunda ayrışma TCK/103 içinde öne çıkmaktadır. Yansıyan bilgilere göre bu yaş grubundaki çocukların Anayasanın 38. ve ÇKK/35. Maddesi rağmen sadece idari bir yetki ile tıp açısından yapılan değerlendirme ile yetişkinler gibi benzer sorumluluğa sahip olmasının yönünde alınan bilgi Pekin Kuralının 16. maddesinde öngörülen SİR nun öne çıkarılması çocukların/gençlerin geleceklerinin karartılmasına neden olduğu bir uygulamada bu uygulamanın temel bir parçasıdır. Bu boyutların ve uygulamaların ele alınması aynı zamanda avukatlık ve savunma hizmeti ile ilgili de olup öncelikle adil yargılama boyutunun değerlendirmesini öne çıkarmaktadır. TCK/103. Maddesi bağlamında %25 oranında yer alan fail çocuklar açısından böyle avukatlık ve savunuculuk görevine yönelik ödeme aynı zamanda üç köfte beş kuruş yaklaşım gibi bir mazeret üretmeye neden olması durumunda ise böyle bir zorunlu uygulama çocukları daha da savunmasız kılmaya da açıkça neden olabilmektedir. Kurban çocuklar dahil birlikte adil bir yargılamada ise şüphenin sanğının lehine olması aynı zamanda Anayasa ve kanuna uygunluğu her iki çocuk/gençler içinde önceliklidir. Böyle bir önem konusundaki eksiklik, ihmal dolayısı ile çocukların ve gençlerin her açıdan geleceklerinin çalınması ve karartılması bu zorunlu hizmeti/görevi aynı zamanda bir tehdit ve tehlike durumuna da dönüşebilmektedir. Ayrıca “vekil” ve/ya “müdafi” kapsamında öne çıkan bu görev ve sorumluluk “kamu görevlisi” gibi ÇKK’nun 44’üncü maddesinde yer alan “Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.” şeklindeki düzenleme görüleceği gibi herkesi açıkça kapsamaktadır. Buna ek olarak ÇKK nun ilkeler ile ilgi 4’üncü maddesi ve ihbar yükümlülüğü ile ilgili 6’ıncı maddesi bu kanunun ise en önemli maddesidir. Yürütme dâhil bu üç maddenin dışında çocuklar ve adil bir yargılama için red edilmesi gereken ÇKK nun da öne çıkarılan bu sorumluluğun ve görevin hukukun üstünlüğü açısından uygulaması söz konusu olan mazeret üretmeyi de engellemeye yöneliktir. Fakat buna rağmen bu üç maddenin öneminin uygulamaya yansıtılmaması, engellenmesi ve görmezden gelinmesi başta BMÇHS de yer alan ilkeler dâhil evrensel uygulamalardan uzaklaşılmasına da hala devam edilmektedir.

## Sosyal Araştırma

89.BMÇHS ve ÇKK ile çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi ile ilgili olarak çocuk ve gençlerin bir yetişkin gibi cezalandırılması yerine bir asırdan beri korunması ve de sosyal gelişimi ve eğitimi içeren bir (sosyalizasyon) uygulama Pekin Kurallarını ve uygulamaları daha da önemli kılmaktadır. Özellikle BMÇHS nin üçüncü maddesinde yer alan çocuklar için idari dâhil kurumsal bir gözetim ve önleme konusunda öngörülen kamusal hizmet sosyal hizmet açısından öne çıkmaktadır. Başta görüldüğü gibi 1907’den beri var olan bazı uygulamalar evrensel bir özelliğe BMÇHS nede taşınmıştır. Bu kurallar arasında yer alan 5. madde söz konusu olan bir gençlik adalet sisteminde daima çocuğun iyileştirilmesinin ön plana alınması görüldüğü gibi temel bir amaçtır. Bu bağlamda çocuk/gençlik için yürürlükteki insan haklarına ilişkin düzenlemelerle tanınmış olan dürüst ve hakkaniyetli bir yargılamanın esaslı bazı unsurlarını dile getirmek ise çocuk hakları için 7. madde de ayrı ve tekrar bir şekilde görüldüğü gibi vurgulanmıştır. Sözgelimi masumiyet karinesi aynı zamanda İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 11. maddesinde ve Uluslararası Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi’nin 14. maddesinde de yer almaktadır. Bu asgari kuralların 14. maddesi ise çocukların yargılanmasına ilişkin özel hükümler de getirmektedir.

90.Bu maddeler bağlamında gene yer alan kuralların arasında ise **Sosyal Araştırma Raporları ile ilgili 16.madde de ayrıca yer almaktadır. Diğer maddelerin de birlikte ele alınmasını gerektiren önemli bir maddedir. Çeşitli şekilde Türkçeye çevrilen metinler arasında TBB yer alan bu Türkçe metinde ise şu şekilde yer almaktadır. "16. Sosyal araştırma raporları- 16.1 Yargılayan makam tarafından önemsiz ve tali derecedeki suçlar dışındaki bütün vakalarda çocuğun suçu işlemeyen önceki yaşam koşulları ve suçun hangi ortam içinde işlendiği konusunda hükümden önce yeterli araştırma yapılmalıdır. Açıklama** Çocuklara ilişkin davalarda sosyal araştırma raporları veya hüküm öncesi raporları son derece önemli ve vazgeçilmez belgelerdir. Bu belgeler sayesinde yetkili makam çocuğun sosyal ve ailevi geçmişi, okul durumu, eğitim deneyleri vb gibi konularda bilgi sahibi olmaktadır. Bu amaçlar için bazı hukuk sistemlerinde mahkemeye bağlı sosyal servisler ve personel kullanılmaktadır. Ayrıca geçici tahliye sonrası çocuğu gözaltında tutmakla görevli kimseler de bu işle görevlendirilebilir. Bu itibarla bu maddede, nitelikli sosyal araştırma raporları elde edilebilmesi için nitelikli personel kullanımının gereğine işaret edilmektedir."

Yapılan böyle bir düzenleme ile öngörülen araştırmalar ve inceleme bilindiği gibi çocukların var olduğu "sosyal" gibi boyut ile ilgili gerçeğin peşine düşülmesi ve korunması içinde temel bir araç olmuştur. Dolayısı ile 1907 tarihli İsviçre Yurttaş /Medeni Kanun'un 317. Maddesinde yer alan bir zorunluluğun ve ilişkinin evrenselliğe taşınması içinde önemli bir örnektir. Bir noktadır.

91.Dolayısı ile Adalet Bakanlığında yer alan Türkçe metin ile savunma görevini yerine getiren TBB de yayınlan bu metin arasında da görüleceği gibi "*Yargılayan makam*" ile "*yetkili makamca* " gibi anlam ve yetki kaymalarına neden olan bir metin ile gene karşılaşılmaktadır. Çocuk tanımı ile de oluşan bilinçli ve bilinçli olmayan bir kargaşa ile birlikte çocuk hakları adına benzer bir durumda böylece ortaya çıkmaktadır. Ancak bu metinde özellikle bütün vakalarda denilerek çocuğun suçu işlemeyen önceki yaşam koşulları ve suçun hangi ortam içinde işlendiği konusunda hükümden önce yeterli araştırma yapılacağından da açıkça bahsedilirken görüldüğü gibi tıp ve psikoloji bilimi dışında ayrı bir nitelik ve özellik aranmaktadır. Ayrıca psikoloji bilimi bilindiği gibi kesin bir bilgi özelliğinde de değildir. Bu araştırma için anlamak için yarar sağlar ve tıp ile birlikte sağlık gibi bir hizmetin de tamamlanmasına yöneliktir. Yaş gruplaşması da bu açıdan söz konusu değildir. Çocukların var olduğu bir sorumluluk ve ayırmda ise görüldüğü gibi yoktur. Tıp tek başına yeterli olmayıp sosyalizasyon risk yönetimi için bir kaynaktır. Bir öncelik olmadığı gibi 18 yaşına kadar söz konusu olan çocuk ve gençlerin her ne olursa korunması ve gençlerinin sosyal ve kişisel açıdan bir geleceği ve umudu öne çıkarmaktadır. Bu bağlamında sosyal hizmeti anlamak başta hukukçular için de ayrı bir önceliktir. Bu durum "rıza" hali gibi dinsel açıdan bir değerlendirme için de geçerlidir. Bu yönde hukuk dâhil yaş konusunu araç yapmak çocukların yarar ve esenliğinin de kısaca engellenmesi içindir. (25)

92.Sosyal Araştırma şeklinde Türkçeye çevrilen bu resmi İngilizce orijinal metinde ise "16. Social inquiry reports "şeklinde yer alırken diğer resmi dillerden olan Fransızca metin "16. Rapports d'enquêtes sociales", İspanyolca metin "16. Informes sobre investigaciones sociales" şeklindedir. İtalyanca metin "16.Inchieste sociali" dir ve Almanca metin "16. Ermittlungsberichte" olup soruşturma raporu şeklinde çevrilmiştir. Maddelerde görüleceği gibi "*çocuk/child*" tan hiçbir şekilde bahsedilmemekte olup sadece "*juvenile*" ve "*genç*" özellikle öne çıkmaktadır. "*Yorumlar/Açıklamalar*" dâhil beş dil ile Türkçe açısından bir karşılaştırma yapıldığında sosyal hizmet ile ilgili Türkçe ile yapılan bazı anlam kaymalarda aslında çocuk hakları ve bilim adına bu gerçekleri göstermeyi engellemek için olabilmektedir. Türkiye açısından bir iç hukukun bir parçası olma özelliğinin yanı sıra çocukların sadece korunduğu ve yargılama sistemine adalet adına ele alındığı açıkça bu kuralda yer almaktadır. Gençler açısından sosyal hizmet yöntemlerini içerecek korumaya yönelik yargılama ve adalet sürecinde var olması gereken asgari bir standartta görüldüğü gibi zorunlu olmuştur. Sosyal gelişim ve koşulları da içeren bir gencin(çocuğun) sosyal ve ailevi geçmişi, okul durumu, eğitim deneyleri vb. gibi önemli konularda bilgi sahibine yönelik zorunlu bir tespitin kararlardan önce zorunlu ele alınması da gayet açıktır. Yetişkinler ile aranılan bir ilişki ve sorumluluğu ve de buna bağlı olarak tıpla aranılan ilişkiyi de ayrıştırmaktadır. Bir çocuk/genç aile ve sosyal açıdan krizi de içeren bir tespit ve durum içindir. Bakım ve eğitim içinde öngörülen sosyal hizmet yöntemleri bağlamında müdahale dâhil idari açıdan öngörülen uygulamalar da bir risk yönetimini öncelikli kılmaktadır. Bu yüzden söz konusu olan sosyal hizmet ve evrensellik boyutu ile birlikte düzenlenecek raporlama için yetkinlik ve görev de bu açıdan zorunlu olmaktadır. Çocuklar ve gençler için toplum adına adil ve adaletli davranmak adalet hizmeti için bir önceliktir. Bu görevde yer alan sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişiler için bir yetkinlikte ayrı bir önceliktir. Aksi ise açık bir hak ihlalidir. (26)

## **ÇOCUK KORUMA(MA) KANUNU**

93.Yıkılan Osmanlı İmparatorluğu ile söz konusu olan kurtuluş savaşı sonucu kurulan Türkiye Cumhuriyeti, buna bağlı olarak Atatürk Devrimleri ve Aydınlanma sürecini de içeren bu boyut BMÇHS ve Pekin Kuralının 16. maddesi çocuklar ve gençler için ayrı bir önemdedir. 2005 yılında öngörülen 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu da bu bilgiler açısından ayrıca değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Çağdaş bir uygulama iddiasıyla

belli bir hazırlık sonucu çocuk ağır ceza mahkemesi gibi dünyada karşılığı olmayan bir yapılanma ve TCK'nin 31. maddesi ile bir canavarlaşma ceza hukuku açısından hala öne çıkarılmaktadır. Eski TCK'nun 54. maddesinde ki yaklaşım aynen devam ederken medeni/yurttaş hukuku açısından öngörülen koruma boyutu da aynı zamanda hala perdelenmiştir. Bakım dâhil idare tarafından yürütülen uygulamalar için yargısal bir vesayet yetkisi idare için daha genişletilmiştir. BMÇHS'ni de yer alan üçüncü madde dâhil gözetim ve müdahale yetkisini içeren bir resmi vesayet kurumu gibi kurumsal yapı hala öngörülmemiş olup yapısal sorun bilinçli bir şekilde aynen devam etmiştir. Normatif dâhil hukuk ve sosyal devlet için bir uygunluğun hala aranmadığı bir uygulama aynı zamanda BMÇHS adına da hala mümkün kılınmaktadır.

94. Halen yürürlükte olan bu kanunda danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma gibi koruyucu ve destekleyici tedbirler (md.5) medeni/yurttaş kanunu açısından korumak için görüldüğü gibi yer alırken ihbar/bildirim yükümlüğü/zorunluluğu gibi görevde (md.6) öne çıkarılmıştır. Çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemesi gibi ceza hukuk ve usuller bu düzenleme ile mümkün kılınırken yurttaşlık/medeni hukuk açısından benzer yetkiler çocukların korunması adına donatılmıştır. Evrensel açıdan karşılığı olmayan karışık/hibrit özellikle bu tedbirler için "*suça sürüklenen çocuk*" gibi yine karşılığı olmayan ve içi boş tanımlama ile de özgü güvenlik tedbiri bağlamında 5237 sayılı TCK/3. maddesi "*çocuklara özgü güvenlik tedbiri*" başlığı ile 11. madde de ilişkilendirilmiştir. Düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirler, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından, çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak anlaşılır şekilde öne çıkarılmıştır. Böylece TCK/31 maddesi çocukların gençlerin korunması yerine cezalandırmayı, canavarlaşmayı öne çıkararak ceza hukuku uygulamayı öncelikli kılmıştır. Bu düzenleme TCK/103. maddesi bağlamında %25 oranında yer alan çocuk ve gençler için de özellikle söz konusu olup yetişkinlere yönelik benzer bir uygulama böylece öne çıkmaktadır. Sık sık cezaların arttırılması dolayısıyla sadece yetişkinlere yönelik değildir. 12-18 yaş grubunu da içermekte olup bu boyut hala görmezden de gelinmektedir. 2005 yılında 2253 sayılı Çocuk Mahkemeleri ile ilgili yasayı da yürürlükten kaldıran ve bunun yerine hem Çocuk Mahkemelerini hem de dünyada tek örneği olan **ÇOCUK AĞIR CEZA MAHKEMELERİNİ** kurarak çocuklara **AĞIR CEZALAR** vereceğimizi de çağdaş bir uygulama olarak sunan 5395 sayılı "*Çocuk Koruma Kanunu*"nun üçüncü bölümünde görüleceği gibi "*Sosyal İnceleme*" başlığında ayrı bir bölüme de yer verilmiştir. Bu bölümdeki 33. madde sosyal çalışma görevlileri 34. madde sosyal çalışma görevlilerinin görevlerini belirtmekte, 35. maddede ise "*Sosyal İnceleme*" nin niteliği ile ilgili bir düzenleme yapılmıştır. 35. maddedeki bu düzenleme de ise çocuklar hakkında mahkemelerin, çocuk hâkimlerinin veya Cumhuriyet savcılarınca **gerektiğinde** çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılacağı belirtilmektedir. Sosyal inceleme raporunun, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulacağı da vurgulanmıştır. Diğer bir deyimle adli süreçte bir ihtiyaç anında çocuğun bir yetişkin gibi suçu bir "*kast/bilinç*"e dayalı işleyip işlemediğinin değerlendirilmesinde yararlanılacaktır. Ayrıca madde de derhâl tedbir alınmasını gerektiren durumlarda sosyal incelemenin daha sonra da yaptırılabilceği belirtilmektedir. Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde ise de gerekçesinin kararda gösterilmesi gerekli görülmüştür. Fakat hâkimin ve savcının isteğine bırakılmış bu "*Sosyal İnceleme*" raporunun içeriği ile ceza sorumluluğu kavramı bağlamın da "*kast/bilinç*" ın belirlenmesi ile ilgili "*işlediği fiili algılama ve bu fiile ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı halini*" belirleyen bir raporun içeriği birbiri ile örtüşmemektedir. Kaldı ki bu "*HAL/DURUM*" akıl sağlığı ile de ilgili 32. madde de aranan "*hal*"dır. Bu nedenden dolayı da hem içerik hem uygulama açısından bir sorun da oluşmaktadır. Bu hal/durum ile ilgili olarak 32. madde kapsamında doğal olarak "*kast/bilinç*" oluşmadığı için ceza verilmez iken 31. madde de "*kast*" ın varlığı da kabul edilerek ceza verilmesi ise çelişkili önemli bir unsurdur. Buna rağmen BMÇHS'nin 40. Maddesi ve Pekin Kuralının 16. maddesine yönelik olduğu da iddia edilmiştir.

95. Bu gerekçeler ile birlikte aynı zamanda "*sosyal çalışma görevlisi*" gibi tanımda (md.3/1-e) yer alan kişiler için bir görevde bu kapsamdadır. Tanımda ise psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensupları sosyal çalışma görevli olarak tanımlanırken görüleceği gibi sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri gibi meslek sahibi olan kişiler için bir yetki ve görev 13.6.2012 tarihinde daha da genişletilmiştir. Türkiye dışında sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişilerin dâhil edildiği böyle garabet bir yetki ve görev ile sosyal hizmet(ler) ile ilgili bu yozlaşma adalet hizmeti ile birlikte daha da artmıştır. Böyle bir inceleme ve değerlendirme bu yozlaşma ile hak ihlali dahil bu düzeyi daha da aşağıya çekmektedir.

96. BMÇHS'nin 40. maddesi ve Pekin Kurallarının arasında zorunlu araştırma için bir zorunluluk "*gerektiğinde*" şeklinde ele alınarak kanun koyucu bu zorunluluğu da böylece ortadan kaldırmıştır. Bu zorunluğun giderilmesi ise gerekçenin açıklanması ile yeterli kılınmıştır. Çocuk ve gençler için bir ikiyüzlülük ve riyakârlık özelliklerini de de kazandırmaktadır. Özellikle çocukların/gençlerin yarar ve esenliğinin gözetilmesinde temel bir araç olan "*delil*" niteliğindeki bir incelemenin engellenmesi konusunda idare dâhil hem hukuk hem akademi katkıları ile yasa koyucuya yönelik beceri bu açıdan önemli bir örnektir. Sosyal ve hukuk devleti açısından gençler ile ilgili ayrı bir düzenleme yerine yetişkinler için benzer bir düzenlemeler TCK/31 maddesi içinde önemlidir. Oniki

yaşını dolmamış çocuklar için bir ceza sorumluluğu kabul edilmiştir. Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde de görüldüğü gibi bir ceza sorumluluğu yoktur şeklinde kabul edilmektedir. Bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur da denilmektedir. Fakat işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde ise yetişkinler için uygun görülen uygulamalar ve yaptırımda kabul edilmiştir. TCK/32. maddesinde akıl hastalığı ile ilgili eski TCK nun devamı da olan özellik böyle bir çelişkiye rağmen indirim ve oranlar bağlamında cezaevine yerleştirme dâhil bir uygulama aynen onbeş yaşını doldurmuş çocuklar için geçerli kılınmıştır. Onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler için yaptırımlar daha da artmaktadır. Her açıdan hukuka bağlılık yerine bu son yaş grubunda herhangi bir inceleme veya araştırma için bir nitelik ve özelliğin aranması da Pekin Kurallarında yer alan 16'ncı maddeye rağmen mümkün kılınmıştır. 12 yaşından sonraki çocuk ve gençler bir yetişkin gibi sorumluluğa TCK/103 maddesi ile birlikte de kabul edilirken sadece belli bir yaş grubu için çocuk ve gencin özelliğinin ispat edilmesinin gerektiği özellik hala aranmak istenmektedir.

97.ÇKK'nun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar hakkındaki yönetmelikte ise sosyal inceleme görüleceği gibi ayrı bir bölümde ele alınmıştır. Sosyal hizmet konusunda eğitim almamış psikolog veya psikolojik danışma ve rehberlikte dahil lisan eğitim almış kişiler için "sosyal çalışma görevlisi" gibi garabet bir tanım ve yozlaşma ile de benzer yetki ve görev yönetmeliğe de yansıtılmıştır. "*Sosyal inceleme raporları/SİR*" ise öncelikle mahkemelere atanan görevliler tarafından düzenleneceği vurgulanırken kendi meslek ve yetkileri dışında ek bir yetki ve görev Anayasanın 38. ve 137. Maddesine rağmen halen mümkün kılınmıştır. Ayrıca sosyal inceleme talebi, yaptırılması ve değerlendirilmesi ile ilgili 20. maddesi görüleceği gibi TCK 31. maddesi için öncelik kılınmıştır. "Fiili işlediği sırada oniki yaşını bitirmiş onbeş yaşını doldurmamış bulunan çocuklar ile onbeş yaşını doldurmuş ancak onsekiz yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin işledikleri fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığını takdir yetkisi münhasıran mahkemeye aittir" şeklinde ki açıklama görüldüğü gibi Pekin Kuralının 16. maddesi ile oluşan bu zorunluluğu engellemek içindir.

98.İçerikleri ile birlikte sosyal incelemeyi yapan "bilirkişi" gibi bir özellik öne çıkarılmak istenmiştir. Çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı, sosyal çevre koşulları, gördüğü eğitim, fiziksel ve ruhsal gelişimi hakkında bir rapor düzenlemesini öngörerek kendi meslekleri dışında böyle bir yetki ile bu bilgileri kısıtlamak ayrıca idare tarafından da ayrıca mümkün kılınmıştır. Türkiye'de karşılığı olmayan, tarafsız ve bağımsızlık boyutun ele alınmadığı böyle bir bilirkişilik görev ve yetkisi öne çıkarken Pekin Kuralının 16 ve kaynak kanunlar açısından bir uygunluk arandığında söz konusu olan zorunlu bilgilerin "delil" nitelik ve özelliğinin yargılama açısından yozlaşması da bu yönetmeliğe açıkça yansımıştır. Mahkemede sosyal konu ile ilgili konuda görüş ve gerekçeye yardımcı olan "*raportörlük*" gibi benzer yetki ve görev ile "*bilirkişi*" gibi bir özellik ve işlevin benzer şekilde ele alınmak istediği bir uygulama adil bir yargılama boyutunu da hala görmezden gelmektedir. Adil bir yargılama boyutunda çocuklar açısından savunuculuk görevi bağlamında zorunlu olarak yer alan avukatlık hizmeti dahil yargı eli bir uzaklaşmada bu açıdan ayrıca önemlidir. Ayrıca bilindiği gibi 24.11.2016 tarihinde 6457 sayılı Bilirkişilik Kanunu düzenlenmiştir. Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvurulacak gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi bilirkişi olarak tanımlanmıştır. Daha önce yönetmelik yerine öne çıkarılan bu düzenleme ile ayrıca bir bilirkişilik temel eğitimi de ayrıca söz konusudur. Beş yıllık meslekî kıdem kazanmış kişiler tarafından alınan ve bilirkişilik faaliyetinin yürütülmesi ile ilgili temel, teorik ve pratik bilgileri içeren eğitim öne çıkarılmıştır. Böylece belli eğitime dayalı kişilerin sahip olduğu mesleğin uzmanlığa sahip olmasının dışında ayrıca böyle bir süre, eğitim, yetki ve görev söz konusudur. Böyle bir düzenleme ve de ÇKK kapsamında sosyal inceleme konusunda kazandırılan görev ve işlev ile öne çıkarılan bilirkişi özelliği son düzenleme ile bir çelişkiyi ve de aykırılığı adil yargılama açısından ortaya çıkarmaktadır. Özellikle aile ve/ya çocuk mahkemelerinde görevlendirilen kişilerin asli görev gibi bir yetki ve görevin dışında ayrıca beş yılı da içeren ek bir yetkinin adil yargılama açısından gözetilmesi ve bu yönde bir raporlama başta CMK dahil bu kapsamda ayrıca söz konusu olabilmektedir. Böyle bir yapıda aday memurların yetki ve görevin söz konusu olmadığı gibi söz konusu olan ek eğitim ile diploma gibi ek bir "dip." gibi ek bir açıklamanın uygulamada yansıtılmış olmaması adil yargılama açısından bir uygunluğu ve değerlendirmeyi de öne çıkarmaktadır. Buna ek olarak "pedagog" gibi karşılığı olmayan eğitim ve mesleğin dışında sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişilerce düzenlenmiş sosyal inceleme raporunun düzenlenmesi hem kurban çocuklar hem de fail çocuklar açısından da değerlendirilmesi adil yargılama için öncelik olmaktadır.

99.2005 yılından beri BMÇHS adına çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi iddiasıyla ÇKK ve hazırlanan süreç ve ortaya çıkan durumların değerlendirmesi çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi bu açıdan ve çeşitli

şekilde ayrı ayrı önemlidir. **Konuların da tartışılması bağlamında hukukçuların konuya nasıl baktıkları, nasıl yaklaştıklarını öğrenmek sosyal hizmet topluluğu içinde önemlidir. Bu neden ile konuyu çocuk ve ceza hukuku açısından araştırıldığında ise oldukça sınırlı bir kaynakla karşılaşabilmek mümkündür. Özellikle;** yasanın yürürlüğe girmesinden hemen sonra yayınlanan ve de yasaya komisyon üyesi olarak katkıda bulunulduğu sunuş bölümünde belirtilen hem de hükümet temsilcisi olarak kanun taslağını savunan Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Yusuf Solmaz Balo tarafından yayınlanmış çalışmada kanunun gelişimi de ele alınmıştır. Geniş bir bilgi vermenin yanı sıra TBMM'deki Komisyon çalışmaları ile ilgili bilgiler ile de ÇKK ve konuya yönelik yaklaşımlar hakkında da bilgi sahibi olma imkânı da sağlanmaktadır.

100.Yusuf Solmaz Balo'nun Ağustos 2005 de Şeçkin Yayın tarafından yayımlanmış “*Uluslararası İlkeler Işığında Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulaması*” kitabının sunuş yazısı ise Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fak.Öğ.Üyesi Prof.Dr.Feridun Yenisey tarafından yazılmıştır. Bu yazıda “*Çocuk Koruma Kanun*” un kanunlaşma süreci hakkında önemli bir bilgi vermektedir. Özellikle, bu bilgiye göre “*Çocuk hukukuyla ilgili diğer önemli toplantı Mart 2003 yılında İsviçre'nin Sion şehrinde Institue International des Droits de L'enfant İntitÜ University Kurt ile ortak olarak yürütülen ve Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, UNICEF, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, üniversiteler ile sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katıldığı toplantıdır. Bu toplantıda, tehlike altında olan veya suça itildiği için korunması gereken çocukların “cezalandırma” yöntemleri ile değil, “koruma” tedbirleriyle topluma yeniden kazandırılması ve bu konuda mevcut yetkilerin bir tek kanunda toplanması, çocukları korumak üzere de önleyici hizmetler ile adli görevliler arasındaki bir köprü görevi yapacak özel yetkili kurul oluşturulması kararı bağlanmıştı. Hocamız Ord.Prof.Dr.Sulhi Dönmezer'in başkanlığında çalışmalarını yürüten ve Türk Ceza Kanunu Ön Tasarısını hazırlayan Komisyon “küçük ve çocuklar” hakkında etraflı hükümler içeren bir bölüme Tasarı içerisinde yer vermişti. Ancak, daha sonra yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu bir ölçüde Sion toplantısı fikrine yakınlaşarak çocuklarla ilgili hükümleri Tasarıdan çıkarttı ve sadece Kanunun 31 maddesindeki düzenleme ile yetindi. Böylece, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunun hazırlanması yolu açılmış oldu.” şeklinde bilgi vermektedir.*

101.Bu bilgide de görüleceği gibi bu yasadan önce yurtdışındaki kuruluşlarda dâhil olmak üzere konu ile ilgili kurumların iş birliği çerçevesinde belli bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada “*tehlike altında olan*” veya “*suça itildiği için korunması gereken*” şeklinde nitelendirilen “*çocuk*” ve “*gençlerin*”; hukuk sistemimizdeki “*cezalandırma*”cı yaklaşım ve uygulamalardan “*koruma*” kavramı çerçevesinde geliştirilen uygulamalarla öncelikle “*korunmasının*” hedeflendiği de görülmektedir.

Bu arada, bu kitabın 129. Sayfasında yer alan yasa ile ilgili TBMM Adalet Komisyonunda geçen görüşme tutanaklarında ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Temsilcisi Recep Doğan'ın kurum adına açıklamaları tutanakta yer almaktadır. Buna göre “*..... Şimdi burada suça sürüklenen çocuk ile korunma ihtiyacı içinde çocuk ayrımları yapıyor. Bunlarda problem yaratabilecek kısım suça sürüklenen çocuk kısmı. Bu tasarının kendisi aslında esas itibariyle 2253 sayılı Çocuk mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Düzeni hakkındaki Kanunu yeniden düzenleyen bir kanun. Bu tasarı bize geldiğinde adı Çocuk Mahkemeleri kanun tasarısıydı; fakat her ne olduysa Başbakanlığa gitti ve döndüğünde Çocuk Koruma Kanunu olarak geldi. Takdir edersiniz ki iki tasarı arasındaki fark dağ ile ova arasındaki fark kadar açık. Biz umduk ki, Çocuk Koruma Kanunu olarak bu geldiğinde çocukları korumaya yönelik kodife edilmiş bir kanun tasarısı elimize gelecek, fakat bu gelmedi.....*” şeklindeki yakınmaları ile başta yasanın adı olmak üzere kurumu ilgilendiren konularda haberlerinin olmadığı ve kendilerini ilgilendiren bir konuda kurum dışında oluşan gelişmeler sonucunda yapılan değişikliklerle bildiklerinden çok farklı bir taslakla karşılaştıkları da görülmektedir.

102.Görüşme tutanakların da yer alan bu açıklamalardan sonra ise Adalet Bakanlığı temsilcisi olarak Kanunlar Genel Müdürü Niyazi Güney'in açıklamaları da yer almaktadır. Tutanağa göre “*Efendim, biz bakanlık olarak uluslararası gelişmelere de paralellik arz edecek biçimde tüm çocuk hukukuna ilişkin bütün düzenlemelerin bir çatı altında toplanması amacı ile 50 kişiden oluşan bir komisyon oluşturduk, yaklaşık üç yıl önce...Pof.Dr.Ali Naim İnan başkanlığında kurulan bu komisyon iki yıl çalıştı ve hazırladıkları metinleri bize ilettiler. Biz de bunları kodifike ettik, kanun tekniğine uygun biçimde hükümete sunduk...Şimdi çocuk hukuku ile uğraşan akademisyen arkadaşlarımız bazı İngilizce tercümeleri alarak kanunla ihtilaf halinde...Bu belki İngiltere'de Almanya'da Fransa'da doğru olabilir.....burada yurt dışında bir takım çocuk hukukuna ilişkin araştırmalar yapan arkadaşlarımız bu tasarının hazırlanması aşamasında baştan itibaren böyle birtakım terimler üzerinde bu şekilde dayatmalarda bulundular arkadaşlarımız. Biz bunu yanlış olduğunu ifade ettik...Çocuklarda suç işler. Ama çocuk kendi iradesiyle işlemez, henüz oluşmamıştır. Ama çocuk sürüklenmiştir, itilmiştir...Şimdi bu bizim tasarılarımızdan bir tanesi bu ...Öbürü, uluslararası çocuk kaçırmanın hukuki veçhelerine dair kanun tasarımız var yine bu paket içerisinde...Burada Çocuk koruma Kanunu ile Çocuk Mahkemeleri Kanunu biz birleştirdik...” şeklindeki açıklamalarından da yasanın son şeklinin ilgili kurumunda bilgisi dışında Adalet Bakanlığı Kanun ve Kararlar Genel Müdürlüğünde hazırlandığı ve şekillendiği görülmektedir.*

103.Bu tutanaklar aynı zamanda çocuk ve gençler için unutulmaması gereken somut ve önemli gerçeklerdir. Balık hafızasına genelde sahip olduğumuz veya unutmak istediğimiz gerçeklerde bu tutanak ve bilgileri tekrar hatırlatmayı görev yapmaktadır. Aynı zamanda birer değerlendirme noktası da olmaktadır. Bu bağlamda 15 Temmuz olayı ile ilgili olarak FETÖ/PDY yapılanması sonucu hem yargısal süreçte halen yer alan hem de önce akademiden açığa alınan ve 3817 hâkim ve savcının 2.3.2018 tarihinde HSYK tarafından ihraç edilenlerin arasında Yusuf Solmaz Balo'da yer almaktadır (27). Adalet Bakanlığı Daire Başkanı olarak o dönemde görevli bulunduğu Genel Müdürlükte şekillenen bu Yeni "Çocuk Koruma Kanunu" yasasını "hükümleri itibariyle modern ve ileri bir kanun" olarak değerlendiren ve Yusuf Solmaz Balo'nun Yüksek Lisans Tez Danışmanı Prof. Yenisey " *Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yeni Çocuk Koruma Kanunu birlikte ele alındığında, güvenlik tedbirlerine önem veren genel yaklaşıma rağmen onbeş-onsekiz yaş grubu içerisinde ceza sorumluluğu olan çocuklara sadece indirilmiş ceza uygulanabilmesinin çocuk hukuku ile ulaşmak istenen amaçlara ters düştüğünü belirtmeden geçemeyeceğiz. Yeni Türk Ceza kanunun 31. maddesinin değiştirilerek ceza sorumluluğu olan çocuklara da gerektiğinde ceza yerine güvenlik tedbiri uygulama yetkisinin tanınması yerinde olacaktır.*" Şeklindeki yorumları da yer almaktadır.

104.Dolayısıyla; ÇKK ile ilgili gelişmelerin de içinde bulunan Prof. Yenisey" in bu düşüncelerine göre de "suça sürüklenen çocukların" Çocuk Hukuku sistemimizdeki "cezalandırmacı" yaklaşımdan korunduğu yani "koruma"nın sağlandığı ancak bu "modern" yani ÇAĞDAŞ bu yasadaki tek sorunun ise TCK daki 31inci maddesinde ki uygulama olduğu; 15-18 yaş gurubundakilere yönelik "ceza sorumluluğu" nun benimsendiği ancak gerektiğinde ceza yerine güvenlik tedbirinin uygulama yetkisinin eksikliğini sorun olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Hâlbuki Yasanın bu maddesinin ilk halinin yeterli görülmemesi sonucu TCK yürürlüğe girmeden 26.5.2005 tarihinde herhangi bir gerekçe gösterilmeden cezaların arttırıldığını ve 12-15 yaş gurubu için 3 er yıl ve 15-18 yaş gurubu içinde 4 er yıl olarak olmak üzere bu yaşlar için oldukça önemli olan bu ve buna benzer artışların ise benimsendiği görülmektedir. Yeni Türk Ceza Kanunu dâhil olmak üzere diğer yasalar da yürürlüğe girmeden önce kamuoyunun gündemine birden kapkaç olayları ve buna paralel gençlik suçları getirildi ve oluşan bu hava çerçevesinde yasa daha yürürlüğe girmeden bazı maddelerde değişiklikler yapılmıştır.

105. Bilindiği gibi toplumsal yaşama ilgili kural ve düzenlemelerin yer aldığı yasalara aykırı davranışlar bilindiği gibi "suç" olarak kabullenilmektedir. Bu suçu işleyen doğal olarak kişiye bir ceza öngörülmektedir Tanım olarak, bir kişinin işlediği herhangi bir suçtan dolayı sorumlu tutulabilmesi içinde, suç sırasında, işlediği suçun hukukî anlam ve sonuçlarını algılayabilme veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin tam olması gerektiği dünyevi bir düzeni öne çıkmaktadır. Bu davranış, aynı zamanda dinsel inanç açısından benzer bir davranışı ve sorumluluğun da içermektedir. Kişiler ile kamusal açıdan bir ayırışım ve uygulama tarihsel bir sürecinde yansımalarıdır. Yani bir kişinin işlediği suçtan dolayı kanun nezdinde sorumlu olup olmaması, onun bu hareketi yaparken mental sağlık ve mental olgunlaşma derecesinin ne düzeyde olduğuna bağlıdır ki buda kişilerdeki olgunluk ve "yetişkin" olma hali ile de bağlantılı bir durumdur. Bir "BİLİNÇ" durumu söz konusudur. Cezai sorumlulukta buna bağlı olarak, kişinin suç anındaki harekât ile irade ve şuur serbestisine bakılarak değerlendirilir. Bir anlamda kanun koyucu, davranış sorumluluğunu kişinin akli dengesine göre tanımlamakta ve bunu cezai sorumluluk kavramıyla açıklamaktadır. Bu yaklaşıma bağlı olarak "Ceza sorumluluğunun esasları" ile ilgili düzenlemeler 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ikinci kısımda yer almaktadır. Klasik hukuktan pozitif hukuka evrilmenin de yansıması olan 1926 tarihli ve 765 sayılı eski TCK nunda devamı ile birinci bölümde yer alan 21. Maddede "Kast" başlığı ile bir düzenleme yapılarak suçun oluşmasının kastın varlığına bağlı olduğu belirtilerek KAST'ı suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve isteyerek gerçekleşmesi olarak hükme bağlamıştır. Yani bir "BİLİNÇ" gereklidir. Bu madde bağlamında suçun bir KAST / BİLİNÇ içinde işlenip işlenmediğinin belirlenmesi vede maddi gerçeğin araştırılması ceza yargılamasının temel unsurlardan biridir. Kanunun ikinci kısmının ikinci bölümünde ise "Ceza sorumluluğunu azaltan nedenler" ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. "Kanunun hükmü ve amirin emri (mad.24)"; "Meşru savunma ve zorunluluk hali (mad.25)"; "Sınırın aşılması (27)"; "Haksız tahrik (mad.29)"; "Hata (mad.30)"; "Akıl hastalığı (mad.32)"; "Sağır ve dilsizlik (mad.33)"; "Geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma (mad 34)" ile birlikte "Yaş Küçüklüğü" başlığı altında 31. Madde de bir düzenleme yapılmıştır. Böyle bir yapılanma, yaklaşım ile birlikte böyle bir süreçte çocuk ve gençlere yönelik cezalarda "toplumsal linç" mantığı ile hiçbir eğitimsel yaklaşım olmadan kolayca arttırılmış olması da çağdaş ve evrensel olma özelliğinden de rahatlıkla uzaklaşmaktadır. "Geleceğimiz" dediğimiz gençlerin" gelecekleri" aslında daha da karartılmıştır. "Cezalandırıcı" yaklaşımımız caydırmak için de bir araç olup görüldüğü gibi günümüz de aynen ve halen devam ettirilmiştir. Örneğin bir camcının işsiz kaldığı bir durumda öncelikle çocuklara camı kırdrıp sonra kırılan camı takmak için yardımcı olması gibi benzer yararcılık/ fırsatçılıkta/pragmatizm için bir örnekte bu arada öne çıkabilmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı çocuk ve gençlerimize yönelik yaklaşımımızda öncelikle bir içtenlik sorununun bulunduğu da görülmekte olup ülkemiz çocuk ve gençlerimize çağdaş uygulamaları uygulamayı yakıştırmak yerine aksine ikiyüzlülük ve riyakârlık özelliği ile onların haklarını bile kısıtladığımız bir yaklaşımın sergilendiği bir durum hala yansıtılmaktadır.

**106.Bu yaklaşım sosyal hizmetlerle ilgili yaklaşımlara da aynen yansımıştır. Çocuk ve gençlerimize başta Türk Medeni Kanun'un yanı sıra sosyal bir hukuk devlet bağlamındaki hak ve yükümlülüklerin hala "sadaka" anlayışı ile şekillendirildiği bir yaklaşım ile sergilenmektedir. Bu yaklaşımda ise Sosyal Hizmetler ve Sosyal Hizmet Uzmanlarının araç olarak kullanıldığı ve oldukça pasifize edildikleri, yozlaştırıldığı ise görülen bir gerçektir. Bu yüzden 1942 yılında Dr.Fikret Arık tarafından yazılıp "Adliye Ceridesi" dergisinde yayınlanan "Resmi veya Mesleki vesayet nedir?(İsviçre ve Almanya'da mesleki vesayet teşkilatına toplu bir bakış" başlıklı makalesinin hala görmezden gelinmesi çocukların korunması için oldukça önemlidir.1942 yılında yaşanan benzer sorunlar için verilen çözüm önerisi ise görüldüğü gibi halen geçerliliğini hala korumaktadır. Çünkü dijitalleşmiş ve yayınlanmış olan bu makale şimdiye kadar algılanamamış ve algılanmakta istenmemiştir. Görmezden de gelerek BMÇHS dahil hala başta hukukçular olmak üzere Sosyal Hizmetler topluluğu tarafından algılanmasını beklemektedir.**

107.Bu önem aynı zamanda kaynak kanun açısından da ayrıca önemlidir. Başta Almanya ve İsviçre dahil idare tarafından söz konusu olan inceleme ve değerlendirilmeye dayalı bir raporun delil (*beweis*) niteliği yargıç dahil bağlayıcıdır. Buna ek olarak uzman ve uzman gözüyle yargıca yardımcı olmaya yönelik bilirkişi(*gutachten*) gibi ayrı bir ayırımın da hukuk açısından gözetilmesini de gerektirmektedir. Bir asırdan daha fazladan beri özellik 1907 tarihli İsviçre Yurttaş/Medeni Kanun'un 317 inci maddesinde suç işleyen çocuk için korumaya yönelik idari açıdan söz konusu olan kurumsal bir yapı tarafından değerlendirilmesinin ceza hukuku açısından zorunlu kılınması ile öne çıkarılan delil özelliği ve bilirkişi ile oluşan bu ayırım çocuklar için öngörülen uygulamanın da temel bir kaynağı olmaktadır. Görüş almanın ötesinde kazandırılan özelliğin öne çıkarılmasına rağmen sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişilerin yanı sıra kendi meslekleri dışındaki kişilerce sağlanan bilgi ve değerlendirme için düzenlenen rapor ÇKK ile hala mümkün kılınmaktadır. Çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi BMÇHS ne rağmen engellenmek ise bir öncelik olmuştur.

108.Dolayısı ile sahip olunan sistem içinde böyle bir yozlaşmaya ve anomi gibi bir özellik kazandırılmaktadır. Ek olarak hâkim veya mahkeme, Roma Hukuku özelliğine rağmen idareyi de içine alacak şekilde yetki görüldüğü gibi daha da genişletilmektedir. Kavuşturma sürecinde delil özelliğinin kazandırılmak istenmektedir. Aksine kısıtlanması bu sistem açısından temel bir özellik olup Common Law/Anglosakson sistem açısından da önemli bir ayırımdır. SİR ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla da adli tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk hâlinde uzman hekimden görüş alır şeklinde görüldüğü gibi ikinci bir rapor ve değerlendirme yönetmelik ile de ayrıca öne çıkarılmıştır. ÇKK/35 maddesinde açıkça böyle bir düzenleme olmamasına rağmen eski 765 sayılı 54 maddesinde farik ve mümeyyiz gibi temyiz yeteneği için tıbbi açıdan psikiyatrik ve psiko sosyal açılardan bir inceleme ve değerlendirme en azından yasa koyucu yerine idare tarafınca mümkün kılınmakta istenmiştir. Bilindiği gibi yürürlükten kaldırılan 2253 sayılı yasa ile bu yetenek bilindiği gibi "*farik ve mümeyyizlik*" raporu ile bu yaş gurubunda zorunlu olarak aranmaktaydı. Bu yönde içtihatlarla da oluşmuştu. Uygulamada ise bu rapor özellikle ve öncelikle Adalet Bakanlığının Adli Tıp Kurumları tarafından düzenlenmekteydi. İnternette yer alan Dr.Umit Biçer ve Dr.İ.Hamit Hancı 'ın "Adli Psikiyatri" başlıklı bir çalışması yer almaktadır.(28)Bu çalışmada "Algılama ve Yönlendirme yeteneği" olarak da değerlendirilen "Farik ve Mümeyyizlik" "*Fark etme ve sorumlu olma*" olarak tanımlanan *bu kavramın anlamı; iyiyi kötüden, eğriyi doğrudan ayırt etme, görme ve seçme yeteneğidir. Bu yeteneğin çocuklarda belli bir yaştan sonra oluştuğu bilinmektedir. Çocuklar ancak bu yeteneği kazanmalarından sonra işledikleri suç karşısında sorumlu tutulabilirler*" şeklinde yansıtılmıştır. Bu bilgi ile de görüleceği gibi "Fark etme ve sorumluluk alma" hali, bir "yetişkin" olma halidir. BİLİNÇ ile ilgili bu hal ise bilindiği gibi bir süreç sorunda kazanabilen bir hal olup hukuken bu kazanımda 18 yaşından sonradır."Farik ve mümeyyizlik muayenelerinde" ise " *Zeka ve beden gelişimi, Suç işlediği tarihte 11 yaşını bitirip 16 yaşından gün almamış olduğu, Herhangi bir çocukluk devresi psikiyatrik sendrom bulgusu veya zeka geriliği bulunup bulunmadığı, İşlediği fiilin niteliğini ve bir suç olduğunu, yapılması ile başkalarının zarar göreceğini ve kendisine ceza verileceğini bilecek derecede zeka gelişimine ulaşmış olmadığı, Suçun işleniş biçimi, İçinde bulunduğu emosyonel koşullar ve sosyokültürel çevresi araştırılmalıdır. Farik ve mümeyyizlik, özel uzmanlık alanlarınca çözümlenecek nitelikte yoğun bilgi ve değerlendirme yöntemlerini gerektirmektedir. Hekim kendisine başvuran olgularda bu konuları tüm ayrıntılarıyla araştırıp yargıya sağlıklı bir sonuç vermelidir. 2253 sayılı Çocuk Mahkemeleri ile İlgili Kanunun 20. maddesine göre "çocuğun işlediği suçun anlam ve sonuçlarını kavrayabilme yeteneğinin uzman kişilere tespit ettirilmesi zorunludur."* Çocuk mahkemeleriyle ilgili kanunun bu maddesine göre pratisyen hekimin verdiği "*farik ve mümeyyizlik*" raporu geçerli değildir. Yargıtay kararlarına göre de bu raporu veren hekimin adli tıp, nöroloji ya da psikiyatri uzmanı olması gerekmektedir." şeklinde bilgi ve değerlendirmeye de bu çalışmada yer verilmiştir. Yine internette Dr. Ümit Naci GÜNDOĞMUŞ tarafından "ADLİ TIP" başlığı altında T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış bir eğitim materyalinde "*FARİK VE MÜMEYYİZ RAPORLARI*"nın hazırlanması ile de ilgili bir bilgi yer almaktadır. Bu bilgide şu şekildedir. "*Bu kavram 12 yaşın içinde, 15 yaşını bitirmemiş çocukların yaptıkları suç teşkil eden hareketlerin sonuçlarını, yani hareketlerinin toplumsal bir zarar oluşturup oluşturmadığını, yürürlükteki hukuki kurallara*

aykırı olup olmadığını bilip bilmediklerinin araştırılmasını kapsar. Basit olarak bu yaş grubundaki çocukların işledikleri bildirilen suçun, suç olup olmadığını bilip bilmedikleri araştırılmalıdır. Yürürlükteki yasalara göre, 12 yaşına kadar çocukların cezai sorumluluğunun bulunmadığı, 16 yaşından itibaren de farik ve mümeyyiz oldukları kabul edilmiştir. Bu nedenle muayeneden önce çocukların 12-15 yaş grubuna girip girmedikleri belirlenmelidir. Muayenede, çocukta psikiyatrik bir sendrom, zeka geriliği olup olmadığı araştırılmalı, suçun türü, işleniş şartları, yaşanılan sosyal çevre, örf ve adetler, eğitim düzeyi gibi unsurlar da incelenerek bir görüş bildirilmelidir. Hekim, kendisini asla yargıç yerine koymamalıdır. Olayda çocuğun suçlu olup olmadığı değil, o suçun bilincinde olup olmadığı araştırılmalıdır. Muayene sırasında suçun işlenmediği kanaatinin oluşması, o suçun bilincinde olunmadığı, dolayısıyla farik ve mümeyyiz olunmadığı anlamına gelmemelidir.” Şeklinde. Bu bilgi ile de, bu yönde yapılan raporlama çalışmasının nasıl yapıldığı ve de nelere dikkate edilmesi gerekliliği çocuğun bir yetişkin gibi olup olmadığının araştırılmasının bir “*BİLİNÇ HALİNİNİ*” tıbbi açıdan nasıl araştırıldığı ve değerlendirildiği de gayet açık bir şekilde görülmektedir. Tıbben 16-18 yaşındaki gençlerinde bu bağlamda “*Bilinçlerinin*” bir yetişkin olarak değerlendirilmediği görülmektedir. Bu gibi benzer bir raporlama aynı zamanda TCK/103 maddesi bağlamında kurban kız çocukları içinde geçerli bir yaklaşım öne çıkmaktadır. Kısaca 12-15 yaş grubundaki kız çocukları için aranan benzer bir rıza halinin aranması yaptırımı da öne çıkarmakta olup bir sorumluluk ve bilinç aranmaktadır. Aranılan bu durum fail çocukları da ayrıca ve birlikte değerlendirilmesini başta hukuk ve adalet adına hem de tıp açısından değerlendirmesi evrensel açısından zorunlu olmaktadır. Özellikle de uygulamada hala “*hangi kolunun mühürlenerek*” gönderildiği belirtilen bu tek sayfalık belli bir form şeklinde düzenlenmiş bu rapor/raporlama örneklerinde de görüleceği gibi; yapılan “muayene” sonucunda “herhangi bir zekâ geriliği veya çocukluk dönemi psikiyatrik sendrom arazi”nın tespit edilip edilmediği ile ilgili bir tespit ve değerlendirme genellikle yer almaktadır. Bunun yanı sıra “olay tarihinde doğum tarihi itibarı ile” hangi yaş içinde olduğu ve “*söz konusu olayda da herhangi bir psikopatolojik öge*”nin bulunup bulunulmadığının “*tıbbi kanaatine*” varılıp varılmadığı sonucu doğrultusunda bu tıbbi inceleme uygulanan “*çocuğun*” olay tarihindeki “suçunun FARİK ve MÜMEYİZ” olup olmadığı şeklinde bir “KANAAATIN” bildirildiği bu rapor “Adli Tıp Uzmanı tarafından düzenlenip imzalanmaktaydı. Halende uygulanmaktadır. Eski Türk Ceza Kanunu’nun veya Türk Medeni Kanun’un mantığı ve cezalandırmaya yönelik felsefesine gayet uygun olan bu uygulama ve bu kapsamda düzenlenen bu rapor yerine yeni Türk Ceza Kanunun ve Çocuk Koruma Kanununda yapılan bu düzenleme özellikle “*ÇOCUK KORUMA KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN USÛL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK*” öne çıkmıştır. Sosyal inceleme raporunun, yerine almasının istendiği ve hedeflendiği de görülen bu usûl ve esasın yeterli olduğunun görülmemesi nedeni ile de yönetmelikteki yer alan 20. maddenin dördüncü fıkrasında gene bu yönde ayrı bir düzenleme de bu yönde olmuştur. Bu durum başta Anayasanın 38,90 ve 137 maddesine aykırılığına rağmen mümkün olmuştur. Halen ve bu şekilde eski uygulamanın ve yaklaşımında veya alışkanlığın bir şekilde devam ettirilmek istendiği açıkça görülmektedir. Bu bağlamda; dördüncü fıkra yapılan bu düzenleme ile “ikinci ve üçüncü fıkralardaki hâllerde” bağlantısı ile sadece “*hâkim veya mahkemenin*” “*sosyal inceleme raporu ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla adli tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk hâlinde uzman hekimden görüş alır.*” şeklindeki düzenlemesi ile de sosyal inceleme raporu ile birlikte adli tıp uzmanı, psikiyatrist ve uzmanının tam olarak belirtilmediği bir uzmandan da ayrıca tıbbi bir görüşün alınacağı yönünde de ayrı bir usul ve esasında getirildiği görülmektedir. Aslında yasadaki farklı ve aykırı bir şekilde yapılan bu düzenleme ile de bu tıbbi görüşün sadece hâkim ve mahkeme tarafından sosyal inceleme raporu ile birlikte isteneceği anlaşılmakta olup savcılığın soruşturma kapsamında görüş isteyip isteyemeyeceği ise bu düzenleme ile belli değildir. Ayrıca bahsi geçen uzmanın da uzmanlık alanı da fıkradaki bu düzenleme de tam olarak belli olmayıp bu kapsamda bir cildiye uzmanının veya bir üroloğun da sosyal inceleme raporu ile birlikte görüşünün alınıp alınmayacağının belirsiz olduğunu da bu bağlamda görebilmekteyiz. Öte yandan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 62-74 maddelerinde yer verilen Bilirkişilik uygulamaları ile bu yöndeki bir raporlama uygulamanın zaten bir parçasıdır. Bu raporlamaya yönetmelikle ayrı bir anlam ve işlev kazandırılması da bu konunun diğer bir kavram ve uygulama kargaşası yaratan diğer bir boyutudur. Veya buna eski alışkanlıkları devaminin istenmesi de diyebiliriz. Başta bu konular olmak üzere özellikle de uygulamada %75 den fazla çoğunluğu oluşturan 15-18 yaş gurubundaki gençlere yönelik rapor düzenlemenin zorunluluğu ile ilgili belirsizliğin veya açık ihlalinin devam ettirildiği de görülmektedir. Ayrıca bu açılardan Çocuk Haklarına aykırı bir yaklaşım sergilenerek özellikle bu yaş gurubuna yönelik hak kullanımının ve hukukun askıya alındığı ve kısıtlandırıldığı da görülmektedir. Bu kısıtlamanın hatta perdelemenin bu yaklaşım çerçevesinde olduğu da gayet açıktır. Çünkü diğer ülkelerden farklı olarak ülkemizdeki hukuk ve tıp bilimleri açısından bu yaş gurubu suçu “*bilinçli*” bir şekilde ve bir “*kast*” çerçevesinde işlediği bize özgü bir şekilde kabul edilmektedir. Üstelik çocuk ve gencin kişiliğinin ve psikolojinin bilirkişilik kapsamında raporlanmasının dışında ülkemizdeki gibi bir raporlamada uygulama bulunmamaktadır. Ülkemize özgü ve yozlaştırılmış bu raporlama için yasada olmayan bir şeyi yönetmeliğe koyarak uygulamakta bu yaklaşım çerçevesinde gayet olağan bir yaklaşım halen söz konusu olmaktadır. Hâlbuki ve günümüzde bir sağlık hizmeti sadece tıp açısından günümüzde yetmemektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından sağlık sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı için değil, bedence, ruha ve sosyal yönden tam iyilik halidir şeklinde

tanımlanmış olması tıp açısından yetmemektedir. Bu tanım ile sosyal iyilik halinin çocuklar açısından görmezden gelinmesi ve engellenmesi tıp açısından ağır bir görev kusuru olup hak ihlaline de ayrıca açıkça nedendir. Bu durum tıp dahil kendi meslekleri dışında bir yetki ve görev ile sosyal bir **iyilik** halini sağlanması Anayasanın 137. madde olmak üzere 2, 10 ve 90 maddelerine rağmen hukuka bağlılık başta hukuk açısından da gözetil (e)memeştir. Ayrıca Anayasa'nın 38 maddesinde yer verilen "ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." şeklinde olup ayrıca **Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez** şeklinde hükmedilmesine rağmen kanunda yer almayan ve yönetmelik ile bir uygulama halen söz konusudur. Yine bu madde de yer alan "*Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.*" ve "*Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.*" Şeklinde olup "*İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz*" şeklinde bu düzenleme görüldüğü gibi 12-15 yaş gruptaki çocuklar ve gençler içinde önemli olup idari açıdan bir uygulamanın anayasaya aykırılığı da öne çıkabilmektedir. Sözleşmeler ve anayasa bağlamında söz konusu olan yükümlülükler rağmen sosyal inceleme ve söz konusu yetki ve görevin hukuk açısından bir tutarlılık ve uygunluk arandığında ise Afganistan'da çocuklar ile ilgili uygulamaların hala gerisinde olduğu da bu düzenlemelere ve uygulamalar yansıtılmıştır. ÇKK ve yönetmeliklerde yer alan bu düzenlemeler aynı zamanda ve öncelikle İtalya, İsviçre ve Almanya gibi kaynak kanun ve sistem açısından bir uygunluk ve tutarlılık noktası olup yapısal ve uygulamalar açısından bir uygunluk ve tutarlılık aranmadığı gibi BMÇHS açısından önemli hak ihlalleri açıkça ortaya çıkmaktadır.

## ÇOCUK HAKLARI ADINA ANOMİ/YOZLAŞMA VE YÜZLEŞME

109.Halen yürütülen ÇKK için 2005 yılında hazırlama süreçleri ve yansıyan bilgilerde bu açıdan önemli kılmalıdır. Bu süreç SABEV tarafından Ağustos 2007 yılında sosyal hizmet açısından Sosyal Hizmet Uzmanı Nihat Tarimeri tarafından yayınlanmış "*Çocuk Koruma(ma) Kanunu*" başlıklı çalışmada özellikle ele alınmıştır (29) Bu bilgilerin arasında çocuk ve gençlere yönelik yargılama ve koruma sistemini ve bu konudaki yayınları değerlendirilirken belirleyici ve yasayı çağdaş bulan örneklerden birisini ise TBMM Komisyon Çalışmalarına Hükümet Temsilcisi de olarak katılan Yusuf Solmaz Balo'nun yasa yürürlüğe girdikten hemen sonra yayınlanan Çocuk Ceza Hukuka yönelik kitaplarında yer alan değerlendirmeler ve görüşlerde de bu çalışmada sık sık ele alınmıştır. Yine ele alınan bilgiler arasında Seçkin Yayınlarının Nisan 2005 de hazırlanma sürecinde "*Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Seri*" sinden yayınlanan ve özellikle Alman Gençlik Ceza Hukuk'u dahil olmak üzere konu ile ilgili 35 makalenin yer aldığı "*Çocuklar ve Suç-Ceza*" başlıklı kitapta bilgilerin arasında ayrıca yer verilmiştir.

110.Söz konusu bu kitapta ise Yusuf Solmaz Balo'nun kitabının sunuş yazısını yazan ve yazarın aynı zamanda tez hocası olduğunu belirttiği Prof.Dr.Feridun Yenisey'in de "*Genç Ceza Hukukunun Yeniden Yapılandırılması Hakkında Bazı Düşünceler*" başlıklı makalesinde yer alan de bazı bilgileri de ayrıca yer almıştır...Bu kitabın 19. Sayfasında yer alan bu makale de; hem Alman Gençlik Hukuku ile bilgiler ile birlikte sunuş yazısında da bahsedilen Prof.Dr. S.Dönmezer başkanlığında hazırlanan Türk Ceza Kanunu tasarısındaki çocuk ve gençlerle ilgili hükümlerle ilgi bilgiler ve konu ile ilgili önerilerde yer almaktadır. Makale de yer alan bilgiler bağlamında yapılan bu önerileri desteklemek bağlamında ise özellikle "*Alman Ceza Hukuku*" ile ilgili bilgilere de yer verildiği görülmüştür. "*ÇOCUK KORUMA(MA) KANUNU*" başlıklı çalışmanın 75-86 sayfaları arasında yer alan bilgilerden bazıları:

"*I-Alman Gençler için Ceza Hukukunun niteliği: Gençlerin işledikleri suçlarla ilgili ceza hukuku,"gerçek ceza hukuku" dur. Ancak, büyükler için uygulanan ceza hukukundan bazı farklar vardır.Genç Ceza Hukuku failin ön plana çıktığı bir daldır. (Taeterstraftrecht) Temel amaç eğitimidir. (Erziehungstraftrecht) "Ceza ve "emniyet tedbiri" birbirine zıt fikirlerdir....Genç tarafından işlenen suç "normal bir "genç suçu olabilir veya bir "hastalığın belirtisi olabilir.....*

*Genç(lik) Mahkemeleri (Jugendgerichtsgesetz) 1923 yılında kuruldu ve 1943 ile 1953 yıllarında değiştirildi.Süresi belli olmayan ceza kaldırıldı,eğitim tedbirlerinin neler olduğu açıkça belli edildi. Bazı uyuşmazlıkların ve basit suçların hüküm vermeden sistem dışına çıkarılması (Diversion) fıkri yerleşti.....*

*Yaptırımlar: Gençler tarafından gerçekleştirilen eylemlerin hukuki neticeleri (a) Erziehungsmaasregeln: ( Weisungen, Erziehungsbeistantschaft, Heimerziehung) (b) Zuhtmittel (Verwarnung,Auflagen,Jugendarrest) (c) Jugendstrafe (mit oder ohne Straftaussetzur Bewaehrung) olarak tasnif edilmiştir. Gençler hakkında feri cezalar uygulanmaz (JGG 6) ama Fahrverbot – araç sürme yasağı ve Einziehung uygulanabilir.*

*Gençler hakkında uygulanan müeyyideler,fail ön plana çıkarılarak belirlenir. (Taeterstrarecht) Genel ceza hukukunda,işlenen fiilin ağırlığına göre ağırlaştırılan ceza sistemi uygulanırken Genç Ceza hukunda failin kişiliği ön plandadır. Uygulanacak müeyyide bakımından hâkime geniş bir takdir yetkisi verilmiştir...*

*...Genç fail hakkında müeyyide belirlenirken, gelecekteki sosyal yaşantısının nasıl şekilleneceği(soziale Prognose) kriteri göz önünde tutulur.....*

*Failin birden fazla suç işlediği hallerde, "tek ve bir örnek müeyyide" uygulanması kuralı geçerlidir....*

*Gençlere Mahsus Ceza Muhakemesi Kuralları: Muhakemenin en önemli işlemi kişilik araştırmasıdır. Önsoruşturmada savcının iki önemli görevi vardır. Bunlardan birincisi olayın araştırılmasıdır. İkincisi ise failin kişilik yapısının araştırılmasıdır. Bu araştırmaların hazırlık soruşturması başlar başlamaz yapılması gereklidir...*

*Genç tarafından işlenen suçlarda savcı tarafından yapılan araştırmaların ilk derecedeki yardımcısı "jugendgerichtshilfe" teşkilatıdır. Bu teşkilat genç hakkında yapılması gereken kişilik araştırmalarını yapmada savcıya yardımcı olur...*

*Genç hakkında yapılan araştırmalarda failin kişilik yapısının ortaya çıkarılması büyük önem taşır. Bu nedenle, ana babası, kanuni temsilcisi, okuldaki hocaları ve yakın çevresi önemli bilgi kaynağı olurlar...Genç şüphelinin ifadesinin alınmasında bazı özellikler vardır. Yapılan ilk araştırmalar sonunda genç hakkında bir cezaya hükmedilmesi ortaya çıktığı takdirde genç savcısı veya genç mahkemesinin başkanı küçük şüphelinin ifadesini alır veya onu sorguya çeker. Ancak kamu davasının açılması gereken hallerde de kişilik yapısının tespiti amacıyla, küçüğün ifadesinin alınması gerekebilir. Bu ifade almanın amacı, hâkime duruşma sırasında küçük failin kişilik yapısı bakımından yardımcı olmaktır. Yoksa amaç suçun ortaya çıkartılması değildir. Bu nedenle, ifade alan veya sorgu yapan kişinin bir "takdir yetkisi" vardır.*

*Bu takdir yetkisi "ifadeyi veya sorguyu bir resmi tutanağa bağlamak" veya sadece bir "dosya notu" şeklinde düzenlemek biçimindedir.*

*Genç sanıkların kişiliklerinin tespitine ilişkin soruların sorulması çok önemlidir. Fakat bu soruların sorulabilmesi için, uzmanlık derecesinde bilgi sahibi olmak gerekir. Diğer bir ifade ile, savcı veya hâkimin bu konuda yetişmiş bilgi sahibi kişiler olmaları şarttır. Ancak, küçük failin farik ve mümeyyiz olup olmadığı, yani ruhi ve ahlaki gelişmesini tamamlayıp tamamlamadığı konusunda bir bilirkişi raporu alınması da şarttır.*

*Bunun yapılabilmesi için kısa veya uzun sürebilecek bir gözlem prosedürü gerekebilir. Bu gibi hallerde, daha hazırlık soruşturmasının başında iken bir uzmanın görevlendirilmesi ve bu uzmanın genç hakkında rapor düzenlemesi şarttır. Alman kanunu bu raporu mecburi hale getirmiştir. Ceza Muhakemesi hukukunda maddi olayın araştırılması ve ortaya çıkartılması ana görevdir ve hazırlık soruşturmasından başlayarak faile ilişkin bütün özelliklerin ve olayın bütün özelliklerinin tam ve eksiksiz bir şekilde araştırılması ve ortaya çıkartılması gerekmektedir. İleride duruşmanın uzamasını önlemek amacıyla hazırlık soruşturmasının ilk anlarından itibaren farik ve mümeyyizlik yönünden bir rapor almak için harekete geçilmelidir. Bu bilirkişinin genç hakkında araştırma yaparak bir düzenlemeye ehil bir bilirkişi olması gereklidir. Yani her psikolog ve her psikiyatr genç hakkında bir rapor düzenlemek için yeterli bilgilere sahip değildir.*

*Genel ceza muhakemesi hukukunda, kişilik araştırmasının hazırlık aşamasında yapılmasının mecburi hale getirilmesi usul hukuku açısından bazı sakıncalar taşır. Yani suçu işleyip işlemediği hakkında henüz kuvvetli belirtilen bulunmayan bir kişi hakkında kişilik araştırması yapmak suçsuzluk karinesiyle çatışıyor gibi gözükabilir.*

*Ancak, genç suçlarında, gencin korunmasındaki ana menfaat, suçsuzluk karinesinin önünde gelir. Yetişkinlerin işledikleri suçlar bakımından, kişilik araştırmasının ancak duruşmadan sonuç çıkarma sırasında söz konusu olabilirse de gençlerin işledikleri suçlarda, bunun ön soruşturmada yapılması, menfaatlerin dengelenmesi kuralı açısından yerindedir..... Kamu davası açıldığı hallerde bu davanın açıldığı" ilgili yerlere" bildirilecektir. İlgili yerler, "Jugendgerichtshilfe", vesayet hakimliği, aile hakimliği, gencin okuduğu okuldur." şeklinde aynen yer almaktadır.*

111.Özellikle Prof.Dr. Yenisey'in Karşılaştırmalı hukuk kapsamında Almanya'daki uygulamayı yansıtan bilgilerin verildiği bu makalenin "Alman Genç Ceza Hukukunun Temel İlkeleri" bölümünde yer alan ve tırnak içinde aynen sunulan bu bilgilerde de görüleceği gibi; 1923 yılından beri Almanya' da uygulanan "Gençlik Mahkemeleri/Yargılama Kanunu " başta olmak üzere Alman Gençlik Ceza Hukukunun odağında "failin" yani olayı yaratanın – taeterstrafrecht" olduğu ve bunun ise "çocuk ve genç" olduğu gayet açıktır. Yasanın temel amacının ise EĞİTİM olduğu ve de bu amaç çerçevesinde "ceza" ve" emniyet tedbirlerinin" birbiri ile zıt fikirler olduğu, uygulamanın ise özellikle "genç" e odaklı olarak yapıldığı yönünde de bilgilere yer verilmektedir. Alman Gençlik Ceza Hukukunda özellikle failin kişiliğinin ön planda olduğunun belirtildiği bu yazıda uygulamalar ve bu yönde ki yaptırımlar için ise gencin "gelecekteki sosyal yaşantısının nasıl şekilleneceği (soziale Prognose) kriteri göz önünde tutulduğu" da özellikle belirtilmektedir. Bu kapsamda; "Muhakemenin" yani konuyu anlayabilmeye yönelik en önemli işleminin ise "kişilik araştırılması" olduğu, bunun ise, hazırlık soruşturması başlar başlamaz yapılması gerekliliği de özellikle belirtilmektedir. Bu araştırmanın ise "jugendgerichtshilfe" teşkilatı aracılığı ile yapıldığı ancak bunun sanki savcılığın yaptığı göreve yönelik bir yardımcı şeklinde olduğu da makale de yansıtılmaktadır.

112.Fakat bu uygulamanın içinde gayet açık ve net olarak yer alan “Jugendgerichtshilfe” şeklindeki bu yapılanmanın Türkçe karşılığının “Gençlik Mahkemesi veya Gençlik Yargılaması Yardımı” olduğu ise nedense cezalarla ilgili bölümde olduğu gibi makale de belirtilmeyerek bir asırdan beri söz konusu olan sosyal hizmet ile ilgili boyutunun özellikle yansıtılmadığı da görülmektedir. Ayrıca, sistemin en önemli parçası ve olmazsa olmazı olan bu kişilik ve sosyal yönden yapılması gereken araştırmanın ise bizdeki “faik ve mümeyyiz” liğin tespiti ile ilgili olduğu ve bununla “ruhi ve ahlaki gelişmesini tamamlayıp tamamlamadığı konusunda bir bilirkişi raporu” olduğu ve sadece “ruhi ve ahlaki” gelişimin tespitine yönelik bir bilirkişi rapor niteliğinde vurgulanan bu raporun ise mecburi olduğu şeklinde de makale de ayrıca bir bilginin verildiği görülmektedir.

113.Oysaki, gene aynı kitabın 533 sayfasında çevirisi İst.Un. Ar.Gör.Selman Dursun tarafından yapılan ve Freiburg Max Planck Yabancı ve Uluslararası Ceza Hukuku Enstitüsü Müdürü Prof.Dr.Hans Jörg Albrecht tarafından yazılan “ Almanya’da Gençlik Adaleti ” başlıklı Alman Gençlik Ceza hukuku ile ilgili başka bir makale de yer almaktadır. Bu makalenin “Gençlik Ceza Hukuku ve Gençlik Ceza Yargılaması Usulü” bölümünde ise (sf 556):

“Ceza yargılaması süreci başlatıldıktan sonra, soruşturmayı yapanlar, genç suçlunun kişiliğinin değerlendirilmesi ve yaptırımın seçilmesi için konuyla ilgili kişisel ve sosyal koşullar hakkında bilgi toplarlar. (Gençlik Mahkemesi Kanunu madde 43) Başlamadan hemen sonra, gençlik mahkemesi yardımcısı (Jugendgerichtshilfe) haberdar edilmek zorundadır. Bir sosyal çalışan, genç suç failinin kişisel ve sosyal durumlarını, mahkemeye, uygun yaptırımda bilgi sağlamak için soruşturur. Mahkeme yardımcısı, yargılama boyunca hazır bulunma hakkına sahiptir. **Gençlik Mahkemesinin, sosyal araştırma raporunu kabul etmede takdir yetkisi yoktur. Mahkeme, suçluluk bulgusu ve uygun ceza ile ilgili herhangi bir delilin dinlenmesi gerektiğine ilişkin genel usul kuralına uymak için raporu dinlemek zorundadır (Laubenthal 1993).** Genç suçluların velileri hariç mahkeme duruşmaları kamuya (medya dâhil) açık değildir.” şeklinde yer alan bilgiler ile de görüleceği gibi özellikle İsviçre ve Avusturya dahil Alman sisteminde “Jugendgerichtshilfe/Gençlik Mahkemesi/Yargılama Yardımcısı” tarafından zorunlu olarak yapılan bir “Sosyal Araştırma Raporu” nun dan açıkça bahsedilmektedir. Bu ve raporun Gençlik Mahkemesi tarafından “kabul edilmesinde takdir yetkisinin olmadığı “yönünde verilen bilgiler çerçevesinde ise Prof.Dr. Yenisey’ in aynı konu ile ilgili verdiği bilgiler arasında görülebileceği gibi hem anlam hem de teknik açıdan önemli çelişkiler ve farklılıkların bulunduğu bir durum aynı çalışmada açıkça ortaya çıkmaktadır. Sadece akademik bir etik sorununa kaynak olunmadığı gibi çocuk ve gençlerin yarar ve esenliğinin belirlenmesi için önemli bir kaynaklık yapmaktadır.

114.Prof. Albrecht’in bu makalesinde yer alan bu bilgiye göre, Alman Gençlik Mahkemesi Kanunun 43 maddesi gereği soruşturma başlandığı andan itibaren “genç suç”lu nun KİŞİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ve de YAPTIRIMIN SEÇİLMESİ amacı ile kişisel ve sosyal koşullarla ilgili bilgi toplanması zorunluluğu çerçevesinde durumun Jugendsgerichtshilfe yani GENÇLİK MAHKEMESİ/YARGILAMA YARDIMCISI na hemen bildirilmesi gerekmektedir. Bu çeviride,“bir sosyal çalışan ” olarak belirtilen ise bu yapı içinde çalışması gereken bir “Sozialarbeiter” olup bu da Türkiye de “Sosyal Hizmet Uzmanı” veya “Sosyal Çalışmacı” nın karşılığıdır. Bu “Sozialarbeiter” yani “Sosyal Hizmet Uzmanı” tarafından gencin kişisel ve sosyal durumu özellikle “uygun yaptırımda bilgi sağlamak için” soruşturulur ve bu kapsamda düzenlenen “rapor”un kabul edilip edilmemesi ile ilgili Gençlik Mahkemesinin herhangi bir takdir yetkisinin bulunmadığı ve bu raporun bir DELİL gibi değerlendirilip dinlenmesi gerekliliği de bu makalede gayet açık bir şekilde vurgulanmaktadır. Dolayısı ile bu rapor konusunda bir yetki ve görev öne çıkarken sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişiler için benzer bir yetki ve görev görüldüğü gibi yer almamaktadır.

115.Yine Prof.Dr.Albrecht’in verdiği bilgiye göre bu kapsamda Sosyal Hizmet Uzmanı tarafından düzenlenen raporun ÇKK ve yönetmelik ile öngörülmek istenen “bilirkişi raporu” ile de herhangi bir benzerliği olmadığı da açıkça görülmektedir. Çünkü Ceza Muhakemesi usulüne göre Bilirkişi Raporu; özellikle raporu isteyen mahkeme veya savcılık tarafından belli bir konu ile ilgili olarak atanabilecek “bilirkişi” tarafından düzenlenen bir rapordur. Talebe bağlı olarak raporun içeriği istenildiği şekilde kısıtlanabilecek bir özellikte gösterebilmektedir. Özellikle; bu açıdan bir benzerlik bulunmamasına rağmen mahkemede çocuk ve gençle ilgili gerekli tüm bilgilerin yer aldığı bu raporun delil niteliğinde değerlendirilmesi zorunda bulunan bu raporun ÇKK ile öngörülen bilirkişi raporu niteliğinde gösterilmesi ile de bu rapora farklı bir nitelik ve anlam kazandırılmak istendiği de görülebilmektedir. Bu durum basit bir anlam kayması da değildir. Çocukların korunması ile ilgili sosyal hizmet ve buna bağlı olarak çocuk ve gençlerin adalet hizmetine yönelik olup bir yozlaşma sahip olunan sisteme rağmen mümkün kılınmıştır.

116.Bu bilgiler 2007 yılında aynen yayınlanmış olan “Çocuk Koruma(ma) Kanunu” başlıklı çalışmada yer alırken yine Seçkin Yayınevi tarafından “Çocuklar ve Suç-Ceza” başlığı ile “Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Seri 4” kapsamında “Or.Prof.Dr.Sulhi Dönmezer”in değerli hatırasına armağan” başlığının da yayınlanan bu kitapta, Proje Yöneticisinin Prof.Dr.Kayıhan İçel ve Yayına Hazırlayanın Doç Dr.Yener Ünver olduğu belirtilmektedir. Kitabın sunuş bölümünde ise bu kitabının Unicef ve Avrupa Komisyonu desteğinde Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, SHÇEK, Barolar Birliği ile birlikte yürütülen “Türkiye’de Çocuk Ceza

*Adalet Sisteminin İyileştirilmesi Projesi” kapsamında yayınlandığı da ayrıca vurgulanmaktadır. Dolayısıyla kitabın bu şekilde sunulması vede yazarların ve çevirileri yapanların Akademik nitelikli kişilerden olması nedeni ile kitap Karşılaştırmalı Hukuk açısından bilimsel bir kaynak özelliğindedir. Kitabın bu özelliğinden dolayı da kitapta yer alan metinler bu çalışmada özellikle tırnak içinde aynen alınarak sunulmuş ve herhangi bir ekleme yapılmamıştır.*

*Dolayısıyla; Kita Avrupası dahil olmak üzere bir çok ülke tarafından örnek alınan Alman Gençlik Ceza Hukukunun uygulamasına yönelik karşılaştırmalı hukuk kapsamında hazırlanan bilimsel özellikteki bu kitapta, uygulamanın özüne yönelik başta “jugendgerichtshilfe” yapılanması olmak üzere bu yapılanma tarafından düzenlenen “sosyal araştırma” yani “sosyal inceleme “raporunun algılanması ve yansıtılması ile ilgili birbirinden oldukça farklı iki makalenin yer aldığı görülmektedir.*

*Humanist ve Haklar bazında da oldukça özel önem içeren bu konuya yönelik “yaklaşım” ve başka ülkelerdeki uygulamaları ülkemize “yansıtma” açısından da gayet açık bir şekilde örnekleyen bu iki makale, aynı zamanda “Kavram “ve “Kavramlaştırma” açısından da durumu/durumumuzu gayet açıkça ortaya koyabilmektedir. Ayrıca; tartışmaya açık bu durumun özellikle yeni yasaya vede son çıkarılan yönetmeliğe de önemli bir ölçüde yansımış olması nedeniyle de her iki makale ile ortaya çıkan bu durum/durumlar, öncelikle bu açılardan da irdelenip değerlendirilme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.*

*Bu ihtiyaç çerçevesinde görüleceği gibi; Alman Gençlik Hukukunun uygulanmasına yönelik bu iki makaleden birisi, bir Alman Akademisyene ait olup diğeri ise bir Türk Akademisyenin ülkemizdeki “Genç Ceza Hukukunun” yeniden yapılanması çerçevesinde örnek alındığı belirtilen Alman Gençlik Ceza Hukuku ile ilgili bilgi veren ve bu kapsamda yapılan öneriler içinde “gerekçe” oluşturan bilimsel kaynak niteliğindeki bir makaledir. Bilimsel nitelikli bu makale aynı zamanda, ülkemizde örnek olarak gösterilen yurtdışındaki bir sistemin veya uygulamanın Akademik çevrelere ve Türk halkına genelde nasıl sunulduğunu ve yansıtıldığını gösteren oldukça güzel de bir örnektir.*

*Yazıdan da anlaşılacağı gibi Akademik kariyeri çerçevesinde Prof.Dr.Yenisey’in Alman Hukukunu bilmesinin yanı sıra özellikle Alman Gençlik Ceza Hukukunu da bilmesinden dolayı da Almanca diline de hakim olduğu anlaşılmaktadır. Ancak; makalede de görüleceği gibi özellikle ve öncelikle Alman Gençlik Hukuku sisteminin önemli bir parçası olan “Jugendgerichtshilfe” nin Türkçe karşılığının “Gençlik Mahkemesi veya Yargılama Yardımcısı” olduğu ve buna bağlı olarak bir “Sozialarbeiter” yani “Sosyal Hizmet Uzmanı” olan “Jugendgerichtshilfe” nin yani “Gençlik Mahkemesi / Yargılama Yardımcısı” tarafından zorunlu olarak düzenlenen ve ülkemizde ki Bilirkişi Raporundan da farklı özellik gösteren “Sosyal Araştırma /Sosyal İnceleme Raporunun” bu sistemin önemli bir parçası olduğu yönündeki bilgilere ise makale de yer verilmemesi sonucun da uygulamanın temeli oluşturan bu durumun yansıtılmasından kaçınıldığı şeklinde bir durum 2007 yılında ki Çocuk Koruma(ma) Kanunu ile de özellikle yansıtılmıştır. Uygulamanın temeli/özü ile de ilgili bu durumun bu şekilde eksik yansıtılması aynı zamanda Akademik açıdan da tartışmalı bir durumu yaratabilecek niteliktedir. 2005 yılında beri devam bu uygulama ile ilgili 2007 yılından beri söz konusu olan bu çelişkinin ötesinde ki somut bilgiler aynı zamanda bir "delil" özelliğini de hala devam ettirmektedir*

*Diğer yandan; Prof Albrecht’ in aynı kitapta yer alan aynı makalesinin bir bölümünde de görüleceği gibi*

*“Gençlik Mahkemesi Kanun’ un çıkarılmasından bir yıl önce 1922 tarihli Gençlik Refahı Kanunu (jugendwohlfahrtsgesetz) yürürlüğe girdi. Kanun daha sonra yirmi bir yaşından (bugün 18 yaş) başlayacak olan, hukuki sorumluluk yaşı altında, bakım ve eğitim ihtiyacı içinde olan gençleri hedef almıştır” şeklinde bilgi vererek “Gençlik Mahkemeleri Kanun”un dan önce hem karar alan hemde uygulamaya yönelik Almanya daki “resmi vesayet kurumları” olan “Jugendamt” ların durumu ile de ilgili bir bilgiye yer vererek bu konunun diğer önemli boyutu ile de ilgili bir bilgilendirilme de yapılmaktadır. 1922 yılında Almanya da Sosyal Refah/Sosyal Hizmetler veya Sosyal Yardım kapsamında yürürlüğe giren ve bilgi verilen bu “Gençlik Sosyal Hizmet Kanun” un yürürlüğe girdiği tarihteki orjinal başlığı ise “ Einführung der Jugendgerichtshilfe durch das Reichsjugendwohlfahrtsgesetz(RJWG)” (Kaynak [www.jugendgerihshilfe.de.Historie](http://www.jugendgerihshilfe.de.Historie).) olup görüleceği gibi bu konunun 1922 yılından beri Alman Vatandaşlık /Medeni Yasasına dayalı Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet ile ilgili önemli bir süreci de bulunmaktadır.*

*Bu hem Yurttaşlık-Vatandaşlık/Medeni yasaya bağlı sosyal yardım ve dayanışma da içeren sosyal hizmet yapılanmasına hem de “ceza” yapılanmasına paralel oluşturulan ve her iki makalede de bahsi geçen Almanya’daki “JUGENDGERİCHTSHİLFE/Gençlik Mahkemesi veya Gençlik Yargılaması Yardımı” şeklinde adlandırılan bu yapılanma ve uygulamalarla ilgili bazı bilgilerinde bu bağlamda irdelenmesi ve değerlendirilmesi ihtiyacını da hala ortaya çıkarmaktadır.*

*Almanya ki bu uygulamalarla ilgili olarak özellikle belli resmin canlandırılması ve anlaşılabilmesi için kısaca bir örnek ve bilgi vermemiz gerektiği takdirde ise buna Almanya da Türklerinde yoğun olarak yaşadığı Münih’teki uygulamadan da başlayabiliriz.....*

*Bunun için ise internette ki olanaklardan yararlanmamız mümkündür. Bu bağlamda internetteki hem Münih şehir idaresinin web sayfasını hemde bu birimin tanımı ile ilgili broşürü incelediğimizde ise Münih şehrinde yaşayanlara yönelik “Jugendgerichtshilfe” biriminin Münih Şehir İdare yapılanması içinde Sosyal Hizmetlerle ilgili dairesi olan: “Sozialreferat” ın Stadtjugendamt /Şehir Gençlik Dairesinde ki bir birim olduğu da gayet açık bir şekilde görülecektir (Kaynak.www.muenchen.de).*

Dolayısı ile 2007’den beri var olan bu bilgiler aynı zamanda çocuk ve gençlerin yarar ve esenliğinin gözetilmesi bağlamında bir anomi ve yozlaşmayı ve de buna bağlı olarak bir yüzleşme içinde bir bilgi kaynağıdır. Özellikle bir asırdan beri yetişkinler dışında korumayı içeren gençlik mahkemeleri yerine hala çocuk ağır ceza mahkemesinin uygun görülmesi ve katkılar hem bir bilgi ile ilgili kalite ve düzeyi de belirlemektedir.2005 yılında beri söz konusu olan çocuk ağır ceza mahkemeleri Türkiye de günümüzde yaygınlaşmadığı gibi çocukların TCK/31. maddesi ile yargılanmasının yetişkinlere yönelik mahkemeler tarafından hala gerçekleştirilmesi önemli bir gerçektir. Başta çocuk ağır ceza mahkemesi dahil BMÇHSnin söz konusu olan aykırılıkların meşrulaştırılması ve katkılarının engellenmesi ise herhangi bir yüzleşme olmadan mümkün değildir. Sosyal hizmet ve sosyal hizmet yöntemleri ile ilgili olarak hem sistem hem de karşılaştırmalı bilim açısından yer verilen sosyal araştırma ve uygulamaya yönelik bilgilerin ve özelliklerin BMÇHS ve kaynak kanun bağlamında hala ele alınmaması yerine bir çok açıdan meşru kılınması ile oluşan düzey ve katkı ise aynı zamanda Yargıtay tarafından da aynen yansıtılmıştır. Bu durum sorunu daha da derinleştirmiştir.

### **Yargıtay**

117.Yargıtay Ceza Genel Kurulu 12-15 yaş grubuna yönelik ceza sorumluluğun yetişkinler gibi varlığının kabulü ile ilgili çeşitli kararlara da çeşitli şekilde yer almıştır. Anayasanın 38. 90. ve 137. Maddelere rağmen yansıyan bu kararlar ile de hukukun üstünlüğü ve bağlılık yerine SİR ile koruyucu ve destekleyici tedbirin değerlendirilmesi de önemli bir şekilde çocukların yarar ve esenliği de engellenmiştir. Yargıtay içtihatlarına bakıldığında ise TCK’nın 31. Maddesi 2. fıkrası belirleyici bir unsur ve sorun kaynağı olup hukukun üstünlüğünün yerini de almaktadır. ÇKK’nın 35. Maddesi ve ÇKKUY’nin 20’inci maddesinde düzenlenen ceza sorumluluğunun tespiti için farklı farklı kararlarda bu bağlamda verilmiştir. Yargıtay’da çocuk ihtisas dairesinin olmaması gibi taleplerin arasında yer alan çözümün TCK/31 ile de mümkün olmadığı gibi aranılan kararlar ile de aslında çocuklar korunması yerine canavarlaşmış bir uygulama devam etmektedir. Ceza dairelerinin suç tipine göre dosyaları incelemesi sonucunda farklı dairelerden farklı yönde kararların çıktığı ve bu nedenle de uygulama birliği oluşmadığının düşünülmesi ise bu yaklaşım ve uygulama ve avukatlık hizmeti ile de yetmemektedir.

118.Türkiye de hala çocukların yüzde ellisinin ise yetişkinler tarafından yürütülen mahkemelerce karar verildiği de görmezden gelen önemli gerçektir. Bir tepki ve talepte yoktur. Çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemesi ile diğer mahkemeler arasında herhangi bir fark olmadığı da yansıyan bilgilerde yansıtılmaktadır (26). Bu kararlar ve uygulama ile çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine bir ihtiyaç olmadığı da bu açıdan üzüntü verici bir gerçektir. Şimdiye kadar mahkemelerde dosyaların renklerini bile değiştirmeyerek öncelik bile alınmadığı yargısal bir uygulama ile 2005 yılından beri iki milyondan fazla çocuk ve gençlerin geleceklerinin karartılması da böylece mümkün kılınmaktadır. Yargıtay açısından uygulamayı belirleyen kararlar arasında ise TCK/31 madde bağlamında ceza sorumluluğu açısından ise SİR veya hekimler ve de SİR ve hekimler tarafından düzenlenen raporlar konusundaki çelişkilerin giderilmesine içinde farklı farklı alınan kararlar aynı zamanda bir asırdan beri söz konusu olan uygulamaların ve yapıların engellenmesi için verilen çabalarının da bir ürünü olarak ta aynen devam etmektedir. Yansıyan kararlardan yer alan bu karar (YCGK. 26.03.2013, 2012/9-1468 E., 2013/101 K.)göre de görüleceği gibi çocuk ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı tarafından hazırlanan raporlara göre işledikleri iddia olunan mala zarar verme fiilinin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayabildikleri ve bu fiil ile ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneklerinin geliştiği gene sosyal hizmet uzmanı tarafından hazırlanan sosyal inceleme raporlarına göre de işlemiş oldukları fiilin anlam ve sonuçlarını algılayabilecek düzeyde oldukları nedeniyle herhangi bir koruyucu ve destekleyici tedbir uygulanmasının gerekmediği konusunda karar bu açıdan önemli bir örnektir (30). Çocukların korunmaları yerine hala cezalandırılmasına yönelik uygulamayı da bu karar belirlemiştir. Bu karar aynı zamanda eski uygulamanın aynen devamı olduğunun da önemli bir kanıtıdır. Özellikle 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu tarafından aynen uyarlanan eski TCK’nun 54’üncü maddesinde öne çıkarılan “*farik ve mümeyyiz*” olmak suç iradesi işlenen fiilin suç olduğunu bilmektir. Fark ve temyiz ile hareket edilmiş ise temyiz kudreti 1889 tarihli yaklaşım ile de suç kastının var olduğunda bir yetişkin gibi eş kılınmış olması kararlara da aynen yansımıştır. “*Temyiz*” gibi bir uygulamanın ortak bir tanım olmadığı içinde pozitif hukuka dayalı yaklaşım ile “*temyiz*” konusu 1930 tarihli İtalya Ceza Kanununda ele almamıştır.98’inci madde ile de istemek ve anlama yeteneğinin sadece ele alınmasına rağmen TCK/31 ile 1889 tarihli uygulama Yargıtay tarafından aynen devam edilmiştir. Hakimlere yardımcı olan bilirkişi özelliğinin ve de anlayarak ve isteme konusunda kanaat edilmesinde sadece cezalandırma bağlamında sadece indirimin söz konusu olmasının çocuklar/küçükler için mümkün kılması aynı zamanda tedbirden yararlanılmasının ortadan kaldırılmasının 2018 yılında bile aynen devam etmesi hala önceliktir. Çocuklar yerine eski ve ilkel bu uygulamanın korunmasına yönelik bu yaklaşım ile Anayasa ve sözleşmelerin ele alınması yerine ÇKK ve

özellikle "*Çocuk Koruma Kanununun uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*" ve ÇKK dahil bir yasal düzenlemede yer almayan bir uygulamanın mümkün kılması ve uygulamayı da belirlemiş olması çocuklar için utanç verici bir özelliği de kazandırmaktadır. BMÇHS'nin 40. maddesi ve Pekin Kuralının 16. maddesinin özellikle ele alınmadığı gibi artık çocukların korunması hukuk ve hukuka bağlılık açısından yargısal bir uygulama ortadan kalkmıştır. Bu karar(lar) aynı zamanda Türkiye açısından gurur vermek için değil çocuk ve gençler için her türlü yorum ve adlandırmaya da nedendir. Özellikle bu aykırılıkları ve görmezden gelinmeler ile BMÇHS ve Pekin Kurallarına rağmen meşru kılmalar ile derinleşen bu sorunun engellenmesi de bir öncelik olmaktadır.

119.Dolayısı ile 2005 yılından beri ÇKK'daki uygulamanın evrenselliği ve hukukun üstünlüğü yerine öne çıkarılmış benzer bilgiler mevcut uygulamanın aynı zamanda bir sorun kaynağı olarak devam etmektedir. Bu yaklaşım aynı zamanda TCK/103 Madde dahil TMK/124. Maddesi kapsamında öne kurban çocukların korunması ile ilgili boyutu ve önemi de ortadan kaldıracılabilmektedir. Hem kurban hem de fail çocuklar/gençler açısından adil bir yargılamada öncelik olmadığı gibi ÇKK ile somut katkılarla var olan birliktelik idare ve dolayısı ile tıbbi açıdan hala aranılan özellik böyle zorunluluğun bir parçası olan SİR'nun özellik ve işlevi bu katkılar ile görüldüğü gibi öne çıkmaktadır. BMÇHS nin 40. Maddesi ile birlikte Pekin Kuralının 16. maddesi çocuk hakları adına ortadan kaldırmaya da neden olmaktadır. Aynı sistemde yer olmasına ve kaynak kanunlar bağlamında bir asırdan beri söz konusu olan sosyal hizmet boyutu ve önem ise böylece şekilsel hale getirilmiştir. Adil bir yargılama kapsamında yer alan zorunlu avukatlık hizmeti (müdafî, vekil) de çocuklar adına bu katkılar ile de şekillendirilmiştir. Çocuk hakları gibi önemli bir savunuculuk boyutu ile ilgili önem ve görevin önemsiz hale getirilmesinin de nedendir. Hukukun üstünlüğü ve bağlılığın bir parçası olunmasına rağmen BMÇHS, bir amaç olma yerine bir araç haline evrilmiştir. Üç köfte beş kuruş yaklaşımı ile oluşan mazeret üretmeler ve kanıksanma, vicdanların nasırlaşması çocuklar açısından ayrı bir tehdit ve tehlike boyutuna dönüşmektedir.

120.Çocuk ve gençler ile ilgili yarar ve esenliğinin gözetilmesi ve adil bir yargılama açısından öne çıkarılması gereken uygulamaların önemli yansımalarından birisi de bilindiği gibi Yargıtay ve/veya "*Karartek*" arama motorlarında yer almaktadır. "5395","*sosyal inceleme*", "*pedagog*", "*bilirkişi*" gibi kelimeler ile ulaşıldığında benzer binlerce kararların hepsi görüldüğü gibi hukuk üstünlüğü yerine ÇKK/ 35 ve TCK/31 ile ve de yönetmeliğin 20. maddesini öncelikli kılmaktadır. Özellikle Anayasanın 38 maddesi ve yönetmeliğe yönelik var olan aykırılık dâhil BMÇHS ve Pekin Kuralının 16. maddesi ile ilişki ve varlığının avukatlık hizmeti bağlamında savunma görevinin hala yerine getirilmediği de kararlarda açıkça yansımaktadır. Yoksa şimdiye kadar AIHM'e kadar bir süreç ile sonucu ulaşmak mümkün olabilirdi. Bazı kararlarda sosyal hizmet konusunda eğitim almamış "*uzman pedagog*" ve "*uzman psikolog*" veya "*sosyal çalışma görevlisi*" gibi kişilerce düzenlenen sosyal inceleme raporları ile bilirkişi özelliğinin kararlara yansıtılmasının teknik ve hukuk açısından ele alınmadığı gibi adil bir yargılama açısından oluşan bu aykırılığın hala yargısal ve hukuksal açıdan mümkün kılınması aslında yaşanan sorunu avukatlık hizmeti ile birlikte daha da derinleştirmektedir. Bu son durum Bilirkişi Kanun ile daha da derinleşmekte olup Yargıç ile ilgili ilişki ve tarafsızlığın gözetilmemesinin yanı sıra kendi beceri ve yetkisini de içeren bir uzmanlığın dışında ki kişilerin yer alması ve çocukların geleceklerinin belirlenmesi konudaki tepkisizlik ve pragmatizm ise diğer bir insan kalitesinin göstergesi de olabilmektedir. Vicdanların nasırlaşması gibi bir katkıda söz konusu olabilmektedir. Bu durum sadece adil bir yargılama ve hak ihlalleri ile de ilgili olmayıp yetkisi olmayan kişiler ile oluşan bir kamu zararı vergi verenler açısından diğer bir önemli sorun kaynağıdır.

121.Farik ve mümeyyiz raporu gibi tıp açısından düzenlenen 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunun 1930'da terk edilmesine ve bilinmesine rağmen TCK ile hala devam edilmesi ile 12-15 yaş grubundaki gençlerin tıp açısında yapılan bir değerlendirmede % 95'in de farik ve mümeyyize sahip olduğu yönünde ki değerlendirmelerin kabul edilmesi ile diğer gençlerin geleceklerinin karartılması bu beceri ve bilgi düzeyi ile de hala mümkün kılınmaktadır. Çocukların ve gençlerin çocuk hakları adına bir kuyuya itilmesi için diğer bir örnek ise Prof. Dr. F. Yenisey'in katkıları ve Doç. Dr. Yusuf Solmaz Balo tarafından en son (*Çocuk Ceza Kanunu. Sf,114-153*) başlıklı yayındır (31). Sosyal inceleme ile ilgili bölümlerde yer verilen kararların hukukun üstünlüğü ve bağlılığı açısından değerlendirilmesi yerine ÇKK ile meşrulaştırılması ayrı ve önemli örnektir. Akademik ve uygulama konusunda öne çıkan "*kanunperestlik*" ile de sosyal hizmet ve hukuk açısından bir yozlaşma içinde önemli bir göstergedir. Hem Barolarca hem de UNICEF Türkiye tarafından verilen danışmanlık hizmeti kapsamında ki eğitim ve bilgilerde halen bu yöndedir (32).

122.Bu bilgiler arasında Adalet Bakanlığınca internet ortamında da yer alan "Mağdur Çocuk Haklarına İlişkin Öneriler" (33) başlıklı çalışma en son çalışmalardan birisi olup sosyal hizmet, hukuk ve adalet içinde önemli bir örnektir. Özellikle 1942 yılında Prof.Dr.Fikret Arık (1913-1965) tarafından yayımlanmış makalesi ve 2005 yılında Prof.Dr.Hans Jörg Albrecht tarafından yayımlanmış makalenin Türkçeye çevrilmiş bu metin önemli bir uygunluk ve tutarlık içinde kaynak olmaktadır. Çocukların korunması dahil sosyal hizmet açısından bir asırdan beri söz konusu olan yapılanma ve de sosyal inceleme ile ilgili delil özelliğini içeren bilgiler ve de Afganistan'da ki uygulama bu örneği daha da önemli kılmaktadır. Evrensel bir uygulama ve dahil olunan sistem açısından bir

uygunluk ve tutarlılık bilim dahil aranmayı da bu bilgiler için gerekmiştir.2017 de Bahçeşehir Ünivesitesi tarafından yayımlanmış olan bu çalışmada yer alan Prof.Dr.Yenisey'in sunuş yazısında görüleceği gibi " *Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne mukayeseli hukuku ve Türk çocuk adalet sistemini oluşturan mevzuatı tarayarak mağdur haklarını ve özellikle de mağdur çocuğun haklarını güçlendiren bir bilimsel araştırma yapma görevi verdi.*" şeklinde özetlenmektedir.

123.Bu özetle "Mağdurun bir çocuk olduğu hallerde yetişkin bireylere nazaran günümüz ve gelecek için çok daha ağır sonuçlar meydana geldiğinden, çocuk mağduriyeti ayrı bir önem taşımaktadır. Çalışmamız da çocuk hukukuna ilişkin olduğundan özellikle bu husus üzerinde durulacaktır. Çocuk hakları açısından uluslararası alandaki temel belge olan ve Türkiye tarafından 1990 yılında imzalanan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi 39'ncu maddesinde mağdur çocukları, 40'ncı maddesinde ise suça sürüklenen çocukları düzenlemektedir. Ancak unutulmamalıdır ki suça sürüklenen çocuklar da aslında mağdurdur ve bu kapsamda değerlendirilmektedir." şeklinde özetlenmesi BM Pekin Kuralını da aynı zamanda öne çıkarken hem bu 39 uncu madde hem de ÇKK ile söz konusu olan "suç sürüklenen çocukların" mağdur kapsamında olması da bu çalışmayı özetlemektedir. İki terim ve tanımın özellikle birlikte olunması aynı zamanda "mağdur" kimdir soruna da yanıt aranmaya da nedendir. Bu birliktelik TCK/31. Maddesi ile yargı ve idare tarafından yürütülen uygulamalar sonucunda çocukların sisteme girdiği andan itibaren mağdur olduğunun da açık bir ikrarı/itirafı bu çalışmada da kabul edilmiştir. Bir doğrulama ile de yapılan bu ikrar/itiraf ile çocuğu kimden korunup kollanmadığını ek bir kargaşaya da neden olmaktadır.

124.Görüleceği gibi Mağdur Çocuk Hakları Raporu şeklinde de yayımlanmış bu rapor ve bilgiler 2005 yılından beri uygulamayı, sorun ve nedenleri ile birlikte yansıtmaktadır. Kaynak özelliğindedir. Özellikle kurban çocuklar için bilim adına bir rehberliği içermektedir. BMÇHS ile de yer alan ilkeler maddeler açısından ele alınmıştır. Sözleşmede yer alan mağdur (kurban) durumdaki çocukların iyileştirilmesi ile ilgili olarak 39. madde ve çocuk (?) adalet sisteminin uygulamasına yönelik 40. maddede ayrıca ele alınmıştır. Bu bağlamda 127-183 sayfaları arasında Çocuk İzleme Merkezi dâhil günümüzde hala uygulanmakta olan uygulamalarda çeşitli açılardan yer almaktadır. Çocuk(?) adalet sistemi açısından ise ÇKK ve uygulamalar konusunda bazı teknik yakınmalar sorunlar dışında sosyal inceleme raporu, sosyal çalışma görevlisi ve/veya pedagog gibi mevcut uygulama ve yaklaşımda özellikle bu raporda görüldüğü gibi aynen yansımaktadır.

125.Bu raporun 150. Sayfasında yer alan "Sosyal Çalışma Görevlisinin Rolü ile İlgili Sorunlar" da ele alınmıştır. *Adalet Bakanlığı tarafından her çocuk mahkemesi ile çocuk ağır ceza mahkemesine en az 1 kişi olmak üzere yeterli sayıda psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet alanında en az lisans düzeyinde eğitim veren kurumlardan mezun olan sosyal çalışma görevlisi atanmaktadır. Sosyal çalışma görevlilerine ilişkin hususlar esas olarak TCK ve ÇKK'da düzenlenmiş olmakla birlikte, CMK'da yer verilen bazı kurumların uygulanması ve gerek ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı gerekse infazdan sonraki süreç açısından da bu kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal çalışma görevlilerinin görevlerinin ve görevlerini yerine getirirken uymaları gereken esasların belirlenmiş olduğunu, bu kişilere her yerde görev verildiğini ve hazırladıkları sosyal çalışma raporlarının kullandığı yerlerin de çok geniş olduğunu görmekteyiz. Fakat buna mukabil bu kişilerin çalışma koşullarının iyi olmadığı, statü sorunları olduğu ve hatta rahatça çalışacak odalarının dahi bulunmadığı dile getirilen sorunların başında gelmektedir. Bu nedenle, böyle önemli görevler yüklenen bu kişilerin sistem içine daha çok entegre edilmesi ve ortak görev tanımlarının belirlenmesi gerekmektedir.* "şeklindeki bilgiler evrensel bir uygulama yerine ÇKK'na yönelik bir değerlendirmeyi öne çıkarırken Afganistan da bile söz konusu olmayan bir uygulamanın Türkiye Cumhuriyeti çocuklarına hala uygun görülmesi bu bilgilerin arasında da görüldüğü gibi yer almaktadır. Böyle bir bilgi (ler), evrensel bir akademik bilim ve uygulama açısından uygunluk ve tutarlılığının hala aranmadığını veya istenmediğini de yansıtmaktadır. Etik dahil bir düzeyin ötesinde çocuk hakları adına çocukların aşağılanmasına da böylece yardımcı da olabilmektedir. Özellikle sosyal hizmetin bir hak boyutu ve ihtiyacın kamusal yapı ve uygulamalar açıdan öne çıkarılan bu yükümlülüğün yerine getirilmesi yerine boş bırakılan bu hizmetin ve ihtiyacın giderilmesi yönelik kendine özgü uygulamaya yönelik bu görüntü ve yaklaşım görüldüğü gibi 2005 yılında aynen devam ettiği de görülmektedir. Camcı gibi bir özellik ile evrensel bilim ve uygulama açısından düzeyin ve kalitenin aşağıya itilmesine neden olan bu görüntü ve yaklaşım özellikle sosyal hizmet ile ilgili boyutun hukuk ve adalet açısından anomi/yozlaşma dahil nasıl ele alınıp alınmadığı için önemli bir örnektir. Bu raporda avukatlara yönelik bir eğitimin öne çıkarılması gibi uygulamaya yönelik bazı ve bilinen yakınmalar dışında adil yargılama boyutu ile ilgili hak boyutu ve somut hukuksal çözüm ise bu raporda önemli bir eksiktir. Bu eksiklik, evrensel bir bilim ve uygulamanın yanı sıra hukukun üstüne dayalı adil bir yargılamadan uzaklaşması için de bir amaç olarak ta ortaya çıkabilmektedir. Aynı zamanda TCK/31. ile hala yürütülen uygulamanın da hala meşru kılınmasına yönelik bir kaynak özelliği bu rapor ile de amaç olduğu görülmekte olup özellikle 163 ve 164.sayfaları düşündürücü bilgilerdir.

126.Ayrıca ÇKK ile öngörülen uygulama açısından bu tespit ve değerlendirmeler bağlamında çeşitli önerilere de yer verilmiştir. 198 ve 199 sayfalarda yer alan 49. öneri ise "Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı veren ayrı

*bir hâkimlik makamı oluşturulmalıdır."* Şeklinde. Öneride yer alan bilgiler ile birlikte 46'ncı öneri " *Tüm çocuklar, koruyucu ve destekleyici tedbirlerin kapsamına girmelidir."* şeklindeki öneri ve bilgiler görüldüğü gibi 1942 yılında Prof.Dr. Fikret Arık tarafından yapılan önerinin noktasında olunmadığının da somut bir örneğidir. Çocuk ceza hukuk başlığı altında ise yer alan öneriler arasında 201. Sayfada yer alan 3. öneri ise " *Ceza sorumluluğunun aksi ispat edilemeyen kanuni karinelere bağlanması yerinde değildir, bunun değiştirilmesi gerekir."* şeklindedir. Bu bilgilerin arasında ise " *Çocuğun hukuki sorumluluğu bakımından BK 65 ve MK 369'dakidüzenlemeler ihtiyaçlara cevap vermekte ise de çocuğun cezai sorumluluğu bakımından aksi ispat edilemeyen kanuni karineler yaratılmış olması yerinde değildir. Yaş gruplarının takvim yaşı olarak saat ve gün hesabı ile belirlendiği durumda, çocuğun gelişme seviyesinin birkaç gün içinde farklı olmayacağı düşüncesi ile bilirkişi incelemesi neticesine göre bilimsel verilere dayanarak çocuğun işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneğine sahip olup olmadığının belirlenmesi gerektiği görüşündeyiz."* şeklin de yer almıştır. Dolayısı ile TCK/ 31. ile yaklaşımın hala eski 765 sayılı TCK/54 maddesine yönelik yaklaşım ve uygulamanın evrensel bilim ve uygulama açısından uzaklaşması bağlamında SİR gibi bir asırdan beri söz konusu olan delil niteliğindeki özellik ve işlevin yerine hala "bilirkişi" özelliği ile çocukların cezalandırılmasını öne çıkaran bu bilgi ve öneri görüldüğü gibi evrensel ve bilim açısından uygunluk ve tutarlılık gözetilmeden aynen yansımaktadır. Etik dahil biliminde aşağılandığı bir düzeyde ortaya çıkmaktadır. Halen bilirkişi ile mahkemede söz konusu olan yargıçlar ve görevliler arasında ilişki ile de bağımsız ve tarafsızlık boyutunun adil bir yargılama açısından hala kaçınılması; böyle bir görevde aday ve asli görevler arasındaki farklılığın hala gözetilmediği de görülmektedir. Yine bilirkişi ile ilgili olarak son yapılan düzenleme ile beş yıl gibi kendi mesleği konusunda uzmanlık sürenin benzer açıdan da hala gözetilmemesi de diğer bir göstergedir. Böyle bir direnç ve ısrar ile bu bilgiler ve kaynak kanun özelliği bağlamında söz konusu olan 1907 tarihli İsviçre Yurrtas/ Medeni Kanunu (ZGB) ve dolayısı ile Türk Medeni Kanundaki bir noktaya gelinmediği gibi Prof. Dr.Fikret Arık tarafından 1942 de yayınlanan bilgi noktasına gelinmediği aynı zamanda da açıkça görülmektedir. Bu durum özellikle gene 1930 Tarihli İtalyan Ceza Kanununda ötesinde bir durumu da yansıtmaktadır. Sistem acıdan da yine 2005 yılında Alman hukukçu Prof.Dr.Hans Jörg Albrecht tarafından yansıtılan bilgi ve uygulama noktasına hala gelinmemesi düzeyin aşağıya itilmesi içinde önemli örneklerden birisidir. Sosyal hizmet ile ilgili boyut ve önemin bu noktaya gelinmediğinin aksine engellendiğini yansıtmaktadır. Bilim ve çocuk hakları adına bu çeşitli öneriler aynı zamanda bir asırdan beri yaşanan yapısal sorunu çözmeye yönelik olmadığı da görülmektedir. Çocukları uygarlık açısından da bakmak ile uygunluk ve tutarlılığın evrensel açıdan da aranılması yerine önerileri içeren bilgilerin daha çok savruk bir şekilde ele alınmış olması da çocukların yarar ve esenliğine ulaşılmasını henüz hedeflenmediğini de yansıtmaktadır.

127.Bu önerinin 211 ve 212. Sayfasında yer alan 36.ıncı öneri ise " **Çocuk ile ilgili bir üst kurul oluşturulması düşünülmelidir."** şeklinde bu rapor ve hedef ise sonunda yer almaktadır. Bu öneri bağlamında yer alan bilgiler arasında ise " *Çocuklar ile ilgili bir üst kurulun oluşturulması gereklidir. Bilindiği üzere ülkemizde çocuklarla ilgili çalışmalar yapan birçok kurum ve kuruluş vardır. Bu kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu sağlamak üzere bağımsız bir üst kurul oluşturulması yerinde olur. Bu konuda diğer bir alternatif Adalet Bakanlığı bünyesindeki Mağdur Hakları Daire Başkanlığı'nın bu görevi üstelenmesidir veya Başbakanlığa bağlı, görev ve yetkileri belirlenmiş, ayrı bir statüsü olan bir genel müdürlük kurulması da düşünülebilir. Zira bu konu bütün bakanlık ve yerel yönetimleri ilgilendirmektedir. Çocuklarla ilgili bağımsız bir yapı oluşturulduğu takdirde, bütün sorunların tek bir yerden koordine edilmesi sağlanmış olacaktır. Oluşturulacak üst kurulun yaptırım gücünün de bulunması önemlidir. Ancak koordinasyonu hem idari hem de adli açıdan düşünmek gereklidir. Adli hizmetlere ilişkin koordinasyonun, bu konuda görevlendirilecek hakimler tarafından sağlanması uygun olur. Disiplinler arası çalışma da önem arz eder. Konu çocuk olduğunda, öğretmenler, polisler, hukukçular, doktorlar ve ilgili tüm meslek grupları birlikte çalışmalıdır. Sosyal hizmet uzmanlarının görevinin önemli olmasına karşın sayıları azdır. Bu kişilerin mesleki standartlarının ortaya konulması gereklidir. Çocuk polislerinin aldıkları eğitimlerin de artırılması lazımdır. Çocuk izleme merkezlerinin sayılarının da artırılması gereklidir. Bu ihtiyaç özellikle Anadolu'da söz konusudur Okullar ile iş birliği yapılması da önemlidir. Öğretmen gerektiğinde polisle beraber çalışmalıdır. Suç işleme yolunda olduğundan korkulan çocuklarla, çocuk polisinin iyi bir iletişim kurması, hatta konferanslar vermesi, fakat bunları korkutucu bir şekle büründürmeden yapması önemlidir. "Bu öneri aslında 1942 yılından beri sistem ve kaynak kanun bağlamında var olan bilginin ve düzeyin, kalitenin altında olmak üzere hala anlanmak ve değerlendirmek istenmesi adalet etiğini de ortaya koymaktadır. Aynı sistem ve uygulama açısından öngörülen kurumsal yapıların bir asırdan var olmasını görmezden gelme ile kendine özgü ve anomi/yozlaşmış bir adalet hizmetine yönelik kurumsal bir uygulamanın inşasına yönelik hedef bu raporu farklı boyutlara da taşımaktadır. Sosyal hizmet bilim konusundaki yoksunluk ise başta çocuklar için üzüntü vericidir. Bilindiği gibi UNICEF Türkiye tarafından Adalet Bakanlığına yönelik bir proje de vesayet kurumu ve gençlik savcılık uygulaması ayrı bir bölümde ele alınmıştır. İsviçreli uluslararası danışman tarafından rapor hazırlanmıştır. Diğer rapor ve bilgiler yayımlanmasına rağmen bu raporlar hala yayımlanmamıştır. Ayrıca İsviçre'de Gençlik Savcılığında da görev yapmış uluslararası danışmanın sempozyumda İngilizce yayınlanmış metin ise hala Türkçeye çevrilmemiş olması ve tek olması da manidarında ötesindedir. Bilim ve teknik açıdan kamuya yansıtılmanın engellenmesi için yapılan bu öneri çocuklar açısından*

yeniden düşünülmesini ve değerlendirilmesini gerektirmektedir. Halbuki sahip olunan sisteme rağmen 1942'den beri gerçeklerin peşine düşülmesi yerine görmezden gelinen yaklaşımın ısrarlı bir şekilde kurumsal açıdan görmezden gelinmesi ve perdelenmesi ile sağlanan direnç ve ısrarın da ayrıca değerlendirilmesi ve sorgulanması çocuklar ve insanlık için daha da önemlidir. Çocuklar yerine bir pragmatizmin örneği de olabilmektedir. Özellikle böyle bir direnç ve ısrar bağlamında çocukların korunması yerine 2005 yılında 5395 sayılı Çocuk Koruma(ma) Kanunu gibi bir özelliğin ve Hammurabi yasaların devamı ile yine Mağdur Koruma(ma) Kanunu gibi benzer bir düzenlemeye katkı verilmek istendiğini bir durum bu raporu adil yargılama açısından ve sosyal hizmet, hukuk ve adalet içinde da önemli kılmaktadır.

128.Özellikle bu öneride yer alan **"Sosyal hizmet uzmanlarının görevinin önemli olmasına karşın sayıları azdır."** şeklindeki bilgi ve gerekçe oluşturma kısaca gerçek ile özellikle örtüşmemektedir.2005 yılında ÇKK/3-1 e maddesi ile söz konusu olan sosyal çalışma görevlisi gibi absürt tanımlama sonucu benzer bir gerekçe oluşturulması bu gerçeğinden peşine düşülmesini gerektirmektedir. Özellikle sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişilerin benzer kılınmasına yönelik bir gerekçe ile SİR dâhil bir hak olan sosyal hizmetten yararlanma hakkına yönelik yöntemlerin uygulanması bu düzenlenmeyi ve uygulamayı Çocuk Koruma(ma) Kanunu özelliğini böylece kazandırmıştır. Çocuk, kadın, aile dâhil sosyal hizmetin Afganistan'da bile söz konusu olmayacak bir yozlaştırılmanın uygun görülmesi ve böyle bir gerçeğe dayalı bilgi ile mümkün kılınması bu açıdan önemli bir gerçektir. Bir asırda söz konusu olan yapı ve uygulamalara rağmen evrensel bir uygulama ile çocukların korunmasının peşine düşülmesi yerine ve BMÇHS rağmen çocuk ağır ceza mahkemelerinin sağlanması ile yargıçların kariyerlerinin öncelik aldığı ve sosyal hizmet yerine yargısal bir uygulamanın hala öncelik kazanması böyle bir gerçeğe aykırı bilgiyi de kısaca yalan özelliğine neden olmaktadır. Evrensel bir akademik bilim ve uygulama açısından uygunluk ve tutarlılığının hala aranmadığı gibi etik dahil bir düzeyin ötesinde bir durumda ortaya çıkmaktadır. Böyle bir düzey ile çocuklar adına hem sosyal hizmeti hem de adalet hizmetinin de anomileşmesi /yozlaşmasının yine çocuklar ve mağdur adına hala gerçekleştirilmek için **"Sosyal hizmet uzmanlarının görevinin önemli olmasına karşın sayıları azdır."** şeklinde ki kaynak sadece yanlış bir bilginin de ötesine taşınmaktadır. Çocuk mahkemelerinin yaygınlaşmasına yönelik bir hedefin 2018 yılında hala gerçekleştirilmek istenilmediği gibi çocukların yarısının yetişkinler tarafından yürütülen mahkemelerce gerçekleştirilmesi gibi bir boyutun öne çıkarılması yerine böyle bir öneri çocuklar için sorgulanmayı ve değerlendirmeyi de önemli kılmaktadır.

129.2005 yılından sonra sosyal hizmet konusunda bölüm sayısı bilindiği gibi hızlı bir şekilde arttırıldığı bir gerçektir. 40'ın üzerinde binlerce kişi lisans eğitimini de tamamlamıştır. Buna ek olarak açık öğretim ile 2017 yılında 15 bin lisans öğrenci ile birlikte neredeyse 25 bin lisans eğitim almış kişinin sosyal hizmetler konusunda yer alması da sağlanmıştır. Buna rağmen hukuk ve sosyal hizmet dahil bilim ve uygulama konusundaki saygı eksikliği ile sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişilerin benzer bir yetkiye dâhil edilmesi ile sosyal hizmet(ler) adında bir yozlaşma öne çıkarılmıştır. Yaşlılar dâhil sosyal hizmetlerden yararlanma hakkına yönelik bir saldırı niteliği de halen devam etmiştir. BMÇHS sözleşmesine yönelik ek bir saldırı da hala mümkün kılınmıştır. Gerçeğin peşine düşmek yerine ve evrensel akademik ve teknik gerçek bilgilere rağmen söz konusu olan sorumluluğu rağmen çocuklar için böyle bir tehdit UNICEF Türkiye'nin katkısı ile de mümkün olmaya devam ederken 2012 yılında sosyolog dahil kendi meslekleri dışında benzer bir yetki ve görev öne çıkarılan bu uygulamanın Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet bölüm tarafında geliştirilmiş olması da bu yozlaşmayı yoğunlaştırmıştır. **"Aile ve Sosyal Destek Programı/ASDEP"** şeklinde bir uygulama bu yozlaşmayı daha da genişletmiştir (33). ASPB içinde bir fırsat olması sosyal hizmeti hayırseverliğe dönüştürürken böyle bir yozlaşma ile günümüzde 20 binden fazla işsiz sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacının söz konusu olması da önemli bir gerçektir. Mesleki ve yetkinlik açısından haksız bir rekabetin yanı sıra liyakat ve niteliğin hem sosyal hizmet hem de adalet hizmeti açısından aranmadığı gibi kamu zararı da söz konusudur. Sağlık hizmetinde yer alan doktor konusundaki bir eksikliğin veteriner tarafından doldurulması gibi benzer bir yetki ile çocuklar dahil diğer hak sahiplerine yönelik böyle yalanın ötesindeki araç ve amaç olmaya devam, başka yeni bir hedefe yardımcı olunduğunu da bu bilgi ve gerekçe ile yansıtabilmektedir.

130.Bu öneri ile birlikte 2005 yılından beri devam eden süreç ele alındığında ise "leb demeden leblebiyi anlamak" gibi hala yasal düzenlemesi olmayan Daire Başkanlığı için uygulamaya yönelik bir zemin ve gerekçe oluşturma başta sosyal hizmet ile ilgili boyutunun ve çocukların korunmasının da önüne çıkabilmektedir. Çocuklar ve adalet amaç olmak yerine bir iş geliştirme becerisi öne çıkmaktadır. Günümüzde yapılan düzenlemeler ve uygulamalar ile anomi/yozlaşmış/yozlaştırılmış bir sosyal hizmet ile Afganistan'da bile aranan özellik ve niteliğin gerisinde bir yapı ve uygulama çocuklar adına hedeflendiği de öngörülmektedir. Bilindiği gibi temel bir ihtiyaç hiçbir zaman boş bırakılmaz. İşinde doğasıdır. Onun yerine başka başka şeylerin karşılanması her şeye rağmen benzer de olamaz. Sadece anomi/yozlaşmaya neden olur. Sağlıkta doktor konusundaki eksikliğin veteriner tarafından bu boşluğun giderilmesi gibi benzer bir hizmet ayıbın ötesinde hak sahiplerine bir saldırı içinde örnektir. Özellikle de sosyal hizmetten bir asırdan var olan uygulamaların ve gerçeklerin peşine düşülmesi yerine görmezden gelinmesi ile Avrupa Sosyal Şartında bir hak olan sosyal hizmet ile ilgi boyutun özellikle görmezden gelinmesi, meşru kılınması ve de yozlaştırılması evrensel bilim ve hukuk

açısından sorumsuz kılmamaktadır. ÇKK olduğu gibi benzer bir durumun çocuk hakları adına çocuklar ve hakları adına da ortaya çıkması üzüntü verici bir durumun da ötesine taşınmaktadır.

131.2005 yılından beri söz konusu olan ÇOCUK KORUMA(MA) KANUNU, yapılar, uygulamalar, bu yöndeki bilgiler ve de kararlar bağlamında değerlendirildiğin de; özellikle ve öncelikle çocuk hakları ve adil yargılama adına anomi/yozlaşma halinin birer utanç belgesi niteliğinde olduğu bir durumu görebilmek mümkündür. Bu belgeler aynı zamanda 2007 yılında “Çocuk Koruma(ma) Kanunu” ile yapılan bir tespitleri de ayrıca doğrulamaktadır. Sistem ve hukuk açısından bir uygunluk aranmadan ÇKK ve TCK/31. maddesi ile birlikte kendine özgü uygulamaların hukuk eli ile yansıtılmış olması Afganistan’daki düzeye bile hala ulaşılmadığını da maalesef açıkça ortaya koymaktadır. Çocukların korunması ve medeni/yurttaşlık hukuk ile ceza hukuk arasındaki ilişkiyi hem kurban çocukları/gençleri hem de suç işlemiş çocuk/gençleri görmezden gelmek bir amaç halinde olduğu açıkça görülmektedir. Evrensel bilim bağlamında gerçeğin peşine düşülmesi yerine başta kaynak kanunlar ile ilgili uygunluk/tutarlılık ile birlikte BMÇHS ve de Pekin Kuralının 16. maddesinin değerlendirilme noktasına bile gelinmediği de bu acı gerçekler içindir. Hukuk eli ile sadece adalet hizmetinin mümkün olmadığı fakat sosyal hizmet(ler) ile bir asırdan beri söz konusu olan birlikteliğin Türkiye açısından hala mümkün olmadığı bir durumda açıkça ortaya çıkmaktadır. Özellikle iç hukukun bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartında yer alan 14. maddede yer alan sosyal hizmet(ler) hakkını ve hukuku da içeren bu gerçekler ve de bu hakka yönelik yanlış çevir(ler)i hem hukuksal açıdan hem de bilim adına olduğu gibi aynı zamanda iç hukukun ve çocukların yarar ve esenliğine yönelik BMÇHS de yer verilen Pekin Kurallarını Türkçeye yanlış şekilde çevrilmesi sadece sehven, ve/ya yanlış değildir. Aksine bu yanlışlığın ısrarlı bir şekilde devam edilmiş olması görüldüğü gibi basit bir çeviri yanlışlığı ile de geçirilemez. Katkılar ve ortaklıklar ile birlikte ele alındığında kasıtlı ve bilinçli bir tercihin öne çıktığı yoğun bir şüphe daha da fazla öne çıkmaktadır. Ortada sadece sistem ve yapısal bir sorun olmayıp hukuksal bir yoğun soruna da dönüşmektedir.

## **TCK/ 103 ve TASARI**

### **Tasari**

132.Çocuk dâhil yurttaşların korunması açısından söz konusu olan sosyal hizmet(ler) ile ilgili boyutun bir hak olmasına rağmen başta hukukçular olmak üzere sosyal hizmetin kişisel bir yardımseverlik veya hayırseverlik yaklaşımı ile anlamak ve ele alınmak istenmesi yargısal uygulama ve adalet hizmetini de görüldüğü gibi sorunlu kılmaktadır. Çocuk ihmali ve istismarı başlığı birlikte ele alınan bu sorun örneğin Amerikan Psikoloji Birliği'nin (2002) yaptığı tanıma göre “*Etkileri, sıklığı ve içeriği nedeniyle çocuğun duygusal ve sosyal sağlığını etkileyen önemli bir halk sağlığı krizidir.*” şeklinde de tanımlanmıştır. Çocuk ihmali bu bağlamda, anababalar veya bakım veren gibi bir yetişkin tarafından çocuğa yöneltilen, profesyoneller ve toplum tarafından uygunsuz veya çocuk için hasar verici olarak nitelendirilen, çocuk gelişimi için engelleyici veya kısıtlayıcı eylem ya da davranışların sonuçlar ile birlikte tümü olarak öne çıkmaktadır. Aynı zamanda bu eylem/davranış ve/ya pasif kalma/eylemsizlik durumlarının sonucu olarak çocuğun fiziksel, ruhsal, cinsel ya da sosyal açıdan zarar görmesi, çocuğun sağlık ve güvenliğinin tehlikeye girmesine de doğal olarak söz konusu neden olmaktadır. Çocuk istismarı ise; fiziksel, cinsel veya duygusal istismar şeklinde olup her türlü şekilde ihmal veya istismara neden neden olması hem çocukların güven içinde korunmasını hem de neden olanların yaptırımsız kalmamasını da kamusal açıdan öncelik yapmaktadır. Çocukların cinsel istismarı gibi önemli sorun bağlamında kurban çocuklar ve fail çocuklar ile öne çıkan bu sorun(lar) adalet hizmeti ile daha da derinleşmektedir. Koruma boyutu ile adalet adına da oluşan kargaşa adalet adına bir araç olmaya da dönüşebilmektedir. Evrensel uygulama(lar) ve hukuk ile çözüm aramak yerine uzaklaşma ve katkılar ise günümüzde hala beceri olarak zan edilmektedir. Amaç yerine araçlar ise yaşanan sorunun başta adalet hizmeti olmak üzere ayrıca parçası olması yeni kargaşaya, sorunlara ve de çözümsüzlüğe neden olduğu da açıktır. Sosyal ve hukuk devlet özelliğine rağmen yargısal bir yapı ve uygulamaların hala adalet hizmeti şeklinde öne çıkarması, yansıyan bilgi ve tespitler bu sorunun temel bir sorunu olduğunu da ayrıca ve özellikle ortaya çıkarmaktadır. Yargısal ve yönetim açısından birliktelik ve tercihler, bilim adına katkılar çözümü daha karmaşık kılmaktadır. Aynı zamanda toplumsal koruma ile ilgili olarak hala sorumlu kurumsal yapı konusundaki eksiklik ve belirsizlik çözümü ve çocukların odak olmasının önüne çıkmaktadır. Özellikle “çağdaş” adlandırma ile 2005 yılından beri çocukların yarar ve esenliklerine yönelik başta çocuk hakları ve çocuklar için adalet adına evrensel açıdan böyle bir anomi/yozlaşma hali maalesef çocukların cinsel istismar için de geçerlidir. Bir araç olmaya da halen devam etmektedir. Çocukların cinsel istismar boyutunda öne çıkan davranış aynı zamanda fail ve kurbanı da birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Bu sorunda yer alan % 25 oranında ki fail çocuklar ile birlikte her sene 400 bin çocuğun yargılandığı bir uygulama içinde çocuklar ayrı ve önemli bir örneği öne çıkarmaktadır. Çocukların cinsel istismarının hala sosyal hizmete dayalı bir koruma boyutu yerine çocuk ve gençler dahil cezalandırılma konusunda öncelik bir çaresizliği ve acizliği de yansıtabilmektedir. Akademik ve teknik destek ve katkıları ile birlikte siyasi/idari açıdan öne çıkan “irade” ve

öne çıkan tercih aynı zamanda koruma boyutu için gereken kurumsal yapılarını hala çözemediğini de açıkça yansıtmaktadır. Kaynak kanun dahil evrensel uygulama ve sistem açısından karşılaşma konusundaki eksiklikler ve yapılan bu tercih aynı zamanda çocukları her açıdan çaresiz kılınmasına ve de geleceklerinin karartılmasına ayrıca neden olmaktadır.30 milyona yakın çocuğun yer aldığı bir toplumda çocukların hala çalıştırılması, eğitim konusundaki yaklaşım veya çeşitli yoksunluğun hala bir mülk ve araç olma şeklinde öne çıkması da önemli bir gerçektir. Kurbanlar açısından hala barınma ve beslenmenin yeterli kılındığı gibi bu uygulamanın korunma olarak zan edildiği böyle ortam ve yaklaşım sadece çocukların cinsel açıdan istismar edilmesi ile ilgili değildir. Aslında çocuklar açısından söz konusu olan ihmal ve istismarın küçük bir noktasıdır. Toplumun yumuşak karnıdır. Çıbanın patlaması ile oluşacak cerahatin örtülmesi ve “*cambaza bak cambaza*” gibi hedef ve çözümü farklı yönlerde yönlendirmek gibi bir yöntem çocukların kurumsal/kamusal açıdan korunmasını daha da zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda soruna neden olanlar ile yüzleşme gibi bir davranış ve yönetim konusundaki yoksunluk aynı zamanda engeller; çözümsüzlük ve kargaşa adalete ulaşılmasını da ortadan kaldırmaya yönelik olmaktadır.

133.Adalet hizmetinde başta çocukların korunmasını ve gelişim için sosyal hizmetin tamamlayıcı unsurunun görmezden gelinmesi dolayısıyla sorununda temel bir parçası olmaktadır. Çözüm ve çare adına çeşitli açılardan bu sorunun ele alınması; kurumsal ve toplumsal açıdan bu boyuttaki çaresizliklerin giderilmesi için ise 2014 yılında cezaların arttırılması görüldüğü gibi bu açıdan önemli bir örnektir. Bu artırım ile birlikte caydırıcılık açısından bir azalma da söz konusu olmuştur. Ancak bilindiği gibi %25 oranında yer alan suç işlemiş çocuklar ve gençler ise görmezden gelinmiştir. Yetişkinler, bu sefer hukuksal açıdan bir araç olmuştur. Çocuklar için böyle bir oran dahil kurban çocuklar için özellikle sosyal hizmet ve koruma boyutunu engellemek ve araç olarak kullanılırken 2016 yılında Anayasa Mahkemesinin TCK/103 maddesine yönelik iptal kararı cezaların artması için de yine bir fırsat olmuştur. Aslında evrensel açıdan çaresizliği/becerisizliği ve aczin de daha da yoğunlaşmasına neden olmuştur. Bu arada BMÇHS ne rağmen 18 yaşındaki çocukların/gençlerin TMK/124. maddesi ile 16 yaşındaki kişilerin erken evlenmesi dahil TCK/103. Maddesi ile kamusal açıdan ortaklık ve de doğum sayılarının TCK/103. Maddesi nedeniyle açılan dava sayısından daha fazla olması gibi bir gerçeği görmezden gelmek çocukların korunması adına bir ikiye bölünmüşlüğü göstergesi olabilmektedir. Özellikle de Anayasa Mahkemesi tarafından aldığı kararların hukuksal ve uygulama açısından sağladığı zemin çocukları aslında daha da korunmasız ve savunmasız kılınmasına da neden olmuştur. Halbuki bu karar bir taraftan çocukların korunması ve sosyal hizmet yöntemlerini öne çıkarmaktadır. Bir asırdan beri var olan sosyal araştırmanın /incelemenin ve yetkinliğinin düzenlemelere yansıtılmış olması gerekirken görmezden gelme temel bir sorun olarak halen devam etmektedir. Yine bu zorunlu ilişkinin TMK/124 e yansıtılması ile birlikte 18 yaşın altında resmi nikah dışında dinsel bir törenin suç kapsamında ele alınması gibi bazı düzenlemeler ve önerilerin hala ele alınmaması çocukların korunmasını değil bir araç olduğunu da açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle resmi veriler ve bilgiler bağlamında sayıların ve gerçeklerin çözüme odaklanması ve yüzleşmesi yerine Şubat 2018 de iki çocukla ilgili üzücü örnekler ve kurumsal açıdan çaresizlik bilindiği gibi yeniden gündeme gelmiştir. Bu çaresizlik/becerisizlik ile çözüm olarak yine idam ve/ya hadım gibi öneri ve talepler öne çıkmış olup yine gündem ve konu farklılaşabilmiştir. Bu gündem başta Barolar dahil diğer kuruluşlar tarafından çeşitli şekilde birlikte yine ele almıştır. Çeşitli açılardan yapılan tartışmalar bağlamında Nisan 2018 de Başbakanlıkça oluşturulan komisyon ile bir tasarı da 9.4.2018 tarihinde TBMM sevk edilmiştir. Fakat erken seçim nedeniyle bu tasarı kanunlaş (a)mamıştır. Bu tasarı ve sorunun yeniden gündeme alınması muhtemelen Ekim 2018 de TBMM de yeniden ele alınacaktır.

134.Söz konusu olan “*Cinsel istismar suçlarına ilişkin düzenlemeleri içeren Türk Ceza Kanunu (TCK) ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı*” Nisan 2018 yazılı ve görsel medyada haberleştirilmiştir. (35) Görüleceği gibi bazı konular da öne çıkarılmıştır. Bunların arasında örneğin çocukların cinsel istismarı suçunun nitelikli halleri için öngörülen hapis cezaları, caydırıcılığın sağlanması ve bu suçla etkin mücadele edilebilmesi amacıyla arttırıldığı ve de çocuğun cinsel istismarı suçunun nitelikli hali için öngörülen hapis cezasının üst sınırı, 20 yıldan 40 yıla çıkarılacağı da haberleştirilmiştir. Çok çok ağır cezalandırma ile suçun 12 yaşını tamamlamamış çocuğa karşı işlenmiş olması halinde 30 yıldan 40 yıla kadar hapis cezası verilmesi de öngörülmüştür. Bu bağlamda TCK'nın "Çocukların Cinsel İstismarı" başlıklı 103. maddesine iki yeni fıkra eklenerek, çocuklara karşı işlenen nitelikli cinsel istismar suçunun cezaları, belirli haller bakımından önemli oranda arttırılmakta olup cinsel istismar suçunun nitelikli halinin 12 yaşını tamamlamamış çocuğa karşı işlenmesi ve ağırlaştırıcı nedenlerden herhangi birinin bulunması durumunda fail hakkında müebbet hapis cezası hükmedilecek şekilde düzenlenmiştir. Suçun nitelikli halinin 12 yaşını tamamlamış çocuklara karşı cebir veya tehditle işlenmesi halinde fail hakkında müebbet hapis cezasına hükmedilecek. Cinsel istismar suçunun nitelikli halinin çocuklara karşı silah kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde ise fail hakkında müebbet hapis cezası da verilecektir. Suçun, "cebir, tehdit, silahla işlenmesi" ve "birden fazla kişi tarafından, yakınları tarafından, nüfuz kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi" gibi unsurları içeren iki fıkra kapsamında olması durumunda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunacaktır. Fail yararına cezayı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı halinde, müebbet hapis cezası yerine verilecek 25 yıl hapis cezası, 40 yıla çıkarılıyor. Süreli hapis cezaları

için belirlenen süre ise 40 yıldan fazla olamayacak. Çocuğun fuhşa teşvik edilmesi suçuna ilişkin öngörülen adli para cezasının alt sınırı da 2 bin günden başlayacak. Tasarıya göre, hükümlü, çocuğa karşı işlenen bir suçtan dolayı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkumiyet halinde 50 yılı, müebbet hapis cezasına mahkumiyet halinde ise 40 yılı cezaevinde iyi halli olarak geçirmesi durumunda koşullu salıverilme hükümlerinden yararlanabilecek şeklinde düzenlenmiştir. Caydırıcılık ve böyle bir cezalandırma aynı zamanda adalet hizmetini konusunda ki yetki ve beceri eksikliğini ve acizliğini de kısaca ortaya koyarken aynı zamanda çocukların sosyal hizmet ve koruma konusunda beceri eksikliğini ve acizliğini de yansıtmaktadır.

135.Bu çaresizlik ve acizlik açısından diğer önemli düzenleme ise görüleceği gibi “*Cinsel istek ilaçla baskılanabilecek*” şeklinde tasarı da ele alınmıştır. İnfaz hâkimi; cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında, cezaevinden tahliye edilmesinden üç ay önce başlamak üzere; tahliyeden itibaren beş yıla kadar, ayakta veya yatarak cinsel isteğin ilaçla baskılanmasına yönelik tedbire (kimyasal kastrasyon) tabi tutulmaya uzman raporu üzerine karar verilebilecektir. Bu suçlardan dolayı mahkûm olanlar, cezaevlerinde iken, rehabilitasyon amaçlı programlara katılmak zorunda olacak şeklinde de haberleştirilmiştir. Aksi taktirde iyi halli kabul edilmeyecek ve koşullu salıvermeden faydalanamayacak şeklinde olup başta pedofili gibi bir hastalığın yanı sıra “sapık” diye adlandırılan kişilere yönelik tepkilerin giderileceği de öngörülmektedir.

136.Bu tasarıda ayrıca sosyal medya dahil ilgili yayınların kısıtlanması bağlamında mağdur çocuklara yönelik düzenlemeler aynı zamanda çocukların hala kurumsal açıdan koruma konusundaki eksikliğin ve çaresizliğinin de göstergesidir. Yine haberleştirme arasında görüleceği gibi mağdurlar için özel merkezlerin kurulmasından da tasarıda ayrı şekilde ele almıştır. Böyle bir haberleştirme ile de ceza hukuk sistemi dışında ÇKK ile oluşturulan ilişki ile torba kanun özelliği de tasarı da öne çıkarılmıştır. Cinsel suç mağdurlarının tekrarlanan mağduriyetini önlemek, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitilmiş kişilerden oluşan bir merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla özel merkezler kurulacaktır şeklinde olup böyle bir merkezin kurulacağından da bahsedilmektedir. Sağlık Bakanlığınca kurulacak bu merkezler, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu bulunan yerlerde olacak şeklinde düzenleme ile yeni bir uygulama öne çıkmaktadır. Görüntü ve ses kaydı zorunluğu ile cinsel suç mağdurlarının ifadesi bu merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınacak. Mağdurun rızasının bulunması halinde ifade sırasındaki görüntü ve sesleri kayda alınacak. Böylece mağdur çocukların ifadesinin alınmasında bu kayıt zorunlu tutulacak. Maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk bulunan haller dışında soruşturma ve kovuşturmada mağdurun ifadesi yeniden alınmayacak, bu merkezde alınan ifadeyle yetinilecek. Maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında çocuk mağdurun kovuşturma aşamasında ifadesinin alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk varsa bu işlem, mağdur çocuk ile sanığın aynı ortamda bulunmayacağı şekilde, mahkeme veya görevlendireceği naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirecek. Cinsel suç mağdurlarının beden muayenesi ile vücuttan örnek alınması işlemleri, adli tıp uzmanı veya yokluğu halinde uzman hekim tarafından bu merkezlerde yapılacak şeklinde bir merkeze yönelik düzenleme öne çıkarılmıştır. Halbuki 2010 yılında Çocuk Koruma Merkezi ve yönetmeliği 2011 yılından beri Çocuk İzleme Merkezi çeşitli illerde kurulmuş (36) olup soruşturma ve kovuşturma sürecine zorunlu vekil/müdafililer ile birlikte yer almaktadır. Adalet ve sağlık hizmeti bağlamında sosyal hizmet de dahil edilmiş olup Adalet Bakanlığınca hala kanunlaşmamış “*Mağdur Hakları Daire Başkanlığı*” gibi bir yapıya yönelik bilim adına yapılmış siparişte yer verilen bilgiler de uygulamanın bir gerçeğidir. Sosyal hizmet ile ilgili evrensel boyutun aslında engellenmesini de içeren bu tasarı aynı zamanda uzun zamanda beri söz konusu olan uygulamanın kanunlaşmasını da hedeflemiştir. Ancak henüz kanunlaş (a)maması ve başta Adalet Bakanlığınca yapılan açıklamalar/gereğeler yeni yeni sorunlara da aynı zamanda neden olmuştur.

137. Yine çocukların yoğun bulunduğu iş kollarında çalışamayacaklar şeklindeki düzenleme ile adalet hizmeti açısından ancak 2005 yılından beri yer almış ama bir asırdan beri söz konusu olan denetimli serbestlik gibi bir uygulama konusundaki saçmalıkların, çaresizliklerin giderilmesi de bu taslak ile yansımaktadır. Aynı zamanda çeşitli düzenlemeler ÇKK ile eklenerek tasarı da ayrıca yer verilmiştir. Bu düzenlemeye ek olan absürd düzenleme 6. Maddedir. Halen yürürlükte olan ÇKK/6. Maddesi yeniden “*Cumhuriyet başsavcılığı ve mahkemeler ile diğer adli merciler.*” şeklinde ki bu ek cumhuriyet savcılarının ve mahkemelerinin şimdiye kadar “*adli merci*” olmadığını da ayrıca öne çıkarmaktadır. Adli merciler açısından ihbar yükümlülüğü için ayrıca bir genişlemenin çözümlerden biri olması aynı zamanda bu ihbar yükümlülüğünün savcılar ve mahkemeler tarafında yerine getirmedeğinin de açıkça itirafıdır. İkrardır. Böyle bir ek düzenleme böylece hala Anayasanın 10. ve 11. Maddelerinin açıkça yerine getirilmediğini de açıklamaktadır. Hâkim ve savcılar ile ilgili kurul tarafından yapılacak açık bir duyurunun hala yetinilmediği de anlaşılmakta olup böyle bir sistemde ve uygulamada çocukların yarar ve esenliğinin 2005 yılından beri sözde olunduğunun da açık ve üzüntü verici bir ikrardır. Bu düzenleme halen kanunlaş(a)madığı için Bakanlık tarafınca öne çıkarılan bu ikrar aynı zamanda ÇKK/6. ve 44. Maddelerinin yerine getirilmesini hala yükümlü kılarken sorumsuzluk/dokunulmazlık gibi bir halinin de

olmadığı gayet açıktır. Ayrıca bilindiği gibi avukatlık hizmeti de adli mercinin bir parçası olup herkesin her gurubun kendine göre maalesef bir ayrımcılığın adalet adına peşine düşülmesi bu düzenlemeyi ve adalet hizmetin ile ilgili kaliteyi de belirlemektedir. Aynı zamanda TCK/98 ve 279. Maddelerinin geçerli olması bu konuda ki körleşme acı ama önemli gerçektir. Bu bağlamda çocukların yarar ve esenliği bağlamında ortaya çıkan bu hukuk ayıp ve vahim durumun engellenmesi ve bu maddenin geri çekilmesi ve de aynı maddenin korunması adalet hizmeti içinde bir öncelik olmaktadır.

138.Tartışmaya açık bu tasarı aynı zamanda bilindiği gibi 9.4.2018 tarihinde TBMM sevk edilmiş ve Adalet Komisyonuna 10.04.2018 tarihinde ayrıca sevk edilmiştir. Ayrıca tali komisyon olan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu bu tasarıyı 16.4.2018 tarihinde görüşmüştür. 75 sayfayı içeren bu tutanak arasında Adalet Bakanlığı temsilcisi tarafından yayınlanan bazı açıklamalar tutanakta aynen yer almaktadır.” (37) “.. Özellikle 2014 yılında sağlanan ceza artışları caydırıcı bir etki ve sonuç doğurmuştur. Bu etki, yıllar içinde açılan kamu davası sayılarından açıkça izlenebilmektedir. **Bu vesileyle, yaygın ama yanlış bir inanışı da düzeltmek isterim: Çocuğa karşı cinsel istismar fiilleri artmıyor; aksine, azalıyor. Çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçundan 2010 ile 2014 yılları arasında açılan dava sayısı yıllık ortalama 8 bin bandındayken; bu rakam, 2014 yılından itibaren istikrarlı bir biçimde azalmaktadır. Kamu davası açılan suç sayıları 2014 yılında 7.073; 2015 yılında 6.598; 2016 yılında 5.252; 2017 yılında ise 5.114 olmuştur. Bu rakamlar 2013 yılında 8.084; 2010 yılında 7.229 idi. Basit cinsel istismar suçundan da benzer bir trendi yani özellikle 2014 yılından sonra belirginleşen bir azalmayı görüyoruz. Bu elbette olumlu ve sevindirici bir gelişmedir. İstatistikler cinsel suçlarda dramatik bir sayısal artış olmadığını, aksine bir azalma eğilimini ortaya koyuyor. Buna rağmen bu suçlarda bir artış olduğu yönündeki toplumsal algı esasen sorunun daha fazla görünür hâle gelmesiyle alakalıdır. Yani suç sayıları artmıyor ama toplumsal hassasiyet yükseliyor. Elbette bu olumlu ve güven verici bir gelişmedir. Yükselen sosyal duyarlılık, daha iyi çözümler, daha caydırıcı yaptırımlar için bir hareket noktası oluşturmaktadır. Toplumsal hassasiyet ve talepler çocuğun cinsel istismarıyla mücadelede bizi bir kez daha, mevcut hukuki imkânları gözden geçirerek gerekli adımları atmaya sevk etmiştir. Takdim ettiğimiz bu tasarıyla, çalışmaları sadece cezaların artırılması perspektifiyle değil, istismarın önlenmesi, failerin takibi ve potansiyel istismar alanlarından uzak tutulması hassasiyetiyle sürdürdüğümüzü önemle belirtmek isterim. Bu çerçevede tasarıyla, çocukların cinsel istismarında cezalar önemli oranda artırılmaktadır. Buna ek olarak, yargılama aşamasında ve sonrasında uygulanacak ilave tedbirler ve hak yoksunlukları düzenlenmektedir. Bu suçlara özgü koşullu salıverme süreleri özel olarak belirlenmektedir. Ayrıca Çocuk Koruma Kanunu’nda yapılan düzenlemeler ile çocukları koruyucu birtakım ilave tedbirler alınmaktadır. Özellikle tasarının “maddi ceza, infaz rejimi, mağdurun korunması ve suçun önlenmesi” başlıkları altında düzenlemeler öngördüğünü ifade edebiliriz.” Ayrıca “.. Bu kapsamda Çocuk Koruma Kanunu’na eklenen 2’nci maddeyle, Başbakanlık genelgesiyle kurulan ve faaliyetlerine devam eden çocuk izlem merkezlerinin kanuni dayanağı oluşturulmakta ve Sağlık Bakanlığınca her ilde ve büyük ilçelerde 1/7/2019 tarihine kadar bu merkezlerin kurulması planlanmaktadır.” Görüleceği gibii **istatistikler cinsel suçlarda dramatik bir sayısal artış olmadığını, aksine bir azalma eğilimini ortaya koyuyor** şeklindeki açıklama ve gerçekler ve de önleme ile değil halen adalet hizmeti açıdan bazı yaşanan sorunların giderilme hedefiyle toplumun algılama ile öne çıkarıldığı bir tasarıdan bahsedilmektedir. Sosyal hizmetler yaklaşıma dayalı bir koruma ve önleme ve çocukların korunmasına yönelik kurumsal yapılar dahil bu boyutun ise hala eksik olduğunu tutanakta yer alan bilgi ve açıklamalarda yer almaktadır. Ayrıca çocuk izleme merkezi gibi kanuni dayanağı (hala) olmayan uygulamanın bu tasarı ile kanunlaşması ve oluşan hukuka aykırılığın giderilmesi görüldüğü gibi ayrıca hedeflenmiştir. Ancak bu konuda yapılan açıklamalar hem hukuk hem de uygulamanın içeriğinin de ayrıca ele alınmasını gerektirmiştir. Tutanak, komisyon üyelerince yapılan tespitler, öneriler, tartışmalar ve değerlendirmeler sorunun ve çözüme yönelik yaklaşımlarının da ayrıca önemli bir özetidir. “Hadım” gibi bir yöntem ile birlikte ağır yeni cezaların toplum adına duyguların bir ölçüde giderileceği de bu vesile ile de beklenmektedir.**

139.Diğer taraftan Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ise 17.04.2018 tarihinde görüşmüştür. Bakanlık temsilcilerinin açıklamaları da tutanaklarda yer almaktadır. Siyasi açısından da öneriler, değerlendirmeler ve değerli bilgiler bu tutaklara da aynen yansıtılmıştır. 17.4.2018 tarihli görüşmede yer alan Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı temsilcilerinin yaptığı bazı açıklamalar da tutanaklara yansımıştır. 36 sayfalı tutanağın arasında Adalet Bakanlığı temsilcisi tarafından yapılmış açıklamalardan bazıları ise şu şekilde yansımaktadır “ *Malumuz olduğu üzere daha önce 2014 yılında cinsel suçlarla alakalı olarak bir düzenleme, Bakanlığımızca hazırlanan tasarıyla Meclisimizin önüne getirilmiş ve kanunlaşmıştı, 2014 yılının Haziran*

ayında. Burada cezalarda aslında bir artırım yapılmıştı ve buna ilaveten İnfaz Kanunu'nun 108'inci maddesinde yapılan düzenlemelerle kimyasal kastrasyon bir tedavi şeklinde düzenleme olarak kabul edilmişti. Ancak aradan geçen dört yıllık süre içinde ülkede işlenen suçların niteliğine bakılmak suretiyle Adana olayından sonra yeniden bu çocukların cinsel suçu ve alınacak idari tedbirler bakımından bu çalışma olgunlaştırıldı ve buraya getirildi (sf 7). şeklinde olup yapılan bu açıklama tasarının ihtiyacını kısaca özetlemektedir.

140.Diğer bilgilerin arasında yine “ Bunu, istatistikleri arz ettikten sonra, cezaları artırmak suçları önler mi, önlemez mi? Bu, hukuk camiasında, bilim alanında da tartışılan bir konu, takdir edersiniz. Cezalandırıcı görüşü benimseyenler, teoriyi benimseyenler cezaları artırmanın suçları önlediği kanaatine ulaşmıştır. Daha özgürlükçü düşünenler cezayı artırmanın tek başına suçu önlemediği, başka tedbirlerin de alınması gerektiği kanaatindedir. Bu tasarı da esasen cezaları artırmakla birlikte tedbirler de var yani tedbir olmadığı söyleniyor. ....Diğer yandan, eğitim alanında, ekonomi alanında alınacak idari tedbirlerin kanunla düzenlenmesine bugün itibarıyla ihtiyaç yok esasen. ... İdari tedbir olarak yönetmelik düzenlenebilir, bakanlıklar genelge çıkarabilir, işlem tasarrufunda bulunabilir ama zorunlu ve kanunla yapılması gerekenler bu tasarıya eklendi; ceza artırmak gibi, yayın yasağı, **ÇİM'lerin kurulması... ÇİM'ler esasen kuruldu, 2011'den beri faaliyette ama ülke geneline yaygınlaştırılması ve savcıların oraya gitmesi... Bugün bazı savcılar gidiyor, bazıları gitmiyor mesela ama kanuna koyarsak gitmek zorunda, gitmezse görevini ihmal etmiş olur, müfettişler onun hâl kâğıdında olumsuz görüş yazar.**Kanun dayanağına onun için, ihtiyaç olduğu için eklendi buraya .... Dolayısıyla, ben şimdi, cezaları artırmanın suçu önleyici etkisi noktasında bir veri arz etmek istiyorum, takdiri yüce heyetinize bırakıyorum efendim. 2014 yılında malumunuz, çocukların cinsel istismarı suçunun cezaları yine artırıldı hem 102 hem 103'üncü maddede, 104'üncü maddede ensest getirildi, yetişkinler bakımından 15-18 yaş grubunda, malumunuz 15-18 yaş grubunda rızaen cinsel ilişkisi bir mağdurun şikâyetine tabi bir suç iki yıldan beş yıla kadar ancak bu bir ensestse yani aralarında evlenme yasağı olan birileriyle mağdur rızaen cinsel ilişkiye girdiyse on yıldan on beş yıla kadar ve şikâyet aranmaksızın suç yapıldı 2014 yılında. 103'üncü maddenin cezaları artırıldı, on altı yıla çekildi cinsel ilişkinin alt haddi. 2016 yılında eğer 12 yaşından küçükse mağdur zaten hiç rıza yok ne 12-15 yaş grubunda ne 12 yaşın altında, hiçbir şekilde rıza kabul edilmiyor, on sekiz yıl yapıldı 2016 yılında kasım ayında. Şimdi, burada cezalar artırıldı, ben şu verileri arz etmek istiyorum efendim: **2014'te açılan dava sayısını 103'üncü maddeden, 103'üncü maddenin (2)'nci fıkrasından hatta, nitelikli cinsel istismardan, 2014 yılında 7.073 efendim açılan dava sayısı, 2015'te 6.598, 2016'da 5.252, 2017'de 5.154. Eğer bu veriyi kabul edeceksek cezaları artırmak suçu önlemiş. Önlemiş demeyelim, azalmasına neden olmuş. Bu tek başına da neden değildir, bunun eğitim yönü var, ailevi yön var, idari tedbirler var; Sağlık Bakanlığının, Aile Bakanlığının aldığı diğer tedbirler var, Millî Eğitim Bakanlığının aldığı tedbirler, onlar da bu suçun azalmasına etkindir. Eğer artırdığımız cezalara bağlayacaksak, bu veri bize suçun önleyici etkisini göstermektedir ki 8 bin, 9 binlerden 5.154'lere düşmüş istatistik. (sf.28.)**

141.Dolayısı ile görüleceği gibi 2014 yılında yapılan düzenleme ve yine görüleceği gibi Adalet Bakanlığında yer alan Adli İstatistik ile veriler de görüleceği gibi öne çıkan azalma iki komisyon üyelerine açıklanmıştır. Doğrulanmıştır. İkinci komisyonda Adalet Bakanlığınca hazırlanan tasarı ile ilgili bilgilendirmeden sonra yapılmış bir talep doğrultusunda azalma ile ilgili açıklamanın ancak bu açıdan sonra olması da oldukça manidardır. Aynı zamanda bir kanunlaşmada teknisyenliğin siyasetin öne çıktığı konusunda ayrı bir örnek olup taslağın savunuculuğu ve beceri ÇKK içinde benzer bir güzel örneğidir. Ancak bu azalmanın kamuoyunda pek tartışılmaması, özellikle caydırıcılık ve önleme açısından cezaların artırılması gibi öne çıkarılan “gerekçe” görüleceği gibi Adalet Bakanlığı tarafından TBMM çatısı altında yapılan bu açıklamalar ile de aslında ortadan kaldırılmaktadır. En azından ayıplı bir durumda ortaya çıkmaktadır Hedefin ise söz konusu olan bazı eksik uygulamaların giderilmesi ile birlikte diğer hedefin ne olduğu ise komisyondaki tutanaklar ile belli değildir. Önleme bağlamında koruma ile ilgili boyutun bazı komisyon üyeleri tarafından ele alınmasına rağmen ASPB temsilcisi sorumluluğunu açık bir şekilde üstlenmediği gibi yaptığı açıklamalar bilgi ve yetkinliğini konusundaki eksikliğini de yansıtmaktadır. Örneğin sosyal hizmet konusunda eğitim almamış sosyolog veya pedagog kişi kişiler ile benzer bir yetki ile çözüm araması “cehalet”in ötesinde bir durumu da yansıtabilmektedir. Koruma boyutu için belirsizliğin devamı, bu konuda talep eksikliği siyasi açıdan TBMM çatısı altında aynen devam etmektedir. Yine bilindiği gibi tasarılar komisyonlarda ve Genel Kurulda aynen kabul edilmesi tartışmaları da boşa çıkarmaktadır. Erken seçim olmasaydı bu tasarı kanunlaşacaktı. Fakat bu açıklamalar yeni hukuksal sorunlara neden olup bu açıklamalar arasında özellikle ÇİM ile ilgili olarak 2011 yılından beri faaliyette yer olması ayrı bir önemdedir. Özellikle de Anayasanın 38. Maddesinde yer alan kanuna aykırı olarak elde edilmiş

bulgular, delil olarak kabul edilemez şeklinde hüküm ayrı önemdedir. ÇİM ile birlikte uygulamanın kanunlaşması yönündeki açıklamalar ve şimdiye kadar söz konusu olan uygulamaların kanuna dayalı olmadığının da açık bir itirafı/ikrarı öne çıkmaktadır. Ayrıca bu tasarı ve düzenlemenin bazı savcılar tarafından yerine getirilmesi nedeniyle bunun engellenmesine yönelik olması da ayrı bir itiraf/ikrardır. Bu yönde gerekçenin olması hukuk açısından acı ve üzüntücü bir durumu da ortaya çıkarmaktadır. Tasarının hala kanunlaşmaması ile birlikte tasarı için gerekçeler, TBMM gibi bir çatıda yapılmış olan açıklamalar da bu açıdan önemlidir. Özellikle böyle bir süreçte yer alan savcı ve hakimlerin çocukları dinlemek veya bilgi alma görevlerinin arasındadır. Bu görevler bağlamında beceri konusundaki eksiklik ile soruşturma memurluğu bağlamında adli kolluk gibi bir görevin hala Türkiye de oluşturulmaması da önemli yapısal bir sorundur. Hala tartışılmaması veya kurumsal ve güç çatışması da çözülememiştir. Çocuklar için bu noktaya bile gelinmemiştir. Bu yapısal sorunu çözmeden yargısal süreçte çocukların sık sık dinlenmesi amacıyla örselenmesinin engellenmesi amacıyla bir uygulama 2011'den beri söz konusudur. Kendine özgü ve kanunlaşmamış böyle bir uygulama kırk katır yerine kırk satır gibi bir uygulama ile çocuklara böylece uygun bulunmaktadır. Halbuki 2005 yılından beri çocuklara yönelik eğitimlere rağmen en azından 200 savcı ve hâkimin hala olmaması ve yetkinlik böyle bir ihtiyacı ve özgün uygulamayı da ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca ÇKK ile çocuk savcılığı ve çocuk kolluk için ayrı bir düzenlemede söz konusudur. Üstelik savcılarının yüz yüze görüşmeleri ve dinlemeleri ÇKK/15 maddesinde de zorunlu kılınmıştır. Bu kargaşa ve yozlaşmalar aynı zamanda çocukların korunması açısından sorumlunun kurumsal açıdan aranmasını da engellemeye yönelik olmaktadır. 2011 yılından beri TCK/103 maddesi bağlamında mağdur çocuklar ve %25 oranının fail çocuk ve gençlere yönelik bu uygulamaların adil yargılama açısından değerlendirilmeyi özellikle gerektirmektedir.

## ÇOCUK İZLEME MERKEZİ

142.Bu bağlamda görüleceği gibi “*Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” ile ilgili tasarı TCK yönelik bu düzenlemenin dışında ayrıca 6. Madde ile ÇKK gibi özel bir uygulamaya yönelik düzenleme birlikte ele almıştır. Bu yaklaşım bağlamında 7. Maddesinde; 5395 sayılı Kanuna ek maddeler şeklinde yer almaktadır. “Cinsel suç mağdurlarına yönelik Hizmetler” şeklinde ayrıca “Ek Madde 2”, Çocuk İzleme Merkezlerine yöneliktir. Bu tasarı başta Barolar tarafından hukuksal açıdan çeşitli şekildedeki değerlendirilmiş. Bu nedenden dolayı bazı önemli bazı konular kısaca aşağıda birlikte ele alınmaktadır.

“(1)Cinsel suç mağdurlarının tekrarlanan mağduriyetinin önlemek **adli ve tıbbi** işlemlerin bu alanda eğitimli kişilerden oluşan bir merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunda bulunan yerlerde Sağlık Bakanlığınca özel merkezler kurulur. (Bu bağlamda görüleceği gibi suç kurbanları ile çocuklar dışında yetişkinleri birlikte içermektedir. Çocuk dahil bedenini delil olarak ele alınması vede dinlenmesi yerine ifade alınması ile soruşturma memurluğu gibi savcılar ve vekil/müdafi birlikteliğin ele alındığı merkezin adalet hizmeti dışında sağlık bakanlığında kurulması öngörülmüştür. Bir taraftan çocuklar için bir merkezden bahsedilirken yetişkin kurbanlara genişletilmesi çelişkinin ötesinde yanıltıcı bir özelliğini de öne çıkarmaktadır. Dürüstük ilkesi ile uyusmamaktadır.)

(2) Bu merkezlerin, bölgelerin coğrafi durumlar ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak adalet komisyonu bulunan yerlerde kurulmamasına ya da bulunmayan yerlerde kurulmasına Adalet Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle karar verilebilir.

(3) Mağdurlar bu merkezlere ya da mülki sınırlara bakılmaksızın kendilerine en yakın merkezlere götürülmek suretiyle bu madde belirtilen işlemler yerine getirilir.

(4) Bu merkezlerde Sağlık Bakanlığı personeli ve diğer kurumlardan ihtiyaç duyulan **uzman veya personel** görevlendirilir. Sağlık Bakanlığının bu konudaki talepleri ilgili kurum ve kuruluşlarca öncelikle yerine getirilir. Bu şekilde görevlendirilenler aylık ödenek her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımları kendi kurumlarından ödenmeye devam olunur (Adli ve tıbbi alanda yer alan kişiler için “uzman” lığın belli olması keyfiliği de öne çıkarmaktadır. Başta soruşturma sürecinde yer alan görevlilerin belirsiz kılması ve delil oluşturma dahil böyle bir süreçte keyfiliğin adil yargılama açısından görmezden gelinmesi ve çocuklar adına ayrıca kullanılması içinde önemli bir örnektir.).

(5) Bu madde kapsamındaki işlemleri yerine getirmek üzere merkezin kurulduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Cumhuriyet savcısı görevlendirilir. (Halen söz konusu olan Anayasanın 38 ve 138 maddesi ile ortaya çıkan sorunun bu kanun ile engellenmek istendiğini öne çıkarmaktadır.)

(6) Cinsel suç mağdurlarının ifadesi bu merkezlerde Cumhuriyet Savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır. Mağdurun rızasının bulunması halinde ifade sırasındaki görüntü ve sesleri kayda alınır. Mağdur çocukların ifadesinin alınmasında bu kayıt zorunludur. Maddi gerçeği ortaya çıkarılması açısından zorunluluk bulunan haller dışında soruşturma ve kovuşturmada mağdurun ifadesi yeniden alınmaz. Bu merkezde alınan ifade ile yetinilir. (Bu düzenleme ile çocukların dinlenmediği ve bunun hangi yaşta ifade almaya dönüştüğü belli olmadan böyle bir keyfiliğe öne çıkarmaktadır. Soruşturma memuru olan savcının dışında bir yetki için düzenleme olmadan mümkün olması bir aykırılık nedeni olmaktadır. Buna bağlı olarak “uzman”lık konusunda bir keyfiliğe öne çıkmaktadır. Ayrıca avukatlık hizmetinde soruşturma memurluğu veya delil oluşturma gibi bir görevi olmadığı gibi çocukların yanında olunması ve savunuculuk görevi bağlamında sosyal hizmet konusunda görev almış bir kişinin soruşturma memurluğu gibi yer alması bilim, teknik ve hukuk açısından ayrı bir aykırılığa neden olmaktadır. Adil yargılama açısından açık bir ihlal söz konusudur.

(7) Maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından çocuk mağdurun kovuşturma aşamasında ifadesinin alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması halinde bu işlem mağdur çocuk ile sanığın aynı ortamda bulunmayacağı şekilde mahkeme veya görevlendireceği naip hakim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilir.

(8) Mağdurların ifadeleri bu merkezlerde ses ve görüntü bilişim sistemi kullanılmak suretiyle alınabilir. (Çocukların dinlenmediği ve soruşturma memurları gibi benzer kişilerce ifade alındığı öne çıkmaktadır.)

(9) Cinsel suç mağdurlarının beden muayenesi ile vücuttan örnek alınması işlemleri adli tıp uzmanı veya yokluğu halinde uzman hekim tarafından bu merkezlerde yapılır.

(10) Gerekli standartları sağlamaları halinde üniversiteler bünyesinde kurulan merkezlerde de bu hizmetler sunulabilir. Ayrıca bu merkezlerde cinsel suç mağdurlarına yönelik ileri düzeyde tedavi ve rehabilitasyon hizmeti de sunulabilir.

(11) Bu merkezlerin kuruluşuna, standartlarına, işleyişine, hizmet sunumuna, denetimine, personelin görevlendirilmesine, eğitimine, görev ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İç İşleri Bakanlığının uygun görüşü alınmak suretiyle Sağlık Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir (ASPB adı değişmiş olup Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı adına değişmiştir.).

143.Taslağın Genel Gerekçe ise şu şekildedir.: Çocuk adalet sistemini, yetişkinlerin ceza adalet sisteminden ayıran temel nokta, alınan bütün kararlarda çocuğun yüksek yararının öncelikli gözetilmesidir. Çocukların fiziki ve psikolojik gelişimleri duygusal ve eğitim gereksinimleri yetişkinlerden farklılık göstermektedir. Çocukların ister fail ister mağdur olsun, suç ve benzeri tüm sosyal risklerden korunmaları onların yüksek yararı gereğidir. Çocukların suç gibi önemli bir tehlikeden korunabilmeleri, onlara yönelik her türlü tedbiri alan ve çok yönlü koruma sağlayan bir sistemle mümkün olabilir.

Çocukların toplum içinde maruz kaldıkları ihmal ve istismar vakaları, çocuğun önemli derecede örselenmesine neden olmakta ve toplum yapısına olumsuz etkilemektedir. Çocuklara karşı suç işlenmesini önleyecek tedbirlerin alınması kadar suç sonrası uygulanacak rehabilitasyon ve benzeri programlarda önem arz etmektedir. Ayrıca mağdur çocukların soruşturma ve kovuşturma aşamalarında ikinci defa örselenmesinin engellenmesi de gerekmektedir.

Yeni ceza adalet sisteminin uygulandığı yaklaşık 13 yıllık süre içinde ortaya çıkan ihtiyaçlar dikkate alındığında çocuklara karşı işlenen istismar suçuyla daha etkin mücadele edebilmek amacıyla ilave bir takım önleyici tedbirlerin alınması ve cezaların arttırılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Bu çerçevede, çocukların istismarına ilişkin suçların cezaları önemli oranda arttırılmakta yargılama aşamasında ve sonrasında uygulanacak ilave tedbirler hak yoksunlukları düzenlenmekte ve bu suçlara özgü yeni koşullu salıverilme süreleri belirlenmekte, böylelikle hukuk devletinin temel amaçlarından olan bireyin korunması ve toplum güvenliğinin sağlanması hedeflenmektedir.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yapılan düzenlemeler ile çocukları koruyucu bir takım ilave tedbirler alınmaktadır. Ayrıca 2012/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile sadece istismara uğrayan çocuklara yönelik olarak kurulmuş olan Çocuk izlem Merkezlerinin kapsamın genişletilerek diğer cinsel suç mağdurlarına yönelik hizmet sunmasına imkân sağlanmaktadır. Cinsel suç mağdurlarının ifadesinin Cumhuriyet savcısını nezaretinde uzmanlar aracılığıyla bu merkezlerde alınması sağlanmak suretiyle yargılama aşamasında bir daha ifade alınmasının önüne geçilerek bu mağdurun yeniden örselenmesi engellenmektedir. Ayrıca maddi gerçeğin ortaya çıkarılması bakımından bu merkezlerin önemli bir görev ifa etmesi amaçlanmaktadır.

144.Dolayısı ile Bakanlık tarafından hazırlanan taslağın genel gerekçesinin arasında çocukların istismarına ilişkin suçların cezaları önemli oranda arttırılmakta şeklinde görüldüğü gibi yer almaktadır. Bu gerekçe, Adalet Bakanlığında yer alan Adli İstatistikler ile ilgili bilgiler ve yine TBMM söz konusu olan komisyon toplantısına katılmış olan Bakanlığın temsilcilerinin yapmış olduğu açıklamalar söz konusu olan bilgi ve gerekçe ile uyum içinde olmadığını somut bir şekilde yansıtmaktadır. Gerçeğe aykırı bir durum ile idam dahil hadım gibi caydırmayı içeren bir durum olmadığı açıktır. Bu taslağın hedefinin ise ne olduğu belli olmamaktadır. Özellikle de çocukların korunması yerine yozlaşmış/yozlaştırılmış adalet ve sosyal hizmet ile uygulamalar ile ilgili bazı sorunları gidermek istendiği de bu gerekçede öne çıkmaktadır. Çocukların yarar ve esenliği bağlamında TCK/103 kapsamında benzer bir davranışın başta 16 yaşındaki çocukların evlendirilmesine izin verilmesiyle kamusal ve yargısal bir ortaklık ve de doğum sayıları görüldüğü gibi tasarı ve hedefi şüpheli kılmalıdır. Çocukların korunma gibi önceliğe sahip olunmadığı da gayet açıktır. Ayrıca 5395 sayılı ÇKK ile taslağın başlığı ile örtüşmeyen ve özel bir düzenlemeye yönelik ek düzenlemeye ile de “Çocuk izleme Merkezi” şeklinde bir düzenlemenin 2012/20 sayılı Başbakanlık genelgesi ile gerçekleştirilmesi bu düzenlemede kanunlaşmasının açıkça gerekçede yer verilmesi aynı zamanda 2012 yılından beri Anayasanın 38. 137. 138. ve 139. Maddeleri açısından bir aykırılığı da açıkça ortaya çıkarmaktadır. Böyle bir uygulamada yer alan avukatlık hizmeti ile de açıkça ortaklık ve kırk katır yerine kırk satır gibi bir uygulamanın çocuklar için yeterli ve uygun görülmesi aynı zamanda komisyon üyeleri tarafından da yansıtılmıştır. Çocuklar adına bu aykırılığa hala istahlı bir şekilde katılmasına sosyal hizmet dahil tıp gibi kendi yetkileri dışındakilerin dahil olması aynı zamanda çocukları daha da savunmasız kılınmasına ve keyfiliğe neden olabilmektedir. Özellikle de sosyal hizmet ve yöntemleri

açısından çocuğunun yanında ve birlikte olması görev ve sorumluluğun arasında olup böyle bir öncelikte “taraf” boyutunu her açıdan görmezden gelinmesi/vurdumduymazlık ve ortaklık ise etik ötesi yeni sorunlara ve ihlallere kaynaklık edebilmektedir. Evrensel bilim ve teknikten uzaklaşma bir pragmatizme dönüşmesi çocuk hakları adına olabilmesi de acı ve üzüntü verici bir gerçek olup sosyal hizmetin yozlaşmasına katkı verilmektedir. Ayrıca bilindiği gibi bu tasarı TBMM kanunlaşmamıştır. Aynı zamanda gerekçe ile birlikte TBMM çatı altında yapılmış olan ikrar/itiraf ve açıklamalara rağmen bu durumun ve uygulamanın hala devamı adil yargılama açısından önemli bir hukuksal sorunu ve keyfiliği de öne çıkarmaktadır. Adalet Bakanlığı tarafından bu taslağın hazırlanması, açıklanması ve de doğrulanması başta TBMM yer alan komisyon üyeleri için ek bir sorumluluğu insanlık açısından öne çıkarmaktadır. Çocukların yarar ve esenliği için araç olmamanın onuru ise çocukların gelecekları için olacaktır. Görmezden gelinme ve bu aykırılığa ortak olmaması da bu açıdan önemlidir. Özellikle yapısal sorunları çözmek yerine detaylar ile boğuşturulması için teknik becerinin sona erdirilmesi de ayrı önemdedir.

145. Yine aynı zamanda CMK kapsamında kurban çocuklar ve TCK/103 bağlamında %25 oranında yer alan fail çocuk/gençler açısından zorunlu vekil/müdafî gibi zorunlu avukatlık hizmeti için görev ve sorumluluğun adil yargılama açısından öne çıkarılmış olması Barolar açısından da ayrıca önemli olmaktadır. Böyle bir süreçte yer alan fail çocukların /gençlerin hala kanunlaşmamış ÇİM tarafından düzenlenmiş bulgu ve bilgi ile sürece dahil edilmesi de bir gerçektir. Çocuğun yanında olmak ve savcı ile yüzyüze görüşmesi yerine Başbakanlık genelgesi için ÇİM gibi bir uygulamada ifade tutanağına dahil olması bu uygulamanın önemli bir gerçeğidir. Kanunda yer almayan bulgunun delil nitelik özelliğine bu şekilde kazandırılması ve soruşturma sürecinde yer almasının sağlanması kovuşturma dahil “usul” açısından bu boyutun gözetilmediğini de ortaya çıkarmaktadır. Çocukların yanında olmak ve savunmak bağlamında Anayasanın 38. 137. 138. Maddelerine rağmen 2011/12 yılından bazı savcılarının böyle bir hukuka ortak olmamaları yerine ortaklık aynı zamanda avukatlık hizmeti içinde geçerli olmaktadır. Bu tasarı ve gerekçe böyle bir acı gerçeği de ortaya çıkarmaktadır. Bir hukuk devletinde “USÛL ESASTAN ÖNCEDİR” ilkesi bağlamında “usul” aranması için başta sözleşmeler ile birlikte anayasa ve kanun bile gözetilmeden Başbakanlık genelgesi ile böyle bir talimatın “usulün” de önüne çıkması hukukun önüne çıkabilmektedir. Kanunperestliğin bile önüne çıkan genelgeperestlik ile esasa geçilmesi ve yan delil şeklinde bazı mazeretleri hukuk adına üretme konusundaki beceri ve alınan kararlar aslında hukuka aykırılığı hala ve günümüzde engelleyememektedir. Hukuka aykırılığın adil yargılama açısından ele alınması ve Adalet Bakanlığınca yapılan ikrar bu açıdan daha da önemli olmuştur. Barolar için ek bir görev ve sorumluluğu da ayrıca öne çıkarmakta olup bu açık itirafların hala görmezden gelinmesi aynı zamanda bir nitelik ve kalite açısından değerlendirmeyi ayrıca gerektirmektedir. Özellikle çocukların/gençlerin yetişkinler dışında bir düzenlemenin yanı sıra genç yetişkin gibi dönemler vede akran ilişkisinin hala günümüzde değerlendirmeye alınmaması ise yapısal dahil bu önemli sorunu çözmeye yönelik olmadığını da göstermektedir. Çocuk hakları ve çocukların yarar ve esenliğine kavuşulması bağlamında ki ağır görevin ie bülten yayımlamanın ötesine çıkılmaması ve kanunperestliğe, genelgeperestliğe dayalı “papağanlaşma/hafızlaşma” yaşanan sorunun önemli bir parçası olunmasına da neden olunduğu gözlenmektedir..

146. Tasarıda yer alan 7 maddenin gerekçesi de şu şekildedir. Madde 7 ile ,5395 sayılı çocuk koruma kanunda çocukların yüksek yararını gerektiren koruyucu bazı düzenlemeler yapılmaktadır.

*Kanuna eklenen ek 2 inci madde ile, cinsel suç mağdurlarına yönelik hizmetler düzenlenmektedir. 2012/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile sadece istismara uğrayan çocuklara yönelik olarak kurulmuş olan Çocuk İzlem Merkezleri, aynı zamanda diğer cinsel suç mağdurlarına yönelik hizmet sunmasına imkân sağlayacak şekilde düzenlenmektedir. Böylelikle, ülkemizin de taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi hükümlerine uygun olarak Çocuk İzlem Merkezlerinin çalışma alanı genişletilmektedir.*

*Cinsel suç mağdurlarının yaşadıkları olayı birden fazla anlatması, içinde bulundukları travmatik etkilerin artmasına ve yaşadıkları olayı tekrar hatırlanmasına neden olmaktadır. Tekrarlanan adli ve tıbbi işlemlerden kaynaklanan mağduriyetler engel olmak amacıyla belirtilen işlemlerin, bu alanda eğitimli kişilerin çalıştığı bir merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım mağdurun yaşadığı sürece daha kolay atlatmasına yardımcı olacaktır (Görüleceği gibi bu alanda eğitimli kişiler açıkça belli değildir.).*

*Maddenin birinci fıkrasında, merkezlerin adli yargı ilk derece adalet komisyonu bulunan yerlerde Sağlık Bakanlığınca kurulacağı düzenlenmektedir.*

*Maddenin 2.fıkrasında bu merkezlerin bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak adalet komisyonu bulunan yerlerde kurulmamasına yada bulunmayan yerlerde kurulmasını Adalet Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Sağlık Bakanlığınca karar verilebileceği düzenlenmektedir.*

*Maddenin 3.fıkrasında mağdurların bulundukları yerdeki merkezlere yada adli teşkilat bulunan yerlerin tamamında bu merkezlerin kurulamayacak olması nedeniyle mülki sınırlara bakılmaksızın kendilerine en yakın merkezlere götürülmesi suretiyle bu maddede belirtilen işlemlerin yerine getirileceği belirtilmektedir.*

Maddenin 4. fıkrasında, Merkezlerde çalışacak personelin görevlendirilmeleri usulü ve özlük hakları belirlenmektedir. (Sağlık hizmetinde tıp ile bedensel iyileştirme ile birlikte ruhsal ve sosyal iyileştirmenin mümkün olduğu bir hizmette soruşturma memurluğuna yönelik bir aracılık ile ilgili yetki ve görevin idareye devri sadece keyfiliğe yönelik olmaktadır.)

Maddenin 5. fıkrasında merkezdeki işlemleri yerine getirmek üzere merkezin kurulduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Cumhuriyet savcısı görevlendirilmesi düzenlenmektedir. Böylelikle merkeze gelen vakaların gecikmeksizin incelenmesi ve ifadelerin derhal alınması amaçlanmaktadır. Suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı, merkezin kurulu bulunduğu yer cumhuriyet başsavcılığına derhal talimat yazmak suretiyle bu merkezde ifade alınmasını sağlaması gerekmektedir.

Maddenin 6. fıkrasında, cinsel suç mağdurlarının ifadesinin mağdurlarını örselenmesine engel olmak ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasının sağlamak amacıyla bu merkezlerde Cumhuriyet Savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınması düzenlenmektedir. Böylelikle suçun unsurlarının tespiti için mağdura yöneltilecek doğru sorular, Cumhuriyet savcısı tarafından uzmanlara iletilecek ve bu uzmanlar çocukla iletişime geçecektir. Mağdurun ifadesinin alınması sırasında uzmanın yer alması ve mağdura uzman kişinin sorular yöneltilmesi, süreci kolaylaştırmak mağdurun olaydan dolayı yaşadığı travmatik etkileri en aza indirmek amacıyla oldukça önemlidir.

Mağdurun ifadesinin cinsel suç soruşturmasında en önemli delillerden olduğu dikkate alındığında örselenmeyi engellemek amacıyla birden fazla ifade alınmasının önlenmesi, hâkim ve savcıların mağdurun ifade sırasındaki ruh halini görmesi ve ifadeni doğruluğunun takdiri açısından önem teşkil etmesi nedeniyle, mağdurun rızasının bulunması halinde ifade sırasındaki görüntü ve sesleri kayda alınması öngörülmektedir. Mağdurun çocuk olması durumunda ifade sırasında ses ve görüntünün kayda alınması zorunludur.

Maddi gerçeği ortaya çıkarılması açısından zorunluluk bulunan haller dışında soruşturma ve kovuşturmada mağdurun ifadesi yeniden alınmayarak bu merkezde alınan ifade ile yetinilecektir. Ancak maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından çocuk mağdurun kovuşturma aşamasında ifadesinin alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması halinde bu işlem mağdur çocuk ile sanığın aynı ortamda bulunmayacağı şekilde mahkeme veya görevlendireceği naip hakim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilir.

Maddenin 8 inci fıkrasında, mağdurların ifadesinin bu merkezlerde kurulu bulunan ses ve görüntülü bilişim sistemi kullanılmak suretiyle de alınabileceği hususu düzenlenmektedir.

Maddenin 9 uncu fıkrasında cinsel suç mağdurlarının beden muayenesi ile vücuttan örnek alınması işlemleri adli tıp uzmanı veya yokluğu halinde uzman hekim tarafından özel ortamda yapılması sağlanmaktadır.

Maddenin 10 uncu fıkrasında, gerekli standartları sağlamaları halinde üniversiteler bünyesinde kurulan merkezlerde de bu hizmetlerin sunulabileceği düzenlenmektedir. Bir çocuk üniversitede Çocuk Koruma Merkezleri veya kadın araştırma merkezleri gibi merkezler bulunmaktadır. Üniversite bünyesinde kurulu bu merkezlerin yönetmelikte belirlenen standartları sağlamaları halinde hizmet sunabilmelerine imkân tanınabilecektir. Bu durum hizmetten yararlanma ağının genişlemesine katkı sağlayacaktır.

Maddenin 11. fıkrasında bu merkezlerin kuruluşuna, standartlarına, işleyişine, hizmet sunumuna, denetimine, personelin görevlendirilmesine, eğitimine, görev ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirlenmesi düzenlenmektedir.

147.Görüleceği gibi çocukların cinsel istismarına yönelik bu tasarı ve gerekçeler bağlamında kanunlaşmamış ÇİM gibi bir uygulamanın hala devamı bağlamında tasarı bazı Barolar dahil diğer kuruluşlar tarafından da ele alınmıştır. Örneğin bunların arasında yer alan İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi'nin Türk Ceza Kanunu ve Bazı kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı Hakkında “Çocuk İstismarı sadece Ceza Artışı ile Önlenemez” şeklinde ki görüş önemli tespit ve değerlendirmeleri içermektedir. Bunların arasında ÇİM ile ilgili görüşe de ayrıca yer verilmiştir. “Sağlık Bakanlığı tarafından kurulan mevcut çocuk izlem merkezlerinin geliştirilmesinin yanında üniversitelerdeki çocuk koruma birimlerinden hizmet alınması esası getirilmiştir. Adliyelerde uygulamaya geçilen AGO olarak adlandırılan adli görüşme odalarının işlevi ise belirsiz olarak bırakılmıştır. Çocuk İzlem Merkezlerinin tüm cinsel suç mağdurlarını kapsayacak şekilde genişletilmesi niteliğindeki yeni oluşum hem mekânsal hem de nitelikli personel, yeterlilik sorununu beraberinde getirecektir. Gerekçeye bakıldığında Sağlık Bakanlığı adeta soruşturma uzmanlığına dönüştürülmektedir. Bunun yanında “maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasının gerektirdiği zorunlu haller dışında soruşturma ve kovuşturmada mağdurun ifadesinin yeniden alınamayacağına dair “düzenleme, tüm ceza yargılamalarında temel sorun olduğuna göre mağdurların nasıl korunacağı belirsiz bir halde bırakılmıştır. Bu düzenleme mevcut sistemde var olan eksiklikleri gidermekten ziyade yeni bir uygulama gibi sunulmakla beraber açık ve anlaşılır değildir. Ancak mevcut düzenlemede AGO larda SSÇ lerin ifadesinin alınması gibi hukuka aykırı bir düzenlemenin varlığının yanında ve mağdur ve SSÇ nin vekil/müdafî ile aynı ortamda bulunması zorunluluğuna dair düzenleme eksikliğinin dikkate alınarak mevcut ÇİM ve benzeri uygulamalarda da vekil/ müdafî zorunluluğu özel olarak belirlenmesi gerekmektedir. Yine bu merkezlerde yer alacak uzmanların nitelikleri ve meslek tanımları özel olarak ayrıntılandırılmalıdır” Dolayısı ile Ankara, İzmir, Diyarbakır ve İstanbul’da 2 merkez ile 31 ilde faaliyette olan ÇİM gibi bir uygulama ve ortaya çıkan sorunlar İstanbul Barosu ele almıştır. Bu arada tasarıda yer

alan gerekçe dahil hala Başbakanlık genelgesi ile yürütülen bir uygulama konusundaki durumun hukuka uygunluğu açısından ele alınmadığı görülmektedir. Kurban çocuklar dışında bu uygulamada yer alan %25 oranındaki fail çocuklar ve bu uygulama yer alan zorunlu müdafii avukatlık hizmeti de yargısal uygulamanın temel bir parçasıdır. Bu uygulamanın ve başta BMÇHS, AİHS dahil oluşan aykırılıklar ile ilgili boyutun adil bir yargılama açısından hukuksal sürece ele alınması da görevlerin arasındadır. Bu görev aynı zamanda Avrupa Sosyal Şartının 17. Maddesinde yer alan çocuklar ve gençlere uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına da sahip olmasına yönelik bir taahhütte öne çıkmak olup hukuksal korumanın ve savunmanın yanı sıra sosyal hizmet açısından savunuculuk görevi de birlikte sorumlu kılmaktadır. Ancak ÇİM ve genelge ile uygulamada yer alması oluşan aykırılığın adil yargılama açısından şimdiye kadar ele alınmadığı da diğer önemli bir gerçektir (38). Özellikle de 2011'den beri böyle bir uygulamanın varlığı, böyle bir genelge ve talimat ile vekil/müdafii olarak zorunlu kamusal bir göreve yönelik zaman zaman eğitim çalışmaları da öne çıkmaktadır. CMK Avukatlarına yönelik eğitim programları arasında söz konusu olan ÇİM ve uygulamaların genelgeperestlik açısından ele alınmış olması başta avukatlık hizmeti açısından önemli bir körleşmeye/vurdumduymazlığa da neden olması bu uygulamayı da belirlemektedir. 2011 yılından beri bir aykırılık ve herhangi bir tartışma olmadığı gibi tıp, hukuk veya sosyal hizmet alanlarında genelge ile yürütülen bir uygulamanın kanunlaşmaması ve kadro, ücret gibi konusundaki yakınmalar zaman zaman öne çıkarken Anayasanın 137. maddesinin görmezden gelinmesi böyle bir keyfiliğe neden olmaktadır. Böyle eğitim çalışmalarında uluslararası sözleşmeler yerine ÇKK ile öne çıkan kanunperestliğin yanı sıra Çocuk Hakları adına çocukların savunmasız kılması ve AİHM dahil bu yönde hukuksal güvencesiz kılması avukatlık hizmeti açısından da önemli bir sorun kaynağı olabilmektedir. Yapısal sorunun ve sistem farklılığını hem hukuk hem de sosyal hizmet açıdan görmezden gelmeler ile çocuklar için kırk katır yerine kırk satır gibi çözüm aynı zamanda sosyal hizmet alanında eğitim almış çalışan için de geçerlidir. Sosyal hizmetin de yozlaşması ile sosyolog, PDR eğitimi ile kendilerini pedagoğ olarak zan eden “*çakma*” bir görev ve yetki ve de psikolog gibi kendi meslekleri dışına dahil olanların benzer kılınması ile savunuculuk boyutunu ortadan kaldırılması ve görmezden gelinmesi/vurdumduymazlık/pragmatizm çocuklar için önemli bir sorun kaynağı olmaktadır. Çocuklar böyle bir araç ile tehlike ve tehlide dönüşmektedir. Sosyal Hizmet Uzmanı/Sosyal Çalışmacı gibi bir meslek ile çocukların yanında olmak yerine soruşturma memurluğu ve aracılık gibi kendi görevi dışındaki katılımını beceri olarak zan edilmesi aynı zamanda sosyal hizmetin yozlaşması içinde önemli bir örnektir. Evrensel bilim ve uygulama açısından etik dahil ek sorunlara neden olmaktadır. Bu aykırılıklara ve ihlallere ortaklık, vurdumduymazlık ve/ya üç köfte beş kurşun yaklaşımı uygulamayı belirlerken şimdiye kadar bu aykırılığın hukuksal sürece yansıtılmış olmaması da somut bir göstergedir. ÇİM ile kanunda yer almayan bulgu ve uygulamalar konusunda söz konusu olan aykırılıklar kurban/mağdur çocuklara ek mağduriyetlere neden olabildiği gibi fail çocuklar içinde mağduriyetlere de ayrıca neden olabilmektedir. Bu bağlamda 2011 yılından beri söz konusu olan onbinlerce fail çocuk ve gencin ÇİM ve böyle bir bulgu ile mahkumiyet kararına neden olması da bu uygulamanın bir parçasıdır. Soruşturma sürecinde %50 gibi bir oran ile kamu davası açılmasının yanı sıra kavuşturma süreci sonunda en az %20 oranında beraat kararı avukatlık hizmeti açısından da adil yargılamayı daha da önemli kılmaktadır. Çocukların korunması bağlamında yapısal sorunları çözememenin yanı sıra böyle bir sistem ve uygulamada her sene 400 bin çocuk ve geleceğinin karartılması bu görev ve sorumluluğu insanlık açısından daha da artmaktadır. Başta Anayasanın 38. ve 90. maddesi BMÇHS/3 ve 40 ve de Pekin Kuralın 16. Madde ile birlikte dahil AİHS nin 6. Ve de Avrupa Sosyal Şartının 14. ve 17. Maddeleri bağlamında kanunda yer almayan bir bulgu ve uygulamaların adil yargılama açısından değerlendirilmesi için AİHM kadar devam edebilecek bir hukuksal sürece taşınmaması da aslında avukatlık hizmeti açısından pasif ve/ya aktif bir görev ihmaline neden olabilmektedir. Sonuçlar da ortadadır. Genelde söylemler dışında “*ama*” lar ile birlikte mazeret gelişmelerin yanı sıra “*ben mi uğraşacağım*” gibi vurdumduymazlık bu uygulamayı da özellikle belirlemektedir. Bu durum, idari tarafından bir keyfiliğe katkı verirken dokunulmazlık gibi bir alan genişleyebilmekte ,hukuk dahil sorgulanma ve denetim ortadan kalkabilmektedir. Özellikle Adalet Bakanlığınca tasarıda yapılan ikrar/itiraf ve TBMM çatısındaki açıklamalar bu yönde bir sürecin başlamasına da ayrıca neden olabilir. Aslında bu ikrar/itiraf önemli bir cüretkarlıktır. Tepkisizlikler ise bu cüretkarlığın, keyfiliğin artmasına da doğal olarak neden olabilmektedir. Diğer taraftan bu açıklamalar ve ikrar 18 yaşının üstündeki fail kişiler içinde geçerli olabilmektedir. Soruşturma ve kovuşturma sürecinde ÇİM tarafından düzenlenmiş bir tutanağa ve bilgi mahkumiyete neden olması ve bu yönde bir aykırılığın AİHM kadar devam edebileceği bir süreçte adil yargılama açısından bir ihlalin usul açısından söz konusu olması aslında kurban çocuklar için ek mağduriyetlere de doğal olarak neden olabilmektedir..

148.2011 yılında genelge ile faaliyet gösteren ÇİM ile ilgili Adalet Bakanlığınca yapılan itiraf/ ikrar hukuksal açıdan bir soruna neden olurken aynı zamanda kendine özgü şekilde Sağlık Bakanlığında yapılandırılan ÇİM uygulaması ve bu uygulamada yer alan sosyal hizmet ve koruma boyutunun da ayrıca ele alınmasını da gerekmektedir. Bilindiği gibi ABD de pediatri alanda çalışmış bir Türk akademisyenin uyarlaması ve çabaları ile ABD de bile karşılığı olmayan modeli uygulamaya yönelik bu kendi sistemi içinde yozlaştırılmış uygulamanın ayrıca değerlendirilmesi önemlidir (39). Sağlık Bakanlığınca Adli görüşmeci gibi bir görev ve yetki ile sertifika sonucu çocukların dinlenmesi yerine ifade alma konusunda yalan makinası gibi benzer bir doğrultma konusunda 256 saatlik bir eğitim programı savcılar için de öncelik olmaktadır. Bu yönde yer alan bu bilgilerin yanı sıra Adalet Bakanlığınca hala bir yasal düzenleme olmadan 13.11.2013 tarihinde Mağdur Hakları Daire Başkanlığı gibi yapılanma öngörülmiştir. Hem bu eksikliğin giderilmesi hem de mağdurlar ile ilgili uygulamaya yönelik tasarı taslak (40) yine yakın bir sürede görüldüğü gibi gündeme alınmıştır. Değerlendirmek amacıyla 11.07.2017 tarihinde paylaşılan tasarı taslakta yer alan bilgiler ve yaklaşım yozlaşma açısından önemli bir örnek olmuştur. Böyle bir özellik ile suç mağdurları ve hakları ile oluşturulan ek bir hak bağlamında görüleceği gibi bir adalet hizmetinde söz konusu olan *soruşturma ve kovuşturma sürecinde ceza , ifade ve beyanın özel ortamda alınmasının gerektiği veya fail ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen; mağdur, tanıkların yanı sıra ayrıca suça sürüklenen çocuklar ile cinsel suç, aile içi şiddet suçu mağdurları ve kırılan gruba mensup diğer mağdurların ifade ve beyanları özel ortamda Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından adli destek uzmanı aracılığıyla alınması da bir hak kapsamında taslağa dahil edilmiştir.* Gene buna bağlı olarak hem ÇKK yer verilen "suça sürüklenen çocuk" gibi absürt bir tanım ile birlikte çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair hizmetler başlığı altında da ayrıca ele alınmıştır.

149.Bu uygulamalara yönelik pedagog, psikolog ve sosyal çalışmacıları da içeren "adli destek uzmanı" gibi bir unvan ve görevde bu düzenlemelere yansıtılmıştır. Yapılmak istenen bu düzenleme için "suça sürüklenen bir çocuk(?) " ile söz konusu olan bir ön hüküm ve aynı zamanda devlet açısından mağdur olarak ele alınması gibi çelişkide ortaya çıkmıştır. Böylece hem BMÇHS hem de sosyal hizmet ve hukuk açısından birlikte ve ayrı olarak yozlaşmanın yansımaları içinde önemli bir örnektir. Yapısal sorunu çözmek yerine söz konusu olanı yozlaşmayı daha da yoğunlaşmaya yöneliktir. Bu yaklaşım ile aynı zamanda "adli destek uzmanı gibi torba tanımlama ile sosyal hizmet boyutunun adalet hizmeti açısından hukuk eli de ortadan kaldırılması aslında hedeflenmektedir. Başta SİR dahil sosyal hizmetlere dayalı bir uygulama konusunda söz konusu olan bu yozlaşma "sosyal çalışma görevlisi" ile başlayan bu süreçte devamına yöneliktir. Özellikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında yer alan Uluslararası Sosyal Hizmet Birimi ile yurtdışından yapılan talepte böyle bir inceleme raporunun sadece sosyal çalışmacılar tarafından düzenlenmesi konusundaki genelge ve özellik aslında önemli bir bilgi ve uygunluk noktasıdır. Fakat **Türkiye Cumhuriyeti** vatandaşları ve bu ülkede yer alan göçmenler/mülteciler/sığınmacılar açısından ele alınmaması BMÇHS ve Avrupa Sosyal Şartının 14. maddesine rağmen mümkün kılınırken pedagog veya psikologlar içinde sosyal çalışma(ma) görevlisi gibi bir özellikte buna rağmen kamu zararı ile birlikte kazandırılmaktadır (41).

150.Bu taslakta buna yönelik olup düzenlemede yer verilen "pedagog" ile ilgili boyut aynı zamanda bilindiği gibi aile mahkemeleri ve ÇKK ile ilişkilendirilmiştir. Çocuk teslimi ile ilgili bu uygulamaya yönelik bir raporda Adalet Bakanlığında yer almaktadır (42). Bu bilgilerin arasında yer alan 53.sayfada ise 3.3.4.2.2 Pedagog başlığı altındaki bu bilgiler ise aynen şu şekildedir. "Pedagog, çocukların ve gençlerin fiziksel, alımları, ülkemizde pedagoji bölümü olmaması nedeniyle, en az dört yıllık eğitim zihinsel, duygusal, ahlaki vb. gelişimlerini izleyen, takip eden ve bu gelişimin olması gerektiği gibi sürmesine katkı sağlamayı amaç edinen insanlara denir. Pedagoji terimi de genel olarak eğitim bilimi anlamında kullanılır (Kanat, 1966; Aktaran; Belgin, 2011: 94). "Ülkemizde 1980'li yıllarda fakültelerin pedagoji bölümlerinin kapanması neticesinde yalnızca lisans diploması ile akademik olarak pedagog unvanına sahip kişiler artık bulunmamaktadır". Buna karşın gerek 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un "Aile mahkemeleri bünyesinde bulunan uzmanlar" kenar başlıklı 5. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci bendinde yer alan "Üzere Adalet Bakanlığınca, tercihan; evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasından, birer psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı atanır." hükmü, gerekse de 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun "Tanımlar" kenar başlıklı 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan "Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını ifade eder." hükmü gereğince Aile, Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri bünyesinde çalıştırılmak üzere pedagog alımları yapılmaya devam etmektedir. Bu kapsamda ilk olarak 2005 yılında yapılan pedagog alımları, ülkemizde pedagoji bölümü olmaması nedeniyle, en az dört yıllık eğitim veren eğitim fakültelerinden pedagojik formasyon olarak mezun olanlar arasından 2004 KPSS sonuçlarına göre yapılmıştır. Daha sonra ve hala yapılan pedagog alımlarında ise eğitim fakültelerinin eğitim bilimleri (psikolojik danışmanlık ve rehberlik, eğitim programları ve öğretim, eğitimde ölçme ve değerlendirme, eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi) bölümlerinden mezun olanlar arasından Kamu Personeli Seçme Sınavı ve mülakat sonuçlarına göre yapılmaktadır. "Dolayısı ile 1980

yılından sonra pedagoji gibi uygulamalı bir bilim yerine teoriye dayalı bir bilimin kapatılması ve “*pedagog unvanına sahip kişilerin artık bulunmadığı*” açıkça bu raporda yer verilirken “*Buna Karşın*” gibi ek bir açıklama önemli bir açık ikrardır. İtiraf ve gerçek bir ifşadır. Ancak bilim ve çocuk hakları adına en son raporda bu boyut içinde önemli bir örnektir.

151.2003 de yapılmış düzenleme ile de bilim ve uygulama açısından karşılığı olmayan bir yetki ve görevin hala söz konusu olması ise ayrı ve önemli bir ikrar/itirafıdır. Ortaya çıkarılan bu boşluğun giderilmesi için hukuk ve sosyal hizmet ile ilgili bilim dahil herhangi bir şekilde bir uygunluk/tutarlılık aranmadığı bir yetki ve görevin Adalet Bakanlığınca yapmış olduğu bu açıklanma diğer önemli bir ikrar ve itirafların arasında yer alması hukuk açısından ayrı bir hicap noktasıdır. Aynı zamanda kendi meslekleri dışında yetkisi olmayan bir meslek ve uygulamayı benimseyip meşrulaştırılması da diğer ayrı bir hicap noktasıdır. Bu ikrar, ifşaat kapsamında görüldüğü gibi psikoloji bilimin bir türevi bağlamında psikolojik danışmanlık ve rehberlik gibi eğitim ve bir uygulama ile kısaca PDR gibi bir meslekten de bahsedilmektedir. Türkiye’nin kendi sisteminde yer alan Kıta Avrupa’sında böyle bir lisans eğitimi söz konusu olmasına rağmen rehber öğretmenlik gibi yetki ve görevin diğer bir dayanağı da öğretmenlik olup eğitim formasyonu da sadece bu yöndedir. Sosyal hizmet ile ilgili herhangi bir bilim ve uygulama açısından ise bir ilişki söz konusu değildir. Ortada pedagoji eğitimi olmamasına ve meslekleri PDR diye bir unvan ve görev öne çıkarken Adalet Bakanlığı tarafınca yasal düzenlemede karşılığı olmayan ve ancak bir yorum ve bir talim at ile böyle bir görev bu ikrar ile de söz konusudur. Bu talimat aynı zamanda hâkim ve savcılar içinde geçerlidir. Yine ve aynı zamanda kendi mesleği dışında farklı bir şekilde “pedagog” şeklinde tanıtımları yetki gaspı dâhil adil bir yargılamanın ulaştırılmasının engellenmesi neden olması da yeni hukuka aykırılıklara neden olduğu da evrensel açıdan uzaklaşmanın da somut kanıtıdır. Bu yönde oluşan bir papağanlaşma/hafızlaşma zorunlu vekil/müdaffi avukatlık hizmeti içinde önemlidir. Soruşturma ve kovuşturma sürecinde başta SİR na yönelik bir yetki ve görevin çocuklar açısından gözetilmemesi ve papağanlaşma hem kanunperestlik hemde genelgeperestlik ile de bilindiği gibi öne çıkmaktadır. Aksine bu aykırılığın Yargıtay dahil kararlara yansıtılması ve meşrulaştırması çocukların yarar ve esenliği yerine geleceklerinin çalınmasına katkı ve destekler, söz konusu olan görevler ayrı bir tehdit ve tehlikeye dönüşebilmektedir. Bu durum Milli Eğitim Bakanlığı içinde geçerlidir. Eğitim gibi böyle bir hizmetinin tamamlayıcı unsuru olan sosyal hizmetin ve buna bağlı olarak sosyal hizmet yöntemlerine dayalı sosyalizasyonu/sosyal iyileştirme okul gibi alan içinde önceliktir. Böyle bir ihiyiyacın ve görevin görmezden gelinmesi ve yoksun kılınması çocuklar ve gençleri öncelikle savunmasız kılmasına da neden olması eğitim açısından da ayrı bir yozlaşmanın diğer önemli örneğidir. Bir asırdan beri söz konusu olan “okul sosyal hizmeti” şeklinde bir yapılanma ve ihtiyacın görmezden gelinmesi ve engellenmesi başta çocukların cinsel istismarı gibi bir sorununda önüne çıkarak bir araca ve iş modeline de hala dönüşebilmektedir.

152.BMÇHS sözleşmesine rağmen böyle katkılar ve destekler ile bir yozlaşma ile ilgili diğer bir uygulama yine görüldüğü gibi “Çocuk İzleme Merkezi” tasarı taslakta yer almaktadır. Muhtemelen bürokratik beceri ile Adalet Bakanlığı bu taslağı bekletmiş ve tasarıya taşıdığı da anlaşılmaktadır. Bu taslağın 17. maddesinde yer alan uygulamaya yönelik gerekçe ise “*Maddeyle, cinsel suç mağdurlarına yönelik hizmetler düzenlenmiştir. 2012/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulan çocuk izlem merkezleri kanuni dayanağa kavuşturulmakta, ayrıca söz konusu merkezlerde sadece istismara uğrayan çocuklara yönelik değil aynı zamanda bütün cinsel suç mağdurlarına yönelik hizmet sunulmasına imkân sağlanmaktadır. Bu haliyle İstanbul Sözleşmesi hükümlerine uygun olarak çocuk izlem merkezlerinin çalışma alanı genişletilmektedir.*” şeklinde yansıtılmıştır. Bu bilgi ile yine Sağlık Bakanlığınca halen 2012/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile çocuk izlem merkezlerinin kanuni bir dayanağının hala olmadığı ve de Adalet Bakanlığınca yapılacak bir düzenleme ile kavuşturulmak istenmesi bu gerekçe de açıkça açıklanmaktadır. Soruşturma kapsamında yapılmış olan böyle bir bilgi ve açıklama hem TCK hem de CMK kapsamında 2012’den beri günümüze kadar devam eden bu uygulamaların yasalara ve hukuka dayalı olmadığı ve sadece yürüten tarafınca öngörülen bir yetki ve görev ile yürütüldüğü de diğer açık bir ikrardır. İtirafıdır. BMÇHS açısından bu gerçeğinde ifşasıdır. Ancak bu itiraf/ikrarda görmezden gelinmiş ve kırk katır yerine kırk satır gibi benzer bir uygulama soruşturma memurluğu aracılığı ile kanunda yer almayan bulgu kurban/mağdur çocuklar için hala uygun görülmektedir. Bu yönde yapılan düzenlemeler arasında ÇİM ile ilgili benzer bir düzenleme bu taslağa da aynen yansıtmıştır. Bu metnin 11. ve 12. sayfalarda yer alan madde ile ilgili gerekçe de yer alan bilgilerde diğer önemli ikrar/itirafıdır. Şayet kanunlaşırsa geçmişe yönelik adil yargılama açısından bir mağduriyet fail çocuklar için söz konusu olduğunda yeni bir hukuksal sürecin başlamasına da kaynaklık etmektedir. Bu bilgi ve açıklamalar özellikle başta savcılar ve yargıçlar açısından çocuk ile iletişim konusunda bir yetkinliği hala mümkün olması ise ayrı bir hicap noktası olup ayrı bir ikrar / itiraf/ ifşaat noktasıdır. Soruşturma kapsamında yalan makinası ve soruşturma memuru gibi bir yetki, görev dinlenen ve de bilgilerin doğrultması için böyle bir aracılık, böyle bir işlev de sosyal hizmet çalışanların yer aldığı bir sağlık hizmeti ile sağlanması ise diğer bir yozlaşmanın örneğidir. Sosyal hizmet(ler) amacına ve savunuculuk görevi yerine mesleğin dışında soruşturma memuru gibi başka bir görevde yer alması aynı zamanda diğer önemli bir hicap noktasıdır. İkrar ve itirafıdır. Özellikle de yansıyan diğer bilgiler birlikte değerlendirildiğinde başta adil yargılama açısından ceza muhakemesi hakkının dışında bu eksikliğin giderilmesi için açıklanmış olan bu

ikrar/itiraf/ifşa mevcut uygulamaların da ayrıca değerlendirilmesini adil bir yargılama ve hukuksal açıdan öncelik yapmaktadır. T.C. Anayasanın başta 38, 90 ve 137. Maddesi ise yok sayılmaktadır. Bu uygulamada yer alan zorunlu avukatlık hizmetinde yer alan müdafî/vekiller için bir görev ve sorumlulukta bu kapsamdadır. Evrensel bilim dâhil bu yöndeki bilgi ve uygulama konusunda sorumsuz halinin böyle bir talimat ile bakımsız kılınması yetmemektedir. Talimat yerine aksine bu sorumluluk adil bir yargılama açısından ve öncelik ÇKK/44. Madde ve BMÇHS ile daha da artması önemli bir gerçektir. Özellikle de günümüzde TCK/103. Madde ile gündeme gelen çocukların taciz ve istismar edilmesi, çocuklara yönelik "ama" ve mazeret üretme konusunda bir beceri kazanması bu sorumluluk için de yetmemektedir. Ayrıca bu madde ile ilgili olarak aktif ve pasif görevler açısından da Anayasa Mahkemesi ve AİHM tarafından alınmış kararlar önemli bir şekilde yönlendiricidir.

153. Türkiye’de yargıç ve savcıların hala çocuklar ile dinlenilmesi konusunda 2005 yılından beri eğitimlere rağmen beceri ve yetkin aranılmaması nedeni ile ortaya çıkan bu sorunun giderilmesi için hedeflenen bu düzenleme ve uygulamaların arasında ayrıca "adli görüşme odaları/AGO" gibi bir uygulamada diğer önemli bir örnektir. UNICEF Türkiye danışmanlığı yürütülen bu "garabet" uygulama ifade alma odaları diye de öncelikle adlandırılmıştır. Böyle bir süreç ile görüleceği gibi Bakanlık web sayfasında "Adli Görüşme Odaları Yönetmeliği" gibi bir yönetmelikte söz konusudur (43). Başbakanlık talimatı ile benzer bir uygulamanın 05.01.2017 tarihli Bakan oluru ile ÇİM gibi bir uygulama Adli Görüşme Odaları (AGO) şeklinde adliye binalarında da öngörülmüştür. Savcı ve yargıçlar için de Bakanlıkça bir talimat ve uygulama öne çıkarılmıştır. Bu odaların işlevsel olması için gerekli olan hazırlık çalışmaları da bu kapsamda tamamlanmış ve 03.04.2017 tarihi itibarıyla AGO’lar kullanılmaya başlanmıştır. Adli görüşme odalarının yönetimsel işleyişlerinin, iş akışlarının, adli görüşme odalarında görev alacak uzman ve diğer personellerin hizmet ve çalışma standartlarının belirlenmesi amacıyla, "Adli Görüşme Odaları Yönetmeliği" hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliği amacı ise "öncelikli olarak çocuğun üstün yararı ilkesi uyarınca çocuk dostu adli usullerin işletilmesini, adli süreç içinde yer alan mağdur, tanık ve suça sürüklenen çocuklar ile cinsel suç, aile içi şiddet mağdurları ve diğer kırılgan gruba dahil mağdurlarla uygun ortam ve yöntemle görüşme yapılmasını, ikincil örselenmenin önlenmesini, korunma ihtiyaçlarının tespitini ve ilgili hizmetlere yönlendirilmesini sağlamak üzere adliyeler bünyesinde özel bir alan olarak adli görüşme odalarının kurulması, işlerlik kazanması, ilgili personelin görev, yetki, sorumlulukları ile bu odaların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir" şeklindedir. Ayrıca yer verilen "uzman" ise "Aile, çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri bünyesinde psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı kadrosunda çalışan görevliler ile Ceza Muhakemesi Kanunu ve 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince bu Yönetmelik kapsamına giren konulara ilişkin olarak tayin edilen kişiler" şeklinde tanımlanmıştır. Buna ek olarak görüldüğü gibi Mahkemelerden veya Cumhuriyet başsavcılıklarından adli görüşme odası koordinatörlüğüne yönlendirilen dosyalardaki çocuk veya yetişkinlerle, adli görüşme odalarında yaşlarına, içinde bulundukları duruma uygun şekilde uzmanlar tarafından yapılan görüşme için ÇİM gibi benzer bir uygulama adliye de ayrıca faaliyete geçirilmiştir. Görüleceği gibi çocukların korunmasına yönelik yapısal sorunu hala çözmek yerine kendine özgü bir uygulama hedeflenmekte olup bir iş modeli ile savcı ve hâkim ve avukatlar ile birlikte diğer çalışanlar için bir eğitimde UNICEF Türkiye danışmanlığı ile de halen yürütülmektedir. Bu yönde Adalet Bakanlığı tarafından da paylaşılan çalışmalarda bu yönde önemli örneklerdir. Mağdur çocuklar konusu evrensel bir uygulama yerine bir araç olarak öne çıkması bir esnaflaşmayı da öne çıkarmakta olup UNICEF gibi bir misyondan uzaklaşıldığının da somut bir örneği olabilmektedir. Halbuki ve özellikle kişiler ve kamusal bir hizmette şiddete mağdur olan kişilerin mağduriyetlerin kamusal açıdan giderilmesine yönelik 1983 tarihli "Şiddet Suçları Mağdurlarının Zararlarının Tazmin Edilmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi" hala TBMM tarafından onaylanmamıştır. 11.Kasım.2011 de söz konusu olan İstanbul Sözleşmesi ise yeni bir süreç ve yükümlülük öne çıkarılmıştır. Fakat ve özellikle 6284 sayılı kanun ÇKK de olduğu gibi yargısal bir uygulama şeklinde öne çıkarılmıştır. Sosyal hizmet ile ilgili boyut yine yanlış ve eksik şekilde yapılandırılmıştır. Kurumsal açıdan belirsiz kılma konusundaki beceri ile ölümlü dahil şiddet sonucu oluşan mağduriyetler kamusal açıdan ek mağduriyetlere de ayrıca neden olmaktadır. Ancak söz konusu olan yükümlülüklerin hala geçirtilmesi her şeye rağmen bir amaç olabilmektedir. Bir taraftan medeni/yurttaş ve ceza hukuk birlikteliği ve ÇKK ile evrensel açıdan karşılığı olmayan bir uygulama ve yapılanma öne çıkarken yine diğer taraftan "suça sürüklenen çocuk" ile çocuk ağır ceza mahkemesinde yargılamayı bilim açısından mağdur kapsamına alınmak istenmesi de çelişkinin ötesinde garabet bir örnektir. İlkeler yerine ÇKK’nun önüne çıkmakta olup hukuka aykırılığın meşrulaştırıldığı bir durum ile de çocuklar için tehlikeli ve yönlendirici bir özellikte kazanmaktadır. Suça sürüklendiği böyle bir hükmünü içeren bir çocuk ve gencin aynı zamanda mağdur olduğu zaman TCK/ 31. Maddesi ile çocuklar/gençler için canavarlaşmış bir uygulamayı meşru kılmak tartışmanın ve eleştirinin ötesindeki üzüntü verici bir resimdir. Mağdur çocuklar açısından ÇİM dahil diğer "absürd" uygulamaların evrensel açıdan uygunluk araması yerine araç olunduğu gibi sosyal hizmet boyutunu ve önemini hukuksal açıdan anlama konusundaki kaçınma en azından 1942’den beri söz konu olan bir bilgi ve gerçek ile yüzleşmek ve korku için de önemli örneklerin arasındadır.

154..Üstelik genç gibi çocuk açısından hem evrensel hem de yer alınan sisteme rağmen ayırımdan ve sosyal hizmetler ile ilgili kavram, yöntem kurumsal yapılardan, uygulamalardan ve bilimden bilgilerden gerçekler ile

yüzleşmekten korkulduğunun da somut bir yansımasıdır. Bir asırdan beri sosyal hizmet açısından öngörülen resmi vesayet kurumu ile oluşan ilişkilerin hala görmezden gelindiği gibi halen söz konusu olan yargısal bir uygulama başta çocukların yarar ve esenliğin koruması yerine öncelik almaktadır. Bu korku aynı zamanda yarar ve esenliğin için söz konusu olan sosyal araştırma konusunda sosyal hizmet bilimine dayalı yetkinliğin de hala bu çalışmalarda görmezden gelinmesi gerçekler karşısında duyulan bu korkuların arasında yer almaktadır. Özellikle de ÇKK da halen yer verilen sosyal çalışma(ma) görevlisi ile hem sosyal hizmetin hem de çocuk ve gençler ile hukukun yozlaşmasının da önemli bir örneği olması üzüntü verici örneklerin arasına da ayrıca eklenmiştir. Adil bir yargılamadan ve evrensellikten uzaklaşılmasına yönelik zemin oluşturma konusunda ayrı bir örnektir. Çocuk Hakları Sözleşmesi dâhil diğer sözleşmelerde yer alan temel ilkelerin değersizleştirilmesine de ayrıca yardımcı olmaktadır. Uygulama açısından evrensel ilkeler ve kendi sistem açısından yer almasına rağmen bir uygunluğun aranılmasına yerine yanlışlığın ve kargaşa için zemin sağlamaya yönelik böyle bir katkı çocuk hakları ve koruma adına olması üzüntü verici durumu daha da artırmaktadır. Çocuklar için tehdit ve tehlike ise halen devam etmektedir. Bu zemin ve katkılar ile birlikte söz konusu olan soruşturma/sorgu memurluğu ve aracılık gibi böyle bir görev için söz konusu olan bu eğitimler ve bilgiler, görüşler aynı zamanda başta çocuk hakları adına tüm meslekler açısından da ayrı bir hicap noktasıdır. Böyle bir uygulamaya aynı zamanda zorunlu avukatlık(müdafi) açısından yer alması da ayrıca önemlidir. Çocuklar ise adil bir yargılamaya rağmen savunusuz bırakılmaktadır. Halen ve herhangi bir yasal düzenleme olmamasına rağmen AGO ve ÇİM gibi kendine özgü uygulamada suça sürüklenen çocuk (?) ile birlikte tanığın yanında olmak yerine bizzat görüşme yapan savcının da yüz yüze bizzat görüşmemesi ile oluşturulan tutanağın bir delil özelliği kazandırılması ve bunun eğitimler ile de meşrulaştırılması tartışılmanın ötesinde bir durumda bu örneklerin arasındadır. Bu durum hem fail çocuk ve gençler hem de mağdur açısından çocuk hakları ve adil bir yargılama adına ek bir sorun yumağına de neden olmaktadır Hâkim ve savcılar açısından idari talimat bağlamında da söz konusu olan böyle bir uygulamanın 2018 yılında hala çocuk ve gençlerin yüzde ellisinin hala yetişkinler tarafından yargılandığı gibi çocuklarla konuşma becerisine sahip olmadığının ikrarları 2005’den beri hala “ÇOCUK KORUMA(MA) KANUNU” özelliğinin de aynı zamanda ikrarıdır. Adalet Bakanlığın ise açık bir itirafı ve ifşaatıdır.

155. Dolayısı ile hala yasal bir kuruluş olmadan ve resmî gazete yayınlanmamış bakanlık talimat niteliğindeki bu yönetmeliğin taslak kanundan önce yayınlandığı da açıktır. Dolayısı ile ortada bir boşluğun var olduğu bunda doldurulması için gerekçe oluşturduğu bir durumda önemli ikrardır. İtirafır. Rapor ise çocuklar yerine gerekçe ve araç olmaya yönelik olduğu da görülmektedir. Gerçeğin peşine düşülmesi yerine Bakanlık talimatı ile taslakta yer alan ceza muhakemesine yönelik hakkın bu yönetmeliğe yönelik olduğu da gayet açıktır. Çocuk istismarı gibi günümüzde yoğun bir şekilde yaşayan böyle bir çözümün sosyal hizmet olmadan ele alınması gözetilmeden ve değerlendirmeden resmi vesayet kurumu için bir yapılanma dâhil bu yöndeki bilgi eksikliğinin de bir göstergesidir. Çocuklar için haksızlık ve eleştiri dışında her türlü davranışları düşünmeyi de engellemeyi zorlaştırmaktadır. Böyle bir durumlar bağlamında gerçekler ve yüzleşmekten korkma dâhil ÇKK ile kırk katır yerine kırk satır gibi yeni uygulamaların yönetim dahil hukukun üstünlüğü ve bağlılığının gözetilmemesi sosyal hizmet ve adalet hizmeti için yaşanan sorunları daha da zorlaştırmaktadır. Adalet ve sosyal hizmet adına özellikle 2005 yılından beri söz konusu olan yozlaşma ile yapısal sorunun çözülmesi, aksine sorunun temel bir parçası olunması çocukların cinsel istismar gibi bir sorunun çözümünü açıkça engellemektedir. Çocukların geleceği bağlamında bir amaç olması yerine “araç” olarak kullanılmak istediği de yansıyan bilgi ve tespitler ile açıkça görülmektedir. Evrensel bir uygulama yerine öne çıkan bu yozlaşmalar aynı zamanda denetimli serbestlik gibi uygulama içinde geçerlidir. Bir asırdan beri sosyal hizmetler ile ilgili boyutunun hala anlaşılacak istenmesi ve kendine özgü garabet bir uygulama aynı zamanda çocukların cinsel istismarının önlenmesini ise mümkün kılamamaktadır. İnfaz ile ilgili uygulamalar ve süreç gözetilmemesi de sorunun da bir parçası olabilmektedir. Kendine özgü ve yutturma bir iş modeli şeklinde olması yerine sosyal hizmete dayalı bir uygulama hem bir değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Hem de bilime saygıyı davet ederek yüzleşmeyi de öncelik yapmaktadır.

### 3.BÖLÜM

#### SONUÇ VE ÖNERİLER

156.Özellikle gündeme yoğun bir şekilde ele alan çocukların cinsel ihmal ve istismarının caydırıcı olması nedeniyle ağır cezaların etkilerinin olmasına rağmen önlemek için çığırkanlık yapılırken cezaları artırmak ve çeşitli yöntemler hala öne çıkmaktadır. Ancak çocukların korunması ile ilgili sosyal hizmet ile ilgili boyutu ve önemini anlanmak ve çeşitli şekilde engellenmek için bu noktaya gelinmediği gibi çocuklar bu çığırkanlıkla birlikte bir araç olarak öne çıkabilmektedir. Hâlbuki 24.Haziran 2018 tarihinde yapılan seçim ile yeni bir yönetim sistemi yürürlüğe girmiştir. Buna bağlı olarak iki peşpeşe kararname ile “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” hem kurulmuştur. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile yine 662 sayılı Kararname ile kurulmuş olan “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” ile bazı birimler birleştirilmiştir. Yeni bir tüzel kimlik oluşmuştur. Ancak Anayasa ile son yapılan düzenleme ve yönetim sistemi açısından örneğin uygulama

yönetmelikler ile ilgili boyut görüldüğü gibi bir belirsizliği de ortaya çıkarmaktadır. Hukuksal bir boşluk ve güvencesiz kılmaya yönelik belirsizlik özellikle hak sahipleri, çalışanlar ve vergi verenler için de öncelik olduğu gibi aykırılıkların hukuksal sürece taşınması ve süreler de ayrıca değerlendirilmesini ve gözetilmesini de ayrıca gerektirmektedir. 06.04.2011 tarihinden beri söz konusu olan “*Sosyal Politikalar*” adının terk edilmesi ve bunun yerine “*sosyal hizmetler*” daha icraat ve uygulama açısından gerçekçi bir uygulamayı da önü çıkarmıştır. Özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartı, Anayasanın 90. Maddesinin hala geçerliliği ile iç hukukun (hala) parçası olması ve de sosyal, hukuk devlet niteliği Avrupa Sosyal Şartını daha da önemli ve anlamlı kılmaktadır. Bu sözleşmedeki yükümlülerin bir parçası çalışma hayatına yönelik olup sosyal koruma bağlamında sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı olmak üzere diğer haklar sosyal hizmetleri yeniden ele alınmasını da teknik ve hukuk açısından öne çıkarmaktadır. Yürütme birimi bağlamında bu yeni Bakanlık aynı zamanda çocukların cinsel istismarı dahil çocukların korunmasını içerecek görev ve yükümlüğünü hatırlayabileceği gibi adalet hizmeti adına şimdiye kadar bilimden ve uygulamadan uzaklaşmış absürt uygulamalarına son verilmesi içinde bir neden olabilecektir. ÇKK na yönelik uygulama yönetmeliği de dahil diğer yönetmelikler, uygulama ve nitelik; uygunluk ve tutarlılık açısından hem sosyal hizmeti hem de hukuk açısından ayrı ayrı bir önemi daha da arttırmaktadır. Sosyal hizmetler açısından ek bir görev ve sorumluluk öne çıkmaktadır. Yetki aşımı ve keyfiliklerin, kargaşaların, ortadan kaldırılmasına ve kendi alanlarına odaklanmaları bu açıdan önemli olacaktır. Böylece çocukların yarar ve esenliği adına pragmatizm dahil çeşitli açılardan “araç” olması yerine çocuklar ile ilgili sorumlu birimin öne çıkarılmış olması aynı zamanda şimdiye kadar yapısal sorunun giderilmesi içinde bir öncelik olması tartışmaların giderilmesine de ayrıca neden olabilecektir.

157. Ancak bilindiğiniz gibi bu kargaşaya neden olan Adalet Bakanlığı ve yaklaşımı bu konuda önemli bir sorun kaynağı olup sosyal hizmeti anlama konusundaki direnç bu boyutu da önemli kılmaktadır. Yeni dönem bağlamında insanoğlunun tarihinde insanlığın geleceğini inşa eden çocuk ve gençlerin yetişkinler dışında değerlendirilmesi ve yansıyan bilgiler, tespitler bu yönde oluşan ezberlerinin yıkılması için ise çocuk bu açıdan ayrıca önemlidir. Çocuklar, gençler için bir tarihsel sürecin hala çok kısa olması hem çocukları hem de sosyal hizmetler ile ilgili boyutunun Türkiye açısından anlamasını da zorlaştırmaktadır. Böyle bir tarihsel süreçte çocukları madenlerde ağır bir şekilde çalıştırdığımız, asker yaptığımız ve savaşa gönderdiğimiz gibi kız çocukları zorla evlendirerek insanlık neslinin devamı için çocuklar sadece araç olmuştur. Kendi dönemleri yaşamadan gelişmeden erken bir sorumluluk bu çocukların hepsini de yok sayabilmiştir. Çocukların bir toplumun geleceği ve insanlık ise bilindiği gibi ancak ve ancak oldukça yenidir. Çocukların BMÇHS ile 30 sene öncesi hukuksal bir güvence altına alınması ve bunların toplumlar içinde tanışması Türkiye içinde oldukça yenidir. Bu durum Hammurabi’ye dayalı ceza ile birlikte özgür yurttaş konusunda öne çıkan medeni hukuk konusunda evrilmeyi hala günümüzde başarmış olmaması hukuk dahil eğitim ve uygulamalar için yeni bir bocalamaya da neden olmuştur. Zaman zaman çılgınlıklar bu bocalama ile birlikte fırsata dönüşmek içinde olabilmektedir. Günümüzde ise hastalık yerine hasta ve insan odak alındığı bir sağlık hizmeti gibi topluluktan, topluma dönüşümde insanların yanı sıra çocukların günümüzde odak olarak dönüşmesi adil ve adalet hizmetin peşine düşülmesine de aslında neden olmuştur. Karar vericilerin yetkileri bilim ve bilgi ile de daraltılmıştır. Söz konusu bu boyut ve yükümlülük, özellikle adalet ve hukuk açısında bir bocalamayı getirmiştir. Karar vericiler aynı zamanda bu daraltmayı ise hiç sevmemiştir. Çocuk dahil adaletin sağlanmasına yönelik yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde söz konusu olan evrilmenin/dönüşmenin hala söz konusu ol(a)maması bu bocalamayı daha da arttırmıştır. Yirmibirinci asırda bile çocukları gençleri anlamayı hala zorlaştırmaktadır. Özellikle de adaleti sağlamada temel bir unsur olan sosyal hizmet gibi bir yükümlülük halen söz konusu olan ezberleri yıkmayı başlat (a)maması adaleti gördüğünüz gibi daha da karmaşık hale getirmiştir. Sosyal adaletin sağlanmasını da öne çıkaran böyle bir kamusal hizmet ve zorunlu ortaklık insanlığı yeni bir noktaya taşımış olup buna rağmen Türkiye açısından oluşan direnç(ler) çocuk ve gençler için söz konu olan evreleri anlamayı hala engellenmektedir. Herhangi bir şekilde suç olması durumunda ise nasıl adil ve adaletli davranılması için haklar ile yeni tanışma bu ezberleri yıkmayı daha da zorlaştırmıştır. Gerçeğin ve adaletin peşine düşülerek başta çocuklar dahil insanların adil ve adaletli davranmasının sağlanması için yeni durum var olan bu direnci daha da geliştirmiştir. Unutmak ve/veya gerçeğe aykırı bilgiler dahil görmezden gelmeler bir süre devam da etmiştir. Gerçeğin peşine düşülmesi daha kolay olması yerine bocalama ve ezberleri yıkmak ise bir filin hendeği atlaması gibi bir amacı da öne çıkarabilmiştir. Bir asırdan beri söz konusu olan gençlik mahkemeleri yerine hala çocuk mahkemelerinin varlığı bile uzun süre veba gibi unutulmuştur. Görmezden gelinmek/körleşme ise genelde bir tercih ve beceri olarak öne çıkarılmıştır. Bunun arasında TCK/103 maddesi bağlamında %25 oranında yer alan çocuk ve gençleri ise yok saymak diğer acı ve üzüntü verici olup savunucusuz kılınması, ortaklıklar ve meşru kılmalar vicdanın ötesinde bir duruma da dönüşebilmektedir.

158. Avrupa Birliği gibi bir hikâyenin Türkiye için başlaması ve heyecan ile çocuklar ve gençler tekrar hatırlanmıştır. Koruma adına ve adaletin sağlanması ile çocuk ağır ceza mahkemelerini de içine alacak şekilde 2005 yılında yeniden çocukları da tanımaya, tanışmaya başlamıştır. Aynı zamanda sosyal hizmeti tanımaya başlamışlardır. Özellikle de karar alma dahil süreçte hukuk dahil uzmanlık, teknik ve evrensel akademik

kaynaklık adil bir yargılamayı ve adalet sağlamayı da amaç yapmıştır. Bu amaç ve hedef aynı zamanda var olan direnci de öne çıkarmıştır. Kutunun kapağı da açılmıştır. Bir cerahatin da ortaya çıkması, hukuk ve sosyal hizmet konusundaki ortaklık ve önem aynı zamanda evrensel bir uygulama içinde direnç noktası olabilmıştır. Bu durum aynı zamanda çocukların cinsel istismarı ile birlikte daha da artmıştır. Örneğin BMÇHS ve evrensel uygulama bağlamında çocuklar ile ilgili yapılması gereken araştırmanın önemi, içeriği dahil zorunlu delil özelliği yerine raportör gibi bir görüş düzeyine indirilmesi bu direncin önemli bir eylemidir. Bir asırdan beri söz konusu olan bu özelliğin yozlaştırılması için ise aranan niteliğin yok edilmesi bir kargaşayı öne çıkarmıştır. Böyle bir kaynak olma yeni fırsatlar alana yansıtılmış ve geliştirmek bu kargaşayı ve çözümü de daha da dibe itebilmiştir. Bu durum aynı zamanda çocukların korunması adına cezaların arttırılması için araç olurken çaresizlik ve duygular akılın önü çıkabilmektedir. Akliseliminden uzaklaşma ve kendine özgünlük ile hem sosyal hizmetin hem de adalet hizmetin de yozlaştırılması ile de bu direnç yeni bir amaçları da geliştirebilmiştir. Böyle bir süreçte evrensel açıdan hukuk ve sosyal hizmet dahil dinsel öğretiye dayalı klasik/geleneksel hukuk/yaklaşım ve uygulamanın yerine dünyevi bağlamında pozitif hukuka/yaklaşım/uygulamaya 2018 yılında hala evrilmemesi/dönüşmemesi için oluşan bu direnç ve oluşturulan kargaşa bilindiği gibi çocukların cinsel istismar ile ilgili sayılarının 2014 yılından beri azalmış olması rağmen hala devam etmektedir. Bu kargaşa, çocuklar için hala öne çıktığı gibi başarı ile de devam etmektedir. Sosyal hizmet açısından örneğin ASDEP gibi bir yozlaşma böyle fırsatın da önemli bir örneğidir. Evrensel bilim ve çocuklar adına kara bir leke olarak ta halen devam etmektedir. Böyle bir uzaklaşmaya rağmen çocukların cinsel istismarını önlemek içinde bu yöntem aynı zamanda çare olabilmektedir. Yine bu yozlaşma "*Çocuk İzleme Merkezi/ÇİM*" ve "*Adli Görüşme Odaları/AGO*" içinde geçerlidir. Açıklanan itiraflar/ikrarlar ile birlikte sosyal hizmet açısından ele alındığında yasal bir düzenleme olmadan çocukların cinsel ihmal ve istismarına yönelik uygulamanın sosyal hizmet alanı dahil hala meşru kılınması ve ortaklıklar adalet adına da ayrı bir kara leke olabilmektedir. Bu benzer kara lekeler ve ortaklıklar yozlaşmayı daha da derinleştirebilmiştir. Aslında kırk katır yerine satır gibi bir uygulamayı ortaya kaldırmaya yönelik bu tasarı aslında bu ayıbın ortadan kalması içinde oldukça geç kalınmış olup yanlışın savunuculuğu gerçeğin peşininde hala önüne çıkabilmektedir.

159..Yüz yıllar öncesi yaklaşım ve bu konuda ki ezberlerin öne çıkmasına yönelik bu direncin kırılması ve kargaşasının ve yozlaşmanın engellenmesi ise ancak evrensel bilim ve bir yüzleşmeyi öncelik yapmaktadır. Özellikle mağdur/kurban çocuklar ile ilgili 2017 yılında yayımlanmış bu rapor hem bu kısa tarihi hem geçmiş tarihi hem de direnç içinde bir ayna olmuştur. Bu rapor yine tarihe not etmek ve bir gösterge olarak çocuklar ve toplum için ayrıca önemlidir. Sosyal hizmet adına çeşitli uygulamaların adaleti sağlamaya yönelik uygulamaların haklara ve yasalara rağmen mümkün kılmasını sağlayan tespitler söz konusu olan direncin başarısını da öne çıkarmış olması önemli bir örnektir. Çocuklara yönelik saygı konusundaki yoksunluğu da açıkça ortaya koyan bu durum aynı zamanda çocuklar içinde bir sonuçtur. Çocukların korunması ve kamusal bir hizmet olan sosyal hizmet ile ilgili tarihsel süreci ve anlamak konusundaki düzeyi ve anlamayı da aynı zamanda içermektedir. Adaletin sağlanmasına yönelik. BMÇHS de çocuk ve gençler açısından kasıtlı ve kasıtlı olmadığı belli olmamasına rağmen çevri yanlışlığının hala görmezden gelinmesi/körleşme ve uygulamalara yönelik bilgiler ve de yaklaşım adil ve adaletli davranma yönündeki ki temel ihtiyacı bu açıdan daha da arttırmaktadır. Bu bağlamda çeviri yanlışlığı ile birlikte başta ÇKK ile halen devam eden uygulamalara yönelik yapılmış olan tespitler ortaya çıkan direncinde aynı zamanda önemli birer sonuç ve çözüm noktası olmaktadır. Çocukların evrensel bir şekilde yarar ve esenliğinin gözetilmesi ve adil bir yargılamaya öncelik yapmak ise çözümün de başlangıç noktası olmaktadır. Sorunların yine kendi çözüm yolları ile birlikte giderilmesi de bir yöntem olacağı gibi çözüm yolları aramayı da ayrıca önemli kılmaktadır. Fakat evrensel bilime ve uygulamaya yönelik saygı konusundaki önemli eksikliğin ve çocuklara karşı saygılı ve adaletli davranma konusundaki eksikliklerin giderilmesine yönelik ihtiyacın hala öne çıkarılmış olmaması çözümü de aynı zamanda zorlaştırmaktadır.

160.Özellikle Atatürk Devriminin önemli hediyyelerinden biri olan ve çocuğun bir mülk olmadığı gibi özgür yurttaşlığı öne çıkarılmış olması çocuklar için ayrı bir önemdedir. Önemli bir başlangıç noktası da olmaktadır. Böyle bir kazanım ile Türk Medeni Kanun'un, İsviçre Yurttaş Kanun tarafından birkaç madde dışında aynen uyarlanmış olması adaletli davranmanın da bu açıdan önemli bir kaynağıdır. Uygunluk ve tutarlılık içinde bir ölçektir. Çocukların korunması dahil bir asırdan beri adaletli sağlanmasına yönelik tarihin içinde yer ve var alması hem sosyal hizmeti hem de çocuklar ile ilgili boyut ise bir önceliktir. Dolayısı ile hukuk ile adaleti sağlayamadığını ve sosyal hizmet ile ancak sağlanması içinde önemli örnek olması aslında Türkiye için önemli bir hediye. Gerçektir. Aynı zamanda doğru bilgininde kaynağıdır. Fakat yönetim ve sistem açısından eksik olarak alınan bu maddelerde ki eksiklik ve yapı aynı zamanda geleneksel yaklaşım içinde fırsat olarak öne çıkmıştır. Buna rağmen çocuk hakları ve hukuk adına bu boyutun hala eksik olması ve görmezden gelme aynı zamanda çözüm yolların aranmasını da zorunlu kılmaktadır. Özellikle de yapılan bir tercihin ötesinde sistem açısından bilim adına açık bir şekilde günümüzde ve hala reddedilmenin öne çıkarılmış olması ve halen hak ihlallerinin devamı bu çözüm aramayı insanlık açısından da ayrıca görev yapmaktadır. Özellikle de Avrupa Sosyal Şartında yer alan 17. ve 14. maddeler ile ilgili yükümlülüğü hala görmezden gelme çocukların cinsel istismarı için önemli bir sorun kaynağı olarak devam etmektedir. Ayrıca bilindiği gibi insan hakları açısından sosyal

hizmetin bir görev olması ve BM tarafından 1983 yılından beri her senenin mart ayının üçüncü salı günü "*Dünya Sosyal Hizmet Günü*" olarak ilan edilmiştir. Sosyal hizmeti ve de sosyal adalet dahil adaleti anlamının ötesinde bir yükümlüğü öne çıkarmaktadır. Bu yükümlülük insanlık ve profesyonellik açısından uygulayıcılara ek bir görev de yüklemektedir. Seyretmek için de değildir. Bu yükümlülük sadece sosyal hizmetler ile ilgili bir iyilik haline sahip olmasının peşine gitmek için değildir. Yöntemleri ile birlikte adalet hizmetinin sağlanmasında temel bir unsur olması hukukçular içinde önemli bir yükümlük ve sorumluluğu da öne çıkarmaktadır. Yapılmış olan tespitler ve sonuç ile bilmiyorum denilemeyeceği gibi sosyal ve hukuk devletinde "*ama*" gibi mazeret üretmeyi de engellemektedir. Evrensel bir ilişki ve oran aynı zamanda bir düzeyin aranmasını adil bir yargılama açısından öncelik ve görev yapmaktadır.

161.Genç modern Türkiye Cumhuriyeti'nde hayırseverlik ve/veya yardımseverlikten ancak 1960'lar ile tanışan sosyal hizmetin yanı sıra 1990'dan beri BMÇHS ile çocukları hak ve ilkeler tanışmış olması aynı zamanda hem sosyal hizmeti hem de bir asır öncesi uygulamalar ile tanışmayı da aynı zamanda zorunlu kılmıştır. Özellikle Türkiye açısından sosyal hizmet 2828 sayılı "*Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurum Kanunu*" içinde önemli bir dönüm noktasıdır. 27.05.1983 ten beri hala yürürlükte olan bu kanunun "Çocuk Esirge Kurumu" ise bilindiği gibi 03.06.2011 tarihli 633 sayılı KHK ile iptal edilmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bu hizmetlerin arasında öne çıkarılmıştır. Diğer taraftan bu KHK için TBMM ne sevk edilen tasarı bu süreçte kanunlaşmamıştır. 24.Haziran 2018 yılın kadar geçerli bir durum ve yeni "Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" gibi yeni kimlik ve uygulama Anayasanın 91.maddesinin iptali ile birlikte 113. maddeleri için aranan ivedilikle bu boyut içtüzüğün 37. maddesine rağmen hala yerine getirilmediği boyutlar yeni tartışmalarada gebe olmaktadır.. Bu arada Atatürk devrimlerinin ürünlerin biri olan "Çocuk Esirgeme Kurumu" gibi yardımseverliğe dönüşmüş önemli kuruluşun ortadan kaldırılmış olması ve de tepkisizlik ise devrim ve miras ile ilgili bir duyarlılığın da bir göstergesi olmuştur. Günümüzde vergi verenler açısından toplanan kaynaklar bağlamında 30 milyar TL'den fazla harcamanın yapıldığı bir bütçe ile birlikte 4 milyon sosyal yardımı alan ailelere yönelik destekte bu uygulamaların arasındadır. Özel hukuk ile kamu hukuk açısından bir ilişki ve önem aranmadan da ve de Avrupa Sosyal Şartının 13 maddesine rağmen söz konusu olan hak ihlallerin keyfilikle birlikte bir öne çıkarılması da diğer önemli bir gerçektir. Bu durum siyaseti de belirlemiş olması aynı zamanda insan ve yurttaşlık ile ilgili boyutunda hukuk dahil bir düzey noktası olabilmektedir. Bu süreçte özellikle 2005 yılında yürürlüğe giren ÇKK aynı zamanda sosyal hizmet içinde diğer önemli bir dönüm noktasıdır. Çocuk dahil hak sahiplerine yönelik bir yozlaşma adalet içinde geçerli kılınmıştır. ASPB tarafından oluşan böyle bir yozlaşma/yozaştırmaya yönelik katkılar ve ortaklıklar ile sosyal hizmeti uzaklaştırmış ve de post modern bir hayırseverliğin öne çıktığı bir uygulama çocuk, kadın ve de sosyal hizmet adına mümkün kılmaktadır.Çocuk ve kadınlar daha da savunmasız bırakılmıştır.

162.Fakat ve 2011 yılından beri TBMM hala bu KHK nin hala ivedilikle görüşülmemesi nedeni ile onaylanmaması ve görmezden gelinme de önemli bir gerçektir.Vergi verenler açısından da önemli olan ivedilikle kavramı da bu arada yozlaşmıştır. Anayasanın 91. maddesine aykırı bir durumda 24.Hazirazn 2018 tarihine kadar devam etmiştir. Yönetmelik dahil işlem ve uygulamaların keyfi bir şekilde yürütüldüğü bir uygulama ise 24. Haziran 2018 tarihinden itibaren yeni bir sürece ve uygulamaya dönüşmüştür.Başta sosyal hizmet ve hukuk için yeni bir belirsizlikte söz konusudur. Bu süreçte hukuksal dahil bir tepkinin olmaması,vurddumduymazlık da önemli olup bu tepkisizlikte/vurddumduymazlıklarda görüldüğü gibi diğer önemli bir sorun kaynağıdır. Hak sahiplerine yönelik boyutun evrensel bilim yerine görmezden gelinmediği ve kamu zararı dahil çeşitli aykırılıklar ile birlikte söz konusu olan sosyal hizmetlere yönelik uygulamayı belirleyen temel düzenleme ise /hala)2828 sayılı kanundur. Yeni düzenlemeyi de birlikte içermektedir. Anayasanın 137. maddesini de içeren bu kanunun üçüncü maddesinde sosyal hizmetler tanımı aynen geçerliğini de korumaktadır. "*Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü*" şeklinde de tanımlanmıştır. 4. madde ise sosyal hizmetlere ilişkin genel esasların arasında "*Bu Kanun kapsamına giren sosyal hizmetlere ilişkin faaliyetler, Devletin denetim ve gözetiminde, sivil toplum kuruluşları ile halkın gönüllü katkı ve katılımı da sağlanarak bir bütünlük içinde yürütülür. Sunulacak bakım ve diğer hizmetlerin kapsamı ve bu hizmetleri verecek olan gerçek ve tüzel kişilerin izin, çalışma usul ve esasları ve diğer hususlar Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.*" şeklindedir. Bu tanımla ile birlikte sosyal hizmetlerden yararlanmaya yönelik yöntemleri içeren bu uygulamaların "*diğer hizmetlerin kapsamı*" ve "*diğer hususlar*" için yönetmelik ile mümkün kılması önemli bir gerekçe ve dayanaktır. Anayasa da yer alan 90. madde bağlamın da bir bir uygunluk ve tutarlığın aranması yönetmelikler içinde öncelik yapmaktadır.

163.Ayrıca bilindiği gibi sosyal hizmet ile ilgili evrensel bir tanımlama 2014 yılında güncellenmiştir. "*Sosyal hizmet, toplumsal değişme ve kalkınmanın, toplumsal birlikteliğin tesis edilmesine ve insanların yetkinlik ve özgürlüklerinin geliştirilmesine yardımcı olan uygulama temelli bir meslek ve bilim dalıdır. Sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkeleri sosyal hizmet mesleğinin odağında yer alır.*

*Temellerini sosyal hizmet kuramları, sosyal bilimler, beşerî bilimler ve uygulamadan elde ettiği bilgilerin oluşturduğu sosyal hizmet, yaşamda karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi ve iyilik halinin sağlanması için insanlar ve toplumsal yapılarla meşgul olur. (IFSW, 2014)”. Bu tanımlar insanlık ve hakları içinde bir önceliktir. Adaletin sağlanmasına yönelik kaynak olma hukukçuları da özellikle yükümlü kılmaktadır. Ancak hukukçuların çocuklar dahil BMÇHS ve Avrupa Sosyal Şartı ve İstanbul Sözleşmesi ile birlikte yine Anayasanın 2.10.40.41.90. maddeleri açısından söz konusu olan bu yükümlülüğü hala anlamak istemediği ve ilişkiden kaçındığı da önemli bir gerçektir. Kargaşanın ve oluşan/oluşturulan düğümünde nedeni olmaktadır. ÇKK ile de görüldüğü gibi son rapor ve taslak hala anlanmak istenmediğinin ve aykırılıkların yoğun bir şekilde meşrulaştırılmasının önemli bir örneği olarak devam etmektedir. Evrensel bir hukukun üstünlüğü yerine böyle bir uzaklaşma ile kendine özgü bir yaklaşımın, uygulamanın adalet ve hukuk adına reddedilmesi ve sorgulanması da önemli sonuçlardan ve sorunlardan birisidir. Sorununda temel bir kaynağı ve aynı zamanında parçasıdır. Çözüm için öncelik ise evrensel ve sistem bu açısından bir değerlendirmeyi gerektirmektedir. Bu rapor ve yapılan tespitler insanlık ve çocuk hakları açısından da sorgulanmayı ve değerlendirmeyi ayrıca gerektirirken bilim dahil söz konusu olan saygı eksikliğinin giderilmesi de ayrı bir görev olabilmektedir. Bu görev için çocuk hakları adına gerçekler ile bir yüzleşmeyi bu arada zorunlu kılmaktadır.*

164.Ayrıca bilindiği gibi Anayasanın 90.maddesi bağlamında iç hukukun bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartında yer alan ilkeler ve yükümlülük sosyal hizmeti ve uygulamaları özellikle yükümlü kılmaktadır. Başta sosyal hizmet ve hukukçular açısından bir körleşme/vurdumduymazlık/görmezden gelmeler ise bilim dahil söz konusu olmaya devam etmektedir. İnsanlık ve hak açısından sosyal hizmetten yararlanma hakkı yerine "sosyal refah" şeklinde orijinal metnin Türkçeye yanlış bir çevirisi de önemli diğer örnektir. Kasıtlı veya kasıtlı olmadığı belli olmaması rağmen başta sosyal hizmet ve adalet ile ilgili bilim ve uygulamayı da belirlemektedir. Bu durum direnç noktalarından birisidir. Gerçeğin peşine düşülmesi yerine direnç bir amaç olarak hala devam etmektedir. Böyle bir amaç hem sosyal hizmet hem de hukuk açısından asırlar ötesi bir uygulamayı da hala mümkün kılmaktadır. Sistem açısından uygunluk ve tutarlığın aranmasının engellenmesi ise özellikle ÇKK ile halen mümkün olmaktadır. İdari açılarından önleme, müdahale ve iyileştirmenin yanı sıra hak sahibinin yanında taraf olma/savunuculuk ile ilgili sosyal hizmet yöntemlerinin öne çıkarılması yerine hala idare dahil yargısal bir vesayetin öncelikle öne çıkarılması da bu direncin temel noktası olmaktadır. Hukuk dahil direncinde önemli bir nedenidir. Aslında evrensel bilim ve uygulama açısından da önemli bir dirençte öne çıkmaktadır. Bu yönde söz konusu olan saygı eksikliği ise bu yansımaların arasındadır. Bu yönde kutsanan ezberlerin hala öne çıkarılmış olması bu çevri yanlışlığı için de ayrıca önemli bir örnek olup sehven dahil yanlışın ötesinde bir durumda ortaya çıkmaktadır. Çözüm yolları içinde önemli bir noktadır.

165.Avrupa Sosyal Şartının önem ve yükümlüğü bağlamında bu boyutun hukuk dahil tekrar tekrar ele alınmasını da zorunlu kılmaktadır. Görüleceği gibi çocuklar ve gençler, uğrayacakları bedensel ve manevi tehlikelere karşı özel koruma; çalışan kadınlar, anne olmaları durumunda, özel korunması ; herkesin, kişisel ilgi ve yeteneklerine göre bir mesleği seçmesine yardımcı olacak uygun mesleki yönlendirme olanağına sahip olma ; ulaşılabilir en yüksek sağlık düzeyinden yararlanmasını mümkün kılacak her türlü önlemden yararlanma ; tüm çalışanlar ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler sosyal güvenlik ;yeterli kaynaklardan yoksun olan herkes, sosyal ve tıbbi yardım alma haklarını yükümlü kılmaktadır. Özellikle **14. madde sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını sahip olmasını ayrıca yükümlü kılmıştır. Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla da sosyal hizmet yöntemlerinden yararlanarak, toplumda bireylerin ve grupların iyilik haline sahip olmasını ve gelişmelerine ve sosyal çevreye uyum sağlamalarına katkıda bulunacak hizmetleri teşvik etmeyi ya da sağlaması yükümlü kılınmıştır. Bu düzenleme ve uygulamalar aynı zamanda diğer maddeleri de içermekte olup 2828 sayılı 3 ve 4 maddeleri de yükümlü kılmaktadır. 17inci madde ise çocukların ve gençlerin sosyal, yasal ve ekonomik korunma hakkınıda öne çıkarmaktadır.** Yine özürölüler toplumsal yaşamda bağımsız olması, sosyal bütünleşme ve toplumsal yaşama katılma; toplumun temel birimi olarak aile, tam gelişmesini sağlamaya yönelik uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma; çocuklar ve gençler uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma; göçmen işçiler ve bunların aileleri herhangi bir başka Akit Taraf ülkesinde korunma ve yardım alma ; her yaşlı insan sosyal korunma; herkes, yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma ve herkesin konut/barınma edinme hakkına sahip olması çalışma hakları ile birlikte yükümlü kılmıştır. Sosyal hizmetlere yönelik uygulamalar için yetkinliğe dayalı bir yükümlülükte öne çıkarılmıştır. ÇKK ise söz konusu olan bu yükümlülüğe rağmen hala mümkün kılınmıştır. Özellikle de Anayasada yer alan 2.10.40.41.90.125.137. maddelere aykırılıklara rağmen sosyal hizmetin ve buna bağlı olarak adalet hizmeti açısından bir yozlaşma hala öne çıkarılmaktadır. Bu yozlaşma aynı zamanda İstanbul Sözleşmesinde yer alan yükümlülüğe rağmen de öne çıkarılmaktadır. Diğer taraftan Bakanlığın “sosyal hizmetler” şeklinde değişmesi aynı zamanda söz konusu olan yozlaşmanın da ortadan kaldırılmasına neden olabilir. Çocukların cinsel ihmal ve istismarı bağlamında korunması ve kamusal müdahaleyi de içeren kurumsal yapılanma ve yöntemler ve araçlar dahil sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı konusunda oluşabilecek mağduriyetlerin hukuk eli ile giderilmesini de mümkün kılmaktadır. Sosyal ve hukuk

devleti bağlamında “ama” ve mazeret üretme konusundaki beceriyi çocukların cinsel ihmal ve istismarı için de ortadan kalkabilmektedir.

166.Sosyal hizmetler ile ilgili özellikle ÇKK ile Anayasa aykırılıkların ve de adil bir yargılamayı belirleyen SİR gibi yöntem ve araca yönelik öngörülen görev ve yetki ile öne çıkarılan böyle bir yozlaşma/ yozlaştırmaya yönelik tespitler aynı zamanda yaşanan sorunların ve sonuçlarında yansımalarıdır. Evrensel bilim dahil araç olunması ve meşru kılınması ve/ya ortaklıklar yaşanan bu sorun ve sonuç, çözüm içinde ayrı bir önemdedir. İnsanlık açısından da müdahil olmak bir görevi de ayrıca yükümlü kılmaktadır. Ayrıca bilindiği gibi Çocuk Hakları Sözleşmesi ile ilgili protokolün 2017 de kabulü ile çocuklar için grupların da müdahil /katılan olarak katılması aslında yeni bir hukuksal süreci de sosyal hizmet açısından önemli olması bu yükümlülüğü ve sorumluluğu daha da arttırmaktadır. Özellikle taslak ve katkılar ile mağdur/kurban ve çocuk adına da ayrıca araç olunması ile insanlık ve çocuk adına ortaya çıkan saygı eksikliğinin giderilmesi ve evrensel bir çözüm insanlık dahil ayrıca ek görevleri de yüklemektedir. Evrensellik açısından sosyal hizmetin idari açıdan önlenmesi, müdahale edilmesi, iyileştirmesi gibi sosyal hizmet yöntemlerle gözetilmesi konusundaki idari yetki ve görevin öne çıkarılması yerine ÇKK da benzer yozlaşmış bir adalet hizmetin öne çıkarılmasına yönelik bu rapor bu açıdan önemlidir. Öneri ve gerçeğe aykırı bir özelliğin ötesinde ki durum, sosyal hizmet ile ilgili var olan bu direnç aynı zamanda bu direncin kırılmasını içinde gereken noktadır. Yanlışlığın savunuculuğu ve/ya kutsanan ezberlerinin sona ermesi çocukların korunması içinde öncelik noktasıdır. Çünkü, evrensel bilim ve uygulama yerine gerçeğe örtüşmeyen bilgilerin öne çıkarılmış olması, söz konusu olan kutsanan ezberler ve gerçeklerin engellenmesi görüldüğü gibi bir amaca da dönüşmüştür. Böyle bir direnç ile çocuklar için bir samimiyeti ortadan kaldırdığı gibi araç ve yarar olması ile iki yüzlülük/riyakârlık özelliği de aynı zamanda kazandırılmaktadır. Böyle bir amaç ile mağdur/kurban ve çocuklar adına taslak ile birlikte TCK/103 maddesine yönelik tasarı ile adalet sağlanması için yansıtılmış olması bu açıdan önemli bir sorun kaynağına da neden olmaktadır. Mağdur/kurban adına yeni kurbanlar da söz konusu olacaktır. Bu durum aynı zamanda %25 oranında yer alan çocuklar/gençler içinde geçerlidir. Her ikisi açıdan adalet adına geleceklerin çalınması ve karartılması bağlamında böyle bir direnci de içeren bu durum ve tespitler soruna dayalı ulaşılan nokta için önemli de bir sonuçtur. Hukukun üstünlüğüne rağmen amaç ve hedef olması ile oluşturulan bu sorunlara yönelik sonuç(lar) özellikle 1907’den beri söz konusu olan resmi vesayet kurumu gibi kurumsal yapının ve uygulamanın görmezden gelinmesini de öncelik yapmaktadır. Avrupa Sosyal Şartının 17inci maddesi ise ayrı bir yükümlülüğü özellikle öne çıkarmaktadır. Hukuk dahil evrensel açıdan var olan bilgiye rağmen günümüzde ve hala bilgi ile de oluşturulan boşluğun adalet adına kendine özgü bir şekilde doldurulmak istenmesi nedeniyle de gerçeğin peşine düşülmesini de ayrıca zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda ÇKK ile söz konusu olan sosyal hizmetin yozlaşması dahil bilim ve çocuk adına yozlaştırılmanın devamı için yapılan öneriler aynı zamanda Adalet Bakanlığına öngörülen hukuka aykırılıklarının da aynı zamanda bir ikrarı/itirafıdır. Başta ÇİM ve/veya AGO gibi absürt ve karşılığı olmayan uygulamaların yanı sıra SİR ile sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişiler için benzer yetki ile yer almaları ve söz konusu olan uygulamalar gerçeğin peşine düşülmesini de insanlık ve mesleki açıdan zorunlu kılmaktadır. Çünkü bir meslektan önce insan olmak öne çıkmaktadır. Bunu sorumluluk ile taşımayı da gerektirmektedir. Kolay da değildir. Yetkinliği ve liyakati de birlikte içerir. Ayrıca bilim ve uygulama açısından saygı ve önemi ortadan kaldıran böyle bir amaç ve hedef ve belirsizliğin/kargaşanın da peşine düşülmesi aynı zamanda yeni bir amaç ve hedef olmayı da gerektirmektedir. İster kurban ister fail çocuk her ne olursa olsun söz konusu absürt uygulamaların da adil bir yargılama açısından yeniden ele alınması ve hukuk devleti bağlamında gerçeklerin peşine düşülmesi de bu amaç ve hedeflerden biri olmayı gerektirmektedir.

167.Özellikle taslak tasarıda resmi vesayet kurumu gibi bir yapılanmanın Adalet Bakanlığına öngörülmesi başlı başına absürt bir uygulamanın örneğidir. Bu amaçla yapılan ziyaretlerinde görmezden gelinmesi, perdelemeler, gölgelemeler ve başka bir hedefin olduğu ise bu belirsizliği ve amacı daha da arttırmaktadır. Halbuki 2828 sayılı bu kanunun tanım ile 3. Maddesi, evrensel tanım ve esaslar ile ilgili 4. Maddesi böyle bir yapılanmayı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile günümüzde de mümkündür. 1907’lerden beri ceza dahil medeni/yurttaş hukuku ve sosyal hizmet açısından oluşan ilişkiler ve de benzer kurumsal yapıların mevcut 2828 sayılı kanun ile ve yönetmelik ile mümkün kılması bu taslağı yeniden değerlendirmeyi de gerektirmektedir. Görmezden gelme ise aynı zamanda yetki aşımı dahil Anayasa açısından hak ihlaline de neden olmaktadır. Özellikle 2004 ten sonra Avrupa Sosyal Şartı ve öngörülen yükümlük bağlamında idari bir kurumsal yapı bağlamında İsviçre de veya Almanya’da var olduğu gibi benzer bir “Jugendamt/Gençlik Dairesi şeklinde yapılanma ve uygulama mevcut düzenleme ile de hala ve açıkça mümkündür. Çocuk hizmetleri ile ilgili birim gençlik başlığı altında yapılandırılabilir. Üstelik TBMM de Bakanlık için onaylanmış bir düzenleme olmadığı için çerçeve /temel düzenlemeler dahil yasal bir düzenleme daha da kolaydır. Buna bağlı olarak “Gençlik Koruma Dairesi” şeklinde Genel Müdürlük başlığı altında ayrı bir yapılanma da söz konusu olabilir. Çeşitli bakanlıklarda var olan dağınıklığı da ortadan kaldırır. Bu konuda bilgi ve deneyimde vardır. Siyasi yaklaşım yerine bilime ve tekniğe saygı öne çıkarıldığında ve mevcut kirli ve zehirlenmiş bilgilerin temizlenmesi bu amacı doğal olarak kolaylaştırır. Buna bağlı olarak mevcut alt yapılar ile üç veya dört sene için çalışanlar dahil bir dönüşüm çocukların evrensel bir uygulamasına ulaşmasına da neden olabilir. Genel bir düzenleme olmadan bile

ÇKK'nun 4.6. ve 44. maddeleri ile birlikte yapısal uygulamalar açısından ele alınan örnekler olduğu için samimi bir danışmanlık bu yapılanmayı kısa sürede ve kademeli bir şekilde mümkün kılabilir.

**Kısaca; bir asırdan beri görmezden gelinen resmi vesayet kurumu bir yapının yeni bakanlıkta yapılması başta çocukların cinsel ihmal ve istismarın engellenmesi dahil korunması için öncelik olmalıdır.**

168.Tespitler ve bu bilgiler bağlamında Adalet Bakanlığında Mağdur Hakları ile ilgili bir yapılanmaya da gerek yoktur.1980'lerden beri ihtiyaç olan mağdurlara yönelik yardım ve destek bir hak olarak öne çıkmaktadır. Sosyal hizmet dahil yozlaşmanın öne çıkarılması mağdur/kurban gibi özelliğini de içini boşaltmaktadır. Hak gibi bir kavram ve adli sistemde yer alan çocuk ve gençlerinde dahil edilmesi ile içinin boşaltılması da engellenebilir. Uzun süreden beri sosyal hizmeti de içeren bu uygulamaların görmezden gelinmesinin yanı sıra bu düzenleme yapısal sorunları çözmediği gibi hak ihlalleri dahil yeni sorunlara da gebe olacaktır. Sorun çözme öne çıkarıcı sorununda bir parçası olmaya aynen devam edecektir. Bu nedenden dolayı mağdur ile oluşan uygulamaların yerine diğer ülkelerde olduğu gibi "çerçeve" düzenleme öncelik olmalıdır. Sosyal hizmet ve mağdura yardım başlığı altında ki bir düzenleme evrensel açıdan bir önceliği zorunlu kılmaktadır. Sosyal hizmet açısından resmi vesayet kurumu dahil idare ile yargı arasındaki ilişkiyi ele alan bir yapılanma ise uygulamayı ve adalet hizmetini daha verimli kılmaktadır. Böylece kurumsal açıdan hala söz konusu olan sorumsuz hali de ortadan kalkmaktadır. Bu yapılanma çocukların cinsel istismarı benzeri mahkemeler ile verilen izin bağlamında çocukların erken evlendirilmeleri ile birlikte 6284 dahil TCK/103 maddesi ile ortaya çıkan sorunların bir bölümünü de uygulama açısından ortadan kaldıracaktır. Sistemler ve uygulamalar açık ve net olduğu takdirde ortaya çıkacak sorunlar yine aynı zamanda ve kısaca çözümler bulmasına yardımcı olacaktır. Çocukların top gibi dolaşması da ortadan kalkacaktır. Sorumluda gayet açık bir şekilde belli olacaktır. Bu yönde söz konusu olan fırsatlarda ortadan kalkacaktır. Dürüst, temiz bilgi ve samimiyet ise bir önceliktir. Yanlış bilgiler ile oluşturulan yorulumlar ve çaresizliklerde ortadan kalktığı gibi yer alan sistemlerdeki doğrular yaşanan sorunları da dolayısıyla ortadan kaldıracaktır. Yine bilindiği gibi "Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler" Bakanlığında yer alan yer alan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünde Çocuk hakları ile ilgili bir daire başkanlığı bağımsız birim olarak yapılmalıdır. Kamu Denetçiliği gibi bir ombudsmanlık görev ve yetkide yeniden yapılmalıdır. BMÇHS için protokol açısında söz konusu olan çekincelerin ortadan kalkması da bu yapılanmayı daha da önemli kılmaktadır.

169.Adalet Bakanlığında ise ortaya çıkan sosyal hizmetler ile ilgili yozlaşmanın ortadan kaldırması da bu açıdan birinci öncelik olmalıdır. Bu durum adalet hizmetini engellediği gibi adil bir yargılama açısından söz konusu olan hak ihlalinin ortadan kalmasına neden olacaktır. Bu bağlamda "Adli Sosyal Hizmet" gibi diğer ülkelerde olan tarafsız ve bağımsız kurumsal yapıda öncelik olmalıdır. Aile veya çocuk mahkemelerinde çalışan kişilerin bu birimde toplanması adil bir yargılama açısından öncelik olmalıdır. Denetimli serbestlik ve uzlaşma /arabuluculuk gibi çeşitli birimlerde yer alan uygulamalarda bu birime taşınırken gençler ayrı bir birim altında da toplanmalıdır. Sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişiler dışındaki kişilerin başka görevlere yönlendirilmesi aynı zamanda personel açıdan ortaya çıkan açığın giderilmesine de yardımcı olacaktır.

170.Bu yapılanmaya yönelik olarak AÇSHB da yer alacak resmi vesayet kurumu gibi bir yapılanmada mağdur/kurban çocuklar ile ilgili alt birim dışında yine çocuk ve gençler tarafından suç işlemişler için yardım ve desteği de içeren bir yapılanma bu açıdan önemlidir. Müdahale yetkisini içeren bu yöndeki uygulamanın yerine diğer bir tercih olan savcılık birimi ise "gençlik" savcılığı ile Adalet Bakanlığın da idari bir yapı ile yeniden yapılandırılmalıdır. Her ikisi açıdan örneklerde vardır. Bu birime adli kolluk gibi benzer söz konusu olan çocuk büroları da buna dahil edilebilir. Büyükşehirler için ise soruşturmaya yönelik bu birimler özellikle ilçelerle başlatılmalıdır. Savcılık ve sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı birlikteliği aynı zamanda koordinasyon işlevini de öne çıkarmalı ve yetki ve görevlerde ayrı ayrı gözetilmelidir. Tekeri yeniden icat etmeye gerek olmadığı gibi beceri olarak zan edilmemelidir. Bu yöndeki yapılanmaların Başkanlık/ eski müsteşarlık gibi bir yapı ile sağlanması uygulamayı ayrıştırabilir. Halen yaşanmış olan yapısal sorunların kısmen olsa da giderilmesine yardımcı olabilir. Halen ve özellikle sosyal hizmet konusunda aday ve asli olarak çalışan görevliler için bir nitelik aranmış ve geliştirilmiş olsa bile TCK/31. maddesi ortadan kaldırılmadığı sürece her şeye rağmen adil bir yargılamanın ve uygulamanın engellenmesi önemli bir gerçektir. Çocuklar için canavarlaşmış bir yargılama da öne çıkmaktadır. Bu bağlamda hukuksal açıdan söz konusu olan ÇKK nun uygulanmasına yönelik yönetmeliğin 20/4. maddesi ile oluşturulan sorun yine idare tarafından mümkündür. Bu maddenin hala iptal edilmesi durumunda ise çocukların yarar ve esenliğinin engellenmesine yönelik Yargıtay tarafından oluşturulan bu garabet kararın ortadan kalkması için hukuksal bir sürecin başlatılmasını da yükümlü kılmaktadır. Olmadığı takdirde çocuk hakları adına çocukların geleceklerinin çalınmaya devam edileceği de önemli bir gerçektir. Seyredilmesi ve ortak olması ise aynı zamanda önemli sorun kaynağı olarak aynen devam edecektir. Bilindiği gibi Türkiye'de hala gençlik ceza hukuku içeren bir uygulama hala söz konusu değildir. Çocukları kandırmaya da gerek olmadığı gibi iki milyon çocuğun geleceğinin çalınması ve karartılması da seyredenler dahil ortaklık ağır bir vebal altındadır. Bu canavarlığa ortak olmak ve yeter demek için ise çocuklar için sorumluluk yaşının en

az 15 yaş olması ve uygulamalarının buna göre gözetilmesi bir öncelik olmalıdır. Çocuklar için cezaevi yerine eğitim evi gibi benzer bir uygulama böylece neden olmasın. Ayrıca bilindiği gibi çocukların yüzde sekseni tekrar suç işlemez. Buna rağmen tekrar olursa sorumlu çocuk veya ailesi değil kamu hizmetindeki becerisizliğin bir sonucu olduğunu kabullenme bu sorunları azaltır. Adil ve adaletli bir uygulama için evrensel bir bilime saygı gerisini de doğal olarak birlikte getirecektir. Ayrıca bilindiği gibi 2005 yılından beri çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri garabet bir uygulama ile devam ederken bu mahkemeler Türkiye de halen yaygınlaş (a)mamıştır. Her sene 400 bin çocuk ve genç soruşturma ve kovuşturma sürecinde yer alırken yarısı ise hala yetişkinler tarafından yargılanmaktadır. Çocuk ve gençlere yönelik ceza hukuk açısından ayrı bir düzenleme halen olmadığı gibi eski TCK/54. maddenin devamı olan TCK/31 maddesi aslında özel bir mahkemeye gerek yoktur. Böyle bir uygulamada mahkeme yerine savcılık birimi aslında önemli olup bu önem görmezden gelinmektedir. Özellikle böyle bir uygulamada 12-15 yaş gurubunda yer alan çocuk/gençler için tıp açısından (ki yetki aşımıdır) bir değerlendirmenin yönetmelikle öne çıkarılması ve %90 çocuk ve gençler için yetişkinlere de benzer sahip olmasına yönelik değerlendirmesi ve SİR ortadan kaldırmak çocuklar için bir canavarlaşmaya neden olabilmektedir. Başta sözleşmeye ve hukuka uymak yerine kanunperestlik çocukların geleceğlerinin de karartılmasına neden olunmaktadır. Bu yaklaşım bağlamında bağlamda çocuk mahkemeleri vardır diye bir kandırmaya da gerek yoktur. İstenirse bir karar ile asliye ve ağır ceza mahkemelerinden bazıları çocuk mahkemeleri şeklinde yetki ile en azından yaygınlaşma sorununu da ortadan kaldıracaktır. Kaynak kanun bağlamında bir asırdan beri İtalya ve İsviçre de söz konusu olan uygulamaların çocuklar için bir noktaya gelinmesi katkılar ve ortaklıklar ile uzak bir hayal olarak aynen devam edecektir.

171. Özellikle BMÇHS ve Avrupa Sosyal Şartı için söz konusu olan orijinal metnin Türkçeye önemli bir şekilde yanlış çevrilmesi çocuklar dahil sosyal hizmetin ve adaletin yozlaşmasına doğal olarak önemli bir nedendir. Yanlış bilgiler ile oluşturulan yormalar ve çaresizlikler de bu yöndedir. Hak ihlali olmak üzere ortadan kalkması durumunda yer alan sistemlerdeki doğruların peşine düşülmesi yaşanan sorunları da ortadan kaldırmaya ayrıca yardımcı olacaktır. Doğru bilgi ve kaynak olma evrensel bilim dahil dürüstlük ilkesi açısından da önemlidir. Doğru bilgi (ler) yerine yanlış bilgi(ler) ve bilgi konusunda açıklamadan yapılan çalmalar da evrensel bilim ile kendi içinde engellemeyi ve sorgulanmayı da bu açıdan mümkün kılmaktadır. Etik te bu kapsamdadır. Yanlış bilgi aynı zamanda yalan bir bilgi olduğu zaman bunun bilinmesi de diğer bir gerçektir. Gerçek ve doğru bilginin peşine gitmek yerine bu yalanları tercih etmekte aynı zamanda mümkündür. Canımız ne isterse onu da benimser ve besler. Neyi duymak istediğimiz zaman ise onu duyarız. Görmek istersek onu da görmek istememiz ayrıca önemli bir gerçektir. Bu yalanlar aynı zamanda topluluğa ve kolektif hale de dönüşebilmektedir. Bu durum aynı zamanda her bilgiye inanıp inanmadığımız ile de ilgilidir. Kişisel açıdan bazı durumlarda bizlere bırakılmaktadır. Ancak kamusal bir alana ve topluma bu yalan taşındığında yeni bir duruma da neden olmaktadır. Ayrıca gerçek ve yalan arasındaki fark bilgiye sahip olduğunda ise hemen anlaşılır. Bilginin kaynağı da anlaşılır. Bir yalanı aktarmak için de bazı nedenler de olabilir. Önemli olan ne kadarını aktarmak ve kaynak olmak bu açıdan daha da önemlidir. Bu yüzden doğru bilgileri ve doğru kaynakların peşine düşülmesi oluşan yorulmaları da ortadan kaldırması için önemli bir yardımdır. Çocuk hakları adına ortaya çıkan her bilgi doğru da olmalıdır. Orijinal metin için doğru çevri ve kaynak uygulama açısından da peşine düşülmesini hak sahipleri içinde öncelik yapmaktadır. Ayrıca bilindiği gibi kişisel açıdan bir hata var ise giderilmesi için de bazı özellikler ve davranışlara da sahip olmayı gerekmektedir. Bu toplum içinde geçerlidir. Bir erdem, beceri ve öğrenme aynı zamanda ortak olmayı gerekmektedir. Ortak bir değere sahip olunmayınca bir hatadan ve/veya yanlıştan ve de buna bağlı olarak özür dilemek yanlışları engellemek içinde önemli sorun kaynağıdır. Hata ve yanlışlar ile birlikte geçirtilen bir erdeme sahip olunması ancak sorunların ve hataların devamı da olacaktır. Türlü türlü bahanelere de bu açıdan gerek yoktur. Bir insanın veya bir yanlışlığının hatayı kabul etmesi, sorumluluk alması ve karşısındaki insanın hissettiğini anlamak önemli bir davranış ve başlangıçtır. Bu durum kişi ve toplum içinde benzer olup ilişki ve değerlendirmeyi de kısaltmaktadır. Çözüm de yaklaşıp. Bu durum aynı zamanda bir yenilgi için asla değildir. Çocuklar için ise asla. İnsanları küçültmez, ayıplanamaz. İnsanlığı büyütür. Geliştirir. Bu nedenden dolayı içtenlik yerine hatayı ve yanlış reddetmek yanlışları daha da zorlaştırmaktadır. Yeni davranışlara da neden olmaktadır. Güven ilişkisini onarmayı da engellemektedir. Tersine de bu açıdan önemlidir. Çocuklar söz konusu ise çocuklar için oluşturulan acılara ortak olmak yaşanan acıların giderilmesi içinde bir neden olmalıdır. Gerektiğinde büyüklük ve olgunluğa sahip olmak en azından iki milyon çocuğun geleceğlerinin karartılmasının engellenmesine de yardımcı olacaktır.

172. Bu nedenlerden dolayı çeviri dahil doğru bilginin peşine düşülmesi aynı zamanda çocuklar ile ilgili yapısal sorunların kendi sistem içinde mümkün kılmasına ayrıca nedendir. Önceliktir. Mağdur/kurban dahil çocukların sosyal hizmetten yararlanma hakkını da engellenmesine yönelik bu tespit ve sonuçlar aynı zamanda hak ihlalleri açısından hukuksal bir soruna da nedendir. Mağdur hakları adına yeni mağduriyetlere ve kurbanlara neden olduğu da açıktır. Söz konusu olan bu hak ihlallerin giderilmesi ise ayrı bir yükümlülüğü öne çıkarmaktadır. 1942 de hukuk ve adalet adına çocukların korunmasına yönelik yansıtılan bilgi ile en azından bu gerçeğin peşine düşülmesini gerekirken yine aynı sistemde yer alan bu uygulamaya yönelik Prof.Dr.Hans Jörg Albrecht tarafından yayınlanmış makalesinin bilim açısından kaynaklığı hem sosyal hizmet hem de hukuk bilimi birlikte

ele almayı da gerekmektedir. Afganistan konusundaki bilgi ise bu önemi daha da arttırmaktadır. Ayrıca AÇSHB tarafından Uluslararası Sosyal Hizmet Birimi (ISS) ile oluşan ilişki ve görev konusundaki bilgi ve uygulamalar hak ihlalleri açısından bir değerlendirmeyi ve gerçeğin peşine düşülmesini daha da zorunlu kılmaktadır.

173. Özellikle bir toplumda çocukların, kadınların, yaşlılar arasında yoksun olan kişilerin bir iyilik halinin sosyal hizmet açısından öne çıkarılmış olmasına rağmen 2005 yılında sosyal hizmet ve adalet açısından söz konusu olan yozlaşmanın giderilmesi başta sosyal hizmet açısından kamusal bir görev ve sorumluluğu öncelik yapmaktadır. İnsanlık gibi bir görev ile birlikte Türkçeye yapılan çeviri yanlışlığını engellemek hukuksal bir sürecin başlatılmasını da gerekmektedir. Hem dürüstlük ilkesi hem de Ahmet adının Fatma gibi yanlış ve farklı bir şekilde yansıtılmış olması evrensel bir bilim ve uygulamayı da öncelik yapmaktadır. **Çocuk hakları açısından ortaya çıkan açık ihlaller/aykırılıklar çocuklar için telafisi olmayan zararlara, ek mağdurlara ve de yeni sonuçlara da doğal olarak hala gebecektir. Bir asırdan beri söz konusu olan "çocuk" ve "genç" açısından oluşan bu hukuksal sorunun çözümü de gene kendi içindedir. Buna bağlı olarak TBMM tarafından Türkçeye çevrilip onaylanan bu BMÇHS nin özsözünde yer alan "Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Beijing Kuralları)" bu cümlelerin iptal edilmesi ve diğer ülkelerde olduğu gibi "Gençlik Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında BM Asgari Standartlar Kuralları (Beijing Kuralları)" şeklinde gerçeğe uygun yansıtılması aslında önemli bir taleptir. Başlangıçtır. Özellikle hem Adalet Bakanlığı hem Türkiye Barolar Birliği ve UNICEF Türkiye'nin hala sözleşmede yer alan bu başlığın "Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında BM Asgari Standartlar Kuralları" şeklinde zaten farklı çevrilmiş olması bu başvuru ve talebi kolaylaştırmaktadır. Adalet Bakanlığı ve TBB bu yanlışlığı kabul ettiği gibi sadece "çocuk" yerine "gençlik" şeklinde Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir düzenlemenin TBMM de onaylanması ortaya çıkan bu sorunun giderilmesi için kolay bir yöntem olabilmektedir. Olmadığı takdirde ise sorunun idari hukuk alanında ele alınması ile hukuksal bir sürecin başlatılmasına neden olabilir. Dışişleri Bakanlığı veya Başbakanlığa yapılan bir talep AİHM kadar gidebilecek hukuksal bir süreci de başlatabilir. Ancak AİHM kadar gidebilecek uzun bir süreç aynı zamanda Adalet Bakanlığı adına hicap duyucu bir duruma da neden olabilir. Bu yöntem Avrupa Sosyal Şartında yer alan 14. üncü madde içinde geçerli olup "sosyal refah" yerine sosyal hizmetten yararlanma ile söz konusu olan bu hakkın peşinde düşülmesi yozlaşmış/yoğlaştırılmış sosyal hizmetin engellenmesi içinde önemli bir başlangıçtır. Bu başlangıç aynı zamanda kadın, yaşlı, engelli yurttaşlar içinde önemli olup sosyal yardım adına söz konusu olan keyfiliğin engellenmesine neden olacaktır.**

174. Bu yönde oluşan gerçekler ve hak sahiplerinin savunulması bağlamında AÇSH Bakanlığı için önemli bir yükümlükte öne çıkmaktadır. Sosyal hizmet açısından söz konusu olan yönetmelik dahil idari işlemler alanında oluşan aykırılıkların değerlendirilmesi ve bunun peşine düşülmesi için de hukuksal süreçleri başlatmak mümkündür. Özellikle 2014 yılında uluslararası açıdan güncellenmiş tanım ve Birleşmiş Milletlerin de bir ortağı olan ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin de bağlı olduğu Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) bu tanım ve gün daha sorumlu ve yükümlü kılmaktadır. Bu tanım aynı zamanda iyilik halinin öne çıkarılması ile birlikte sosyal açıdan bir ölçünün, standardın ekonomi dışında aranması kurumlar içinde öncelik olmuştur. "Social welfare/sosyal hizmet" ve "well-being/iyilik" birliktelik ,kamu hizmeti açısından sorgulanmayı insanlık açısından da görev yapmış olması aynı zamanda Kıta Avrupa'sında öne çıkan sözleşmeler sistem ve yapıların özelliğinin aranmasını da yükümlü kılmaktadır. Buna rağmen özellikle ÇKK ile sosyal hizmet konusundaki yozlaşma aynı zamanda hukuksal süreçlerin başlatılmasını da gerekmektedir. Meşru kılmak ve ortaklık mesleksi bir etiğin ötesinde bir durumun gözetimini de ayrıca görev yapmaktadır. Seyretmek yetmemektedir. Böyle bir yozlaşmada öne çıkan ASDEP dahil absürt ve keyfi uygulamalarının engellenmesi içinde AİHM kadar gidebilecek bir süreci öngörmelidir. Taraf olma ve savunuculuk alanında çocuk dahil sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını engelleyen konulara müdahil olması sorumluluğun da ötesinde bir görevdir. Aynı zamanda BMÇHS ile şimdiye kadar söz konusu olan protokol ile ilgili çekincelerin TBMM de kaldırılması müdahil olma boyutunu daha da önemli kılmaktadır. AÇSH Bakanlığı söz konusu uygulamalar ile ilgili bu sürecin yanı sıra ÇKK ile ilgili uygulama yönetmeliğinin 20/4. maddesinin iptali için bir süreçte önemli bir öncelik olmalıdır. Yine bu süreçte (ÇKK 3/1-e) söz konusu olan sosyal çalışma görevlisi gibi garabet bir tanım ile Avrupa Sosyal Şartının 14,17 ve BMÇHS nin 3. ve 40. maddeleri ve de Pekin Kuralının 16. maddesi bağlamında ortaya çıkan bu aykırılığı mahkemelerce Anayasaya Mahkemesine yönlendirmesine yönelik talepler aynı zamanda AİHM kadar gidebilecek bir sürece de yardımcı olmaktadır.

175. Özellikle halen "Sosyal Çalışma Görevlisi" ve "ASDEP" gibi uygulamalara kaynaklık eden sosyal hizmet bilim dünyası evrensel bir beklentiyi de arttırmaktadır. Bu yönde söz konusu olan yozlaşmaya yönelik katkılar da önemli bir gerçektir. Evrensel bilim bağlamında bazı süreçleri başlatmakla mümkündür. Yanlışların, sistemler dahil hataların bilim açısından değerlendirilmesi ve de yeniden ele alınması ortaya çıkan hataların, yanlışlıkların giderilmesine de yardımcı olacaktır. Özellikle lisans eğitiminde örgün eğitimin yanı sıra açık öğretimde önemlidir. Günümüzde 20 bin lisans eğitimi tamamlamış kişilerin işsiz kalması eğitim planında yanlışlığa neden olup kontrolsüz açık öğretim uygulamaları ve niteliği de belirlemektedir. Ancak nitelik ile ilgili durum iki yıl devam eden aday memurluk içinde giderebilir. Böyle bir eğitimde sosyal hizmet mevzuatı gibi

ders programların arasında Afganistan da bile evrensel bir uygunluk ve tutarlılık aramak yerine (ÇKK 3/1-e)maddesini iştahlı bir şekilde bilim adına meşru kılmak için somut bilgilerde böyle bir gerçeğin parçasıdır. Evrensel bir bilim beklentisi ile çeviri yanlışlıkları dahil hak sahiplerine yönelik mağduriyetlere yönelik önemli eksikliklerin giderilmesi en azından dürüstlük ilkesi ve evrensellik ile ilgili etik açısından yardımcı olacaktır. Yüzleşme de önemli bir yöntemdir. Bu yöndeki akademik girişimler yeni hukuk süreçleri de aynı zamanda başlatabilir. Özellikle böyle bir meşru kılma ile ortaya çıkan işsiz sosyal çalışmalarına neden olması ve haksız bir rekabetin sonucu ek mağduriyetlere neden olan böyle bir kaynaklık ve de hak sahiplerinin mağdur olmaları da hukuksal süreçlerin arasında olabilmektedir.

176.Özellikle çocuklar dahil bireylerin korunup kollanması için hayırseverlikten sosyal hizmete dönüşüm bir asırdan beri söz konusudur. Ahiret dünyası ile hayırseverlik ve kişisel açıdan yardımseverlik özel hukuk açısından ele alınırken böyle bir süreçte kamusal bir hizmet olan bir sosyal hizmet aynı zamanda bir hak olarak ta günümüzde yükümlü kılınmıştır. Davranış dahil sosyal iyileştirmeye yönelik uygulamalı bilim ve profesyonelleşme ile yetkinlik bu hizmeti öncelik yapmıştır. Bu gelişmeler bağlamında toplum açısından temel hizmetler arasında yer alan adalet hizmetini sağlamak için tamamlayıcı unsur ise sosyal hizmet olup önemli bir birliktelikte bir asırdan beri söz konusudur. Türkiye’de hala bu boyutun ele alınmaması ve vesayet/himaye ile ilgili yurttaş/medeni hukuk ile idari açıdan oluşan ilişki ve kurumsal yapı konusundaki eksiklik/görmezden gelme özellikle 2004 tarihinden sonra yeni bir bocalamayı ve kargaşayı getirmiştir. Ya hayırseverlik ya da yardımseverlik ile de yaklaşım kargaşayı daha da geliştirmektedir. İnsan hakları gibi değerler bağlamında evrensel boyutun hala içselleştirmemesi ve mazeretler üretmek ise bu kargaşayı daha da genişletmektedir. Çocuklar ile ilgili yaşanan sorunlar ve “eviçi” şiddet açısından kadına cinayetler bu kargaşanın da önemli bir parçası olmaya devam etmektedir. Bu yönde öne çıkarılan adalet hizmetinde aile hukuku açısından aile mahkemeleri ve çocukların bir kısmı için hala kurulmuş olan çocuk mahkemeleri de uygulamaları belirlemektedir. İdare tarafından öncelikle yerine getirilmesi gereken sosyal hizmet ile ilgili idari görevin yargısal vesayetinde öngörülmesi ve sosyal hizmet ile ilgili boyut şekilsel olarak ta halen yürütülmektedir.

177.ÇKK ve 6284 sayılı kanun ile de öne çıkan uygulamalara yönelik sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişilerin başta SİR düzenlemesi dahil benzer bir yetki ve görevde yer almaları ise evrensel bir uygulama açısından uzaklaşmayı doğal olarak öne çıkarmaktadır. Müdahale ve sosyal iyileştirmeye yönelik sosyal hizmetler açısından bir risk yönetimi için karar alınmadan zorunlu araştırma ve değerlendirme konusunda adaleti sağlama böyle bir yozlaşma ile de öne çıkarılmıştır. Yarar ve esenliğin gözetilmesi konusundaki işlev ve içerik dahil boşaltılma aynı zamanda adil bir yargılama boyutunu da etkilemektedir. Adaletin sağlanması yerine çocuklar için adaletsiz bir durum ortaya çıkmaktadır. Böyle bir uygulamada adliyedeki çalışma ortamı ve fiziksel koşullar bağlamında çocuklar dahil kişiler ile ilgili görüşme konusundaki özensizlik bu uygulamanın da bir parçası ve gerçeğidir. Kendi meslekleri dışında kişilerin “pedagog” veya “uzman” gibi adlandırmalar ile de uygulamalarda yer almalarına yönelik çeşitli yakınmalar ise 2017 tarihli raporda kısmen olsa da yansıtılmaktadır. Mahkemeye bağlı olmasının yanı sıra raportör gibi bir görev ile birlikte bilirkişi ile ilgili işlevinde öne çıkarıldığı bir uygulama hala eleştiri noktasında bile değildir. Çocukların amaç olması yerine bir iş ve araç olması konusunda ki çabalar da bir beceri olarak hala öne çıkmaktadır. Çakma “pedagog” gibi bir özelliğin kazandırılması ile evrensel bir karşılığı olmayan böyle bir yetki konusunda ki meşru kılmalar ve tarafsızlık ve bağımsızlık boyutu adil bir yargılama açısından bile hala ele alınmaması acı bir gerçektir. Mağdur çocuklar dahil bir sorun kaynağı olarak ta devam etmektedir.2005 yılından beri iki milyona yakın çocuğun dahil olduğu uygulamada yer alan zorunlu avukatlık hizmeti ve birliktelik söz konusu olan sorununda temel bir parçası olabilmektedir. Adil bir yargılama boyutu ile ilgili sosyal hizmet boyutu dahil ÇKK ve diğer uygulamalara yönelik aykırılıkların bu raporda meşru kılması da bu açıdan diğer önemli sonuçtur.

178..Adalet hizmeti adına böyle bir uygulama aynı zamanda soruşturma ve kovuşturma sürecini birlikte içermektedir. Bir yargılama sürecinde ise maddi hakikat ve/veya somut bir bilgiye ve adalete ulaşmak çocuklar içinde önemli bir amaçtır. Çocuklar için ise SİR ve sosyal hizmet boyutu bu açıdan temel bir bilgi kaynağıdır. Özellikle mağdur çocukların tanık tarafından gerçeğe ulaşılması amacıyla dinlenme konusundaki hoyrat uygulamalar nedeniyle ÇİM ve yine son olarak AGO gibi kanunda ve anayasa da da karşılığı olmayan bir yetki ve görevde görüldüğü gibi bu amaçla öne çıkarılmıştır. Bu yönde yer alan kişiler ile ilgili görev ve yetki konusunda yeni kargaşayı da ayrıca ortaya çıkarmıştır. Adli kolluk veya sorgu hakimi gibi bir yetki ve görevin böyle süreçte hala sistem açısından yer alınmaması; savcı ve yargıçlar için eğitime rağmen çocukları dinleme konusunda ki beceri eksikliğinin bir dayanak olması ortaya çıkan bu boşluğun giderilmesi için dayanak olmuştur. ÇKK/15. maddesinde söz konusu olan “bizzat” yerine videolu bir kayıt ile soruşturma memurluğu gibi bir aracılık görevi de öne çıkarılmıştır. İdari bir talimat ile de zorunlu müdafî/vekilde bu uygulamaya dahil edilmiştir. Kırk katır yerine kırt satır açısından böyle bir uygulama ile de çocukların yanında olması gereken sosyal hizmet uzmanı ve müdafî/vekil gibi avukatların başka amaçlara ortak olması ve çocukların savunmasız bırakılması kanunlarda olmamasına rağmen mümkün kılınmıştır. Yeni sorunlara ve aykırılıklara neden olması rağmen tepkisizlik ve/veya meşru kılmalar bu açıdan önemli bir sorun kaynağı olmaya da halen devam etmektedir.

179.Özellikle TCK/103 maddesi dahil suç işlemiş bir çocuğun/gencin adli sisteme girmesi durumunda kolluk ile başlayan bu süreçte zorunlu olarak sosyal hizmet adına yer alması ve buna ek olarak müdafî bağlamında savunma açısından avukatlık hizmetinin de ayrıca zorunlu olarak yer alması konusundaki birliktelik aslında ÇKK ile önemli bir adımdır. Çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi bağlamında uygulama açısından ileri bir durum olmasına rağmen yetkinlik ve niteliğin de gözetilmesini gerektirmektedir. Ancak yozlaşmalar bu amacı engellemeye yardımcı olmaktadır. Bir taraftan sosyal hizmet konusunda korumaya yönelik yetkisi olmayan kişilere yükletilen görev ve niteliğinin (T.C. Anayasa mad. 137 ve 90.) yanı sıra çocukların yanında zorunlu olarak hukuksal açıdan savunma amacıyla yer alınması savunma hakkı ve adil yargılama açısından önemlidir. (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Mad.6) Başta soruşturma sürecindeki aykırılıkların engellenmesi de önemli bir yükümlülüğü öne çıkarmaktadır. Özellikle de Fransa devrimi bağlamında bir iddianın ispat yükümlüğünün savcılık tarafından yerine getirilmesi bilindiği gibi adalet hizmetinin temel ayaklarından biridir. Yine buna bağlı olarak susma hakkı dahil doğru söyleme hakkı gibi kişilerin kendilerini savunmaları aynı zamanda yanında temsilcilik gibi bir avukatlık hizmetini savunma hakkı açısından önemli kılmaktadır. Adaletin sağlanmasında diğer temel ayağıdır. Çocuklar için ise yanında yer alması ve savunulması bu açıdan günümüzde zorunlu kılınmıştır. Fakat bu yetki ve görev anababa ile ilgili sorumluluğu aslında ortadan kaldırmamaktadır (BMÇHS/5). Fakat günümüzde gelir olmamış anababalar arasında sosyoekonomik açıdan bir yoksunluğun zorun olması aynı zamanda anababalara yönelik bir vesayet işlevini de öne çıkarmaktadır. Özellikle benzer bir hizmet konusundaki orantısızlık ve vesayet özelliği anababalar açısından savunma boyutunun daraltarak ek bir aykırılığa da neden olmaktadır.

180.Bunun yanı sıra temel ayaklarından birisi olan zorunluk avukatlık hizmetinde savcılık birimi ile “*silahların eşitliği*” açısından söz konusu olan ilişki de uygulamayı belirlemektedir. Her ikisi açısından da tarafsız ve bağımsızlığın yanı sıra eşit olmalarına rağmen Türkiye hala kürsü dahil bir eşitliğin henüz bu noktaya gelinmemesi aynı zamanda çocukları savunmasız kılmasına neden olmaktadır. Ortada ki eşitsiz ile aynı zamanda yıpratma ve yorulmalarda uygulamaları pasif kılmaya neden olmaktadır. Hak ihlallerinin gözetilmesi ve süreçlere yansımalar dahil on iki yaşındaki bir çocuğun tutuklanmasının hala mümkün kılındığı bir uygulama ve bunun hukuksal süreçlere yansıtılmaması gibi uygulamalarda çocukların geleceklerini belirlemektedir. Soruşturma sürecindeki yetkinlik ve müdahale çocukların yarar ve esenliği açısından ve karar açısından da önemlidir. Buna rağmen söz konusu olan kovuşturma süreci de bu açıdan gözetilmeyi birlikte gerektirmektedir. Bir duruşma salonunda asılan listelerde çocukların açık bir şekilde yayınlanmaları ve çağrılarının tespiti yönelik eksiklikler hem uygulamayı hem de aynı zamanda adil bir yargılama açısından belirlenmektedir. Bu yönde ki gerçek ile birlikte yine SİR konusunda" pedagog" dahil sosyal hizmet konusunda yetkin olmayan kişilerin yapmış kişilerce düzenlemiş raporların işleme alınması ve buna yönelik itiraz edilmemesi gibi usule aykırı konularda diğer bu uygulamanın diğer gerçeğidir. Tepkisizlikte bunların arasındadır. Fakat adil bir yargılama için önemlidir. Dolayısı ile usül dahil önemli aykırılıkların AİHM kadar devam edebilecek bir süreç aynı zamanda ÇKK ile oluşan aykırılıkların da giderilmesi için bir amaç ve hedef olmayı da gerektirmektedir. Onüç seneden beri usül dahil devam eden birçok aykırılıklar ile ilgili olarak en azından on pilot dava uygulamanın yenilenmesine neden olacağı ise ayrı bir gerçektir. Mazeret üretmek yerine adil bir uygulama ÇKK nunun önüne geçebilirdi. Bu bağlamda SİR ile ortaya çıkan sorunların giderilmesi için ÇKK/3-1-e ve ÇKK/32. maddenin iptali ile 35.madde de yer alan 1.fıkra da yer alan "gerektiğinin" ibaresinin iptali ile 3 fıkranın iptali için Anayasaya aykırılık bağlamında (BMÇHS/3-40; Pekin Kuralı/16;Avrupa Sosyal Şartı /13.14.;İstanbul Sözleşmesi/20.; Anayasa/2.5.10.40.41.90.137) söz konusu maddeler ile ilgili olarak mahkemelerce Anayasa Mahkemesine yapılacak talep aynı zamanda oluşan yozlaşmanın da ortadan kalmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca ÇKK uygulama yönetmeliğinin 20/4 maddesinin iptali Barolar açısından ayrı bir önemdedir. Mümkündür.Bilindiği gibi anonim bir bilgi de “*Hukuka aykırı elde edildiği anlaşılan delillerin, mahkeme tarafından bir vakianın ispatında dikkate alınamayacağı belirtilen gerekçeli kararda, "Mahkeme tarafından delilin her ne suretle olursa olsun hukuka aykırı olarak elde edildiğinin tespiti halinde, diğer tarafça bu konuda itiraz ileri sürülmesi dahi bu delillerin caiz olmadığına karar verilerek, dosya kapsamında değerlendirilmemesi ilkesi benimsenmiştir. Özetle, zehirli ağacın meyvesi de zehirlidir."* Dolayısı ile hukuku ,hukuk yapan bir ilke adaletle ulaşılması içinde bir güvence noktası olup zehirli ağacın meyvesinin zehirli olmadığı konusunda ki görmezden gelmeler,direnç ve ortaklığın engellenmesi görevin ötesinde çocuklar için bu sorumluluğu daha da fazla öne çıkarmaktadır.Bu ilke ve özellik bilim içinde geçerli ve öncelik olmaktadır.

181. 1926 yılında Atatürk devriminin bir parçası olarak “*özgür yurttaş*” kimliği için genç Türkiye Cumhuriyeti’nde böyle bir yolculuğu da öne çıkarmıştır. Bu yolculukta yer alan çocuklar içinde BMÇHS ve adaletin sağlanması adına yansıyan uygulamalar ve sosyal hizmet dahil yozlaştırılmış yansımalar ve uygulamalar söz konusu olan yumağın çok ama çok küçük bir kısmıdır. Mustafa Kemal Atatürk, devrimleri ile ilgili olarak “*İdare-i maslahatçılar esashı devrim yapamazlar*” şeklindeki açıklaması günümüzde ve çocuklar ile ilgili durumu da aynı zamanda yansıtmaktadır.1926 da yapılan devrim, kula kulluk ümmetten özgür yurttaş dönüştürme aynı zamanda çocukların mülk olmasının engellenmesi içindir. Buna dayalı olarak hayırseverlik

yerine sosyal hizmeti gibi bir görev ve araç bu yönde olup çocuklar dahil özgür yurttaşların yoksun kılınmasının engellenmesi içindir. Devrim ve uygulamalar buna göre gelişmeyi ve dert edilmeyi de gerektirmiştir. Buna rağmen yarım asırdan beri bu devrimin ve öneminin “*idare-i maslahat*” ile geçiştirilmesi ve yozlaşmalar bu yöndeki hedeften uzaklaşmaya da doğal olarak neden olmuştur. 18 yaşının altındaki kız çocukların evlendirilmesi dahil çocukların, gençlerin bir yetişkin gibi cezalandırılması bu gelişimin ve evrilmesinin engellemesi için de önemli örneklerdir. Bir kandırma, yutturma ve algı yönetimi aynı zamanda bir beceri olarak ta zan edilmektedir. Adalet adına günümüzde öne çıkan tasarılar ve düzenlemeler için yapılan ortaklıklar ise bu yumağın önemli bir nedeni olmaktadır. Bu arada çocuklar için TCK/103. maddesine yönelik cezaların arttırması ile 2014 yılından beri azalma olmasına rağmen günümüzde hala idam ve/ya hadım gibi yöntemler ile cezaların attırılması böyle bir algı yönetimi içinde bir örnek olup bilindiği gibi %25 oranında fail çocuklar, gençleri de içermektedir. Pedofili gibi bir davranışın/hastalığının boyutu doğru dürüst tartışılmadan “*sapıklar*” gibi çığırkanlık ve genelleme fail çocuk, gençleri içermesi aslında çocuklar için bir araç olabilmektedir.

182.Yaşanılan sorun(lar) ve çözüm olarak ağır cezalara rağmen yapılan çığırkanlıklar arasında mahkûmiyet kararı sonrası TCK/62. Maddesince iyi hal indirimi de gündeme gelmektedir. Hakimlere verilen takdir yetkisi ile öne çıkan uygulama ve yoğun beklentiler zaman zaman da karşılanamamaktadır. İndirimin ayrıca ortadan kaldırılması bu açıdan taleplerden birisi olmaktadır. Medya ile birlikte kamuoyu baskısı ve kravatlı giyim ile bir cezasızlandırma bu beklentileri daha da arttırmaktadır. Bu yönde yapılan taleplerin, %25 oranında çocuk ve gençlere yönelik olunduğu ise hala anlaşılmış değildir. Adaletle karşı oluştan güvensizlik ve kalite ile birlikte aklı selim davranma yerine linç kültürünün gelişmesine de ayrıca neden olabilmektedir. Halbuki bilindiği gibi ceza hukukunun temel amaçlarından biri suçluyu, sadece cezalandırmak değildir. Aynı zamanda ıslah edip topluma kazandırmaktır. Hâkimin suçluya cezasında indirim yapmasındaki asıl neden ise onun topluma faydalı olmasının önünü açmak için olmalıdır. Bu önem ve uygulamanın nasıl olacağı sorusu is günümüzde hala aranmadığı için kendine göre çözüm aranırken aynı zamanda bu uygulamanın ancak sosyal hizmet ile mümkün olunduğu ise hala anlaşılamamaktadır. Bu körleşmede aslında önemli sorun kaynağıdır. Aynı zamanda ağır ceza yargılamalarında bu madde daha az uygulanırken daha az cezayı gerektiren yargılamalarda indirim uygulaması yaygın olarak öne çıkmaktadır. Bu ise aynı zamanda heyetli ve tek mahkeme arasında fark ile de ilgilidir. Diğer bir durum ise tekrar suç ile ilgili riskin öngörülmemesi ile de mümkün olmaktadır. Bu konuda öne çıkan bir takdir yetkisi ise ancak yasa koyucunun sınırları ve hukukun üstünlüğü ile belirlenmesi adaletin sağlanmasına neden olmaktadır. Bu durum Roma Hukuku ile Anglosakson sistemi açısından aynı zamanda ayrılmaktadır. Sistem ile yapılan tercih dolayısı bir uygunluğu ve tutarlılığı da öne çıkarmaktadır. Bu tercih, çatal ile çorba içilmemesi için olmamalıdır. Halbuki fail açısından somut bir bilgiye sahip olması dahil sosyal araştırma gibi bir değerlendirme sadece çocuklar için olmayıp böyle bir indirimin yetişkinler içinde geçerli olması aslında söz konusu olan tartışmaları da ortadan kaldıracaktır. Örneğin kaynak kanun bağlamında İtalya’da ki uygulamada çocuklar ve gençler için 1930 larda heyetli mahkemeleri de ön çıkarmıştır. Kısasa kısas’a dayalı klasik hukuk yerine pozitif hukuka geçişinde yer alan gençlik mahkemesi çocuk psikiyatrisinin yanı sıra kadın bir üyenin profesyonel hâkime dahil edilmesi çocuk ve gençler için bir devrim olmuştur. Aydınlanma bağlamında İsviçre, Almanya, Avusturya gibi böyle bir sistem ve benzer bir uygulama görüldüğü gibi bir cehalet örneği olmayıp aksine gelişim içindir. Ancak iyi hal indirim dahil gelişimi reddeden yaklaşımlar ve körleşmeler dolayısı ile çözümü de böylece engelleyebilmektedir. İyi hal gibi bir indirim aynı zamanda infaz ve infaz sonrası süreçleri sosyal hizmet açısından daha da önemli kılmaktadır. Adaletin sadece hukuk eli ile düşünülmesi ve sosyal hizmet konusunda yoksunluk adalet hizmetinin yozlaşmasına ve çeşitli yutturmalara da doğal olarak neden olmaktadır. Geçenlerde bir indirim uygulaması bilindiği gibi habere de yansımıştır (44). Somut bir bilginin takdir açısından geniş kullanması ve bunun görmezden gelme açısından oluştan farkın ele alınması adaletle karşı duyulan güven içinde önemli olmuştur. Cezaların arttırılması yerine bu oranın somut bilgiye dayalı olması ile takdir yetkisinin ve oranlarının sınırlanması uygulama açısından daha önemli olabilecektir.

183.Ancak Türkiye de terör hariç gençlik dahil suç biliminin(kriminoloji) yok sayılması ve suçun tekrarı konusundaki durum da önemli bir sorun ve çözüm alanıdır. İnfaz ve denetimli serbestlik gibi uygulamaları değerlendirmesi bu açıdan önemli olurken çocukların cinsel ihmal ve istismar açısından bu uygulamaları zorunlu kılmaktadır. Hem resmi vesayet kurumu konusunda eksiklik ve adalet hizmeti açısından bu boyutun doğru bir şekilde ele alınmaması ve çığırkanlık aynı zamanda bu boyutun engellenebilmesine ve keyfilığe de yardımcı olabilmektedir. Adalet hizmeti açısından öne çıkan kurumlar, fiziksel koşullar, sistemler ve uygulamalar zaman zaman öne çıkarılırken sosyal hizmet dahil sistemde yer alan çalışanlar için belli bir yetkinlik ve liyakat bu açıdan adalet hizmetini de dolayısı ile belirlemektedir. Özellikle de sosyal hizmetler ile ilgili boyut ve TCK/103. Maddesi bu açıdan ayrı önemdedir. Suçun tekrarı ve ölümler bu uygulamanın bir parçası olması kurbanlar açısından da ayrı önemdedir. Kapalı veya yarı açık infaz uygulamaları ile şartlı salıverme ve de denetimli serbestliğin özellikle TCK/103 ile birbirleriyle uyumlu olması oluşacak risk yönetimini ve sosyal hizmet (ler)i bu açıdan ayrıca öne çıkarırken adalet hizmeti açısından gözetilmemesi ve keyfilikler aynı zamanda sorunun da temel bir kaynağı olabilmektedir. En azından sosyal iyileştirme bağlamında sosyal hayata dahil

olmadan altı önceden yapılan bir işbirlik ve yetkinliğe, liyakata dayalı sorumlu görevli kişinin öncelikle belirlenmesi gibi yarım asırdan beri söz konusu uygulamaların görmezden gelinmesi ve sosyal hizmet ile körleşme aynı zamanda cehaletin ötesinde olup ölümler için de ayrı bir ortaklığı da öne çıkarmaktadır. Şartlı salı verme bu açıdan önemli olup hakimler tarafından verilen karar, yapılan değerlendirmeler ve davranışın tekrarı aynı zamanda sorumluluğu da öne çıkarmaktadır. Adalet hizmeti bağlamında kamusal hizmet açısından bir niteliği de birlikte ele almayı zorunlu kılmaktadır. Ölüm dahil kurbanlar için ağır mağduriyetler çocuklar için özellikle ve ayrıca değerlendirilmeyi zorunlu kılarken başta İstanbul Sözleşme ile mağduriyetlerin giderilmesi sorumlu görevli kişileri de ayrıca öncelik yapmaktadır. Buna seyretmek ve ortaklık gibi pasif ve/ya aktif tutum adil yargılama açısından da öncelik olmaktadır. Örneğin geçenlerde “7’sinden çıktı,8’inci cinayet” başlıklı haber bu açıdan acı ama önemli bir örnektir (45). Kayseri’de 14 yaşındaki bir gencin adli sisteme girdikten sonra en son 8’inci cinayete dahil olması bu üzücü olay: adalet hizmetinin ve özellikle sosyal hizmet boyutunun ayrı ve birlikte değerlendirmeyi, sorgulanmayı da zorunlu kılmaktadır. Halen sosyal hizmet konusundan uzak olan Denetimli Serbestlik gibi garabet bir uygulama ise başlı başına bu sorunun önemli bir kaynağı olmaktadır. Böyle bir keyfiliğinin yanı sıra kendi meslekleri dışında öne çıkarılan yetki ve görevinin yer alması fırsatçılığın ötesindedir. Adil yargılama açısından ele alındığında ise ek bir yetki gaspının varlığı da öne çıkabilmektedir. Adalet hizmeti bağlamında kurban/ ve fail açısından çeşitli mağduriyetleri görmez gelinmesi vede buna bağlı olarak zorunlu avukatlık hizmeti ile ortaklık ise söz konusu olan uygulamaları ayıplı bir hizmetin ötesine taşınmasına da ayrıca neden olabilmektedir. Çocukların korunması ve adalet adına sosyal hizmetten konusunda ki körleşme ve bilime rağmen uzaklaşarak engellenmesi ve ortaklıklar aynı zamanda pasif ve aktif tutum kapsamında adil yargılama boyutunun en azından çocuklar için yeniden yapılanmasını da öne çıkarmaktadır.

185.Sosyal hizmet ile tarihi de not etmeye yönelik bu çalışmada yer alan bazı tespitler ve sonuçlar aynı zamanda otuz milyon çocuk adına ve toplum için de açık bir davet ve çağrıdır. Ayrıca Anayasanın 174. Maddesinde söz konusu olan Atatürk Devriminin hala korunması ve hukuk devleti bağlamında Anayasanın 90. Maddesi bu çağrıyı insanlık açısından da ayrıca zorunlu kılmaktadır. Özellikle Anayasasının 174. Maddesi bağlamında şimdiye kadar “idare-i maslahat” ile geçiştirilen bir durumun sona ermesi için de ayrı bir çağrıdır. Böyle bir “maslahat” ile başta çocuklar dahil oluşan kara lekelerinde temizlenmesi çocuklar için oluşturulan acıların azaltılmasını da görev ve sorumlu kılmaktadır. Çünkü şimdiye kadar yapabileceğimiz görev ve sorumluluğu hala yerine getiremedik. Çocukların cinsel ihmal ve istismarı sonucu kurban çocuklar dahil tüm çocuklar için borcumuz daha da arttı. 2005 yılından beri adalet ve çocuk hakları adına iki milyon çocuğun geleceğinin karartılmaması ve çalınmasının devamının engellenmesi ise bilgi ve saygı ile yeter. Var olan acıları ve kefaretin bedellerini azaltmayı da aynı zamanda mümkün kılabiliriz. Yapabiliriz de. Çocuklar için güvenli bir gelecek ve hayallerimiz bizleri umutsuz ve çaresizde bırakmayacaktır. Şayet biraz sosyal hizmet ve önemini anlamak her sene binlerce kız çocuğun mahkemeler tarafından engellenmesini de mümkün kılabiliriz. Kadın cinayetlerin sayılarını da azaltabiliriz. Onların yanında olmak bizler için de onur olmalıdır. Gerçeklerin peşine düşmek ve yüzleşmek ile çocuklar için oluşan ağır veballeri belki de azaltabiliriz. Özellikle 1942 yılından beri söz konusu olan bilgiyi görmezden gelmek ve çocuk ağır ceza mahkemelerin hala kurmayı beceri olarak zan etmek bu vebali de ortadan kaldıracaktır. Bunun için ortaya çıkan böyle bir sorun yumağının gene kendi sistem içinde yöntemlerle çözüm bulması için yıllarca beklememize de gerek yoktur. Atatürk devrimi ve Aydınlanma süreci bağlamında çocuklar dahil Türkiye Cumhuriyeti’ne hediye edilen bilgi ve gerçeklerin ve kaynağının peşine düşülmesi yeterlidir. “İdare-i maslahat”ı son vermek yeter. Evrensel bilime rağmen görmezden gelmelere artık gerekte duyulmaz. Evrensel bilim ve uygulama için saygı yeterlidir. Aynı zamanda bir yüzleşmeyi ve de arınmayı da gerektirmektedir. Kısa olması da önemlidir. Bu sorun yumağı yerine bu kargaşanın bir tercih olması ise hala bir kader de olmamalıdır.. Bu sorunun bir parçası olmamak ve çocukların yarar ve esenliği için böyle bir tercih ve kaderi reddetmek bu çağrı ve davet içinde bir öncelik olması çocuklar için umut olacaktır.

En azından çocuklar için, gençler için biraz cesaret.12.08.2018

Son söz: “Her zaman yapabileceğiniz, başarılı olabileceğiniz bir şey vardır. Önemli olan pes etmemek. "Hawking”

SHU Nihat Tarımeri.

(\*) Sosyal Hizmet Uzmanı, Zürih Gençlik Savcılığı (Eski), [ntarimeri@gmail.com](mailto:ntarimeri@gmail.com)

Not: Bu çalışmada katkıları olan SHU Seyit Sedat Türkeri ve SHU İmdat Artan’a teşekkürlerimi özellikle paylaşmak isterim.

KAYNAKÇA (Konulara göre numaralandı)

1. [http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/1030998/Derin\\_devlet\\_-\\_derin\\_aile.html](http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/1030998/Derin_devlet_-_derin_aile.html) ;İndirme Tarihi;9.8.2018

<http://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/veriler/2858/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-haziran-2018-veri-raporu;9.8.2018>

<https://odatv.com/6-ayda-bakin-kac-kadin-katledildi-19071857.html;9.8.2018>

<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/cengiz-semercioglu/10-ayda-cocuk-istismari-biter-mi-40899901;9.8.2018>

<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ipek-ozbey/her-cocuga-avrupa-gibi-mahremi-ogretelim-40905174;9.8.2018>

<https://www.timeturk.com/arzu-erdem/biyografi-733208;9.8.2018>

[www.hurriyet.com.tr/gundem/maltepede-baba-dehseti-2-kizini-oldurup-intihar-etti-40697930;9.8.2018](http://www.hurriyet.com.tr/gundem/maltepede-baba-dehseti-2-kizini-oldurup-intihar-etti-40697930;9.8.2018)

<http://www.posta.com.tr/antalya-da-vahset-bir-baba-iki-cocugunu-oldurdu-haberi-1351614;9.8.2018>

[http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/saglik/908196/Skandali\\_ortaya\\_cikaran\\_hastane\\_personeli\\_\\_Yilda\\_450-500\\_hamile\\_cocuk\\_geliyor.html;9.8.2018](http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/saglik/908196/Skandali_ortaya_cikaran_hastane_personeli__Yilda_450-500_hamile_cocuk_geliyor.html;9.8.2018)

<http://www.gunlukkoseyazilari.com/hurriyet-ayse-arman-30-ocak-2018-115-hamile-cocuk-skandalini-ortaya-cikaran-iclal-nergiz-12-yasinda-anne-olan-cocuklar-vardi/389955;9.8.2018>

<https://www.birgun.net/haber-detay/adana-da-3-yasindaki-cocuga-cinsel-istismar-204012.html;9.8.2018>

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/mahkeme-4-yasindaki-cocuk-istismari-kurgulayamaz-407;9.8.2018>

2. <http://www.toplumsal hukuk.net/yeni-tck-103-madde-degisikligi-ve-cocuklarin-cinsel-istismari-suclarinda-12-yas-tartismasi.html>

3. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160713.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160713.htm;9.8.2018>

<http://www.karar.com/guncel-haberler/aymden-cinsel-istismar-konusunda-emsal-karar-768900;9.8.2018>

4. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151211.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151211.htm;9.8.2018>

<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151211.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151211.htm;9.8.2018>

5. <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx;9.8.2018>

[http://www.un.org/en/ga/search/view\\_doc.asp?symbol=A/RES/44/25;9.8.2018](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/44/25;9.8.2018)

<https://www.bmfsfj.de/blob/93140/8c9831a3ff3ebf49a0d0fb42a8efd001/uebereinkommen-ueber-die-rechte-des-kindes-data.pdf;9.8.2018>

<https://www.unicef.it/doc/599/convenzione-diritti-infanzia-adolescenza.htm;9.8.2018>

6. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/02/20060225-6.htm> 25. şubat 2006 ;9.8.2018

7. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/06/20150610-5.pdf;9.8.2018>

8. [www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=4&t=25909;9.8.2018](http://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=4&t=25909;9.8.2018)

9. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27588;9.8.2018>

<http://www.milliyet.com.tr/genc-anne-sayisi-azaliyor-pembenar-detay-hamilelik-1797463;9.8.2018>

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cocuk-gelin-davasinda-13-yas-ayibi-40903825;9.8.2018>

10. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/317/3092.pdf;9.8.2018>

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/280/2540.pdf;9.8.2018>

<https://www.dw.com/tr/iki-%C3%BClkeye-tek-medeni-kanun/a-15639237;9.8.2018>

11. <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d21/c073/tbmm21073011ss0723.pdf;9.8.2018>

12. <http://www.turkhukuk sitesi.com/mevzuat.php?mid=1597>;9.8.2018

<http://www.turkhukuk sitesi.com/serh.php?did=345>;9.8.2018

<http://www.basarmevzuat.com/dustur/kanun/3/0743/a/743sk-02.htm#88>;9.8.2018

<http://www.ilhanhelvevacidersleri.com/turk-medeni-kanunu/turk-medeni-kanunu-madde-124>;9.8.2018

<http://www.tuerkei-recht.de/downloads/zgb-schweiz.pdf>;9.8.2018

<https://www.admin.ch/opc/de/official-compilation/2011/725.pdf>;9.8.2018

. Ehfähigkeit **Art. 94**

1 Um die Ehe eingehen zu können, müssen die Brautleute das 18. Altersjahr zurückgelegt haben und urteilsfähig sein.

2 Die entmündigte Person braucht die Zustimmung des gesetzlichen Vertreters. Sie kann gegen die Verweigerung dieser Zustimmung das Gericht anrufen.

12. <http://www.cocukhaklariizleme.org/cocuk-haklari-komitesinin-turkiye-sonuc-gozlemleri-turkce-olarak-yayimlandi>;9.8.2018

<http://www.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0322.pdf>;9.8.2018

[https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar\\_sd.durumu?kanun\\_no=6976](https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar_sd.durumu?kanun_no=6976);9.8.2018

<https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgxxvxBPPmKDXDzSbGrFPkcWmPGHJF?projector=1&messagePartId=0.4>;9.8.2018

<http://www.cocukhaklariizleme.org/milletvekilleri-icin-el-kitabi-cocuklarin-cinsel-somuru-ve-cinsel-istismara-karsi-korunmasina-iliskin-avrupa-konseyi-sozlesmesi-lanzarote-sozlesmesi>;9.8.2018

13. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cocuk-gelin-davasinda-13-yas-ayibi-40903825>;9.8.2018

<https://www.cnnturk.com/turkiye/son-5-yilda-cocuk-gelin-sayisi-232-bin-313-oldu>;9.8.2018

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/iste-cocuk-gelin-haritasi-40283867>;9.8.2018

<http://www.bayburtpostasi.com.tr/insanlar/evlenme-sayisina-gore-iste-81-ilin-cocuk-gelin-orani-h14039.html>;9.8.2018

[https://books.google.com.tr/books?id=Js4sDwAAQBAJ&pg=PA167&lpg=PA167&dq=evlendirme+ya%C5%9F+ve+say%C4%B1lar&source=bl&ots=pCqK5fgDWU&sig=WQQrvVI\\_zJ9DugWrE5t-O0ntG4c&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwj5g9SVhcLcAhUrhaYKHx3rBc84ChDoATAAEgQIBRAB#v=onepage&q=evlendirme%20ya%C5%9F%20ve%20say%C4%B1lar&f=false](https://books.google.com.tr/books?id=Js4sDwAAQBAJ&pg=PA167&lpg=PA167&dq=evlendirme+ya%C5%9F+ve+say%C4%B1lar&source=bl&ots=pCqK5fgDWU&sig=WQQrvVI_zJ9DugWrE5t-O0ntG4c&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwj5g9SVhcLcAhUrhaYKHx3rBc84ChDoATAAEgQIBRAB#v=onepage&q=evlendirme%20ya%C5%9F%20ve%20say%C4%B1lar&f=false);9.8.2018

<http://www.milliyet.com.tr/evlilik-yasi-17-den-18-e-cikartilsin-gundem-1494300/>;9.8.2018

<https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/199464-kerestecioglu-bakanlara-yasalari-bilmiyor-diye-beraat-eden-cocuk-istismarcisini-sordu>;9.8.2018

14 <https://bianet.org/bianet/cocuk/176158-cocuk-evliliklerine-izin-veren-madde-anayasa-mahkemesinde>;9.8.2018

[http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar/GenelKurul/Basvuru\\_Karari/2016-119.pdf](http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar/GenelKurul/Basvuru_Karari/2016-119.pdf);9.8.2018

<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/05ff8644-c691-4050-bf73-9.8.20182099705e0752?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>

15. <http://www.adliscil.adalet.gov.tr/ac-cik.html>;9.8.2018

<http://www.adliscil.adalet.gov.tr/hukukpdf.html>;9.8.2018

<http://www.adliscil.adalet.gov.tr/ozelkitaplar.html> Tablo 1.1-1;9.8.2018

16. <http://www.sgb.adalet.gov.tr/ekler/yayin/cepej-raporu-2016-t%C3%BCrk%C3%A7e.pdf>;9.8.2018
17. <http://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/kitaplar/doc/CHM23042018.pdf> (sf.113-144);9.8.2018
- <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/642018151801pdf%201-%20TANITIM.pdf> Sf. 300-308);9.8.2018
18. <http://www.sozkimin.com/a/864-pestalozzi-kimdir-sozleri-ve-hayati.html>;9.8.2018
19. <http://www.sosyalhizmetuzmanlari.com/Uploads/MakaleFile/9290e945-b574-4a7c-a6d2-8b78cdf8cf8.pdf>; 9.8.2018
- <http://psikososyalhizmet.com/blog/2017/11/> 9.8.2018
20. <http://www.psikososyalhizmet.com/6/cocukmah.pdf> 9.8.2018
- 21 <http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/08/04/resmi-veya-mesleki-vesayet-nedirisvicre-ve-almanyada-mesleki-vesayet-taskilatina-toplu-bir-bakis-cocuk-korumamakanunu-ve-1942-den-beri-gormezden-gelinen-bir-bilgi/> 9.8.2018
- Arik, F. (1942a). Çocuk Ceza Hukukunda Yeni Adımlar, Ankara: SİM.*
- Arik, F. (1942b). Küçük Suçlular Meselesine Bir Bakış, Ankara: SİM*
22. <http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/08/09/cocuk-genclik-ceza-adalet-uygulamasindaki-sorunsal-yaklasim-ceza-sorumlulugu-ve-yanlis-islevsizlestirilen-sosyal-inceleme-raporuna-bir-bakis/> 9.8.2018
23. <http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/07/26/avrupa-sosyal-sarti-sosyal-hizmetlerden-yararlanma-hakmini-kotuye-kullanmak-ve-bir-hakki-savunmamak-1/>;9.8.2018
- <http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/07/29/avrupa-sosyal-sarti-sosyal-hizmetlerden-yararlanma-hakmini-kotuye-kullanmak-ve-bir-hakki-savunmamak-2/>;9.8.2018
- <http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/07/31/avrupa-sosyal-sarti-sosyal-hizmetlerden-yararlanma-hakmini-kotuye-kullanmak-ve-bir-hakki-savunmamak-3/>;9.8.2018
24. <http://psikososyalhizmet.com/blog/2017/08/15/afgansir/>;9.8.2018
25. [http://www.shudernegi.org/FileUpload/ds644299/File/sosyal\\_hizmet\\_dergisi\\_2015.sir-son.06.06.2017.pdf](http://www.shudernegi.org/FileUpload/ds644299/File/sosyal_hizmet_dergisi_2015.sir-son.06.06.2017.pdf) (SF.41-57) ;9.8.2018
26. <https://jurix.com.tr/article/3045/> <https://www.seckin.com.tr/kitap/329115492>  
**CEZA HUKUK DERGİSİ** Sayı 20/Aralık 2012 (sf. 147-238- ÇOCUK KORUMA(MA) KANUNU; KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ (SÖZDE) TEDBİRLER VE ACI DURUM;9.8.2018
27. <http://www.aksam.com.tr/guncel/hsyk-ihrac-edilen-aciga-alinan-3817-hakim-savci-isim-listesi/haber-578116>; 9.8.2018
- <http://www.hukukmedeniyeti.org/haber/11270/ihrac-edilen-48-akademisyen-yargi-mensubu/>;9.8.2018
28. <http://www.ttb.org.tr/eweb/adli/8.html> ;9.8.2018
- <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/adlitip.pdf>;9.8.2018
29. <http://www.kitapyurdu.com/kitap/cocuk-korumama-kanunu-1-kitap/323164.html>;9.8.2018
- <https://www.nobelkitap.com/cocuk-korumama-kanunu-2-260171.html>;9.8.2018

<http://www.shudernegi.org/FileUpload/ds644299/File/tarimeri-kapak.jpg;9.8.2018>

30 . ( YCGK.26.03.2013 tarih ve 2012/1468 E, 2013/101 K; YCGK. 26.03.2013, 2012/9-1468 E., 2013/101 K)

<http://kararara.com/forum/viewtopic.php?f=194&t=37164;9.8.2018>

<https://jurix.com.tr/article/3617>

YCGK. 26.03.2013, 2012/9-1468 E., 2013/101 K. "12-15 yaş grubunda olup, ceza sorumlulukları bulunan çocuk sanıklar hakkında "suça sürüklenen çocuk" sıfatı ile ÇKK'nun 5. maddesindeki "koruyucu ve destekleyici" güvenlik tedbirlerine hükmolunmayacak ise de, henüz ceza sorumluluklarının bulunup bulunmadığının belirlenmediği aşamada gerek soruşturma gerekse kovuşturmada sırasında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesi mümkündür. Ancak açıklandığı üzere mahkemece sanığın cezai sorumluluğunun bulunduğu belirlenmesi halinde artık güvenlik tedbirine hükmedilemeyecektir. Yine 12-15 yaş grubunda olup cezai sorumluluklarının bulunduğu kabul edilen çocuk sanıklar hakkında "suça sürüklenen çocuk" sıfatı ile güvenlik tedbirine hükmedilememesi, bu çocuğun aynı zamanda korunmaya muhtaç bir çocuk olması durumunda "korunmaya ihtiyaç duyan çocuk" sıfatıyla hakkında güvenlik tedbiri kararı verilemeyeceği anlamına da gelmeyecektir."

(18. Ceza Dairesi 2015/10925 E., 2016/135 K. ve 26.03.2013 tarih ve 2012/1468 E, 2013/101 K)

31. Doç.Dr.Yusuf Solmaz Balo ;Çocuk Koruma Hukuku Serisi -I,Çocuk Ceza Hukuku;Seçkin Yayınevi,Temmuz 2015

32. <http://www.barobirlik.org.tr/dosyalar/duyurular/elkitabi2.pdf;9.8.2018>

[http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/egitimbasvuru\\_basvuru/cocuklarahukukiyardim.pdf;9.8.2018](http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/egitimbasvuru_basvuru/cocuklarahukukiyardim.pdf;9.8.2018)

<http://www.magdur.adalet.gov.tr/images/magdurcocuklarraporu19-5x27-5.pdf;9.8.2018>

<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/3.%20ULUSAL%20ÇOCUK%20MEVZUATI.pdf;9.8.2018>

[http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/2.%20ÇOCUKLARLA%20ADLI%20GÖRÜŞME%20ODALA RI\\_INTERVIEW%20ROOMS.pdf;9.8.2018](http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/2.%20ÇOCUKLARLA%20ADLI%20GÖRÜŞME%20ODALA RI_INTERVIEW%20ROOMS.pdf;9.8.2018)

<http://sosyalsahaf.com/cocuk-koruma-kanunu-gerekceli-ve-ictihatli-harika-selici-seda-akco-2284;9.8.2018>

<http://www.manevisosyalhizmet.com/wp-content/uploads/2015/02/hukukcular-icin-egitim-kitabi.pdf;9.8.2018>

[http://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Kitaplar/doc/mudafi\\_kitap.pdf;9.8.2018](http://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Kitaplar/doc/mudafi_kitap.pdf;9.8.2018)

<http://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/kitaplar/doc/CHM2010.pdf;9.8.2018>

<http://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/kitaplar/doc/CHM23.pdf;9.8.2018>

<http://www.magdur.adalet.gov.tr/image;9.8.2018>

33.<http://www.magdur.adalet.gov.tr/images/magdurcocuklarraporu19-5x27-5.pdf;9.8.2018>

34. <http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/07/21/asdep-gorevlisi-eleman-bir-uydurma-yutturmam/ 9.8.2018>

35. <https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/cinsel-istismar-suclari-tasarisi-tbmmde/1112619;9.8.2018>

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-43282420;9.8.2018>

<http://bartintv.com.tr/haberler/haberturk-e-konustu/399;9.8.2018>

<http://www.hurriyet.com.tr/kocaeli-barosundan-meclise-cocuk-istismari-ile-40760649;9.8.2018>

<http://www.kocaelibarusu.org.tr/Detay.aspx?ID=81425;9.8.2018>

<http://www.izmirbarosu.org.tr/pfdosya/23-nisan-ozel-bulteni-2018201871613125569.pdf;9.8.2018>

<http://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/kitaplar/doc/CHM23042018.pdf;9.8.2018>

<http://www.istanbulbarosu.org.tr/HaberDetay.aspx?ID=13301&Desc=%C3%87ocuk-%C4%B0stismar%C4%B1-Sadece-Ceza-Art%C4%B1%C5%9F%C4%B1-%C4%B0le-%C3%96nlenemez;9.8.2018>

[http://www.ankarabarusu.org.tr/HaberDuyuru.aspx?BASIN\\_ACIKLAMASI&=1720;9.8.2018](http://www.ankarabarusu.org.tr/HaberDuyuru.aspx?BASIN_ACIKLAMASI&=1720;9.8.2018)

<http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/08/04/cocuk-cinsel-istismari-tck-103-icin-tbmm-de-af-gibi-bir-onerge-cocuk-haklari-ve-koruma-acisindan-taslak-bir-oneri/>;9.8.2018

36. <http://www.haber7.com/guncel/haber/936087-cocuk-izlem-merkezleri-81-ilde>;9.8.2018

<http://www.hurriyet.com.tr/cocuk-izlem-merkezine-yilda-800-basvuru-40751245>;9.8.2018

37. <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0935.pdf>;9.8.2018

[https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon\\_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2146](https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2146);9.8.2018

[https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon\\_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2147](https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2147);9.8.2018

38. <https://khgm.saglik.gov.tr/Dosyalar/d280918f37f1494498c79e1204d5e0fe.pdf>;9.8.2018

[https://www.ntv.com.tr/saglik/istismara-ugrayan-cocugu-desifre-etmek-onu-imha-etmek-olur,WRCL0l\\_2KUShVKpU0D-4ZA](https://www.ntv.com.tr/saglik/istismara-ugrayan-cocugu-desifre-etmek-onu-imha-etmek-olur,WRCL0l_2KUShVKpU0D-4ZA);9.8.2018

<http://web.e-baro.web.tr/uploads/61/2015/cim%20tr.pdf>;9.8.2018

39 <http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/07/18/magdur-cocuklar-cocuk-izleme-merkezi-cim-ve-sosyal-hizmet-icin-farkli-bir-bakis-1/>;9.8.2018

<http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/07/18/magdur-cocuklar-cocuk-izleme-merkezi-cim-ve-sosyal-hizmet-icin-farkli-bir-bakis-2/>;9.8.2018

40. <http://www.adalet.gov.tr/Tasarilar/>;9.8.2018

<http://www.adalet.gov.tr/Tasarilar/1magdurhaklarikanuntasarisi.pdf>;9.8.2018

<https://www.memurlar.net/haber/680441/magdur-haklari-kanun-tasarisi-taslagi-goruse-sunuldu.html>;9.8.2018

[https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari\\_teklif\\_sd.onerge\\_bilgileri?kanunlar\\_sira\\_no=228542](https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=228542);9.8.2018

41. <http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/08/09/hayirseverlik-ten-sosyal-hizmete/>;9.8.2018

<http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/08/09/hukuk-ve-adalet-hizmetine-bakis/>;9.8.2018

<http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/08/09/yeni-sosyal-calisma-ma-gorevlileri/>;9.8.2018

42. <http://magdur.adalet.gov.tr/cocuk-teslimi-surecine-magduriyet-odakli-yaklasim-01497> ;sf.53;9.8.2018

43 <http://psikososyalhizmet.com/blog/2018/07/18/ifade-alma-odasi-ve-unicefe-acik-bir-duyuru/>;9.8.2018

<http://www.magdur.adalet.gov.tr/adli-gorusme-odalari-yonetmeligi-01256>;9.8.2018

44. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/otobuste-tacize-8-yil-ceza-cikti-40922778>;9.8.2018

45. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kirmizi-bisikletli-seri-katilin-ifadesi-kan-dondurdu-40921954>;9.8.2018